26003

SV. FRANJO
I NJEGOVA
MANJA BRAĆA

NAPISAO
DR O. STANKO PETROV

MAKARSKA 1963

Izdali: Franjevački bogoslovi - Makarska

Odgovara: Dr O. Jeronim Šetka, magistar bogoslova
Put žrtava fašizma 1
Makarska

Umnoženo na vlastitom ciklostilu u 700 primjeraka

S dopustom crkvenih vlasti

P O S V E Ć E N O U S P O M E N I
S E D A M S T O T E G O D I Š N J I C E
N A L A S K A

32 G o d i n e p o s l i j e S v e č e v e
s m r t i

J E Z I K A S v. A N T E
s v j e ž a, r u m e n a i n e o š t e ć e n a
7. IV 1263.
G e n e r a l R e d a SV. BONAVENTURA
tad ga je pozdravio riječima:
B L A G O S L O V L J E N B I O, J E Z I Č E,
k o j i s i B O G A
U V I J E K H V A L I O! ! !

P R E D G O V O R

POSTANAK I CILJ OVOG IZDANJA

1956. slavila se 500- godišnjica smrti sv. Ivana Kapistrana. U vezi s time Mnp.o. provincijal Fra Jerko Lovrić izrazio je želju da se u "Vjesnik Provincije Presv. Otkupitelja" napiše malko odulji prikaz o njegovu životu i radu. To je dalo povoda i želji da bi se od broja do broja iznosili kraći prikazi i drugih Svetaca našeg Reda na izgled i uzor Braći.

Tako je u svibnju 1956. počeo izlaziti u spomenutom Vjesniku pod glavnim naslovom :Slava sinova - Oci njihovi, niz hagiografskih prikaza i potrajao tačno tri godine - do svibnja 1959. Kako je prostor u Vjesniku bio ograničen, ti prikazi nisu mogli biti previše iscrpni, pa im je stoga i dat podnaslov: Franjevački profili. Htjelo se time reći da će oni donositi samo par glavnih crta svojih junaka, a to baš i znači riječ:profil.

Tih je profila izišlo 12.

Braća su se - kako se barem čini - ti kratki prikazi dobro svidjeli pa je više puta izražena misao da bi se oni povezali u jedan svezak i izdali kao knjiga. Ona bi, rekoše, osobito dobro došla franjevačkoj mladeži kao duhovno štivo.

Zauzet bolešću i drugim svojim obavezama, potpisani se nije nikako mogao odvažiti na taj posao, jer je trebalo dodati još nekoliko prikaza, a onda sve dotjerati u skladnu cjelinu. Za to bi bilo trebalo i vremena i radne sposobnost, kojih on nije osjećao da ima. Kad je prošle godine bio oprošten svoje glavne dužnosti, usudio se napokon staviti ruku i na taj posao, koji je, evo, s Božjom pomoću gotov. Mladi bogoslovi u Makarskoj pokazali su se spremni da pitanje tog izdanja uzmu na sebe, na čemu neka im je i ovdje iskrena hvala!

K onim 12 dodana su još tri nova prikaza. Poredani su hronološkim redom datuma smrti svojih junaka. Na čelu je prikaz o sv. O. Franji. On je neizmjerno mnogo dulji od drugih. To je svjesno učinjeno. Htjelo se u tom prikazu dati kao presjek čitave franjevačke duhovnosti, koja se i temelji na svetom Utemeljitelju reda, na njegovu životu i uvjerenju.

I drugi prikaz, onaj o sv. Anti, malko je dulji od ostalih jer je Svetac k praktičnom franjevačkom duhu dao i teoretsku okosnicu i utemeljio franjevačku teološku školu u sretnoj sintezi Franjina i Augustinova duha. - Prikaz o sv. Ivanu Kapistranu također je malko dulji, no to se objašnjava prigodom njegove stogodišnjice u kojoj je napisan, a bio je i prvi koji je izišao u Vjesniku. Napokon i prikaz našega najnovijega Sveca - Karla od Sece, prvoga kojega je Ivan XXIII proglasio svetim, a kojim se i završavao prvotno zamišljeni ciklus, izišao je podulji,

no to se opravdava i osobitim položajem što ga Svetac zauzima u franjevačkoj duhovnosti.

Potpisani je nastojao da svih 15 prikaza poveže što sustavnije. U tu svrhu promjenjen je i glavni naslov koji sada glasi - Sveti Franjo Asiski i njegova Manja braća. - I svaka od "15 sličica" ima opet svoj glavni naslov; na pr., prva: Otac i Patrijarka; druga: Najslavniji Sin... i tako redom, a ispod toga naslova je kao podnaslov ime dotičnoga sveca: Sveti Ivan - Franjo Asiski; Antun Padovanski...

Knjiga je namijenjena svim sinovima sv. Asiskog Patrijarke, ali u prvom redu njegovim miljenicima - našoj franjevačkoj mladeži, a posvećena je uspomeni 700-godišnjice nalaska neoštećena Jezika sv. Ante, osnivača franjevačke škole i nebeskog zaštitnika sve franjevačke učeće mladeži, Evanđeoskog Naučitelja, Sveca svega svijeta.

Neka nam svima dobri Svetac isprosi od Isusa da bismo ga uvijek hvalili i jezikom i životom!

A za sebe moli pisac od svojih čitatelja, a osobito od svojih bivših đaka i gojenaca, kratku molitvicu kao popudbinu na putu u vječnost, kojoj se vrlo primakao---

Sinj, 30. lipnja 1962. Fra Stanko Petrov

I

O T A C I P A T R I J A R K A

SVETI IVAN - FRANJO ASIŠKI

/1182-1226/

P o j a v i s e č o v j e k, p o s l a n o d B o g a, k o m u b i j a š e i m e I v a n

/Iv 1, 6/

Pisati o sv. Ocu Franji nije lak posao. Za minulih više od s e d a m stoljeća od njegove smrti, napisalo se i još se uvijek piše o Asiskom Siromašku i njegovu djelu toliko, da nema čovjeka koji bi svu tu golemu literaturu mogao i samo pregledati. A još je teže snaći se u onom šarenilu jedinstveno najraznoličnijih pogleda na njegovu pojavu i njegovu ulogu u Crkvi i u svijetu uopće.

Zato se piscu ovih skromnih profila čini najjednostavnijim: pogledati, što je s a m Franjo mislio o sebi i o svojoj ulozi, jer je on bio potpuno s v j e s t a n da mu je data uloga koju m o r a i z v r š i t i u svom životu. Nema sumnje da su s k r o z o d l u č n e za Franju one riječi kojima je započeo svoju O p o r u k u : - Dominus ita dedit mihi -- G o s p o d i n j e m e n i B r a t u F r a n j i o v a k o d a o d a z a p o č n e m č i n i t i p o k o r u .

Od časa onoga tajanstvenog viđenja u snu, a još više otkad je čuo u Spoletu g l a s koji ga je odvraćao od polaska u Pulju, pa do konca svog života Franjo je bio nepokolebljivo uvjeren - da ga s a m Bog u č i i v o d i. Njega je sam Gospodin doveo među gubavce /ipse Dominus conduxit me/; sam Bog mu je dao i daje vjeru u crkvama i prema svećenicima /Dominus dedit mihi et dat talem fidem, tantam fidem/; Gospodin mu je dao da se brine za Braću /Dominus dedit mihi curam de fratribus/;nitko mu pri tome nije pokazivao šta ima raditi, nego mu je sam Svevišnji objavio da živi po sv. Evanđelju /nemo ostendebat mihi,...sed ipse Altissimus revelavit mihi/; Gospodin ga je naučio i kako će pozdravljati /salutationem mihi Dominus revelavit/; Gospodin mu je dao da jednostavno i jasno izreče i napiše Pravilo i svoju Oporuku /sicut dedit mihi Dominus simpliciter et pure dicere et scribere Regulam et ista verba...

Franjo se je osjećao u neprestanom i živom k o n-

t a k t u s Bogom. Odatle i ona njegova ljubav prema stvorenju, prema živim i neživim bićima, kroz koja i preko kojih mu je govorio Bog. Odatle i ona njegova živa vjera u Presvetu Euharistiju, u kojoj je on t j e l e s n i m n a č i n o m /corporaliter/ vidio presveto Tijelo i Krv Sina Božjega. Odatle njegova ljubav prema jaslicama, prema križu, prema gubavcima: sve ga je to sjećalo Isusa...Možemo reći ovako: Franjo je zaljubljen u Isusa do l u d i l a, da upotrebimo taj srednjovjekovni omiljeli izraz, kojim će se tako rado služiti na primjer, onaj sveti zanesenjak Franjin sin, J a k o v i n a Todski /Jacopone da Todi/.

Odatle i Franjina ljubav prema "Gospi Siromaštini". Ta za nj tako značajna ljubav, koja se više puta ispoljavala na takav način da nam se čini gotovo odvratnom a u najviše slučajeva i nemogućom, u stvari bila je samo izražaj njegove apsolutne vezanosti uz Isusa, bez zapreka, bez spona, bez privezanosti uz išta stvoreno: bila je č i s t a L j u b a v !

To će tako divno izraziti veliki Murillo na onoj najljepšoj Franjinoj slici: Spasitelj na Križu, oslobodio desnu ruku da njome prigrli Franju, koji je samo jednom nogom na zemlji, dok je desnom odgurnuo zemaljsku kuglu, da sasvim slobodno može zagrliti Propetoga, u kojega je upro zanesen pogled. A gore lebde dva anđelića držeći rastvorenu knjigu sv. Evanđelja, u kojoj piše: - Qui non renuntiat omnibus quae possidet - non potest meus esse discipulus...Savršenije se nije mogla slikarski izraziti Franjina L J U B A V ni osvijetliti smisao Franjine Siromaštine negoli je to učinio slikar Muriljo i sam franjevac-trećoredac. Zato je on i pogodio kao malo tko, poprativši svoje remek-djelo Isusovim riječima /Luk 14,33/: "Tko se ne odreče svega što ima, ne može biti moj učenik!

O d r e ć i s e s v e g a š t o i m a! - eto Isusova zahtjeva, eto Franjina odgovora. On je to odricanje proveo do krajnje granice do koje može uopće smrtan čovjek doći. Zato se je on i najviše približio Isusu, tako da je Pijo XI, onaj dubokoumni papa, koji je izmjerio svaku svoju riječ, sasvim slobodno ponovio i svojom učinio, a time joj dao i pečat najvišeg auktoriteta, onu staru riječ: F r a n c i s c u s a l t e r C h r i s t u s !

I to je bio smisao - koliko je nama ljudima dopuštено ulaziti u Božje osnove i naume - Franjine pojave, Franjine uloge u njegovu vremenu i uopće u povijesti Crkve: pokazati ljudima I s u s a, puna Ljubavi i milosrđa; Isusa, kojega su tako često zaboravljali i oni koji su se njegovim imenom dičili. Franjo je kao novi I v a n, čije je ime i dobio na krštenju, imao utirati put I s u s u u srca ljudi. Osobito u srca onih, koji su se, po Božjoj volji odvažili da pođu za Franjom njegovim p u t e m o d r i c a n j a i svete S i r o m a š t i n e. Zato je i stavljen, na vrhu ovih misli o njemu, onaj citat iz Ivanova Evanđelja.

1.- M l a d e g o d i n e i p r v i g l a s o v i

/ 1 1 8 2 - 1 2 0 5 /

S r e t n o d j e t i n j s t v o

Život sv. Oca Franje možemo podijeliti, približno kronološki tačno u tri razdoblja: od rođenja pa do tako zvanog njegova "prvog obraćenja" /1182-1205/; prvo putovanje u Rim, osnivanje i utvrđivanje svoga Reda, konačno "Pravilo"/1206--1223/; posljednje upriličenje Propetomu i sretni "prelazak" u vječnost /1224-1226/. To će biti i okosnica našega prikaza.

Franjo se rodio u Asizu, u divnoj spoletskoj dolini, najvjerojatnije 1182. godine; neki kažu 26. rujna. Po majčinoj želji dali su mu na krštenju ime I v a n . Njegov otac P e t a r di Bernardone /=sin velikog Bernarda/, bogat asiški trgovac, bio je upravo na putovanju, valjda u Francuskoj, odakle je dobivao dobro i skupo platno. Obradovao se svom prvorođencu, ali mu nije bilo pravo što su ga krstili kao Ivana. Valjda iz harnosti prema zemlji s kojom je tako sretno trgovao, nadjenu mu on ime F r a n ć e s k o, Franjo koje će mu i ostati i koje će postati baš po Petrovu sinu tako slavno i blagoslovljeno!

Petar Bernardonov nije bio plemenitaš, ali sa svojom okretnošću i svojim novcem znao domaći znatna ugleda u mladoj asiskoj komuni. I smatrao je jednom od glavnih svojih dužnosti: sačuvati pa i povećati dobar ugled svoje trgovačke kuće. Zato je on velike nade polagao upravo u svoga Franju, koji je već od najranijeg djetinjstva sve više pokazivao neke osobite prednosti i svojstva, koja su sjajno odgovarala očevim željama i nadama. Bio je to vrlo bistar dečko, od prirode nekako mio i drag, veseljak i živ, plemenita srca i poletne duše. Rado je slušao priče o starim vitezovima i junacima, zanosio se vatrenim konjima i sjajnim oružjem. Nije on bio odbojan ni prema molitvi, rado je prisustvovao crkvenim svečanostima, ali odmah zatim mogao se jednako zanosno veseliti i viteškim obduljama i trubadurskim pjesmama i tamburama. Njegova se duša zanosila velikim osnovama, kako bi i sam postao slavan vitez.

Roditelji su Franji omogućili i primjerenu naobrazbu. On je naučio vrlo rano čitati i pisati, uputio se u latinski jezik, pa i u vještine koje mogu dobro poslužiti spretnu trgovcu. Domalo ga je otac zabavio i u dućanu, gdje se Franjo pokazao veoma spretan, i mušterije su sve više navraćale u Petrov dućan, dok je gazdina blagajna bila sve punija. Otac je bio zadovoljan, ali jedno mu nije bilo pravo: Franjo je umio s t e ć i novac, ali ga nije znao s a č u v a t i. Bio je neopisivo milostiv prema siromasima i davao im obilate ruke. Bio je željan zabava i svirke i pjesme, a oko njega se kupila asiska mladež, nazivala ga svojim "kraljem", koji je, dakako, i kraljevski trošio na zajedničke veselice. Sve je to stajalo novaca, kojih Franjo nije žalio, a otac mu ih nije kratio, jer mu je, ipak, laskalo, što se i plemićki mladići kupe oko njegova sina.

Tako je Franjo prošao svoje djetinjstvo i prvu mla-

dost tetošen od svojih roditelja, ljubljen od asiskih siromaha, voljen i slavljen od svojih drugova, nazivan općenito u Asizu c v i j e t o m m l a d e ž i. - Njegov prvi životopisac, inače njegov duhovni sin, bl. T o m a iz Celana, idući bez sumnje i za retoričkim i stilističkim efektima, nekako je pregustim bojama opisao bezbrižno i veselo Franjino mladovanje, ali je ipak dodao, da nije nikad zapao u kaljužu. "Pazio je na uglađenu pristojnost"/2 Celano, c.3,7.

P r v a k u š n j a

Između mlade asiske komune i moćne Peruđe političke su prilike bile nategnute tako da je uvijek moglo doći do krvava razračunavanja. I upravo usred veselih Franjinih zabava pođe kroz Asiz glas: R a t! R a t!

I to nije bila šala, nego krvava istina: trebalo se o gledati na bojnom polju! Franji je poigravalo srce na pomisao kako će, eto, i on moći pokazati svoju rodoljubnu odvažnost u obrani slobode i pravde, a ujedno eto mu i prigode da se proslavi kao junak, što će onda biti prvi korak da postane v i t e z, a to je i bio najmiliji san njegove mladosti!

Taj krvavi okršaj, o kojemu su stari spisi sačuvali živih opisa i potresnih primjera junaštva s jedne i druge strane, zbio se 1202., kad je Franji bilo već odmaklo 20 godina. Kićen junak na vilovitu konju, jurnuo je i on neustrašivo u bojnu vrevu. Ali Perođani su bili premoćniji: asiške se čete pokolebaše i stadoše uzmicati. Franjo nije znao za strah. On se bori i dalje. Ali uzalud mu junaštvo: Asiz je izgubio bitku! Tko nije poginuo ili pobjegao, taj je pao u ropstvo. Među zarobljenicima je i Franjo, sin Petra Bernardonova!

Teško je zamisliti tamnicu u ona vremena: bijedan uz nik ne vidi sunca ni mjeseca, dani su mu duži od godina u onoj vlazi, u onoj jami kuda gmižu guje i jakrepi. I tu je sada onaj gizdavi "kralj asiske mladeži"! Kako li je nisko pao! - pomislio bi čovjek. A ipak, upravo tu, u toj smradnoj jami, u toj neopisivoj bijedi, Franjo je osjetio p r v i g l a s, prvi zov iz tajanstvenih strana, koje su ipak čovjeku bliže nego i misli. Ova prva velika k u š nj a u životu našega veseljaka bila je ujedno prva odlučna zgoda da se on ozbiljno zamisli, da se zapita: - Što je sa mnom? Dvadeset su mi i dvije godine, a što sam dosad učinio za Boga, za nebo, za svoju neumrlu dušu?... I Franjo je počeo nazirati svoj pravi poziv i ponizno je poljubio milostivu ruku, koja ga je turila u ropstvo, da ga - o s l o b o d i...

Franji se povratila radost. Sve teškoće svoga groznog tamnovanja podnosio je ustrpljivo, pače veselo. Tješio je svoje drugove, znao je i zapjevati, a u toj njegovoj pjesmi zvučilo je nešto novo, kao neka spoznaja o nestalnosti ljudske sreće. Vrijeme je prolazilo, mjeseci se izmjenjivali, a on je i dalje čamio u tamničkoj izbi, no sve mirniji, sve - sretniji...

A onda je došlo i oslobođenje, premda se ratno stanje između zavađenih gradova nije izmijenilo. Postojala je, naime, u Peruđi lijepa kršćanska ustanova, koja je oboljelim zarobljenicima omogućavala oslobođenje, uz pristojnu otkupninu. Uza sve duševno smirenje, Franjo - onako odgojen u svakom obilju - nije mogao fizički izdržati patnje teškog tamnovanja i obolio je. Kao bolesnika uzela ga je pod okrilje spomenuta karitativna ustanova i javila njegovim roditeljima Franjino stanje. Petar Bernardonov je bio i te kako sretan, što je mogao osloboditi milog sina, poslao je zatraženu otkupninu, i vlasti su u Peruđi dopustile da se bolesni Franjo povrati u Asiz.

Radost oca i majke zbog Franjina povratka /pri kraju 1203./ bila je pomućena sviješću da im je nadobudni prvorođenac teško bolestan. Bili su spremni učiniti sve da što prije ozdravi. Mjesto uzničkog brloga naš je bolesnik dobio sada mekane dušeke, kakve je samo brižna majka mogla prirediti. A bolest je bila duga i teška: potpuno oslabljenje čitavog organizma. No Franjina duša bila je sve zdravija! On je znao da je i ova d r u g a kušnja bila samo nastavak djelovanja one ruke koja ga je po bolesti izbavila iz tamnice, da ga sada povede k još većem oslobođenju d u š e .

P o č e t a k o b r a ć e n j a

Za onim prvim glasom u neprijateljskom zatvoru, čuli su se sada sve češće slični glasovi iz tajanstvenih strana iznad ovog svijeta, koji je dosada toliko zanosio pjesničko srce mladog Asižanina Franje. Za dugih besanih noći zaokupljale su bolesnika -kaže izrijekom životopisac Toma - d r u k č i j e m i s l i /1 Cel. 2,3/...

I kad je napokon mogao da ustane iz kreveta, pa,opirući se o štap, polagano i iz kuće iziđe, usudi se jednoga sunčanog dana poći i u šetnju. I gle! što mu je nekada bila osobita radost - zaokružiti pogledom po divnoj spoletskoj ravnici, o kojoj će jednom reći: ništa ugodnije nisam vidio od moje spoletske doline - sada ga je sva ta ljepota ostavljala hladna... I učini mu se da su vrlo nepametni oni koji ljube prolazne ljepote ovoga varavog svijeta...

I tako je počeo od toga dana - pripovjeda dalje stari životopisac - osjećati svoje ništavilo i pomalo prezirati što ga je prije zanosilo. No kako je napredovalo ozdravljenje, tako se pomalo počela u Franji opet buditi stara njegova težnja: da mi je postati vitez! Vraća se on opet u očev dućan i pomaže u trgovini, oblači on opet lijepa odijela, opet jaše ponosna sedlenika, vježba se u ratnim vještinama. No to ipak nije onaj p r v a š n j i Franjo. U njemu se nešto pokrenulo, ni sam ne bi bio znao kazati što je to,ali nešto novo i neodoljivo. Jest, i sada je želio postati v i t e z, ali ta riječ nije više značila ono isto što i nekoč.

Ratno je stanje još trajalo, a s njime i bijeda i glad i svakojake nevolje. Nekoć ponosne asiške plemiće mogao si sada susresti u otrcanim haljinama, ispijena lica,

bijeda im je kapala iz očiju. Nekog dana susretne Franjo jednoga od njih. On pogleda uza se, niza se, a pogleda onog viteza - golaća - i smili se na nj. U mene, trgovčeva sina, pomisli Franjo, divan konj i gizdavo ruho, a u plemića, viteza, staro odijelo i kukavno oružje. Gotovo se zastidio.

- Čuj, viteže - dovikne mu Franjo s konja - čuj, vitože! bolje će tebi pristajati ovo ruho nego meni; daj da se mijenjamo!

I dok se iznenađeni vitez nije pravo snašao, već je Franjo sjahao, skinuo sa sebe svoju krasnu odoru i vesela je lica pružao siromahu. Vitez je primio dar, a Franjo osjeti u srcu radost kakve još nikada nije bio osjetio. Sveti Bonaventura nam je sačuvao uspomenu na tu lijepu zgodu, a onaj čarobnjak boje Benozzo G o z z o l i ovjekovječio ju je na zidu crkve sv. Franje u Monte Falco, za koju je neki Amerikanac rekao da bi se zbog same nje isplatilo preploviti ocean. Ne znam kako je bilo drugima, ali se ja i danas duboko sjećam onog iznenađenja koje me je zapanjilo kad sam prvi put stupio u tu vilinjsku dvoranu /narodni spomenik, danas/.

Uz tu sliku slavni je umjetnik prikazao i s a n što ga je Franjo usnio one noći. Učinilo mu se da ga netko z o v e. Našao se u krasnu dvorcu. Gleda i ne može da se nagleda. Tu je sjajno oružje, križem urešeno, a u gospodskoj dvorani sjedi ljepota-djevojka. Za koga je ovaj dvorac, oružje, zaručnica - pitao se Franjo, a onaj će mu g l a s: "Za te i za tvoje vitezove!"...

Sutradan je mladi vojnik bio izvan sebe od radosti. Bio je uvjeren da ono nije bio samo s a n, da je onaj g l a s, koji mu se, eto, i treći put javlja, rekao istinu. Kad su ga pitali, zašto je tako veseo, odgovarao je: -Znam da ću postati veliki knez! Upravo se tih dana spremao neki asiški plemić s drugim vitezovima, da stupi u četu grofa G e n t i l a M a n u p e l l a, koji se nakanio u Pulju, da tu vojuje pod slavnim barjakom Gvaltiera B r i e n n e. Franjo se nadao opošteniti na oružju i tako od vojvode dobiti "v i t e š k i udarac", za kojim je sada čeznuo više nego ikada: - C u p i d u s g l o r i a e! - željan slave, tvrdi Toma Čelanski. Sad će s njima i sin Petra Bernardonova...

Franjo se pripravio što je mogao ljepše, pozdravio se s roditeljima, pridružio se plemićima, i junački konji pronesoše zanesene mladiće prema Spoletu. Tu je bio prvi odmor. No kad je bilo sutradan, Franjo se ne osjeća dobro. Ne može naprijed. Bolestan je. Drugovi ga ostaviše u ognjici, preporučiše ga dobrim ljudima i odjuriše dalje.

Je li se Franjo sjetio, odakle ta bolest? Možda i nije u prvi mah, ali par dana kasnije, kad je onako napola u ognjici, napola u nesvjestici sanjario na svom krevetu, opet je - bio je ovo četvrti put!- začuo tajanstveni glas:

- Franjo, kamo si se spremio?
- U Pulju, da postanem vitez.

- Reci, Franjo, tko ti može više koristiti: gospodar ili sluga?

- Gospodar - odgovori bolesnik.

- Zašto, dakle, ostavljaš gospodara, Boga, da ideš za čovjekom, slugom?

Franjo je slutio, čiji je to glas, pa drščući od sreće i uzbuđenja zapita:

- Gospodine, što hoćeš da činim?

- Vrati se u svoj grad. Tu ćeš doznati što moraš činiti. Ono tvoje viđenje treba sasvim drukčije razumjeti.

Tako je, eto, započelo Franjino "o b r a ć e n j e". On je poput Pavla zapitao tajanstveni glas koji mu je govorio već četvrti put, sve jasnije i sve odlučnije, što mora činiti, spreman da učini s v e! On je počeo shvaćati da će njegovo viteštvo biti r a z l i č n o od viteštva za kakvim su čeznuli svi plemeniti mladići njegova vremena, a on među prvima. Za t a k v o se viteštvo nije morao boriti zemaljskim ratnim oružjem; takvo se viteštvo nije postizalo "viteškim udarcem" primljenim od nekog zemaljskog vojvode, nego d o d i r o m one tajanstvene R u k e nebeskoga kralja. Toga jutro Franjo je primio taj udarac. Njegovo je o b r a ć e n j e već tu...

K o n a č n i o p r a š t a j

Franjo se vratio u Asiz. Lako možemo zamisliti bezbrojne komentare što su se pleli oko toga nenadanog povratka. Sigurno je bilo i bockanja i šale, osobito među njegovim nekadašnjim drugovima. Ali na koncu svi su bili veseli što im se vratio "c v i j e t a s i s k e m l a d e ži". I da proslave taj nenadani događaj, drugovi pozovu Franu na veselu gozbu. Da ih ne uvrijedi, Franjo pristane, ali nije u srcu osjećao nikakve radosti. Gozba je bila dobro i obilna, stari Petar se ne će ljutiti da i više potroši, jer će to njegov Franjo - o tome je sada bio uvjeren više nego ikada - sve nadoknaditi svojim vještim trgovanjem.

Poslije večere, kako je već bio običaj, pođe vesela četa gradom pjevajući i tamburajući. Dakako, i ovog je puta Franjo bio izabran za "načelnika" ili "Kralja" svečanosti i predana mu je "palica", znak njegove vlasti. No sada se događa nešto neobično: Franjo je najednom stao i zamislio se. Vesela je družina i dalje pjevala i halabučila, dok ne osjetiše da je njihov "načelnik" negdje zaostao. Vrate se natrag. Našli su ga, ali kao da to nije njihov Franjo! Ne čuje njihovih šala, ne odziva se, ne odgovara: bilo je očito da je njegova duša negdje daleko, da ona sluša neke druge g l a s o v e, moćnije od ijednog zemaljskoga.

Bilo je to p e t i put što mu je progovarao onaj njemu već dobro poznati glas. Ovaj put jače i zamamnije nego dosada. Jedan od drugova hoće da sve izvrne u šalu:

- Da se ne misliš ženiti, Franjo?

- Da, pogodio si! - prenu se na tu riječ zaneseni

mladić. I dovest ću sebi djevojku, kakve nema na zemlji:plemenitiju, bogatiju, ljepšu od ijedne druge!

Poznat je bio među družinom Franjo sa svojih "nastranostî", pa su i to primili kao šalu. Ali nije bila šala!

Dok su njegovi drugovi, a možda i on s njima, jer dobar je pjevač bio Bernardov unuk, pjevali pjesmicu, koja je kolala pod Franjinim imenom i sačuvala nam se do danas:

In foco Amor mi mise,	U plam me Ljubav zavi,
In foco Amor mi mise,	U plam me Ljubav zavi,
Divisemi lo core...	I srce mi zatravi...
S'io moro innamorato,	I umrem li od plama toga,
Non vi meravigliate,	Nek to vas ne začudi,
Che 'l colpo mi fu dato	Od koplja jer su ljuvenoga
Con lance innamorate...	Probodene mi grudi...

dok su dakle, pjevali, u Franjinoj je duši najednom zapjevao onaj G l a s, koji mu više ne će davati mira, i pokazao mu kao novom v i t e z u! - g o s p o ž u za koju će se boriti, za koju će živjeti...

Ne zaboravimo, da je to bilo, najvjerojatnije, 1205. godine, kad je Franjo bio dorastao za ženidbu /24.mu godina/. Po svoj prilici se stari Petar Bernardonov već bavio mišlju da svog Franju oženi i priveže ga uz kuću i uz - dućan. Ratne neprilike, tamnovanje, duga i teška bolest, neuspjelo putovanje u Pulju, - sve je to ometalo Petrove osnove. I sada je posegnuo Gospodin: služeći se Franjinom vitežkom simbolikom, Bog mu je one večeri u obliku lijepe nevjestice pokazao što želi od njega: da se o d r e č e sve ga zemaljskoga i posveti samo Njemu...

I poslije one večeri Franjo nije više priređivao bogatih večera. Povukao se u samoću, predao se molitvi i razmišljanju. Po više dana nisi ga vidio ni u kući ni u dućanu. On je sada bio potpuno uvjeren da Bog hoće nešto osobito od njega i molio je da mu kaže što je to, a on je spreman učiniti s v e, bez ustručavanja, bez oklijevanja. S ovim svijetom, s njegovim ispraznostima, s n j e g o v i m vitežtvom oprostio se zauvijek. Stari Pisac, koji se krije pod imenom: T r i d r u g a, kaže da se one večeri Franjo učinio svojim drugovima, kad su ga zatekli u ovakom zanosu, kao drugi čovjek: quasi in virum alterum iam mutatum: kao da se promijenio u drugog čovjeka.

I doista, Franjo se našao na p r e k r e t n i c i života. Svaki mladić sa svojom d v a d e s e t š e s t o m godinom završuje fiziološki i psihološki period svoga razvitka: postaje č o v j e k, u onom punom značenju te riječi, koja opet kod s v a k o g p o j e d i n c a ima svoju individualnu nijansu. Zanimljivo je, na primjer, da su mladi S v e c i umirali u dobi od 24 godine: Ljudevit Tuluški, Alojzije Gonzaga, Ivan Berhmans, Kazimir Poljski, Gabrijel Possenti i mnogi drugi.

I upravo u toj dobi Franjo Asiški doživljava, pod

osobitim uplivom Milosti,svoje p r v o preobraženje.Njegovi prvi životopisci obično počinju s tim časom opisivati njegov ž i v o t , i događaje između 1202 i 1205. označuju kao vrijeme njegova p r v o g obraćenja.I mi danas rado upotrebljavamo taj izraz.No svakako je potrebno istaknuti,da se Franjo ne ,ože nazvati " k o n v e r t i t o m " u današnjem značenju te riječi.On je uvijek vjerovao,bio je od djetinjstva dobar kršćanin,premda dosta lakouman,ali nimalo pokvaren,i da su stvari teklo prirodnim tijekom,on bi poslije neuspjela puta u Pulju bio izvršio očevu želju,doveo mu mladu nevjestu i predao se zajedno s njime trgovanju i stjecanju,kao i drugi trgovački ci novi u Asizu.U tom slučaju sigurno se ne bi o njemu mnogo govorilo niti bi se knjige pisale,bio bi utonuo u babo rav kao i drugi asiški maldići.

Ali kod Franje se dogodilo nešto sasvim drugo : M i l o s t je posegnula na osobit način u tkivo njegova življenja i odlučila ga otkati tako da će se vjekovi diviti.Cvaj posao može se u višem smislu nazvati također obraćenjem,ili možda još bolje : p r e o k r e t o m u Franjinu d u h o v n o m životu.Taj se preokret nije zbio u jedan tren.Njegovo se "obraćenje" ne može pravo poredi ti s Pavlovim.Ono je išlo polagano i postepeno.Gospodin nije Franji o d m a h kazao što hoće od njega.Trebalo je da Franjo i sam izvojuje svoj novi stav u životu,da i sam u teškim duševnim borbama izvojšti pobjedu nad svim onim za čim je dosad čeznuo i da se potpuno preda onom idealu za koji ga je predodredio Bog. I moramo priznati da se je junački borio i da je svom novom idealu predao svega sebe,svaku žilicu svog srca,svaku misao svojega uma. A borba će potrajati č e t i r i godine...

2. - L j u d i p o k o r n i č i i z A s i z a

/1206 - 1223/

O d b o g a t a š a p r o s j a k

Za svojih dugih razmatranja u samotnim crkvicama ili u tišini nekoga gaja ili šumice,Franjo je osjećao u svom srcu sve jači ljubav prema siromasima.Zapravo je to bila njegova stara ljubav: još kao dijete,pa onda kao pomoćnik očev u dućanu, Franjo je rado davao milostinju.No sada mu je Gospodin sve više otkrivao veliku i pravu t a j n u s i r o m a š t v a . Nije li Sin Božji,koji je bio bogat,ostavio nebesko bogastvo i postao siromah?A gle, u Asizu ljudi tako pohlepno čeznu za novcem,za imanjem,za posjedom! Nije samo njegov otac Petar dan i noć snovao kako da poveća svoje bogastvo,nije samo on!Svi slojevi mladog asiške komune bili su okuženi istom pohlepom.Bogastvo, moć,slava,uživanje - to su ideali za kojima su svi čeznuli.Ali iz toga je izvirala z a v i s t kod onih koji nemaju; s v a đ e i prepirke među onima koji su željeli imati više.A jer su iste strasti vladale i u susjednim komunama,onda i k r v a v e borbe,osvete,okrutnosti -

sve je to bila svakidašnja pojava... A ipak, samo je j e d n o bilo potrebno: ljubiti Boga i ljubiti bližnjega! Gdje je vladala p o h l e p a - pa ne znam koje vrste - ne može zavladati ljubav. A svijetu je bila potrebna samo - l j u b a v! Sve će se drugo nadodati, gdje nje ima; svega će drugoga nedostajati dje nje nema. to je srce s i r o m a š n i j e u želji za zemaljskim posjedom, to će više s t j e c a t i d u h o v n o g blaga...

U Franji je kod tih misli sve jasnija bivala slika Božanskog Siromaha koji nije imao kamo ni glave da skloni. I u siromahu je sve jasnije vidio lik siromašnog Spasitelja. Zato je svakom udijelio obilatom rukom. Ako nije slučajno imao novca uza se, digao je kapu, otpasao pojas, skinuo kabanicu ... i darivao. A onda se zaželi i s t v a r n o g siromaštva: kako bi bilo da se i on kao prosjak umiješa među prosjake i pokuša i sam prositi milostinju?

Jednog dana nesta Franje iz Asiza. Pošao je na daleki put. Kao poklonik odalzi u Rim. Tu će na grobu sv. Petra moliti Boga da ga prosvijetli što mu je činiti, a to će i okušati, kakav je život prosjaka. Nad grobom Prvaka Apostola usrdno je molio, ali se i začudio videći kako vjernici škrtom rukom daruju njegov grob! On posegnu u svoj tobolac i punu šaku zlatnika izasu na rešetku iznad groba, da je zazveketalo. I dok su se prisutni poklonici čudili tolikoj zasipnosti, Franjo im se izmakne pogledima i umiješa se među prosjake koji su na vratima prosili i zamoli jednog od njih da se zamijene: on će prosjaku dati svoje odijelo, a taj njemu svoje prnje. Prosjak rado pristane, a Franjo u prosjačkim krpetinama sjedne na crkvene stepenice i stane francuskim jezikom - to je bio jezik njegovih nekadanjih zabava i podokonica - prositi milostinju od prolaznika. Cio dan je ustrajao u tom p o k u š a u i osjetio neku osobitu radost...

"S t a r š n o m i s e č i n i l o ..."

Poslije povratka iz Rima, za onih svojih uobičajenih dugih razmatranja, Franjo je opet č u o tajanstveni g l a s: - Odreci se sebe! - govorio mu je. Uzmi g o r k o mjesto slatka i bit će ti ugodno što ti kažem, pa i činilo ti se protivno...

A ništa Franji nije bilo tako neugodno kao vidjeti gubavce, kojih je i blizu Asiza bilo dosta. On sam priznaje: - Dok sam bio u grijesima, strašno mi se činilo g o r k o /nimalo amarum, tvrdi on u svojoj Oporuci/ vidjeti g u b a v c e. I sam me je Gospodin povo k njima, i pokazao sam im se milosrdan...

Evo kako je to učinio Gospodin. Nekoć lijepog, tihog dana Franjo je jahao ravnicom podno Asiza. Vjerojatno se vraćao s nekog trgovačkog puta po očevu nalogu, što li, svakako u blizini bolnice za gubavce na jednom se pred njim stvori strašna slika : čovjek sav u gnojnim ranama, napô izjedena lica, smrad se širio okok njega - gubavac!... Sva se utroba usmiješala u našem konjaniku, smučilo mu se, i prva mu je misao bila o

posti konja i pojuruti u propanj. No u taj tren sinu mu u du
ši nebesko svijetlo, sjeti se Glasa koji mu je rekao : - Uzmi
G o r k o ...,odreci se sebe... i skoči s konja, približi se
gubavcu, koji pruži ranjavu ruku prema njemu. Franjo spusti mi
lostinju u ruku, privinu k sebi novoljnika i - poljubi ga...

Kad je uzjahao konja, pogleda oko sebe, a gubavca je ne
stalo. Svuda naokolo, svjedoči Celanski, pukla ravan, a nigdje ni
koga... Sv. Bonaventura misli, da je ono bio sam Isus, kojega
je nekoć u duhu gledao Izaija kao gubavca /Iz 53,4/. No u sva
kom slučaju i bio je ono zaista Isus /...meni ste učinili:
Mat 25,40/. A u Franjinoj duši razli se neiskazana slatkoća:-
I kad sam odlazio od njih - tvrdi Franjo dalje u svojoj Opo-
ruci - ono što mi se / prije/ činilo g o r k o , pretvorilo mi
se u s l a s t duše i tijela. I zatim sam malo pričekao, i
onda izašao iz svijeta...

A izišao je iz svijeta ovako:

U neposrednoj blizini Asiza, odmah iza gradskih vrata,
gdje se put spušta prema ravnici, ima crkvica sv. D a m j a -
n a , stara i zapuštena crkvica. Tu se rado svraćao Franjo da
se moli. Tako se svratio i sada. I dok je klečao nasred crkvi
ce, čuo g l a s , s e d m i već put. No ovog je puta znao i
odakle dolazi taj neodoljivi glas: povišе oltara visio je
stari bizantinski K r i ž i na njemu je uslikan m r t v i
S p a s i t e l j , zatvorenih očiju. Koliko li je već puta
Franjo gledao u taj križ! Pogledao je i sada: Spasiteljeve su
oči bile o t v o r e n e ! Iz njih je u Franju bio uprt pog-
led, dubok, mio, pun tuge i boli pogled, a Glas je govorio:

-Franjo, hajde i popravi mi kuću, koja se, kako vidiš
raspada...

Jest, ž i v i S p a s i t e l j je sada govorio Fra
nji; ova s e d m a riječ dolazila je s Križa. I sad se je sve
ojajno stapalo u jedan smisao: Spasitelj je tražio od njega,
da se odreče sebe i svega i posveti popravljanju njegove ku-
će. Sad je znao što mu je činiti!

Franjo se diže i potraži starog svećenika P e t r a,
koji je pred crkvicom sjedio i dremuckao u blagim zrakama pro
ljetnog sunca. Uze ono novca što ga je imao kod sebe i pruži
ga starcu s molbom da zapali ugašeno kandilo pred oltarom.
Tada pojuri kući, u dućan, uzme dobru pešu dragocjene skrletne
vunene tkanine, izvede konja, u jaha i pohita s onom pešom u Fo
linjo. Tu je dobro prodao i tkaninu i konja, pa se s dobivenim
novcem povrati k Svetom Damjanu i ponudi kesu zlatnika sta-
rom svećeniku da odmah popravi oronulu crkvicu.

Starac svećenik se strese na pogled tolikog novca. Ni
za živu glavu neće da ga uzme. Poznavao je dobro trgovca Petra
Bernardonova. Neće taj tako lako pustiti da se njegov novac
rasipa. - Ne, sinko, ja taj novac ne primam. Vrati ga ocu, čiji
i jest!

- Dobro, Oče, ali neću ga ni ja. Ja sam valjda zaslužio
taj novac. A crkvicu treba popraviti. Kad ne možete primiti moj
poklon, neka ga primi crkvica! -i baci kesu u neku udubinu u

zidu.

Zatim stane moliti svećenika da njega Franju - uzme u službu i svojinu Sv. Damjana. Svećenik se još više začudi, ali Franjo je toliko molio, da je starac napokon morao pristati na mladićevu molbu - i sin Petra Bernardonova posta tako zvani "o b l a t u s" crkvice sv. Damjana s pravom tako zvane "m o r a", to jest življenja i b o r a v k a uz tu crkvu.

Već veoma rano u srednjem vijeku katkad bi se pobožni kršćani d a r i v a l i nekoj crkvi ili samostanu u službu zajedno sa svim svojim posjedom. Taj se običaj osobito jako razvio u jedanaestom stoljeću i održao sve do kraja srednjeg vijeka. Neki pojedinac sam ili sa svom svojom obitelju obvezivao se za se i za svoje potomke tom i tom samostanu, toj i toj crkvi " ad suum servitium ", a samostan ili crkva uzimala ga je pod svoje okrilje i zaštitu. Različne su granice i oblici toga "davanja sebe i svojih u službu crkve" kao i obredi uz koje se to "predavanje" vršilo, ali b i t je svuda ista: d o t i č n i k j e p o s t a j a o c r k v e n i č o v j e k " i bio je već time oslobođen od podložništva c i v i l n i m vlastima i sudovima; podvržen crkvenoj egzemciji i sudstvu. n je "i z l a z i o i z s v i j e t a", b i o j e " p r i k a z a n , d a r o v a n c r k v i " !

Primjera toga običaja imamo i u našim stranama; kao, recimo, kod stare Gospine crkve "u Cetini pod Sinjem". Tu "ban Ivaniš, knez Cetinski i kliški i veće ", učini "tuj milost Dominoslavu Vehoeviću i njegovu ostatku po prošni počtovanoga muža, otca našega duhovnoga Ž u v a n a vikara bosanskoga, ostavismo rečenomu Dominoslavu i negovu ostatku vsaki dohodak, ki bi imail k nam pristojati ot nega .....I ješte ga pridasmo u službu crikvi svete Marije p o d V s i n j e m ....I na vse ovo više pisano dasmo Dominoslavu o v n a š o t v o r e n l i s t p o d n a š u p e č a t ... . Pisan pod Vsinjem /22.I 1434/. - Na pergameni, bosančicom pisan original te važne isprave nalazio se u manastiru na Trsatu. Prepisao ga je Radoslav Lopašić, izdao u svojim dragocjenim K r v a t s k i m s p o m e n i c i m a /Acta Croatica/ sv.1 Dr. Euro Šurmin /= Monum.hist.-jur. Slav. Meridion., vol.VI, agreb 1898, Jugosl.Ak,/str.136.

- Onako uzgred spomenimo, da se taj dokument čuvao u "crikvi sv.Marije pod Vsinjem" uz onaj stari Nelipićev franjevački samostan podignut 1357. od Ivaniševa oca Ivana II. I kad su ispred osmanlijske najezde oko 1520. franjevci morali bježati iz Sinja, ponijeli su, eto, i svoj a r h i v na sigurno mjesto, u samostan na Trsatu, dok je drugi dio Braće uskočio u slobodnu Ramu, da odatle misionarskim načinom duhovno proviđa raspršane cetinske kršćane. Na žalost, danas nema tih dragih spomenika ni na Trsatu... - Vidi i: S.Petrov, Gospa Sinjska /..., Sv.Jer., 1928, str.6 -7/.

Dakle, Dmine Vehojević i njegov "ostatak" /potomci/ "predani su u službu crikvi svete Marije": začno isti služ

beni izrazi kao u onim starim asiskim dokumentima iz vremena sv. Franje što ih donosi A. Fortini /Nova Vita di S. Fr., 1926/: o b l a t u s a d s e r v i t i u m / str. 92 i 1.4/.

S tim činom "predaje samog sebe u službu " Sv. Damjanu Ivan - Franjo, sin Petra i unuk Bernardona iz Asiza, prestajao je biti s v j e t o v n j a k i p o s t a o j e c r k v e n i č o v j e k :et exivit de saeculo.

"O č e n a š k o j i j e s i n a n e b e s i m a"

Dok su se događale sve netom ispričane, za Franju tako važne stvari, i opet strai Petar nije bio u Asizu. Njegova nezasitna strast za trgovanjem bila ga je za dulje vrijeme odvela od kuće. On se nadao da će ga njegov Franjo, osobito otkad se uozbiljio i više ne priređuje gozbe i pijanke, dostojno zamijeniti u dućanu. Kad se vratio u Asiz imao je šta čuti: Franjo razasiplje teško stečenu očevu muku, pače se i odmetnuo od kuće, hoće da je nekakav crkveni čovjek ...

Srdit, a još više žalostan, kako propadaju sve njegove nade u toga čudnog svog sina, kojega je toliko ljubio i od kojega je očekivao tako mnogo, poleti kao bijesan k sv. Damjanu. On će pokazati tom l u d o v u !...

Dakako, Petar Bernardonov nije trčao sam: za njim se posukala znatiželjna rulja i nestašna dječurlija, pa se digla graja sve do Franjine crkvice. Netko je sigurno i poletio da mu dojavi šta se sprema. I Franjo se poboja oca i skrije se ispred njega... U to je već stigao i razjareni trgovac. Viče i buči, ali Franje nigdje da nađe. Da ga umiri, starac svećenik Petar pokaza mu kesu zlatnika koja je još ležala u onoj udubini, nedirnuta. Trgovac se morao s time zadovoljiti pa se povrati u Asiz. Dućan nije mogao biti bez njega... A Franjo? Skrivao se i dalje, ne znajući što bi morao činiti da ipak izvrši zapovijed Propetoga. Svu tjeskobu njegove duše najbolje odrazuje molitva, koja nam se sačuvala, a kojom je molio za presvijetljenje i pomoć s neba: - Svevišnji, preslavni Bože rasvijetli tamu mog srca, i daruj mi pravu vjeru, tvrdo ufanje i savršenu ljubav. Daj mi, Gospodine, osjećanje i spoznanje, da ispunim tvoju svetu naredbu koju si mi zaista dao. Amen. -

Tu je molitvu molio onog dana kad je primio nalog od Propetoga da popravi njegovu kuću; molio ju je često sada kad se čitav mjesec dana skrivao, pokornički živio, daleko od ljudi, a tako blizu Bogu. Za njegovo je skrovište znao samo pouzdan službenik njegove majke, koja mu je po njemu svaki dan slala nešto hrane. Taj je dobar prijatelj mogao našega pokornika izvještavati i o tome što se po Asizu govori o njemu. Ti glasovi nisu bili takvi, da bi Franju osokolili. Mnogom se sve više širilo uvjerenje, da je nekadašnji cvijet asiske mladeži - šenuo pameću...

To, pa onda žalost za majkom, koja je trpjela s njim strah od goropadana i razočarana oca; stid od nekadašnjih drugova; nesigurnost budućnosti - sve je to mlado pokornika bacalo u duboku žalost i " vruće je molio bez prestanka,

kupajući se u suzama " /1 Čel.5,10/.A onda one O č i ,širo ko otvorene,pune duboke boli. ...,pa ono R a n e ...,ono iz mrcvareno Tijelo,lišeno odijela,osim okrvavljene košulje = pregačice... Ah, to je ono što je Franju ,u beskrajnim raz mišljanjima onoga najodlučnijeg mjeseca u njegovu životu,ma milo najobilnije - i tako s l a t k e ! - suze.Jer je - kako se s nenadmašivom tačnošću izrazio Toma od Čelana:"od onog časa /kad mu je Isus progovorio s Križa u S. Damjanu/ njegovu svetu dušu probola sućut prema Propetome i to su, kako možemo pobožno vjerovati u n j e g o v o s r c e, iako ne još u njegovo tijelo, b i l i d u b l j e u t i s n u t i p e č a t i /Isusove/ štovanja dostojne M u k e" /2 Čel.6,10/.

Dakle,Franjino je s r c e već nosilo R a n u I susova Srca i raspirivala se u njemu sve više ljubav pre ma Propetomu Spasitelju i želja d a M u u s v o m u bude s l i č a n ! Jer to i jest svojstvo prave ljubavi,da ono koji se iskreno čjube učini sve s l i č n i j i m a . tu se rodila ona Franjina ljubav p r e m a siromaštvu;tu se rodila ona Franjina želja za trpljenjem,ona neutaživa čežnja : u sebi odraziti I s u s a na križu...

I što je ta čežnja bivala jača,to je onaj njegov strah bivao sve manji: mjesto bježanja od prezira i proga njanja ovoga svijeta rasla je u njemu sve više želja da ga pre ziru,da ga progone,da ga propnu... I osvojila ga neopi siva radost!

I jednog dana izlazi Franjo iz svog skrovišta.Toma Čelanski ne može da se nadivi toj odvažnosti i opisuje ga kao viteza koji je srnuo u boj oboružan oružjem poniženja i noseći pred sobom štit vjere. Ono malo manje od kilometar puta uzbrdo,od Sv. Damjana do grada Asiza,proletio je brzo i veselo i došavši u grad stao sam sebe glasno prekoravati zbogsvoga kukavičluka.U tili čas sleti se sav Asiz na uli ce,a djeca se stala nabacivati kamenjem i blatom na nj: = Ludi Franjo! Ludi Franjo! - odjekivalo je onimulicama,kuda je nekoć "cvijet asiške mladeži" vodio uz pjesmu i svirku svoju razigranu družinu...

Videći ga onnako mršava,ispijena od posta i pokore, zamamarena u odjeći,očiju plamtećih nekom čudnom vatrom,svi su ga zaista držali luđakom.I bilo je smijeha,bilo je prije kora,bilo je buke i vike.A Franjo je u svemu tome metežu bio sve radosniji,sve sretniji,Ponesen gomilom domalo se na šao u blizini rodne kuće i očeva dućana.Petar Bernardonov začuđeno stao prisluškivati,a kad je iz onih nesuvislih gla sova ipak razabrao svoga sina,poletio je kao razjaren bik iz dućana,srnuo u onu gomilu i pograbio Franju te ga odvu kao kući prijeći i proklinjući toga nesretnika,koji ga je tako sramotio,koji je sve njegove nade tako grozno u prah rušio.A u kući ga je zatvorio u nekakav tamni zakutak i zab ranio da mu itko išta donosi za hranu. Htio ga je slomiti si lom,kad ga nije pomogla njegova ustrpljivost.No Franjo je ostao nepokolebljiv!I mile riječi i ljute udarce primao je s jednakim mirom i svetim veseljem...

No nemirni trgovački duh gonio je Petra opet na putovanja. Ostavio je sina u onom kućnom zatvoru...Ali tada si će k sinu svoga srca m a j k a... Ni Toma Čelanski ni ijedan drugi pisac nije nam ostavio zapisana razgovora između gospođe Pikarde i njezina Ivana-Franje u onoj tamnoj ćeliji, koja je danas uključena u Chiesa nuova /nova crkva/ u Asizu. Ja mislim da i nisu mnogo govorili: oboje su već bili prolili mnogo suza jedno zbog drugoga, prolili su ih i tada, ali to su bile suze kakve samo m a j k e i njihovi sinovi miljenici mogu prolijevati. Već je dosta vremena bilo, otkad je majka shvatila da s njezinim prvencem-miljenikom Bog ima neke osobite osnove, i pokorila se Božjoj volji. Odvezala je uze koje su sputavale Franjine noge, zagrlila ga, blagoslovila, otvorila vrata govoreći: -Hajde,sine, kamo te zove Bog! - i pustila Franju na slobodu.

Franjo je veselo poletio k sv. Damjanu da pred Križem s kojega mu je progovorio Isus zamoli za nova rasvjetljenja i dalju pomoć...

A kad se vratio Petar Bernardonov s puta, mogao je bjesnjeti koliko je htio, shvatio je, da je izgubio bitku: eto i majka je uz Franju!... U svojoj srdžbi i žalosti odlučio je ono krajnje: poletio je pred asiske konzule - dva su bila na čelu komune - i zatražio da se Franjo zovne pred sud, jer ga je odlučio razbaštiniti...Konzuli pošalju gradskog čauša k Sv. Damjanu s nalogom da se: I v a n-F r a n j o, sin Petra Bernardonova, mora prikazati u gradskoj sudnici da odgovara na tužbe svog oca Petra.

- Ne, ne mogu doći!- odgovorio je Franjo čaušu, kad mu je taj uručio sudbeni poziv. - Ja pripadam Crkvi i svjetska vlast nema prava nada mnom.

Kad su konzuli čuli taj odgovor, bilo im je možda i drago. Onda je na čelu asiske crkbe bio odvažni biskup G v i d o II. U svojoj dragocjenoj već spomenutoj knjizi, pripovijeda nam A. Fortini dosta opširno o revnosti toga biskupa, velikog pristaše pape Inocenta III, u obrani crkvenih prava i povlastica. S njime ulaziti u borbu, nije bila mala stvar. A kako je Franjo bio o b l a t, s l u ž b e n i k Sv. Damjana, potpadao je pod biskupovu jurisdikciju.Stoga konzuli izjaviše Petru Bernardonovu da mu ne mogu pomoći, neka se obrati biskupu Gvidu.

Nije bilo druge, Petar zaište biskupov sud. Gvido pošalje svoga glasnika Franji. Ovaj put Franjo se pokorno odazva pozivu i pođe pred biskupa. Parnica se vodila javno, pred biskupovim dvorom kod crkve sv. Marije Velike.Lako je pogoditi, koliko se naroda sleglo da vidi ishod ove jedinstvene parnice. A imali su što i vidjeti i doživjeti!

Biskup okružen činovnicima sjedi na sudačkoj stolici i poziva Petra pa Franju da iskažu svoje žalbe i tražbine. Petar se tuži da mu je sin rasipnik i hoće da ga zauvijek razbaštini...Biskup se obraća Franji i kaže:

- Sinko, čuo si što govori tvoj otac. Povrati mu sve što imaš novca, a Bog će se pobrinuti za te i za po-

pravak crkve koja ti je na srcu.

- Hoću, duhovni Oče i Gospodaru, sve ću mu povratiti! - odgovara Franjo.

I prije nego su se snašli i biskup, i trgovac, i činovnici i narod, Franjo skine sa sebe s v e, pa i košulju: jedino je na njemu ostala pokornička košuljica - vreća od k o s t r e t i. U tom času bio je potpuno sličan Propetomu na onom križu u Sv. Damjanu...

- Evo sve vraćam! - reče Franjo predajući novac i odijelo svom ocu. - Odričem se i novca i imanja pa i samog odijela što ste mi dali. Odsad mogu s još većim pouzdanjem moliti: - O č e n a š, koji jesi na nebesima!...

Svi su bili zapanjeni, mnogi do suza ganuti na taj prizor, a biskup se u tom času sigurno sjetio da je jedan od glavnih obreda kod primanja novih o b l a t a: da im se ruke oviju oltarnikom onoga sveca čijoj se crkvi predaju u s l u ž b u, te raširi skut s v o g a p l a š t a i kao predstavnik Crkve ogrnu njime Franju. Učinio je to, bez sumnje, po osobitom Božjem nadahnuću: od toga dana sin Petra Bernardonova postaje o s o b i t i s i n svete Crkve, čovjek o kojem će jednom pjevati Crkva - vir catholicus et totus apostolicus...

U s p u t n a p r i p o m e n a

" K 700. godišnjici smrti sv. Franje Asiškoga 1226.-1926." - izišao je na hrvatskom jeziku roman u dva sveska: Božji vitez / 1925./ i Božji sirotan /1926./. Poznati njegov pisac napisao ga je u već poodmakloj dobi, s punе ljubavi i s najboljim namjerama. Ja sam požalio u svoje vrijeme izlazak toga romana, i po mom mišljenju on je više parodija nego apoteoza asiskog Siromaška. Između ostalih zamjeraka - koje sam mu onda učinio - osobito me je začudilo, što pisac ni jednom riječju ne spominje ovog prizora, koji je mnoge velike ljude zanosio i, na pr., slavnom Bossuetu izmamio jednu od najljepših stranica što su izišle ispod pera "Moskog orla"... Na to mi je odgovoreno, da pisac nije mogao zamisliti da bi Franjo, onaj dobri i nježni Franjo, bio kadar onako javno prezreti svog oca i odreći ga se...Tom je prigodom spomenuto i ime genijalnoga talijanskog poligrafa Ruđera B o n g h i j a, koji je 1884. izdao studiju S. F r a n c e s c o, u kojoj ima i nastranih misli... Čini se da je pisac hrvatskog romana bio pod njegovim uplivom.

Međutim, bila ona misao jednoga ili drugoga, činjenica je da se sv. Franjo zaista odrekao i svoga oca i svoje kuće i svega na svijetu slušajući Isusovu riječ: - Tko više ljubi oca ili majku nego mene, nije me dostojan /Mat 10,37/. Za najveću L j u b a v on se odrekao svake zemaljske ljubavi... Upravo zato i jest Bog raširio njegovo srce, i ono je obuhvatilo u p r a v o j l j u b a v i i oca i majku i brata i svoje građane i sve ljude i sva stvorenja te je

Franjo - jedini među Svecima - dobio ime S e r a f i n s k i /cfr. 2 Kor 3-13/.

"G l a s n i k V e l i k o g K r a l j a"

Velika Franjina o d r e k a zbila se u mjesecu ožujku 1207. na trgu Svete Marije Velike u Asizu i svečano je primljena od biskupa Gvida II i od Asiskih konzula i od svega asiskog naroda. Primio ju je i Petar Bernardonov. Poštiđen, uzeo je Franjino odijelo i novac i pokunjen pošao svojoj kući... Tu se rastajemo s tim čovjekom i ne znamo što je dalje bilo s njim. Svakako, ne smijemo ni njega potpuno osuditi. On je ljubio Franju više nego ikoga na svijetu. U njemu je vidio svoga nasljednika u trgovini, vidio onoga koji će njegovu porodicu podići na najveći stepen ugleda u novoj mladoj asiskoj republici... I gle, najednom se sve to srozalo... Kako da mu srce ne puken?... Ja mislim da stari trgovac nije dugo preživio te "katastrofe".

Eno, prvi sin Franjina brata A n đ e l a dobiva ime ne po djedu - Petar - nego po baki: P i k a r d o . I kad je ovaj, trećoredac i sindik samostana sv. Franje s bratom Ivanom /1259/ kod javnog bilježnika utvrđivao razdiobu očeve baštine, obojica se nazivlju "sinovi Anđela gospođe Pike". A kad je Ivan 1261. pravio svoju oporuku, zabilježen je kao: Ioannectus olim Angeli domine Piche" /Fortini,43/. Sva je prilika, da je stari Petar brzo umro - više od žalosti nego od bolesti - a njegova udovica preuzela trgovinu u svoje ruke...

Međutim, vratimo se k našemu predmetu!

Nikada se Franjo nije osjećao tako slobodan, tako lak, kao sada, kada je u pokorničkoj košuljici, lišen svega, stajao nasred trga. Biskup namigne svom vrtlaru koji se desio u blizini da mu donese kakvo odijelo. Vrtlar donese svoju staru kabanicu i pruži je Franji - prvi, vjenčani d a r s v e t e s i r o m a š t i n e . Franjo je rado prihvati, narisa na njoj kredom velik z n a k k r i ž a i ogrnu se njome, pa veselo pjevajući krene iz Asiza...

Kamo će? "Securus et liber" - kaže sv. Bonaventura: bezbrižan i slobodan predao se vodstvu Providnosti. Put ga je dovео u šumu prema gradu G u b i j u. Veselo je, svojim lijepim i zvonkim glasom, na francuskom jeziku, pjevao viteško pjesmu o Velikom Kralju. Već se i dan nagnuo, već se i noć spuštala, a Franjo je stigao do vrlo opasna mjesta u gustoj šumi, gdje su se u zasjedi skrivale pustahije neprijateljskoga grada Peruđe. Čuvši pjesmu u to doba, poleto da vide tko bi to bio. Videći našega putnika u onom čudnom odijelu, zakrče mu put i pitaju:

- Tko si ti?

- Glasnik sam Velikoga Kralja! - odgovori Franjo zanosno i odvažno.

- Lezi tu, budalo, kakav si ti kraljev glasnik! - povikaše hajduci, strgnu s tog noćnog putnika kabanicu i bace ga u jarak u kojemu je još bilo snijega, pa se udalje

smijući se i šale zbijajući s ludom...

Franjo se jedva oslobodio jame, stresao sa sebe snijeg, pa opet u samoj kostretnoj vreći - košuljici, kakvu je nekoć valjda nosio njegov krsni zaštitnik Ivan, nastavi put i dođe do nekog benediktinskog dvorca gdje ga primiše i pošalju u kuhinju da pomaže kuharu. Par dana kasnije stigao je u Gubio. Tu je imao prijatelja iz onog okršaja s Perušanima, plemića Fridrika Spadalunga. Ovaj mu pokloni kratku oporu haljinu, kakvu su onda nosili pustinjaci, nešto šešira, kožnat kajiš kojim se Franjo opasa preko one haljine. Na nogama je imao sandale, a u ruci štap. To je bilo p r v o p o k o r n i č k o odijelo sv. Franje Asiskoga.

Neko vrijeme se zadržao u bolnici gubavaca ispred grada i dvorio ih predano i veselo: "tako mu je Gospodin dao da č i n i p o k o r u". Treba da dobro shvatimo što u Franjinu jeziku znači :facere poenitentiam, kojim izrazom on označuje s v o j n o v i ž i v o t i kasnije život s v o j e M a n j e b r a ć e. To je, da tako rečemo, terminus technicus za f r a n j e v a č k i ž i v o t, kako ga je Franjo shvaćao i do smrti najvjernije provodio.

Kako vrlo lijepo i tačno ističu OO. K. Esser i L. Hardick, u bilješkama k svom klasičnom njemačkom prevodu "Spisa sv. Franje Asiskoga" /Fr. Quellenschriften I, Werl, 1951/, Franjina riječ "poenitentia" odgovara grčkoj riječi m e t á n o i a, sadržanoj po smislu u Ivanovu pozivu: - M e t a n o e i t e! /Mt 3,2/, koji bi se doslovno mogao prevesti riječju: - P r e m i s l e t e s e! Dakle, promijenite svoje mišljenje i svoje življenje, ili kako su naši stari ikavski dalmatinski pisci prevodili: s v i d i t e s e; s v i đ e n j e /prema tal. ravvedersi/. Facite poenitentiam, dakle, znači: promijenite svoje dosadašnje mišljenje i težnje, koji su vas odvodili od Boga ka grijehu i zemaljštini, a prionite za Boga, vršeći njegovu volju i težeći prije svega za nebeskim stvarima. To se ukratko može reći: obratite se, kako Ivanov poziv narodu i prevodi, na pr., Dr. Rupčić: - "Obratite se"! Klasični talijanski prevod Martinijev glasi: - Fate penitenza: Činite pokoru. - Na to primjećuje komentator M. S a l e s: - Te riječi označuju najdublju preobrazbu /promjenu/ duše, koja za sobom povlači pravu promjenu života /Il nuovo testamento I,11/. Naš izvrsni S e n c o v Grčko-hrv. rječnik /1910/ uz glagol m e t a n o é o ima i ove prevode: kajati se, činiti pokoru /Franjin izraz; moja bilj./, obratiti se /N.N. i crkv. pisci/.

Prva je Božja zapovijed - l j u b a v prema Njemu, koja se pokazuje u ljubavi prema b l i ž n j e m u. I Franjo p o č i n j e /incipere facere poenitentiam/ svoju pokoru dvoreći g u b a v c e, kojima ga je doveo sam Gospodin /ipse Dominus conduxit me inter illos/. O tome smo već govorili pripovijedajući o p o č e c i m a Franjine "metanoje". A sada kad je njegova promjena

m i š l j e n j a već toliko poodmakla, prvi posao što ga je potražio u Gubiju, u svojoj n o v o j o d o r i Velikoga Kralja, bila je služba u bolnici gubavaca.

Tu je - kazuju stari životopisci - počeo Bog i č u d e s i m a potvrđivati koliko mu je draga Franjina p o k o r a: mnogi od onih nevoljnika zadobiše prvašnje zdravlje, samo što im je Franjo rane prekrižio ili poljubio...

P o p r a v l j a c r k v e

Prikazujući p r o c e s svog obraćenja, Franjo dolazi u oporuci odmah poslije g u b a v a c a - u kojima je odsad gledao P r o p e t o g a - na svoju v j e r u u prisutnost samog Spasitelja u E u h a r i s t i j i. Odatle njegova l j u b a v prema c r k v a m a:

"I Gospodin mi je dao takvu vjeru u c r k v a m a da ovako priprosto molim i govorim: K l a n j a m o t i s e, G o s p o d i n e I s u s e K r i s t e, /ovdje/ i u s v i m c r k v a m a t v o j i m k o j e s u n a s v e m u s v i j e t u, i b l a g o s l i v l j a m o t e, j e r s i p o s v e t o m s v o m k r i ž u o t k u p i o s v i j e t."

Franjo nije zaboravio svoga sv. Damjana, gdje mu je progovorio Isus i naredio da mu kuću popravi. Zaista, crkvica sv. Damjana bila je kao neki g u b a v a c, izgloćana vremenom, bijedna i siromašna. Trebalo ju je popraviti! I Franjo se vraća u Asiz. Videći ga u onom pustinjačkom odijelu, mnogi su sumnjivo mahali glavama; bilo je i smijeha i podrugivanja. Ali prošlo je vrijeme kada se on plašio takvih trica. Odvažno stane obilaziti grad i prositi pomoć:

- Tko mi pokloni jedan kamen, dobit će jednu nagradu; tko mi pokloni dva kamena, dobit će dvije nagrade; tko mi pokloni tri kamena, primit će tri nagrade!

I malo pomalo ljudi su donosili kamenje, koje je i sam Franjo nosio na svojim ramenima. Crkvica se počela popravljati, Asižani Franju sve ozbiljnije shvatati. Stari je svećenik Petar bio ganut do suza gledajući nekadašnjeg gizdavog i bogatog mladića kako teško radi, a kukavno se hrani, pa bi mu više puta pripremio nešto bolju i ukusniju hranu. No Franjo je stao prekoravati samog sebe:

- Zar se to dolikuje sljedbeniku siromašnog Isusa, Franjo?

I on odluči "pribjeći stolu Gospodnjem, prosećí milostinju od vrata do vrata" - kako će kasnije napisati u oporuci. Uzeo je nešto zdjelice i pošao od vrata do vrata moleći: -Udijelite siromahu na put Gospodnji! Negdje su ga ismijali, negdje su ga možda i otjerali, ali ipak našlo se i dobrih srdaca, pa su u onu zdjelicu spuštali po koji zalogaj hrane. A kad je stao da zahvati u tu mješavinu i jede, sve se u njegovoj utrobi prevrnulo, no on je izdržao

navalu odvratnosti i stao jesti. A ljudi su se čudili: sin bogataša Petra Bernardonova, kojega je gospođa Pikarda tako nježno odgajala i dobrom hranom hranila, sada, gle, jede kao najposljednji prosjak...

Franjo je, međutim, od toga dana zamolio Don Petra, da se ne brine više za njegovu hranu, kad mu je Gospodin pribavio toliko dobročinitelja koji će ga hraniti! Tako je "mali brat Franjo" popravljao crkve: sv. Damjana, pa onda onu sv. Petra izvan gradskih bedema, pa dolje u ravnici dragu crkvicu sv. Marije Anđeoske.

Tako je naš "obraćenik" provodio svoje dane u radu, u pokori, u molitvi. Nekog hladnog zimskog jutra svratio se u neku crkvicu da moli. Bilo je vrlo studeno, na Franji kukavna stara haljina slabo ga je grijala, drhtao je. Među ostalima desio se u crkvici i A n đ e o, Franjin brat. Valjda od stida, valjda od inata, valjda od obijesti, bogati baštinik jednog od najprvih asiskih trgovaca prišapta nekom drugu:

- Deder, reci Franji da ti proda malo svoga znoja, barem za s o l a d.

- Skuplje ću ga prodati svom Gospodaru Bogu, - odgovori Franjo na francuskom jeziku, kao da i nije shvatio bratove okrutne šale...

Od svih crkvica oko Asiza Franju je najviše od nekog vremena privlačila Sv. Marija Anđeoska, dolje u ravnici, usred guste šume. Tu se našao i onoga znamenitog jutra, 24. veljače 1209. Svetkovina sv. Matije, apostola. Stari svećenik Petar sišao je k Porcijunkuli - tako se zvao kraj gdje je stajala crkvica Marije Anđeoske - i čitao Misu. Evanđelje toga dana - danas je drukčiji obrazac Mise na taj dan - kazaivalo je, kako je Isus slao svoje učenike da propovijedaju. I dotada je Franjo više puta slušao te riječi, ali onog jutra nekako ga se osobito dojmiše. Stoga odmah poslije Mise zamoli svećenika da mu još jednom pročita što ono sv. Evanđelje govori i da mu to protumači. Svećenik mu ispuni želju i otvori sv. Evanđelje pa su zajedno čitali:

- Idite k izgubljenim ovcama kuće Izraelove! - Na svom putu navješćujte: Blizu je kraljevstvo nebesko!...Ne uzimajte sa sobom ni zlata ni srebra ni drugog novca, ni pune torbe, ni dviju haljina, ni obuće ni štapa /Mt 10, 6-10/. I otišavši propovijedahu da čine pokoru /Mk 6,12/...

- Eto! - uskliknu najednom Franjo pun duhovnog veselja: - to je što ja hoću, to je što ja tražim, to je što iz dubine srca želim činiti!..

Poslije skoro četiri godine traženja, žarke molitve, velikodušnih pokušaja, Franjo je u onim evanđeoskim riječima, kao da su b a š s a d a n j e m u rečene, upoznao napokon s v o j p o z i v ! I predao mu se o d m a h , z a u v i j e k !

- Stoga, pripovijeda Ćelano, plivajući u svetom veselju stade odmah, bez ikakva odgađanja, stavljati u djelo

što je upravo čuo /1 Cel 9, 22/.

Odbacio je obuću, kožni pojas, štap, šešir; obukao je grubu sivu haljinu ondašnjih umbrijskih seljaka, udešenu u obliku križa, opasao se konopom i bos krenuo u Asiz da svojim sugrađanima propovijeda - p o k o r u...

Sad je shvatio, koju mu je k u ć u G o s p o d n j u naredio Propeti Spasitelj da popravlja: d u š e da Mu vraća, koje su zalutale...

P o k o r n i c i iz grada A s i z a

Franjo je - o tome on više nije nimalo sumnjao - za ista od Boga bio pozvan da bude g l a s n i k Velikoga Kralja i njegova kraljevstva.

I što je najprije imao da ljudima navijesti, i to je našao u sv. Evanđelju: - Ulazeći u koju kuću, pozdravi to je govoreći: "Mir ovoj kući!" /Mt 10,12/.

A njegovim Asižanima je trebalo mira! Već toliko godina traju ratne zadjevice s Perudom, a i u samom gradu nema gotovo dana da se ne čuju prepirke, ne vode parnice. Među v i š i m /majores/ i n i ž i m a /minores/, među plemićima i građanima, pa i među samim svećenicima i crkvama i samostanima, pa u obiteljima, ama nigdje pravog m i r a i s k l a d a . Prepirke i razgovori i dogovori i nagodbe, sve se to svršava i pretresa na sudovima, trgovima, a veoma često i po crkvama, koje su u ono doba bile no samo središta crkvenoga kulta nego i stjecišta građana i crkvenjaka u najrazličnijim prigodama javnog života. Pogotovo, što onda nije bilo klupa po crkvama. Osobito zimi i kod slaba vremena crkve su pružale vrlo zgodan prostor za sastanke i dogovore.

I tako jednog dana pojavi se u crkvi sv. J u r j a, gdjeno je danas samostan i crkva sv. Klare u Asizu u svojoj novoj sivoj haljini, bos, mršav, ali s odsjevom svoje nutarnje svjetlosti na licu i na svoj svojoj pojavi -p o k o r n i k Franjo od Porcijunkule, kod koje je tada u siromašnoj, od granja spletenoj, kolibici živio č i n e ć i p o k o r u ... Pope se na povišeno mjesto i povika, svojim lijepim glasom, u onu vrevu što se u taj čas nalazila u crkvi:

- G o s p o d i n v a m d a o m i r !

Iznenađeni, okrenuše se svi prema govorniku i stadoše ga slušati. A on je govorio "jednostavnim riječima, ali iz dubine Bogom nadahnuta srca... Riječ mu je bila kao plamteći oganj, koji je prodirao udno srca i sva napunjao čuđenjem" /1 Cel 10,23/. Prepoznali su ga - bio je to njihov Franjo, ali ne više onaj nekadašnji lijepi, bogato odjeveni mladić. Ne, to je sada bio sasvim drugi čovjek! Neki su pomislili: - Vidiš da je lud! Mani ga! - Ali neki su u sebi rekli i: "Ovako ne govori luđak; ovdje je prst Božji!

A Franjo je govorio dalje, i toga dana i drugih dana, i u toj crkvi i u drugim crkvama, i na ulici i na trgu, i pred mnoštvom i u manjim skupinama. Njegova riječ osvajala je srca, željna mira, željna dobra i tjelesnog i duhovnog:- P a c e e b e n e - M i r i d o b r o ! ... čulo se Asizom kao kratak izražaj onoga što je propovijedao Franjo. I njegove propovijedi, pa i sama njegova isposnička pojava, bile su - što bismo mi danas rekli - glavna senzacija dana ne samo u Asizu nego malo pomalo i u okolišnjim mjestima. Franjo je opet postajao magnetska tačka oko koje su se ljudi okupljali. Slijedili ga!

P r v i je bio neki pobožni i priprosti Asižanin. Franjini povjesničari nam nisu zabilježili njegovo ime niti znamo kako se Franjo odnosio prema njemu. Samo znamo da je sa svom odanošću pristajao uz "Božjeg čovjeka" /1 Cel 1 ,24/. Franjo je počeo propovijedati u maloj crkvi sv. Jurja. Zašto baš tu? Celano ističe da je tu Svetac kao malo dijete počeo učiti čitati i pisati, u školi koja se nalazila uz tu crkvu, a u toj crkvi će on naći i prvi svoj grob /1.c. 10,23/. No ja mislim da je Franju još nešto drugo poticalo da započne svoje propovijedanje baš u toj crkvi. Nije li sveti J u r a j, u pobožnom uvjerenju srednjega vijeka, bio v i t e z, koji je ubio zloga zmaja? A sada Franjo kao novi vitez Velikoga Kralja navješćuje pobjedu nad zmajem mržnje, kavge, nesloge, nemira, koji je priječio Kraljevstvu Božjemu da vlada u njegovu gradu! No crkvica je bivala sve tješnja za onoliki broj slušača koji se sve više povećavao. I Franjo prijeđe u veliku stolnu crkvu sv. R u f i n a , gdje je kršten bio i gdje su se odlučivale najvažnije pogodbe asiskih građana.

Među mnogobrojnim slušateljima možda je najgorljiviji bio bogati i odlični trgovac B e r n a r d Kvintavalski. On je poznavao Franju još iz veselih njegovih mladenačkih dana. Bili su pače i prijatelji. Otkad je Franjo započeo svoj n o v i život, osobito otkad je nastupio kao p r v i propovjednik u Asizu, Bernard je sve pozornije pratio Franjin život i rad. Više puta ga je pozvao i u svoju kuću da ga pogosti poslije naporna truda, a još više s tajnom primišlju da ga i z b l i ž e promatra... I poslije neke noći, kad je Franjo kod njega konakovao, a on potajice prisluškivao kako se Franjo dugo i usrdno noću moli Bogu i Djevici Majci, stupi Bernard preda svoga gosta i reče mu: - Franjo, uzmi me sa sobom. Hoću da te slijedim...

A Franjo se - kaže nam Ćelanac - veoma obradovao videći kako mu Gospodin šalje tako dobra prijatelja: očit dokaz da se za nj brine... I pođu obojica prema kući pravnika P e t r a Katanskoga, koji je malo dana prije govorio s Franjom i dao mu razumjeti da bi i on prihvatio njegov način života. Kad im se Petar pridružio, prijeđu preko Općinskog trga i svrate se u crkvu sv. Nikole. Na oltaru je bio misal. Franjo ponovi onaj svoj postupak izvršen u crkvi svete Marije: otvorio je Misal preporučivši Bogu da pokaže što određuje za Bernarda. A na otvorenom je listu pisalo:

salo:

- Ako hoćeš savršen da budeš, hajde prodaj što imaš i podaj siromasima i imat ćeš blago na nebu! Onda dođi i slijedi me! /Mt 19, 21/.

Tada je zatvorio knjigu i molio Gospodina što još zapovijeda njemu, a kad je otvorio knjigu, pisalo je isto ono što je pročitao u Porcijunkuli.

Franjo opet zatvori knjigu i po treći put zamoli Gospodina da im kaže svoju volju, misleći ovaj put osobito na Petra. I u knjizi je pisalo:

- Ako tko hoće da pođe za mnom, neka se odreče samoga sebe, i neka uzme križ svoj i neka me slijedi /Mt 16, 24/.

Veseli i radosni, što im je govorio Gospodin, sveti prijatelji stadoše odmah da vrše volju Gospodnju. Bernard je prodao svoje imanje i dobio veliku svotu novaca, sve lijepih, svijetlih zlatnika. Od svog je plašta zavrnuo skut i napravio kao veliku kesu, a Franjo je zahvatio rukom i idući po gradu obilato dijelio siromasima.

Lako je zamisliti kolika je strka nastala, koliko li su se oči pohlepno zasjale gledajući ono zlato! Naiđe i svećenik S i l v e s t a r , kanonik sv. Rufina, poznat kao škrtac:

- Franjo, sjećaš li se kad sam ti prodavao kamenje da mi nisi potpuno isplatio?

Franjo zahvati svog puta još obilatije i pruži Silvestru jednom, pa i drugi put govoreći:

- Duhovni oče, ako nije dosta, još ćemo ti dati...

Silvestar ne reče ništa, nego uze pruženi mu novac i pođe zamišljen dalje. Ali od onog časa nekako ga je onaj novac kao usijano željezo... Bio je to početak njegove svetosti...

A ovo se događalo u lijepom mjesecu t r a v n j u , koji je u zelenoj Umbriji mjesec mladog proljeća, mjesec mladosti... I gle! Baš na dan sv. Jurja, zaštitnika viteštva, posla Bog Franji mladića koji je kao nekoć Franjo sanjao o junačkim podvizima i viteškim obduljama. Ali čujući sada kako Franjo govori o kraljevstvu Božjem i videći kako tako odlični i mudri ljudi ostavljaju sve i polaze za njim, odluči da im se i sam pridruži. Uranio je i pošao u crkvu sv. Jurja da se preporuči Božjem Vitezu pa pođe da potraži Franju.

Došao je u Porcijunkulu, a upravo Franjo izlazi iz kuće, gdje se molio. Mladić - bilo mu je ime E g i d i j - kleknu pred Sveca i zamoli ga da i njega uzme u svoje društvo. Franjo ga pogleda, obraduje se videći ono mladićevo novinsko lice i pobožan stav, pa mu reče:

- Predragi brate, Bog ti je dao veliku milost. Dobrao to je za svoga viteza i sluge da živiš po sv. Evanđelju. Za-

mo budi ustrajan u zvanju u koje te je pozvao dragi Bog.

I povede mladića siromašnoj kolibici i zove Bernarda:

- Gledaj, brate, Gospodin nam je poslao dobra brata. Veselimo se i daj da u ljubavi nešto založimo.

Nije to bila kakva g o z b a :nekoliko zalogaja isprošena kruha i možda neka voćka, ali bilo je puno ljubavi..

Tako je sada Franjina četa imala četiri člana:

- Draga braćo - reći će Franjo nekoliko dana kasnije - nije nas Gospodin pozvao radi nas samih, nego i radi naših bližnjih. Pođimo da im propovijedamo pokoru.

I pođoše Franjo i Egidije prema Markama a Bernard i Petar na protivnu stranu. Zanimljivo je i pomalo veselo čitati tri druga što pričaju o tom prvom apostolskom putu "p o k o r n i k a i z A s i z a", kako su se sami nazivali. Mnogi su ih držali za varalice pa i lopove, drugi za budale, ali je i dobrih ljudi bilo koji su i' slušali i u prsa se tukli...

A kad se povratiše svetoj Mariji Anđeoskoj, čekala su ih tri nova druga: S a b a t i n , M o r i k o i I - V a n K a p e l s k i . Domalo im se pridružio i F i l i p za kojega kažu da nije bio Asižanin nego iz Atrije u Brucima. Mislim da Fortini ima više prava kad kaže da je i on bio iz Asiza i da je pripadao obitelji L o n g o , kako je Filip i nazvan, a ne tobože zbog visokog stasa. S njim ih je bilo o s a m . Franjo ih razasla sve dva po dva: - Hajdemo, predraga braćo, i navještujmo ljudima pokoru za oproštenje grijeha! -Još im je dao nekoliko dobrih naputaka i savjeta, onda su svi klekli preda nj i primili očinski blagoslov.

Na ovom d r u g o m apostolskom putovanju prošli su "pokornici iz Asiza" prvi put granice Apeninskog poluotoka: brat Bernard i brat Egidije doprli su sve do Svetog Jakova u Kompostelji! - Sveti Franjo je s jednim drugim pošao u Rijetsku dolinu gdje se susreo s lutajućim vitezom A n đ e l o m T a n k r e d i , koji je naoružan od glave do pete, na ponosnu konju, tražio priliku da se proslavi u borbi za istinu i pravdu... Jedan razgovor s "pokornikom Franjom" tako ga je osvojio, da se ostavio i viteštva i vojevanja i pridružio se bratu Franji. Lijepo je pjevao i u tamburu kuckao, pa je kasnije više puta razveselio svoga oca u njegovim besanim noćima...

Kad su se i ostali povratili u Porcijunkulu, našlo se da ih ima d v a n a e s t : apostolski broj! Jer osim Anđela pridružili su im se i : I v a n , drugi P e r n a r d i B a r b a r u s .

A Gospodin je mnogo njihov rad i pokorničko življenje mnogim k u š n j a m a, ali i mnogim u t j e h a m a.

K o d G o s p o d i n a P a p e

-----I kad mi je Gospodin povjerio brigu nad braćom,

nitko mi nije kazivao što moram činiti. Nego mi je sam Previ
soki o b j a v i o da moram živjeti po s v . E v a n đ e -
l j u . I ja sam to dao u malo riječi i jednostavno n a p i
s a t i , a G o s p o d i n P a p a mi je potvrdio.---

Tako pripovijeda sam Svetac u svojoj divnoj Sporuci. Već smo vidjeli kako mu je Gospodin objavljivao što ima činiti: Franjo je pun vjere otvarao Evanđelje i gdje mu je pogled najprvo pao, to je uzimao kao njemu rečeno. Tako je radio i kod primanja nove braće. No Franjo nam je još nešto kazao, naime da mu je "Gospodin dao i veliku vjeru u svećenike koji žive po propisu svete Rimske Crkve". A na čelu tih svećenika je Kristov Namjesnik u Rimu. I Franjina je prva misao: kad nas je već toliko, onda moramo poći pred Isusova Namjesnika, vrhovnog Oca vjernika i svećenika i zamoliti za da blagoslovi naš pothvat.

I tako je mala četa krenula prema Rimu. Bilo je to, najvjerojatnije, ljeti 1210. godine, premda obično stavljamo godinu 1209. kao godinu utemeljenja Franjevačkog Reda. Neki vele stavljati ovako: 1209/10. Sve jedno; glavno je da je Franjo smatrao potrebnim za svoj pothvat zatražiti odobrenje od samoga Pape. Tu se vidi njegova katolička svijest u doba kad su se različne sekte manihejskog smjera, bez Crkve i uprkos Crkvi, razorno širile južnom Evropom. Franjo je odmah u početku htio naglasiti svoju bezuvjetnu pokornost Crkvi, postavljenoj od Boga.

Na Petrovoj stolici sjedio je onda /još od 8. siječnja 1198./ I n o c e n t III, veliki pravnik, izvanredan upravnik, sjajan govornik i sav zagrijan revnošću za dobro Crkve, bez sumnje najveći Papa srednjeg vijeka. U Rimu je Franjo zatekao i svog asiskog biskupa Gvida, koji se neugodno začudio Franjinu dolasku. Pobojao se, pripovijeda Celano /1,13, 32/ da Franjo nije odlučio napustiti Asiz. No kad je do nao za razlog njehova dolaska, osokolio je braću i obećao im svoju pomoć. Možda je upravo Gvido i doveo Franju k uglednom kardinalu Ivanu Koloni, nekadašnjem redovniku u samostanu sv. Pavla, pa su ga i nazivali Ivan od Sv. Pavla.

Učeni kardinal, čovjek svet i plemenit, htio je najprije da sazna, što zapravo hoće ovi "pokornici iz Asiza". Kad mu je Franjo izložio svoju misao, iskusni se dostojanstvenik u pravom smislu riječi prepao toliko idealizma. On je stoga nastojao da Franju uvjeri, kako je previsok ideal što ga hoće da postigne i kako bi nabolje bilo da se on i njegovi drugovi priključe nekom pustinjačkom ili monaškom redu kojih je već u Crkvi bilo nekoliko.

Franjo mu je, o tome nema sumnje, pokazao "Pravilo" što ga je sastavio za se i za svoju braću. Nekoliko citata iz Sv. Evanđelja, nekoliko popratnih riječi, to je bilo sve! Na tako siromašnu Pravilu mislio je kardinal, bivši benediktinac, neće se dati izgraditi solidan redovnički život. On je pomišljao na divno Pravilo svoga Oca sv. Benedikta, gdje je sve unaprijed predviđeno, propisano, uzakonjeno. A gle, ovaj pripresti čovjek donosi nekoliko rečenica iz Evanđelja, i to

ponajtežih i ljudskoj slaboći "najodvratnijih",dajo ih u ru ke svojoj braći i kaže: vršite to kako vas Gospodin nadah nu! n je vjerovao da Franjo pošteno misli,pače za ljudsku sl boću i previše pošteno; vjerovao je da Franju zaista zo ve Bog na herojski život savršenog nasljedovanja Propetog Spasitelja.Ali smije li čovjek pretpostaviti da će tim he rojskim putem ići i s v i oni koji pođu za Franjom?

Kardinal je najuvjerljivije govorio,ali Franjo ni je uvjerio! Sa svom poniznošću,ali i sa svetim žarom duboke uvjerenja i pouzdanja u Božju pomoć,Franjo je tvrdio da njega Bog zove drugim putem i da će taj isti Gospodin pomoći i njegovoj braći da idu njime do kraja. Bojeći se Ivan od Sv.Pavla,da ne bi Crkvu lišio osobitog pomagača u ovim gostrukim kušnjama kojima je upravo onda bila izložena, umirio je Franju izjavivši,da će njegovu stvar zagovarati kod Sv.Oca, i milostivo ga otpustio.

Tako je Franjo došao pred InocentaIII.Pojasni što ih je gojio biskup Gvido,pa kardinal Ivan, pojavište se i u duši velikog Pape. U prvi mah on nije odobrio Franjinu mol bu. Na vijećanju s kardinalima vidjelo se da i većina otaca misle isto što i Sv. Otac.A onda je posredovao kardinal Ivan ovom argumentacijom:

- Gospodo i Oci,pazimo dobro što činimo.Ako odbije mo molbu ovih svetih ljudi,neće li to i gledati kao da osu đujemo sv. Evanđelje!Nemojte reći da je nemoguće ono, što nam Spasitelj preporučuje.

Taj dobri razlog,pa onda ona Franjina priprosta vje ra i ponizna molba,kao i noćno viđenje u kojemu je Papa vi dio Lateran kako se ruši,a podupire ga svojim leđima čovu ljak - u kojemu je on prepoznao Franju - skloniše Inocenta, i on potvrdi svojom ž i v o m r i j e č j u Franjino Pravilo.Još je dao da im se podijeli tonzura, ubrojivši ih tako u k l e r ; dopusti im da propovijedaju pokoru,a kad Gospodin poveća njihov broj, da mu se opet prijave,i dobit će još većih ovlaštenja.

Tako je Franjo za svoj apostolat dobio potvrdu od vr hovne Crkvene vlasti i veseo se s drugovima vrati u Asiz. Sad je priliv novih članova bio sve veći.Gospodin je oči to blagoslivljao novu družbu. I vrlo odlični ljudi i pri prosti građani, svjetovnjaci i svećenici prijavljivali su se Franji,sve svoje razdavali siromasima i oblačili pokor ničko Franjino ruho.Kao neki tajanstveni v a l z a n o s a gonio je duše i srca k - S v e c u ,kako su ga odsada svi nazivali. "Cvjetići" i drugi stari spisi imaju prok rasnih zgodica o primanju prvih Franjinih učenika.Ovdje spomenimo samo "obraćenje tvrdice Silvestra".

Otkad mu je ono Franjo dao pune šake zlatnika,Sil vestar nije imao mira. - Gledaj,već si skoro ostario i još ljubiš blago ovoga svijeta - tako je korio samog sebe - a onaj mladi čovjek ostavio je s v e svoje bogatstvo za bla go koje ga čeka na nebu!!... I jednog dana pričini mu se u snu da vidi Franju: iz usta mu izlazi zlatan k r i ž,koji

se protegao do neba, a krakovi mu obuhvatili zemlju...Taj ga san, poslan od Boga, tako potrese da je odmah potražio Franju i postao njegov sljedbenik. Bio je to p r v i svećenik među braćom. Od prvog dana svetački je živio i sveto umro. /1240/. Štujemo ga kao blaženika 4.III.

R e d M a n j e B r a ć e

Jedno je od prijepornih pitanja - a ima ih u "franciskanologiji" sva sila takvih - da li je Franjo mislio osnovati neki n o v i R e d ili mu je tu misao sugerirao netko drugi, na primjer kardinal H u g o l i n /budući papa G r g u r IX/ s kojim se Franjo upoznao ljeti 1217.u Firenci. Između ova dva s v e t a čovjeka razvilo se domalo duboko prijateljstvo i iskreno razumijevanje. Franjo je u kardinalu vidio s v o g a duhovnog oca, u kojega je imao potpuno povjerenje, a Hugolin je odmah shvatio koje li su dalekosežne posljedice za Crkvu i vjeru mogli imati mladi pokreti sv. D o m i n i k a i sv. F r a n j e, pa ih je pomagao na sve moguće načine. Ipak, kako Celano izrijekom spominje, "blaženi je otac p r e d v i đ a o što je bilo potrebno", a to je onda kardinal pomagao da se izvrši /1 Cel 27,74/.

Franjo uopće nije u početku ni izdaleka znao da će o s n o v a t i neku redovničku zadrugu: Božja Providnost je udešavala tijek događaja tako da je zaista došlo do osnivanja novog Reda. I Franjo je ne samo bio uvjeren da on izvršuje samo ono "što mu Gospodin kazuje" nego je tako u stvari i bilo. A Providnost se poslužila kardinalom Hugolinom, prvim zaštitnikom novog Reda, da se Franjine želje i težnje što bolje provedu u djelo.

Kako se je, dakle, Franjina družba svaki dan povećavala i u nju nisu dolazili samo Asižani, njezino dosadašnje ime "pokornika iz Asiza" nije više odgovaralo stvarnosti. Trebalo joj je naći n o v o i m e ? Pitanje je bilo: koje? Već smo vidjeli, kako je Franjo odbio savjet kardinala Ivana od sv. Pavla da pristupi u neki veći postojeći Red. On je osjećao da toga Bog neće. I ovo će, dakle, pitanje prepustiti Božjoj odluci. Ono "Pravilo" što ga je Gospodin Papa bio potvrdio, smatrali su i Franjo i njegovi sinovi kao "svetu knjigu", kao što i jest bilo sastavljeno pretežno od citata iz sv. Evanđelja, uz nekoliko napomena kojima ih je Franjo isprepleo psolije vruće molitve. Zato se Pravilo čitalo među braćom kao neke vrste "duhovnog štiva", da ga tako nazovemo današnjim jezikom.

Čitali su ga i onoga dana kad se Franjo molio Bogu da ga svjetuje kako će nazvati svoj Red. Došli su do onog stavka, gdje se preporučuje braći da se kad služe u nekoj kući ili rade na nekom poslu, nikad ne otimlju o uglednije službe ili poslove, nego "neka naprotiv budu m a n j i i podložni svima koji su u istoj kući": s i n t m i n o r e s/vidi drugo Pravilo, br.7/.

- Eto, uskliknu Franjo radosno: Hoću da se naša bratovština zove R e d M a n j e b r a ć e .

Protestanat i racionalist S a b a t i e r, inače vrlo zaslužan za procvat franciskanologije u 20. stoljeću, htio je da u tom imenu vidi odjek onih p o l i t i č k i h borba između malog puka /Minores/ i feudalnog plemstva /Majores/ koja se u Franjinoj mladosti vodila u Asizu i u drugim talijanskim gradovima u procesu osnivanja novih "k o m u n a". Fortini je /Nova vita 189-195/ vrlo lijepo istakao, kako su upravo p r o t i v n e bile težnje tih političkih "Minores" od Franjine težnje ! U njegovu P r a v i l u kao i u njegovu shvaćanju svoga poziva riječ "minores" znači: maleni, niži, siromasi, ponizni, kojima Isus obećava kraljevstvo nebesko. Htio je da i on i njegova braća idu stopama Onoga, koji je rekao o sebi da je "krotka i ponizna srca" /Mt 11,29/.

Tako se, eto, Franjo našao na čelu jednoga od dvaju p r o s j a č k i h r e d o v a, koji će u povijesti Crkve i zapadne civilizacije zauzimati osobito značajno mjesto i koji će se do dana današnjega nazivati i po imenima svojih velikih utemeljitelja, inače prisnih prijatelja: Dominika i Franje - d o m i n i k a n c i i f r a n j e v c i.

Prve godine franjevačkog reda, poslije Inocentove potvrde Pravila /1210/ pa do Franjine smrti /3.X 1226/ ujedno su i p o v i j e s t Franjina redovničkog života: usko povezani i isprepleteni. Potanje slijediti tu d v o s t r u k u povijest, punu najzanimljivijih "zgoda i nezgoda" prelazilo bi okvir ove skromne "sličice".

Zato ćemo još samo onako kroničarski istaknuti nekoliko činjenica i datuma.

Kako smo već rekli, Franjo je htio spasonosnu riječ o "pokori" navješćivati s v e m u s v i j e t u. Ostatak godine 1210. posvećen je izgradnji n o v e b r a ć e, neko vrijeme u pojati kod Krivog potoka /Rivotorto/, a onda k o n a č n o opet u Porcijunkuli. Isto tako braća su dva po dva išla naokolo propovijedati. Osobito se apostolat vršio u Spoletskoj ravnici. - U korizmi 1211. Franjo propovijeda u katedrali sv. Rufina s velikim duhovnim uspjehom. - 1212. godina je znamenita za n a s po tome, što je naš sveti Patrijarka, iz žive želje da navješćuje Evanđelje Saracenima i drugim narodima pokušao u drugoj polovini te godine otploviti u Siriju pa tu možda i steći palmu m u č e n i š t v a. I zaista, doša je u A n k o n u /naši su stari onda govorili: J a k i n/ i tu se ukrcao u ladju za Siriju. Nego, dogodilo se to da su protivni vjetrovi lađu zanijeli na dalmatinsku obalu: in partibus S c l a v o n i a e /1 Cel 20,55/.

Koji je to sretni hrvatski grad gdje se iskrcao sv. Franjo i sačekao novu lađu da proslijedi put ili se povrati natrag? Pet ih se natječe za tu čast: Dubrovnik, Split, Zadar, Rijeka-Sušak, pa i - Zagreb! Ja mislim, da je to bio svakako - S p l i t, ako nije i još koji od spomenutih. Franjo je i kod nas propovijedao: možda svojim talijanskim jezikom koji nije bio daleko od d a l m a t i n s k o-s p l i t s k o g a, a mogao je i latinski koji se onda uvelike u Dalmaciji upotrebljavao. Našo je i dobrih prijatelja, koji su njemu i nje

govu bratu - suputniku dali dobru popudbinu kad se vraćao natrag,jer godišnje doba nije više dopuštalo da bi se mog lo ploviti na Istok.

U svibnju 1213.grof Orlando de Cattani poklanja Franji i njegovoj braći brdo V e r n u . - Malo kasnije Svetac je obolio,ali kad se malo oporavio,pošao je sa fra Bernardom na daleki put: Francuska - Španjolska - Sv.Jakov u Kompostelji.Htio je prijeći u Afriku,ali opet ljuto obo li i morao se vratiti natrag / 1214 /.

Godina 1215.veoma je važna za razvitak Reda :o Du hovima je Svetac sakupio svu braću na prvi O p ć i z b o r kod Porcijunkule. Te se je godine p r v i put penjao na Vernu.Onda je otišao u Rim,gdje se držao č e t v r t i la teranski K o n c i l . - 16. srpnja 1216. umire u Perudji papa Inocent III; dva dana kasnije stupa na Petrovo prijestolje H o n o r i j e III 4 1216 - 1227/. Novi papa potvrdit će iste godine Franjinu molbu tako zva nog p o r c i j u n k u l s k o g oproštenja,ali će ga ograničiti na samo j e d a n dan u godini.

O Duhovima 1217.držao je Franjo veliko vijeće kod Porcijunkule,na kojem je odlučeno da se ide u misije i iz van Italije.Tada je novi Red Manje braće razdijeljen na p r o v i n c i j e,u kojima su na čelo postavljeni p r v i p r o v i n c i j a l i . - Franjo je oda brao za sebe pro povijedanje u F r a n c u s k o j i domalo se onamo upu tio.Nego u Firenci se sastao s kardinalom Hugolinom, koji ga je odvratio od toga puta,pa ostaje u Italiji.

Godina 1219.D r u g i o p ć i z b o r /kapi tul/ kod Porcijunkule.U lipnju,baš na dan sv. Ivana Krsti telja,svog nebeskog Imenjaka,Franjo je s nekoliko drugova izAnkone zaplovio na Istok. U kolovozu bio je pod D a m j e t o m u Egiptu,gdje se još od 9. svibnja 1218. vodi li okršaji izmedju križara i egipatskog sultana Melek-el-Kamela / 1218 - 1238 /.Baš dok je Franjo bio u križarskom logoru,križari su 29. VIII 1219.bili poraženi. Nato su se vodili pregovori između njih i sultana,pa je to primirje Franjo iskoristio da dođe u sultanov tabor i da mu nav ješćuje Evanđelje.Nije imao uspjeha,ali sultan se divio njegovu žaru i rekao za nj "da mu na zemlji nema para".

Za vrijeme Franjina dugog odsustva zamjenjivali su ga u Italiji njegova d v a vikara:Fra Matej iz Nar na i fra Grgur iz Napulja.Tu su prigodu iskoristili i o ni i dosta drugih pođeđenih starješina da u rujnu 1219. održe "uži zbor starješina" i pokušaju skrenuti Red Ma nje braće na stare već uhodane staze redovničkih zadruga; propisali su neke "konstitucije" koje nisu bile u Franjinu duhu; a i inače se pojavljivale među braćom stvari,ko je nisu slutile na dobro.Neki brat Stjepan otplovio je na Istok i o svemu tome izvijestio Franju,koji se požurio natrag i već u početku 1220.bio je na povratku u Mlecima.

Domalo je Franju obradovala vijest ,da su p e t o r i c a njegove braće u Maroku prolili krv za svetu vje ru: p r v i f r a n j e v c i m u č e n i c i !- Sav

raspaljen nebeskom utjehom na tu vijest, Franjo je usklikmuo: -S a d m o g u r e ć i d a i m a m p e t o r i c u p r a v e m a n j e b r a ć e!...

Je li mu Gospodin u tom času dao da vidi i šestoga, koji će upravo iz t e p r v e m u č e n i č k e k r v i Franjinih sinova i sam niknuti kao najljepši cvijet na velikom Franjinu stablu i biti najvjerniji sljedbenik maloga Brata Franje iz Asiza?...

P r a v i l o i ž i v o t Manje braće

U onom radosnom Franjinu uskliku, da je napokon dobio p e t o r i c u prave manje braće, kao da osjećamo i neki bolan prizvuk...Da, u Redu Manje braće nije išlo sve onako,kako se je Franjo nadao i kako je od srca želio. Ponesen svojim optimizmom, svojom vjerom u čovjeka, svojim nepokolebljivim pouzdanjem u pomoć Božje milosti, Franjo je od svoje braće tražio ništa manje nego - neprestani heroizam kreposti! On im je dao u ruke veoma kratko Pravilo, potvrđeno od Gospodina pape, ali je to Pravilo bilo i vrlo, vrlo teško: vivere secundum formam sancti Evangelii...Do koje mjere? U kojim tačkama? Zar u svemu?...Teška, ubojna pitanja!

Franjo je uz Pravilo davao braći i u z o r, na koji će se ugledati, a to je s a m o n, njegov život, njegova molitva, njegova pokora, njegovo skrajnje siromaštvo, njegov žar, njegov nepokolebljivi optimizam,njegov h e r o i z a m ! Da, neka braća, a osobito među onim p r v i m a koji su mu se pridružili,i nastojali su da se na nj ugledaju, da ga slijede, premda su i oni vrlo često sustajali i zaostajali za Franjom. Dosta je čitati nenadmašive "Miomirisne cvjetiće"!

A kad se Red stao sve više povećavati, kad su stotine da, tisuće ljudi već Franju priznavali svojim Ocem i obvezivali se na njegovo Pravilo, e, stvar nije više bila tako jednostavna - s nekoliko kratkih crta izići na kraj sa svim pitanjima koja su se svaki dan i sama od sebe namećala.

Jesu i Franjo i njegova braća, od vremena do vremena, osobito na Općim zborovima reda dodavali onom prvotnom Pravilu sad ovu, sad onu tačku, ali se sve više čuli glasovi: -To nije dovoljno! - Trebalo bi nešto konkretnije, nešto l a k š e! - Zašto se ne bismo okoristili benediktinskim Pravilom? Tako je malo pomalo pred Franju iskrslo neodgodivo pitanje: kako bi bilo, sastaviti n o v o P r a v i l o?

Vidjeli smo što je Franju potaklo da se požuri natrag iz Svete Zemlje. 17. svibnja 1220. bio je opet Zbor kod Porcijunkule. Tada je Franjo dao uza se postaviti na čelo Reda fra P e t r a Katanskoga, nekoć znamenitog pravnika. Te iste godine uveden je i n o v i c i j a t . Te iste godine Franjo je zamolio Svetog Oca da mu dade za kardinala-zaštitnika ostijskog biskupa Hugolina. U jesen pošao je Franjo u Rim, gdje se kod kardinala Hugolina upoznao sa svetim Dominikom. Tri sveta prijatelja su govorila i o Pravilu. Pripovijeda se da je sveti Dominik ponudio Franji s t a p a n j e dvaju njihovih Redova u - j e d a n...Bilo je jasno da Franjo nije

mogao pristati na to, toliko je on bio uvjeren da n j e g a G o s p o d i n v o d i o s o b i t i m putem... On je ponizno, no odlučno otklonio taj prijedlog.

U ožujku 1221. umro je fra Petar Katanski. Naslijedio ga je kao Franjin v i k a r odlučni i veleumni fra I l i j a. Na trećemu općem zboru kod Porcijunkule, koji se sastao 30. svibnja, nastupio je i novi vikar i prvi kardinal-zaštitnik. Pitanje novog P r a v i l a bilo je življe nego ikada: pričalo se da se onda sastalo kod Sv. Marije Anđeoske do 5.000 Franjine duhovne djece! Nije bilo mjesta da se smjeste tolike množine, pa su se morali poslužiti hasurama, rogožinama, sturama da nekako skalupe skloništa za sve. Po tim sturama i nazivlje se ovaj zbor /Kapitul pod hasurama/. Tu se najbolje osjetila potreba nešto sređenijeg Pravila. Franjo je, uz pomoć brata C e z a r a, i sastavio tako zvanu "Regula non bullata" = Pravilo bez pečata. Drugi volo reći: Nepotvrđeno Pravilo, jer ono nikad nije dobilo papinog odobrenja i pečata.

A zašto nije? Nepotvrđeno nam se pravilo sačuvalo do danas. Brat Cezar ga je svega iskitio citatima iz Sv. Evanđelja, a ono što potječe od sv. Utemeljitelja tako je živo, tako zanosno, da nam se tu potpuno očituje, kao malo gdje p r a v i F r a n j o, sa svim svojim idealizmom, sa svom svojom jedinstvenom heroičnošću ljubavi prema Propetome. To je najljepše f r a n j e v a č k o d u h o v n o š t i v o što se dade zamisliti.

Tako je. Ali daj ti da 5.000 ljudi i, kako su svi znakovi kazivali da će taj broj sve više rasti, daj ti da d o s e t, dvadeset, pedeset tisuća ljudi - jer se i do tog broja penjao s vremenom Franjin red - daj ti da toliko mnoštvo ž i v i k a k o j e ž i v i o Franjo?!! Bilo je pod onim hasurama, o tome nema sumnje, dosta takvih. Na primjer, neki mladi Portugalac b r a t A n t e iz Lisabona, koji je također tu bio, primao je svom dušom i srcem Franjino Pravilo i Franjin u z o r. No trebalo je misliti na v e ć i n u ; većina nije m o g l a , sve da je i htjela, letjeti tako visoko...

Zato ovo divno Pravilo, sa svoja 24 poglavlja, za koja je, dapače, Franjo molio da se "nauče napamet i često na njih misli", nije moglo biti potvrđeno! Trebalo je k r a ć e, i n e š t o n i ž e ! Zar, dakle, da Franjo izda sam sebe i svoje ideale? Da baš sada, kad je Bog očito pomagao njegov pothvata; baš sada, kad je Red Manje Braće obuhvatio u svoj apostolat i n e k r š ć a n s k e z e m l j e: da upravo sada mora mijenjati svoj p r v o t n i ideal!! Ne, na to se Franjo nije mogao odlučiti. A Pravilo je morao napisati, o tome je i sam bio potpuno uvjeren. On je, dakle, sa svom poniznošću prigorio i ovo d r u g o i stao sastavljati t r e ć e , koje je 1223. svečanom bulom: S o l e t a n n u e r e /Običava pristati Apostolska Stolica na pobožne ž e l j e/, izdanom u Lateranu i p e č a t a n o m 29. studenoga 1223, potvrdio papa Honorije III, osme godine svoga pontifikata.

Sve dramatske peripetije ovoga velikog i za franjevački red tako presudnog stvaranja novog P r a v i l a, o kojima nam je sačuvano bezbroj vijesti i anegdota iz prvih vjekova Franjina reda, mi nikad nećemo moći da potpuno i tačno rekonstruiramo. Ali, jedno ostaje stalno i nepokolebljivo dokazano, da Franjo ni u tom konačnom Pravilu nije sebe ni svojih ideala nimalo izdao. Od Honorija III potvrđeno Pravilo sv. Franje nosi autentičan pečat svog autora: i u njemu pulsira žig i nepatvoren duh Asiskog Siromaška. I po njemu je temelj franjevačkog reda: Gospodina našega Isusa Krista sveto Evanđelje vršiti, živeći u poslušnosti, bez vlasništva i u čistoći / Regula, caput 1/. I u njemu je o z a k o n j e n a ona "celsitudo altissimae pauportatis", u z v i š e n o s t p r e v i s o k e gospođe S i r o m a š t i n e, kojoj se Franjo nije nikada iznevjerio!

Završivši veliko pitanje Pravila, Franjo je sad mogao da se posveti svojoj stalnoj čežnji za kontemplacijom, za promatranjem svoje Propete L j u b a v i, zbog koje je s v e ostavio da u nebu dobije - s v e. Upravu svog Reda prepustio je sasvim svog velikog Zaštitnika i oca kardinala Hugolina i svoga, možda po ćudi i shvaćanjima dosta dalekoga, ali po odanosti i ljubavi skroz vjernog sina Brata I l i j e Bom Barone.

A Red je pošao dalje svojim putem, koji mu je zacrtala Franjina R e g u l a v i t a e. Ovdje nije mjesto da pričamo o tom putu, koji se evo preko s e d a m i pô s t o l j e ć a vije kroz historiju Kristove Crkve i ocjepka u staze i stazice, a uvijek u znaku starog pitanja: što kaže Regula, kako treba živjeti Regulu?... Oni koji su je tačno vršili, poveli su se do vršaka svetosti: Franjina Regula dala je Crkvi 180 Svetaca i Blaženika i nekoliko t i s u ć a Božjih slugu koji su umrli u mirisu svetosti. Po plodovima poznajemo to blagoslovljeno stablo!

3. - S V e r n e - K a l v a r i j e u n e b o

R a d o s t i B e t l e m a u G r e ć u

Kad je na Veliku Gospu 1222. Franjo propovijedao na trgu pred vijećnicom u gradu Bolonji, među silnim mnoštvom koje ga je slušalo, našao se i mladi student prava T o m a S p l i ć a n i n, kasniji slavni Arhiđakon. U sv joj čuvenoj P o v i j e s t i sačuvao nam je on dragocjen podatak o toj propovijedi, kad je Franjo svojim apostolskim riječima umirio na život i smrt zavađene velikaše. Tu je i Franju opisao ovako : - Haljina mu je bila kukavna i trošna, držanje ponizno, lice ispijeno postom i kokorom, ali Bog je davao snagu njegovim riječima...

Taj kratki Tomin opis potpuno odgovara svim drugim opisima što nam ih o našem Svecu ostaviše njegovi suvremenici. Oni nam također pripovijedaju i o tome, kako je Franjo poboljevao. Zapravo od one svoje bolesti zadobivene u tam-

nici u Peruđi on se nikad nije temeljito oporavio. K toj bolesti pridruživale su se s vremenom i druge, a na povratku iz Svete Zemlje donio je i tešku bolest o č i j u, od koje će gotovo oslijepiti i mnogo se napatiti.

Ipak, on nikad nije prestajao "činiti pokoru" ne samo u onom smislu o kojemu smo već govorili nego i u običnom smislu te riječi: post, bdjenje, bičevanje, kostret, bosotinja, slabo odijevanje, prkošenje nevremenu, kiši, snijegu, blatu... Svoje bijedno tijelo, koje je on nazivao "bratom magarčićem", nije on nimalo štedio, tješeći ga obećanjem - da će jednom i ono u nebu uživati s dušom... A Franjo je sve te pokore činio i vršio ne radi n j i h, nego da bi se što više upriličio svojoj Velikoj L j u b a vi - koja je postala Čovjekom da trpi za nas...

Ta ga je Ljubav gonila i onoga strašnog decembarskog dana, kad je, poslije potvrđenja novog Pravila, krenuo iz Rima po najgorem nevremenu što se dade zamisliti! Prošavši kroz Porta salaria, krenuo je prema sjeveru: kiša, vjetar, putovi utonuli u blatu, a on se žuri baš kao da to ništa i ne osjeća, a licem mu se prelijeva radost. U Franjinu srcu cvate veselje, sja sunce sreće! Divnu misao razvija njegova mašta i jedva čeka da je izvede. On je uvijek osobito ljúbio B o ž i ć, tu svoju najmiliju svetkovinu Gospodnju. A otkad je ono bio u Sv. Zemlji i pobožno se molio u betlemskoj crkvi, ta je ljubav još više porasla. Sad je, kad je svršio svoje teško veliko djelo, kad je Pravilo potvrđeno, kad je mogao da se sav prepusti svojoj pobožnosti, sad će on prirediti tamo u oporim sabinskim brdima, kod svoje drage braće u Fonte Colombo; kod svoga dobrog prijatelja Ivana Vellite u Greccio; koji je braći poklonio krasnu šumicu; među onim priprostim brđanima - tu će on prirediti takvu b e t l e m s k u svečanost da je ljudi neće zaboraviti... Stoga mu se žurilo da što prije stigne u pitomu Rietsku uvalu i popne se u planinu nad njom.

Dočekali su ga raskriljenih ruku, a Ivan bijaše sretan što svom prijatelju i Ocu može pomoći u izvedenju krasnog nauma. U šumici kod samostanića bila je lijepa spilja. Tu je Ivan po Franjinu naputku priredio lijepe jaslice, stavio dosta sijena, doveo vola i magarčića, baš kao u Betlemu što je nekoć bilo. U jaslice će se postaviti kipić božanskog Djetešca, nad jaslicama urediti siromaški oltar za svetu Misu - p o n o ć k u .

Ivan je sve uredio kako mu je rečeno. A o ponoći eto Franje s braćom, a prati ih pobožan narod. Svi nose goruće baklje ili svijeće, pa je sva šuma sinula kao dan pod onim starim zimzelenim česminama /=crnika, vrsta hrasta/. Preko Mise Franjo je kao đakon pjevao sv. Evanđelje, a zatim govorio o malom I s u s u, koji se te noći za nas rodio u Betlemu. Najradije ga je spominjao kao "Djetešce u Betlemu", i svaki put kad izreče riječ B e t l e m, tako udesi glas da ti se čini kao da čuješ j a n j e š c e gdje milo bleji; a kad spomene ime I s u s - njemu najdražc od svih imena obliznuo bi j e z i k o m usne kao da i

na njima osjeća slast meda koji se razlijevao njegovom dušom... Celano, koji je možda i sam bio prisutan one noći kod p r v i h b o ž i ć n i h jaslica, pripovijedajući o tome, r a s p j e v a o s e kao malo gdje u svojoj divnoj Legenda prima, XXX 84-87/.

A Ivanu se Veliti učinilo kao da se onaj kipić Isusa Djetešca, kad ga je Franjo uzeo u ruke, prenuo kao iz dubokog sna, pa se Franji Djetešce nasmiješilo i ručicama ga stalo milovati po mršavim obrazima i siromašnom sivom odijelu...

Od te noći pa do dana današnjega, po svemu katoličkom svijetu prave se božićne jaslice, pjevaju se božićne pjesmice. A na onom mjestu u Greču gdje su se prvi put pravile sagrađena je crkvica; nad jaslicama podignut oltar. Na tom je oltaru i pisac ovih skromnih stranica, jednog ranog jutra, baš u jubilejskoj godini Franjine smrti čitao sv.Misu, a kao hostija mu je služila hostija dopečena na istom onom gvožđu na kojemu je nekoć njegov slavni Otac pekao hostije...Drage uspomene, koje ne stare...

O d g o v o r L j u b a v i - n a ljubav

Kad je ono u lijepome mjesecu, 8. svibnja 1213, za neke viteške svečanosti u zamku Montefeltro/danas San Leo kod S. Marina/ grof Orlando dei Cattani, gospodar grada Chiusi u kazentinskom kraju svetom Franji poklanjao brdo "L a V e r n a" /danas se piše Alvernia/, obrazložio je svoj poklon ovim riječima: - To je brdo vrlo samotno i divlje i veoma zgodno za onoga tko bi želio činiti pokoru, daleko od svijeta, ili tko želi provoditi pustinjački život. Ako ti je po volji, drage bih ga volje poklonio tebi i tvojim drugovima, a za spas moje duše. - Franjo je primio dar i time obradovao darovatelja.

Kad je neko vrijeme poslije toga mogao da se i sam uvjeri o istinitosti onih grofovih riječi, vrlo je zavolio to brdo. Njegove stijene i litice sjećale su ga onih riječi iz Matejeva Evanđelja, koje je on toliko ljubio: - Zemlja se potrese, pećine se raspuknuše.../27,51/. Pa ona divna šuma, jedinstvena u svoj Italiji, ajoš osobito onaj veličanstveni pogled sve tamo do Jadranskog mora s najvišeg vrha La Penna /1350 m/ - sve je to zanijelo Franjinu dušu. I tamo se onda više puta navraćao, pače je ondje dao podići i crkvicu istih dimenzija kao i ona u Porcijunkuli nazvavši je također Svetom Marijom Anđeoskom.

Poslije onih sretnih božićnih dana u Greču/1223/ sv. se Franjo 1224. najviše zadržavao u svojoj ćeliji i šumici kod sv. Marije u Porcijunkuli. Bolovao je, pokoru činio, molio... U kasno ljeto iste godine povukla ga je tajanstvena želja na brdo V e r n u /kažu da to ime dolazi od ledenih zima na onoj vrletnoj planini; tal. i n v e r n i znači: oštre zime.../. Svetac je osobito štovao sv. Mihovila Arkanđela. Za njegovu svetkovinu obično se pri-

pravljao četrdesetdnevnim postom /Mihovilska korizma/. Te godine ga je odlučio provesti na Alverni. Uzeo je sa sobom svog ispovjednika i učenika-miljenika brata Leona, pa brata Maseja i nekadašnjeg viteza brata Anđela.

Na Verni Franjo je imao ispod goleme bukve, ćeliju napravljenu od trupaca i tu je najradije molio. Ima tu i velika gola kao odsječena litica: Sasso Spicco /Istok-stijena/. Tu je Franjo započeo svoju miholjsku korizmu na dan Velike Gospe. Zabranio je svima ulaziti u njegovu kolibicu. Samo bi mu brat Leon podvečer donio malo kruha i vode. To bi šutke stavio pred kolibu i udaljio se. O ponoći bi se vratio da pozove Oca na zajedničko moljenje sv. Oficija. Stojeći ispred ćelije započeo bi: -Domine labia mea aperies, pa ako bi na to Franjo odgovorio: - Et os meum..., mogao je ući, inače se morao udaljiti. Franjo je htio da što više bude sam da se može predati svom nebeskom Prijatelju, koji ga je i pozvao u onu tišinu i samoću. Nikad nećemo saznati sve ono što se tih tajanstvenih dana događalo u duši asiskog Serafina. Nešto malo mogao je brat Leon da posvjedoči. Tako ga je više puta vidio kako lebdi u zraku, u visini čovjeka, pa bi se približio i suzama obliven ljubio njegove noge; a drugda bi se Svetac tako visoko vinuo da ga je jedva mogao okom pratiti. Tada bi brat Leon klekao i dotičući licem zemlju molio Isusa da i njemu bude milostiv.

Tako je došao i dan pred svetkovinu Uzvišenja svetog Križa /13.IX 1224/.To je u srednjem vijeku, vijeku k r i ž a r s k i h vojna bila velika svetkovina. Osobito za Franju je to bila svetkovina njegova srca, jer ga je sjećala Muke Spasiteljeve i njegova sv. Križa,o kojima je on tako rado razmišljao lijevajući obilne suze samilosti prema trpećem Isusu. "Cvjetići" su nam sačuvali dirljivih primjera te njegove ljubavi prema Križu! I kad je došlo b d j e n j e /vigilija/ toga blagdana, Franjino je srce gorjelo svetim žarom da se za sutrašnju svetkovinu što bolje pripravi. I ukaza mu se anđeo koji mu reče: - Sokolim te i pripominjem ti da se spremiš i ponizno raspoložiš da sa svom ustrpljivošću primiš što će ti Gospodin učiniti...

- Spreman sam - odgovara Franjo - ustrpljivo podnijeti sve što će mi Gospodin učiniti...

One noći Franjo nije spavao. Molio je klečeći na litici i razmišljajući o gorkoj Spasiteljevoj Muci s licem okrenutim prema Istoku, ruku raširenih u obliku križa:

- Gospodine moj, Isuse Kriste, dvije milosti molim da mi udijeliš prije nego umrem: prva je, da u svom životu osjećam u duši i u tijelu, koliko je moguće, onu bol što si je ti podnosio u času tvoje pregorke Muke; a druga je, da osjećam u svom srcu, koliko je moguće, onu izvanrednu Ljubav koja je raspaljivala tebe, Sine Božji, te si drage volje podnosio toliku muku za nas grešnike...

I dok je molio - pripovijeda Serafinski Naučitelj sv. Bonaventura - ugleda kako se u najbržem letu spušta s nebeskih visina Serafin sa šest sjajnih i svijetlih krila.

A kad se spustio do njega, između krila se vidio Čovjek razapet. Dva su se krila dizala iznad njegove glave, dvama je letio, a ostala su pokrivala tijelo kao koprena. Videći to, Franjo je osjećao neiskazanu radost a ujedno i živu bol u srcu. Shvatio je da se kao Isusov ljubimac mora upriličiti Propetome ne toliko mučeništvom tijela koliko žarom duha. I kad je viđenja nestalo, osjetio je u svom srcu izvanrednu ljubav, a i na svom tijelu čudesne znakove: na rukama i na nogama pokazivali su se znakovi čavala baš onako kako je vidio na Čovjeku među serafinskim krilima. I doista, vidjeli su se na nogama i na rukama čavli koji su ih probijali tako da su s jedne strane izvirivale glavice čavala crne i okrugle, a s druge šiljci oštri i dugi te zavraćeni. I desna strana prsiju bila je probodena kao od sulice te je iz rane curila krv....

Bilo je to vrlo rano ujutro, 14. IX 1226. - Neki izvori kazuju da se u času ukazanja čuo vrlo jak i bolan Svečev krik, a brdo Alvernije da je čitavo bilo kao u plamenu, te se svjetlo vidjelo nadaleko. Na taj način Svetac nije mogao sakriti svojih rana. Ali ih je krio koliko je mogao. Njegov brat Leon kojega je on nazivao "ovčicom Božjom" sačuvao nam je i dragocjen spomenik toga izvanrednog čuda Isusove Ljubavi prema svom vjernom službeniku, koji je nosio Spasiteljeve Rane duhovnim načinom u svom srcu još od onoga dana, kad mu je Spasitelj govorio s križa još u Sv. Damjanu, a odsad će ih, eto, nositi i vidljivim načinom na svom nevinom tijelu: Concrucifixus cum Crucifixo!

Leonov spomenik o kojemu govorimo dragocjena je relikvija koja se čuva u Sacro Convento u Asizu, rukom Svečevom na pergameni ispisan "H v a l o s p j e v B o g u /za brata Leona/". S druge strane je Franjin blagoslov istomu Leonu. A poviše toga je sam Brat Leon c r v e n i l o m napisao ovu historijsku bilješku:

- "Blaženi Franjo je dvije godine prije svoje smrti, na Alverni, a na čast blažene Djevice Marije, Majke Božje, i blaženoga Arkanđela Mihovila, održao četrdesetodnevni post od svetkovine uznesenja presvete Djevice Marije do svetkovine sv. Arkanđela Mihovila u rujnu. I spusti se ruka Gospodnja na nj: poslije viđenja i riječi Serafina kao i poslije utisnuća Kristovih rana u njegovu tijelu, sastavio je ovaj Hvalospjev, koji je napisan s druge strane ovog lista i vlastitom ga je rukom napisao i tako zahvaljivao Gospodinu na udijeljenom mu milosti". - A iza blagoslova Bratu Leonu dodaje i ovo: -"Blaženi Franjo je vlastitom rukom napisao za me, brata Leona." Taj blagoslov završuje sv. Franjo riječima: "Gospodin neka tebe, brat Leone, blagoslovi." - Onaj Tau Franjin je znak križa.

P j e s a n B r a t a S u n c a

Alvernija - Franjina Kalvarija! Na tom vrhuncu svog upriličenja Propetoj Ljubavi svojoj, Franjo ostaje do smrti: ravno dvije godine. To su dvije godine njegovih najtežih tjelesnih patnja, bolesti, trpljenja, a ujedno dvije godine nje-

govih najvećih duhovnih radosti, zanosa, ushićenja, njegove poezije koja se popela do najvećih svojih visina. Vrlo je karakteristično za Franju, što je on u svim važnijim zgodama svog života davao oduška svojoj unutarnjoj sreći - p j e s - m o m. A jer je on u ove posljednje dvije godine svog života najuže povezan s Isusom na križu, to su baš ove dvije godine sve isprepletene - p o e z i j o m .

Najprije, on sastavlja za brata Leona one "H v a l e B o g u" = Laudes Dei Altissimi: - Ti si sam svet, Gospodine Bože koji činiš čudesa. - Ti si jak. - Ti si velik. - Ti si previsoki. --- ---

Sadržaj te pjesme /u latinskoj ritmovanoj prozi/ izražen je u samom naslovu: Hvalospjev Bogu. Jer je glavni potez u Franjinoj poeziji - pače možemo reći i jedini - u d i v l j e n j e nad veličinom Božjom, s l a v l j e n j e te neizmjerne veličine, z a h v a l n o s t na svemu i kao izliv svega svog stava prema V e l i k o m B o g u - L j u b a v .

To raspoloženje je temeljno raspoloženje Franjine duše od časa: "o b r a ć e n j á" pá do Alvernije i primanja S v e t i h R a n a. Ono se očituje u svemu njegovu djelovanju, u svemu njegovu životu. Zato i jest neki pisac rekao, da je F r a n j o s a v velika jedna p j e s m a B o ž j e h v a l e ! I nimalo nije začudno, što je i u najvećim bolima i patnjama - p j e v a o!

Kad je 1225., na vruće molbe svoje braće koji su bili zabrinuti zbog njegova potpuno narušena zdravlja, napokon pristao da se malko odmori - jer je on i poslije stigmatizacije samo mislio o tome da i d r u g i m a k o r i s t i - odabrao je za odmaranje samostanić kod Sv. Damjana, gdje su onda živjele sv. Klara i njezine sestre. Uz crkvicu za koju su ga vezale najslađe uspomene iz njegove mladosti, bilo je i malo "m j e s t o" - kako ga je Franjo nazivao - za braću koja su se duhovno brinula za Klaru i ostale redovnice /zatvorne u strogoj klauzuri/. U vrtiću je dao da mu se priredi k o l i b i c a od šiblja i granja. U njoj se "on odmarao"...

Ja ne znam, ali stari životopisci opisuju prilično obeshrabrujućim načinom taj Svečev " o d m o r". Divni su bili časovi Božje utjehe, kad je Franjo u dubokoj molitvi i razmatranju tonuo u moru Božjih otajstva; divan je bio i omaj kutić zemaljskog raja gdje se na obronku Subazija, u šumici borova i maslina nalazio Sv. Damjan... Ali strašna je bila očinja bolest, koju je Franjo donio s Istoka i koja ga je sve više mučila; vrlo su bolne bile i druge njegove tjelesne patnje, a rane su često krvarile. Po noći čopori štakora smetali su ga u snu...

I upravo poslije jedne od tako strašnih noći, kad mu se činilo da više ne će moći izdržati, kad se ujutro pojavilo sunce sa svojim prvim zrakama i pozlaćivalo Franjinu kolibu, sveta neka radost obuze njegovu dušu i iz njegova srca provre besmrtna pjesma koja će zanositi vjekove:

P r e v i s o k i, svemogući, dobri Gospode,
tvoje su hvale, slava, čast i svako blagoslivanje.

Tebi samu, Previsoki, dolikuju
i ni jedan čovjek nije dostojan da Te spomene.

Hvaljen bio, moj Gospode, sa svim svojim stvorenjima,
osobito gospodinom bratom S u n c e m
kojie je d a n i njime nas rasvjetljuje

I ono je lijepo i sjajno s velikom svjetlošću,
i Tebe, Previsoki, ono označuje.

Hvaljen bio, moj Gospode, po braći našoj mjesecu i zvijezdama

stvorio si ih sjajne i dragocjene i lijepe na nebesima.

Hvaljen bio, moj Gospode, po bratu vjetru
i po zraku i oblaku i vedrini i svakom vremenu
po kojemu uzdržavanje dajes svakom svom stvorenju.

Hvaljen bio, moj Gospode, po sestri vodi,
koja je mnogo korisna i ponizna i dragocjena i čista.

Hvaljen bio, moj Gospode, po bratu o g n j u,
po kojemu osvjetljuješ noć
i on je lijep i veseo i snažnu ima moć.

Blagoslovljen bio, moj Gospode, po sestri našoj majci z e m l j i
koja nas uzdrži i ravna nama
i rađa raznim plodovima sa šarenim cvijećem i travama.

Toma Ćelanski nazivlje ovaj Franjin Hvalospjev: - P j e s a n s t v o r e n j a /2 Cel 161,213/, no Svetac je volio da ga zovu: P j e s a n b r a t a S u n c a /Cantico di frate Sole/. I odsada je vrlo često htio da ga čuje pjevati. Zamolio je pjesnika brata Pacifika, koji je nekoć u svijetu bio postigao odlikovanje i naziv "Kralja stihova", da pjesmi dade napjev, pa da braća idući svijetom pjevaju tu pjesmu - molitvu.

-- Ovdje bih želio spomenuti, kako mnogi kod nas k r i v o citiraju ovu pjesmu sv. Franje kao: - P j e s m a b r a t u S u n c u... Nipošto! Sveti Franjo je tu svoju jedinu na talijanskom jeziku sačuvanu pjesmu spjevao na čast B o g u, pozivajući stvorenja da Ga zajedno s njime slave. A jer je od svih neživih stvorenja najviše ljubio s u n c e - koje nazivlje "messer lo frate sole" = gospodin b. s. - njega prvog i poziva, kao p r e d s t a v n i k a stvorenja da slavi Gospodina. Tako je i pjesmi dao ime: P j e s a n b r a t a S u n c a /genitiv, a n e d a t i v !/. --

Kako je bolest očiju sve više napredovala a Franjo se inače ipak ponešto oporavio, kardinal Hugolin i brat Ilija odrediše da se pokuša s operacijom, i to u gradu R i e t i, gdje je bilo nekoliko dobrih liječnika. Pri kraju godine,

zaista, nalazimo Sveca u Rietiju kao gosta ondašnjeg biskupa. Operacija je učinjena, ali ozdravljenja nije bilo. Domala se pojaviše u većem stupnju i druge bolesti,od kojih je Svetac trpio; bilo je očito da on neće više dugo živjeti.Tako je u travnju 1226. pod vodstvom samog brata Ilije, nastupio polagani povratak u Asiz i Porcijunkulu, gdje je Franjo želio zaklopiti svoje gotovo slijepe oči i završiti svoj život poko re gdje ga je i započeo.

Asižani, na glas da se vraća njihov Svetac vrlo su se obradovali i nastojali su da on svoju posljednju bolest odbolujo u samom gradu, da tako njegovo sveto tijelo ostane kod njih. Tako Franjo bi smješten u dvor biskupa Gvida, koji ga je drage volje primio nastojeći mu pomoći u svemu. Braća su svog Oca vjerno dvorila, osobito se četvorica potpuno predadoše bolesnikovoj njezi. To su bivši vitez brat Anđeo Tankredi, brat Rufin, brat Leon, brat Masej. Oni su dan i noć bdjeli kod dragog"Oca ne bježeći ni od koje poteškoće ni od kojega truda" kako s udivljenjem piše o njima brat Toma Čelanski/1 Cel II,6 lo2/.

I upravo kad je Franjo bolovao u biskupskoj palači, ljuta se prepirka vodila između biskupa Gvida i načelnika Berlingorija. Obojica su bili ljudi odlučni i energični, a obojica uvjereni o svom pravu pa pomirenja nije bilo. Franji je srce pucalo od žalosti,što nije mogao da ih pomiri. Zato jednog dana odluči pokušati s pjesmom. K onim kiticama "Pjesni brata Sunca" dode i ovu:

Hvaljen bio, moj Gospode,po onima koji praštaju radi tvoje ljubavi
I podnose nemoć i nevolju,
Blago onima koji podnesu to u m i r u
Jer će od Tebe, Previsoki, biti okrunjeni.

Tada posla nekog brata k načelniku da ga pozove u biskupov dvor zajedno s vijećnicima i narodom, a dade zamoliti i biskupa da ih primi, pa kad se svi nađoše zajedno na onom trgu, gdje je Franjo toliko puta dovikivao svojim sugrađanima: - Gospodin vam dao mir! - dvojica Franjinih sinova koje je on poučio rekoše:

- Blaženi Franjo u svojoj bolesti sastavio je Hvale Gospodinu po njegovim stvorenjima, na hvalu njihova Gospodara i na sazidanje bližnjega; i lijepo vas moli da ih poslušate s velikom pobožnošću.

Tada stadoše pjevati Pjesan brata Sunca, a kad dođoše do nove kitice, podigoše glas i još življe je ispjevaše. I jedva što su završili, ponosni načelnik, suznih očiju, kleče pred biskupa: -Evo me, spreman sam da vam dadem zadovoljštinu koju zaželite,iz ljubavi prema našemu Gospodinu Isusu Kristu i blaženomu Franji njegovu službeniku.

Stari biskup Gvido, i sam duboko ganut, prignu se,podiže načelnika i zagrli ga govoreći: - Meni bi dolikovalo da budem ponizan, a ja se tako lako rasrdim. Molim te, oprosti mi!

Franjo je bio radostan kad je čuo uspjeh svete pjesme l j u b a v i , m i r a i o p r a š t a n j a .

M o r t e m c a n t a n d o s u s c e p i t

- Oče, ne čini li ti se da bi se ljudi mogli sablazniti kad te čuju kako pjevaš u takvom stanju? - a stanje je Franjino opisao lapidarno sv. Bonaventura: ostalo je na njemu samo malo kože uz kosti...

- Pjevajući hvale ja sam ujedinjen i združen s Gospodinom, - odgovorio je Svetac.

Njegova je duša pjevala, pa je sama pjesma - zahvalnica izvirala iz njegova srca. A kad ne bi mogao više sam da pjeva, zamolio bi brata Anđela i brata Leona da oni nastave.

Nekog dana dođe liječnik doktor Buongiovanni iz Arezza, da ga posjeti. Svetac ga zamoli da mu iskreno kaže što misli o njegovoj bolesti. Liječnik odgovori:

- Mislim, da je tvoja bolest neizlječiva i da ćeš na koncu rujna ili na početku listopada umrijeti.

Franjo podiže ruke uvis i kliknu:

- Dobro mi došla sestra smrt!

Brat koji je bio prisutan stane lijepo govoriti o smrti i o njezinim blagodatima. Svetac ga je slušao, onda zove brata Anđela i brata Leona da mu zapjevaju Pjesan brata Sunca. Braća su pjevala, premda im je srce plakalo, a kad su završili, nastavi Franjo, dok mu je lice sjalo od radosti:

Hvaljen bio,moj Gospode,po sestri našoj tjelesnoj smrti
pred kojom nijedan živ čovjek ne može se skriti:
jao onima koji umru u smrtnim grijesima
blago onima koje nađe u presvetoj tvojoj volji
jer smrt druga neće naškoditi njima.

Hvalite i blagoslivljajte moga Gospoda i zahvaljujte njemu
i s velikom poniznošću služite mu!

Ipak Franjo nije želio da umre u g o s p o d s k o j biskupovoj palači. Njegovo je srce čeznulo za P o r c i j u n k u l o m! Ondje, u crkvici svoje nebeske Majke,koju je tako ljubio, kojoj je svoj Red naviječke izručio; gdje je čuo onaj p o z i v kojemu je čitav život vjeran ostao; gdje se je poslije svakog rastanka opet sa svojom braćom i djecom sastajao - tamo je vuklo Franju srce, tu je želio u prvoj siromaštini završiti svoje dane "nag na goloj zemlji", kako će sedam stoljeća kasnije o njemu reći jedan veliki pjesnik njegova roda, iako ne njegova duha...

Tako, dakle, posljednjih dana rujna ponesoše Franju na nosiljci iz Asiza dolje u ravnicu, k crkvici svete Marije Anđeoske. Kad su došli napô puta, u blizinu one bolnice gubavaca, gdje je Franjo završio svoje "prvo obraćenje", zamoli on nosače da stanu, da se okrenu prema onoj strani gdje se vidio njegov rodni grad - kojega njegove već s l i j e p e

tjelesne oči nisu mogle vidjeti,ali ga je gledala njegova duša,i da ga spuste na zemlju.

"Blagoslovljen da si od Boga ti,grade sveti,jer će se po tebi mnoge duše spasiti i u tebi će stanovati mnoge sluge Previsokoga i iz tebe će biti mnogi odabrani za kraljevstvo vječnog života!" - tako je blagoslovio svoj mili grad i onda se spusti na svoj ležaj,da ga ponesu dalje.

Posljednji dani u Porcijunkuli označeni su osobito diktiranjem O p o r u k e /Testamentum S.P.Francisci/. U tom kratkom spisu sveti je Patrijarka posljednji put izlio svoju dušu utemeljitelja Reda.Učinio je to upravo na genijalan način.Ukratko je ispričao povijest svog "obraćenja", smisao svog "života pokore",način kako ga je Gospodin "vodio",pravi život "Manje braće",svoju neograničenu ljubav i poslušnost prema svetoj katoličkoj Crkvi i njezinu vidljivom-Poglavaru; istakao svoje težnje i želje za dalji razvoj Reda i vjernost braće prema svetom Pravilu,na koje su se pred Bogom zavjetovali.Sva milina njegova očinskog srca,sva ljubav njegova prema svetom siromaštvu kao izraz potpunog odricanja svega na zemlji iz ljubavi prema Isusu, - sve se to odrazuje nenadmašivo jasno i nježno u ovom divnom spomeniku Franjina duha i srca, Poslije Pravila, Franjinaje Oporuka najljepše Franjevačko duhovno štivo.Ona je ujedno i najautentičnija p o v i j e s t Asiskog Patrijarke i njegova djela.

A kad je već došao posljednji dan,G o s p i n d a n : s u b o t a , 3 . listopada 1226, Franjo je neprestano molio,uronjem u najdublje promatranje.Samo katkad on bi se kao p renuo i onda koju ljubeznu riječ upravio braći okupljenoj oko njegova siromašnog leđeja.Izrazio je i želju,čim opaze da će brzo izdahnuti da ga bez odijela spuste na zemlju,da umre u naručju svete Siromaštine,pa neka ga u takom položaju ostave i poslije smrti za vrijeme jedne milje lagana hoda...

Tako se spustila i tiha večer subote; po ondašnjem načinu mjerenja vremena bio je to početak nedjelje,4.dan listopada.Franjo je osjetio da je smrt uz njegov ležaj i koliko je smogao glasa zapjeva Psalam 141: - Voce mea ad Dominum clamavi... a braća prihvatiše pjevanje i nastaviše zajedno sa svojim umirućim Ocem do kraja: - Glasom svojim Gospodu vapijem,glasom svojim Gospodu se molim. - Izlijevam pred licem njegovim svoju molitvu, i nevolju svoju pred njim iskazujem. - - - K tebi vapijem,Gospode,govorim: ti si nada moja,dio moj u zemlji živih. - - - I z v e d i iz tamnice dušu moju da slavim ime tvoje.Čekaju me pravednici dok me nadariš...

S tim posljednjim riječima Psalma izdahnuo je lagano i "pjevajući smrt je dočekao",kako piše stari životopisac...

A u tom času iznenada sjatilo se veliko mnoštvo ševa,koje inače ne vole tame, nad Franjinom kolibom cvrkućući

i milo izvijajući svoje pjesme da se činilo kao da se ve - sele i opet kao da tuguju.Pa i jesu se veselile slavi svo ga prijatelja koji ih je sestricama nazivao, a i tugovale su zbog manje braće koji, eto,ostadoše sirote bez svoga O ca i Učitelja...

Sutradan je u nedjelju ujutro uz neopisivo slavlje i pratnju bezbrojnoga mnoštva Svečevo tijelo preneseno u grad i sahranjeno u crkvi sv.Jurja,zaštitnika vitezova, od tih nitko nije bio slavniji od Franje,Kristova viteza.

Ni pune dvije godine kasnije,15.srpnja 1228,opet je sav Asiz bio na nogama: svečano je dočikao Papu Grgura IX,bivšeg Franjina kardinala Hugolina,koji je malo mjeseci poslije svečeve smrti bio izabran za papu /19.III 1227/. Dolazio je u Asiz da svečano proglasi Franju - S v e c e m! I sutradan je /u nedjelju/ svečana kanonizacija obavlje na u crkvi sv.Jurja na svetim moćima samog Slavljenika - sv. Franje Asiskoga....

U Gospinu mjesecu,25.V 1230. svete su Franjine mo ći prenesene u kriptu nove veličanstvene bazilike koju je Grgur IX da sagraditi na čast svoga svtog Prijatelja,gdje i danas počivaju.Samostan podignut uz tu baziliku zove se S a c r o C o n v e n t o - Sveti samostan,jedan od naj sjajnijih spomenika katoličkog svijeta.A i Svetac koji tu počiva ide u broj najslavnijih sinova svete katoličke Crkve.Čuvaju ga vjerno braća konventualci.

II

N a j s l a v n i j i S i n

A N T U N P A D O V A N S K I , svetac svega svijeta, E v a n đ e o s k i N a u č i t e l j

/1195 - 1231/

Dao mi je Gospod jezik za nagradu i njime ću ga hvaliti ! / Sir 51, 22 = Vulg. 30 /

Za Franjom iz Asiza, koji je u trinaestom stoljeću započeo jedan od najnevjerojatnijih pokreta u katoličkoj Crkvi, pošlo je bezbroj i priprostih i visoko položenih i obrazovanih ljudi , željnih njegova idealizma. Bez sumnje jedan od najvećih, a svakako najslavniji je njegov sljedbenik i sin - Ferdinand Bulhan, koji se u Franjinu redu nazvao A n t u n od Lisabona, danas po svemu svijetu poznati i zazivani sv. A n t e P a d o v a n s k i .

Ovaj mladi franjevac postat će p r v i profesor teologije u novom redu i - kao bivši augustinski redovnik, - postavit će prve temelje tako zvanoj f r a n j e v a č k o j š k o l i , koja je u svom smjeru izrazito augustinskog nadahnuća. No još više od toga, sv. Ante će kao p u č k i p r o p o v i j e d n i k postati u z o r u apostolatu riječi. Gotovo je neobjašnjiva tajna kako je on brzo shvatio i obuhvatio franjin d u h i težnji tako savršeno kao da je s njime živio od početka. A ipak znamo da je on sa svojim Ocem i Patrijarkom imao v r l o m a l o ne posrednih l i č n i h dodira. Možda nećemo pogriješiti ako rečemo da je i njega, kao i sv. Franju, "sam Gospodin vodio" istim putem i kazivao mu kako i "što ima činiti" /Vidi Oporuku sv. O. Franje/.

I kako su za svetog Utemeljitelja karakteristični sveti otisci Isusovih Rana na njegovu tijelu, tako je za sv. Antu osobito značajan Božji d a r - njegov j e z i k , već sedam vjekova sačuvan! To je genijalnim riječima izrazio sv. Bonaventura onoga 7. travnja 1263, kad je uzeo taj sveti jezik u ruke, oblio ga suzama i kliknuo:

- O blagoslovljeni jeziče, koji si uvijek Boga hvalio i činio da ga i drugi hvale, sada se očito vidi koliko vrijediš pred Bogom!

To je želio da reče i gornji citat iz Crkvenjaka, a to će nastojati i ovaj mali prikaz velikog Sveca da barem iz daleka objasni...

K a n o n i k s v . A u g u s t i n a

Stari hagiografi nisu mnogo razbijali glave da doznaju tačan dan,mjesec, godinu,kad su se rodili njihovi heroji.Tako ne znamo ni za sv. Antu - kao ni za njegova Oca sv.Franju,kad se upravo rodio.Noviji istraživači misle da je to bilo na Veliku Gospu ,15.kolovoza 1195.Rodio se,to znamo, u L i ž b o i /Lisabon/.Na krštenju je dobio ime H e r n a n d o / =Ferdinand/.

Roditeljska se kuća nalazila u neposrednoj blizini stolne crkve posvećene Velikoj Gospi, a uz tu crkvu bila je i biskupska škola,koju su vodili kanonici.Jedan od kanonika, i upravo nadstojnik škole,bio je stric malog Hernarda a i sam se zvao Don Ferdinand,učen i pobožan čovjek.On je u svom sinovcu,koji je domalo postao njegov učenik,vidio izvanredne sposobnosti uma i srca.Mladić je pokazivao dušu plemenitu i određenu za visoke stvari.Bio je iskreno pobožan i ustrajno marljiv.Vesele ćudi,ali sklonost na unutarnju sabranost davala je njegovoj veselosti neku osobitu značajku ozbiljnosti.

Tako se brzo pred Hernanda postavilo pitanje:čemu će se posvetiti.Hoće li poći putem mnogih svojih vršnjaka i odlučiti se za vojničku struku u nadi slavnih podviga i vitežkih uspjeha,ili će se radije posvetiti Bogu u svećeničkom staležu? Njega je srce vuklo k ovom drugome.Još od najranijeg djetinjstva volio je molitvu.Bio je vrlo pobožan prosvetoj Djevici,koju je nazivao: Moja Mjačica!Rado je ministrirao.Bio je i dobar pjevač u crkvenim zborovima.Naučio je krasnu pjesmicu od Venancija Fortunata:O g l o r i o s a D o m i n a /O proslavljena Gospođo/ i često je pjevao.

No Hernando je bio i dijete svoga vremena,a svijet je imao mnogo toga čime ga je mogao primamiti.I on je morao izvojevati oštru borbu za svoju nevinost,koju će,uz molitvu i samozataju sačuvati do konca života neokaljanu, što označuje i onaj ljiljan - cvijet s kojim ga slikari prikazuju.Videći opasnosti koje su mu stajale na putu svetosti,za kojom je čeznuo,odluči postati redovnik.Tu je odluku odobrio i njegov duhovni vođa stric mu Ferdinand.Roditelji nisu svom prvencu stavljali zapreka, i tako oko 1210. godine mladić uđe u augustinsku regularnu kongregaciju sv. Križa,kojoj je glavni samostan bio u prijestolnici ondašnjeg Portugala K o i m b r i .

Ta kongregacija regularnik kanonika ,koja danas više ne postoji, imala je i u Lizboi,odmah pred gradom,samostan:S v e t i V i n k o de Fora /=izvan grada/. Tu je dakle p r i o r Don Gonsalvo Mendes,šesti starješina samostana,primio mladog novaka i zaodio ga bijelim haljinama svoga reda.Od tada se i Hernando nazivao D o n F e r d i n a n d . U samostanu je mladi redovnik našao pravu sreću. Svi se životopisci slažu u tvrdnji,da je on veoma brzo napredovao u svetosti i u nauku.Stari dušmanin nije ni ovdje puštao svetog mladića na miru.No on je već znao svoje oružje:pokora,molitva,savršeno vršenje redovničkog pravila,rad..

te su bila sredstva njegove junačke borbe.

Godinu novaštva završio je Don Ferdinand s uspjehom. Pun žara i veselja vezao se s Bogom vječnim zavjetima i onda nastavio nauke da postane svećenik. Ali sad evo nove napasti: stali su mu sve više dolaziti u pohode rođaci i prijatelji. Neki su ,možda od šale,a neki i zaizbilj,nabacivali da se vrati u svijet. Te šale i nabacivanja naš redovnik nije,dakako, slušao,ali oni su ipak bili napast. A i bez toga,ni najsvetiji razgovori sa svjetovnjacima nisu redovniku korisni, ako su preveć dugi ili preveć česti. Oni ruše mir,sabranost, samoću...

Sad je Don Ferdinand čuo glas : - B j e ž i ! I on stupa pred svoje poglavare i moli da ga pošalju u Koimbru. Don Gonsalvo je s velikom mukom pristao na tu molbu,ali je uvidio opravdanost mladićevih razloga i pustio ga. Tako Don Ferdinand 1212. dolazi u kolijevku svoga reda,u opatiju S a n t a C r u z / Sveti Križ/ u Koimbri. Tu je nastavio nauke tu je i postao i svećenik.

Za dugih osam godina što će ih Don Fernando proživjeti u Koimbri sve se više među njegovom braćom i kod njegovih poglavara učvršćivalo uvjerenje da je to s v e t r e d o v n i k . Ipak ,srce toga svetog redovnika nije bilo potpuno zadovoljno. Neki sveti n e m i r ,neka duboka č e ž n ja za nečim još većim, još savršenijim nisu mu davali da se zaustavi u svojoj težnji za savršenošću. Pred njegovim duhovnim očima uvijek je lebdio lik Propetoga. Neprestano mu je u ušima zujila Spasiteljeva riječ: -Nema veće ljubavi nego kad neko dade svoj život za one koje ljubi... Sjećao se herojske izreke svog Patrijarke sv. Augustina: - L j u b a v m o j a - s i l a m o j a . . . Da,žarka ljubav prema Isusu sila ga je da sve više ugađa svojoj nebeskoj - L j u b a v i .

Osobito je tajna svetoga Križa zanosila njegovu viteško dušu: U m r i j e t i z a I s u s a , koji je za nj umro bila je najmilija i neodoljiva čežnja njegova srca.---

M a n j i b r a t A n t u n

Oko godine 1217. osvanuše u Koimbri dva čudna putnika: bosonogi,u sivoj siromašnoj haljini s kukuljicom,opasani konopcem,išli su čednim gradskim ulicama i pozdravljali ljude riječima: - Gospodin ti dao mir! - Tko ste vi? - pitali su ih prolaznici. - Pokornici iz Asiza,odgovorili su putnici.

- Iz Asiza? - dosjećali su se neki. A nije li iz Asiza i onaj Franjo o kojemu se čuje da je započeo nov život, da se oko njega okupljaju mnogi mladići,a i odrasli ljudi? Vele da je on prije tri godine bio i u Kompostelji,na grobu sv. Jakova.

- Jest,odgovaraju putnici,to je naš Otac. Mi smo njegovi sinovi i učenici.

- Pa što vi hoćete? - Hoćemo,s blagoslovom gospodi na Pape,Isusova Namjesnika, da živimo po načinu svetog Evanđelja i da ljudima pokazujemo put u nebo propovijedajući pokoru...

Jest,to su bili prvi franjevci koji dođoše u Portugal:brat Zakarija Rimljanin i brat G v a l t i j e r . Kralj Alfons II i kraljica Uraka rado su ih primili,jer su toliko dobra čuli o Franji i njegovoj mladoj družbi. Prva dobročiniteljica Franjina reda u Portugalu bila je S a n c i j a , setra kralja Alfonsa.Ona je u A l e n k e r u ,nedaleko od Ližboe,poklonila braći crkvicu svete Katarine i uza nju im podigla siromašan samostanić:prvo franjevačko mjesto u Portugalu.

Kao posvuda, tako i u Portugalu domalo se sve više mladića i odraslih ljudi prijavljivalo za Franjin red.Tako su franjevačka mjesta nicala jedno za drugim.I kraljica Uraka htjede da ga ima u blizini Koimbre.S druge strane rijeke Mondega,jedno dvije milje od glavnog grada,bila je na pitomu brežuljku obraslu maslinama crkvica sv.Ante Opata.Kraj se zvao O l i v a r e s ,po našu Maslinica.Pokraj te crkvice podiže Uraka nekolike kolibe,kako su braća željela, i tu ih naseli.Domalo je sva Koimbra ljubila i štovala siromašnu braću s Maslinice.Oni su češće pokucali i na vrata sjajne opatije sv.Križa...

Uz opatiju bio jei gostinjac za sirotinju i namjernike.Jedan od kanonika - redovnika vršio je službu g o s t o p r i m c a . Njegova je dužnost bila primati goste "kao Krista".Baš tada jetu službu vršio Don Ferdinand Dulhan.Braća su na osobit način svratila na se njegovu pažnju. On ih je sve radije dočikao i nastojao se što bolje upoznati s njihovim pokretom.I što ih je bolje proučavao,to su mu bili sve miliji.Nije ni sam znao kako jeto,ali neka nepro - tumačiva slutnja osvajala ga svaki dan više:a da i mene Bog ne zove tamo?

Nekako u rujnu 1219.zamoliše za konak u opatiji sv. Križa petorica Manje braće,koje Don Ferdinand još nikada nije vidio.Bili su to brat Berard i njegovi drugovi Oton i Petar,Adjut i Akursije,koje je brat Franjo slao u Maroko da propovijedaju Maurima i Saracenima sv.Evanđelje.Don Ferdinand ih je lijepo primio,pogostio i na konak smjestio i onda se povukao u svoju sobicu gdje je do kasno u noć klečao pred Propelom razmišljajući o njihovoj sreći:propovijedat će Evanđelje,a možda će i krv proliti za Isusa! O da može i on s njima!!

16. siječnja 1220.zaista su brat Berard i njegovi drugovi poginuli kao mučenici u Maroku i posredovanjem kraljevića Don Pedra,kraljeva brata,koji je živio u Maroku,njihova su tjelesa imala biti prenesena u Koimbru.Svi su se u glavnom gradu veselili toj vijesti.Uz veliku svečanost, u dvama srebrenim kovčezima, sveti su ostaci i bili prevezeni u Koimbru i smješteni u crkvici sv.Križa...

Don Ferdinand je pun svetog zanosa od tada svaki dan klečao pred njima moleći: - O Bože moj,daj da i ja umrem za te! Učini me dostojnim one krune kojom si okrunio ove svoje sretne sluge!

I njemu je sve jasnije i jače bivalo uvjerenje:Bog me zove među M a n j u b r a ć u ... A što će reći njegova dosadašnja braća? Nije li to kao neka izdaja? Izići iz reda koji je po časti p r i među redovima i ući u n a j n i ž i među njima?A tolike godine provedene u redu sv.Augustina? Što će poglavari? A bez njihova dopuštenja ne može izići iz reda u kojemu se Bogu zavjetovao...

Sve su to bile poteškoće koje su se isprsile pred Don Ferdinandom,ali onaj unutarnji glas je neodoljivo silio: - i z i đ i i hajde za onim svetim mučenicima! Ferdinand je poslušao taj glas i stupio pred svog poglavara i kazao mu svoju vruću želju. - Lako je shvatiti,kako je ta molba morala zaboljeti čestitog opata Sv.Križa?Svoga najboljeg redovnika pregorjeti! No opat je znao i to ako Bog nekoga zove na veću savršenost,ne smiju se ljudi opirati. I on teška srca ali s očinskim shvaćanjem osokoli Don Ferdinanda: - Sinko, kad te Bog zove,pođi!

Don Ferdinand je sav sretan očekivao kad će fratrići s Olivaresa sići k Svetom Križu po milostinju. A kad su sišli saopćio im je svoju odluku a da im se pridruži .Da je grom iz vedra neba udario,ne bi se valjda skromna braća teže začudila.

- Vi - mucali su - sin odličnih roditelja,član tako slavnog reda,pa da dođete k nama! Ta mi smo siromasi,neuka coljad,a vi tako učen i odličan!

- Sve je to ispraznost,draga moja braćo! Vaš otac Franjo pogodio je pravi put.Ja želim da on i mene povede svojim putem poniznosti,siromaštva,pokore: ja želim biti manji brat kao i vi što ste. Hoćete li me primiti!

- Blagoslovljen da je Bog koji nam vas šalje,klicali su fratrići.

- No ja imam jednu molbu : hoćete li me poslati u Afriku da propovijedam vjeru Isusovu i umrem za nju kao i vaša sveta Braća Berard i drugovi?

- Časni oče,ne bojte se! To je i želja brata Franje. Naši će vas poglavari pustiti.

- Onda dobro.Donesite mi što prije takvo odijelo, jer na oltaru sv.Mučenika želim postati njihov brat.

I tako je - mislim odmah sutradan poslije toga razgovora - Don Ferdinand zamijenio svoju bijelu haljinu i crni ogrtač sa sivom siromašnom haljom skrojenom na lik križa;svoje kraljevsko ime s imenom brata A n t e ; svoj slavljeni red s redom M a n j e b r a ć e ;veličanstvenu opatiju Sv. Križa s kukavnim kolibicama na brežuljku Maslinici...

To je bio u Franjinu redu p r v i slučaj,da k nje mu dolaze redovnici iz d r u g i h redova,dok su se s raznih strana čuli glasovi da se Franjo s ostalom braćom pridruži nekom već postojećem redu! I p r v i slučaj promjene i m e n a pri ulasku u njegovu bratovštinu! I prvi slučaj da netko tako u č e n t e o l o g iz tako s l a v n o škole dolazi da č i n i p o k o r u s Franjom, koji je sebe smatrao i nazivao "i d i o t a e t s u b d i t u s o m n i b u s" . . .

Bilo je to godine 1220.

O d p u s t i n j a k a č u v e n propovjednik

Sve ono što smo rekli o promjenama u životu brata Ante rečeno je iz naše uske zemaljske perspektive.On sam gle da je iz d r u g e , B o ž j e perspektive:quae stulta s u n t m u n d i ,...e t i n f i r m a ...e t i g n o b i l i a m u n d i ,et contemptibilia elegit Deus /1 Kor 1,27-28/. Što je ludo ljudima,što je slabo i neznatno i prezirno vrijedno u očima svijeta,to bira Bog za velike i uzvišene stvari u svom kraljevstvu.Stoga je p r v a briga brata Anta stajala u tome da postane što m a n j i među novom braćom,da bi ga Gospodin udostojao te velike milosti i slave da propovijeda Njegovo ime i da prolije svoju krv za onoga, koji je za nas umro na križu. I on,koji je mogao biti učitelj zamolio je braću da ga pouče u pravom načinu življenja manje braće.Kad je postao franjevac,bilo mu je 25 godina.Bio je osrednjeg stasa,tamnoplave kose, crnih bistrih očiju,visoka, vedra čela,malko crnomanjast,punana,mila i pravilna lica. Glas mu je bio jak i milozvuča,mekan i ljubak.Iz čitave pojave ovog Božjeg odabranika strujilo je nešto nadzemaljsko. Tko je i samo jednom s njim govorio,ostao mu je taj razgovor uklesan u dno srca.

Na Maslinici brat Ante se smatrao posljednji odsviju. d svih je učio ,a o sebi skrivao sve što ga je moglo istaknuti među braćom.Najradije je obavljao najniže službe i dugo,dugo molio.Tako se je pripravio na svoje redovničko zavjete,položivši ih već poslije nekoliko mjeseci.Onda još ni je bila propisana čitava godina kušnje.Tad je zamolio da ga pošalju u Afriku.Želja mu je ispunjena,i on s bratom+Filipom iz Kastilije u jesen iste one godine 1220. krene za Afriku. Prod Božić bili su M o g a d o r u ,odakle su htjeli u Maročku prijestolnicu M a r a k e š .

Jedva što su stupili na afričko tlo,brata Antu uhvati žestoka groznica.Bolest se otegla.Brat Filipin dvorio je dragog bolesnika što je mogao bolje i predanije,ali ozdravljenja nije bilo.U dugim besanim noćima Anti je sve nešto šaptalo: Bog te neće u Africi!U prvi mah,ta je misao Antu gore palila i pržila nego njegova ognjica.Ali on je znao da je Božja volja ipak starija od njegove i stavio se potpuno u Božje ruke:-Gospodine,tvoja volja nek se vrši!...

+ Filipinom

Dugo bolovanje ispilo je brata Antu sasvim: bio je sama kost i koža. Fizički bio je nesposoban za tegobe misionarskog života, a u tom slučaju imao je naputak da se vrati natrag. I kad se malko pridigao, a lađe počele sve češće ploviti za Španjolsku ukrcaju se braća Filipin i Ante u jednu od njih nekako u ožujku 1221. Nego, upravo u proljeću duvaju na Sredozemnom moru strašni vjetrovi i dižu se silne oluje pa jednog dana zahvati takva oluja i lađu naših putnika, te mjesto prema Španjolskoj, nevrijeme je zanese na pritivnu stranu i kad je brod pristao uz kraj, bilo je to ne dje u blizini M e s i n e , na Siciliji!

Nedavno je kod crkvice sv. Leona, tri milje od grada Mesine, koja je pripadala redovnicima sv. Bazilija, a oni je poklonili Franjinim sinivima, bio podignut malen samostanić Manje braće. Tu su braća primila naše putnike i nastojali osobito onom bolesnom bratu pomoći koliko su mogli. Pa i jest se zdravlje u onom divnom kraju vječnog proljeća sve više vraćalo u mladi organizam brata Ante. Uskrs je one godine padao 11. travnja. Tu je i brat Ante veselo pjevao Aleluja s dragom braćom, pun zahvalnosti prema Bogu i prepustivši se njemu da ga vodi i dalje kud On hoće: - Tvoja volja, Gospodine.

Od braće je brat Ante iz Ližboe doznao da se Otac Franjo vratio iz Palestine i da je za Duhove, u svibnju, ureko sastanak sve braće kod Porcijunkule. Sav radostan, što će moći vidjeti svoga oca, odluči i on poći na daleki put, premda još nije bio potpuno oporavljen. I tako malo pomalo, pješice, s još nekoliko braće, zaputi se i on preko Kalabrije, pitomе Kampanije, rimske Kampanje, rijetske doline u zelenu Umbriju na Spoletsko polje k sv. Mariji Anđeoskoj. Šest stotina kilometara!!

Prispjeli su u početku s v i b n j a , Marijine mjeseca, na O p ć i z b o r pod hasurama, o kojem smo govorili u životopisu sv. Franje. Bili su to divni dani! Bratu Anti je radalo srce gledajući one divne prizore gorljivosti i revnosti prvih drugova svetog Patrijarke. Možemo zamisliti kako li je brat Ante pratio svaki korak i mig svog Oca, kako li je upijao svaku njegovu riječ! A ipak, čudna poteza Božje providnosti! - Franjo i Ante nisu se onih dana pobliže upoznali : Serafski Svetac i njegov najvjerniji Sin - nisu znali jedan za drugoga! To jest Ante je znao za Franju, ali Franjo nije znao za nj! No ne samo Franjo , nego kao da nitko nije svraćao pozornost na malog brata iz dalekog Portugala. I kad se na kraju kapitula određivalo kud će koji poći, nitko ne spomenu Antе, ni jedan jedini provincijal ne zatraži ga za svoju provinciju!

U životu sv. Ante ovo je za me jedan od najtajanstvenijih poteza providnosti u njegovu vodstvu. I jedan od najvećih dokaza Antine poniznosti i potpune skrovitosti u Bogu se zavio. Htio je da ostane z a b o r a v l j e n i n e p o z n a t ljudima, a poznat samo Bogu; da živi jedino za svoju L j u b a v , za Propetog Isusa. To je bila lekcija

koju je onih dana, promatrajući svoga Oca Franju, od njega do kraja naučio i odlučio po njoj živjeti. Gospodin je htio, da ga onda iz najdublje ponizne skrovitosti digne na svijećnjak u svojoj C r k v i ...

I kad su se već gotova sva braća razišla, Ante ugleda brata G r a c i j a n a, za kojega mu rekoše da je to novi provincijal u Romanji, veoma prostranoj franjevačkoj provinciji, koja je onda obuhvatala čitavu sjevernu i dobar dio srednje Italije. On ponizno pristupi preda nj i reče:

- Oče, ja sam novajlija u svetom redu i želio bih da budem poučen u pokorničkom življenju. Bi li ti mogao zamoliti našega vrhovnog poglavara pa da me uzmeš sa sobom? - Je si li svećenik? - zapita brat Gracijan. - Jesam. - Dobro je, zamolit ću brata Iliju da te meni povjeri.

Tako brat Ante pođe u Romanju. Tu su lijepi gradovi: Bolonja, Ferara, Ravena, F o r l i, Rimini. A jedno pet milja od Forlija, nad gradićem Kastrokaro, ima glavica M o n t e p a o l o, 424 m nad morem. Danas je tu lijepo svetište sv. Ante, a u ono vrijeme bijaše ondje siromašan samostanić u kojima su šestorica braće-lajika provodila pustinjački život. Vruća želja dobre braće da bi im se poslao koji brat svećenik da im čita sv. Misu, mogla se sada ispuniti. Brat Gracijan posla im novahliju - bratu Antu iz Ližboe.

Braća su bila izvanredno vesela što imaju među sobom svećenika, a inače nije mršavi došljak ama baš ničim odavao da je mnogo učeniji od njih. Samo jesu domalo opazili da je ponizniji od drugih, da više moli, da rado vrši najniže službe. I kad je nekog od braće zamolio da mu ustupi pećinu koju je taj bio udesio kao malu bogomolju i često se u nju navraćao da moli, taj mu ju je veoma rado ustupio. Sad je brat Ante najveći dio svoga vremena bio u toj pećini. Kad bi ujutro svršio molitve s braćom, uzeo bi komadić kruha i vrč vode i povukao se u pećinu. Uvečer, na glas malog zvonca, vraćao se k braći na zajedničku molitvu. Molitva, post, pokora, posluh i u najmanjoj sitnici, eto njegova života...

Sv. Otac Franjo imao je osobitu naklonost prema k o n t e m p l a t i v n o m životu tako da se kolebao bi li se samo na nj dao. Preporučio je bratu Silvestru i sestri Klari da u molitvi zatraže odgovor od Isusa, čemu da se prikloni. Oboje su mu odgovorili jedno: apostolat i kontemplacija! Poslušao je Isusov odgovor i spajao jedno i drugo: poslije svakog apostolskog putovanja vraćao se svojoj Porcijunkuli i posvećivao samo molitvi. Tako je preporučivao i svojoj braći.

No ipak mu je molitva bila glavno, pa je za onu braću koja bi se samo njoj htjela posvetiti odredio da se neki samostanići udese kao p u s t i n j a č k a mjesta i za njih je propisao osobit kratak pravilnik, koji nam se i sačuvao: R e d o v n i č k o ž i v l j e n j e u p u s t i n j i /in eremo/. Dva će brata preuzeti službu m a j k e i brinuti se za ostale, koji će se baviti samo d u h o v -

n i m ž i v o t o m. Osobito je propisana što savršenija š u t n j a i tačno držanje č a s o v a božanskog oficija. Poslije nekog određenog vremena druga će dvojica biti "majke" a ona prva dva će se pridružiti "sinovima".

Eto, u takoj potpunoj odijeljenosti od svijeta živio je brat Ante, potpuno zadovoljan da u "pustinji" ostane do smrti... No poslije po prilici godinu dana Božja ga je providnost izvela iz zaborava. Bilo je to ljeti 1222. U gradu F o r l i j u biskup Albert imao je rediti nekoliko mladih redovnika za svećenike. Za tu prigodu se u samostanu u gradu skupilo više braće s raznih strana, a među njima nalazimo brata Antu iz Ližboe. Bilo je i braće dominikanaca, a valjda i koji mirski svećenik.

Malo prije nego će poći u katedralu, zamoli mjesni starješina oce dominikance da progovore sakupljenoj braći i rođenicima nekoliko duhovnih riječi, kako bi milost svetog ređenja mladi leviti što pripravniji primili. Nego, svi se izvinjavaju da se nisu spremili za govor. Samo dolje, među posljednjima, sjedi tih i ponizan naš fratrić s Montepaola. Starješini pade pogled na nj pa će, kao u nekom nadahnuću: - Daj ti, brate Antune, reci štogod pobudna našoj mladoj braći. Ne boj se, Duh Sveti će ti pomoći!

Brat Ante se zacrvenio, ali i drugi stanu ga sokoliti pa se on diže i započe svoj govor. Što je dalje govorio, to su se svi prisutni više čudili: - Odakle mu tolika mudrost? Nikada čovjek nije ovako govorio kao ovaj skromni redovnik! - tako su šaputali među sobom... Bilo je to nenadano otkriće, i radosno otkriće!

M a l j k r i v o v j e r a c a

Nenadano otkriće Antine učenosti i rječitosti u Forliju napunilo je sve Franjine sinove neiskazanom radošću. Pustinjaci na Montepaolu primili su brata Antu kao "anđela Božjega"i vruće ga molili da im "tumači Pisma" i da im bude učitelj i duhovni vođa. Provincijal brat Gracijan bio je sav sretan što je upravo njemu Gospodin povjerio toga izvanrednog čovjeka i nije čašio časa da stvar dojavi svetom Utemeljitelju. Kažu da je tada Franjo uskliknuo:

- Napokon imamo i mi svoga biskupa!

Treba shvatiti tu Franjinu riječ. Njemu je biskup bio čovjek od Boga postavljen da upravlja crkvom, da propovijeda, da uči, da tumači sv. Pismo, da duše vodi Bogu. I kad je nekog svećenika sreo koji je bio svet, učen, sposoban da druge uči, iz počasti bi ga nazivao - b i s k u p o m . Eto, tu je riječ, najveće pohvale, upotrebio i za brata Antuna iz dalekog Portugala.

U dogovoru sa svetim Utemeljiteljem, vikar brat Ilija odmah pozva brata Antuna da preuzme dužnost propovijedanja u sjevernoj Italiji, gdje je kriva nauka patarena i njima srodnih heretika, s Biblijom u ruci, s propovijedanjem

nekog protivcrkvenog odricanja svega zemaljskoga, zavodila za sobom priproste mase vjernika i potkopavala temelje i društvenog života.

Dok su Franjo i njegovi sinovi propovijedali u još vjernoj Umbriji, gdje su novotari imali malo pristaša, mogli su se služiti tako zvanom "egzortom" ili pobudnom propovijedu potičući narod na pokoru, na vršenje svojih kršćanskih dužnosti i život dostojan kršćanina i vjernika. Ali u Romanji u gradovima kao što su bili Rimini, Bolonja i drugi, gdje su heretici živjeli kao u svojim kulama i izazivali propovjednike da s njima javno raspravljaju i pred narodom pobiju njihove tvrdnje, koje su oni potkrepljivali bezbrojnim citatima Sv. Pisma i svakojakim smicalicama, e, tu je propovjednik morao biti dobro potkovan, što reku, u teologiji i osobito dobar znalac Sv. Pisma, u koje je narod vjerovao i na koje su se heretici pozivali. Takih propovjednika novi red Manje braće nije imao mnogo. I kad se sada pojavio jedan takav, shvatljivo je koliko su i poglavari bili sretni i sva braća radosna!

Brat Ante je, dakle, s blagoslovom svojih poglavara, pun pouzdanja u Božju i Marijinu pomoć postao p u t u j u ć i propovjednik. On je išao od grada do grada, od sela do sela i narod je grnuo da ga sluša i - posluša!

Svi se Antini suvremenici slažu u tvrdnji da je on bio izvanredan propovjednik. Slušali su ga ne samo priprosti ljudi nego i učeni, ne samo svjetovnjaci nego i svećenici, biskupi, kardinali, sam papa Grgur IX koji će ga, zadivljen njegovim izvanrednim poznavanjem Svetoga Pisma i teološkim znanjem nazvati: A r c a T e s t a m e n t i; a kad ga je 30. V 1232. proglasio S v e c e m , uskliknuo je: - O Doctor optime Ecclesiae sanctae lumen, beate Antoni, divinae legis amator, deprecare pro nobis Filium Dei - primjenivši na nj antifonu kojom Crkva pozdravlja svoje svete Naučitelje.

Sv. Ante je umio da govori za svakoga. Neukima je razlagao vječne istine priprosto i milo, učenima duboko i s neodoljivim žarom. Grešnika je ganuo do suza, nadutu oholost sasuo u prah, a kad je Božja milost ganula tvrdokorno srce, Ante je očinskom rukom stavljao melem na stare rane. Nazvali su ga: Maleus haereticorum - Malj krivovjeraca. To treba shvatiti u Antinu smislu. On je polazio sa stanovišta da p r a v i p r o p o v j e d n i k mora bezgranično l j u b i t i svoje slušatelje pa koji bili, ljubiti njihove duše. Zato on primjenjuje apostolskom propovjedniku onu riječ 18. psalma: A s u m m o c o e l o e g r e s s i o e i u s - s nebeskog vrhunca njegov je izlazak, t o j e s t i z l j u b a v i ! Njemu je svrha svetoga govorništva: glorificare Deum, protegere proximum, percutere diabolum: s l a v a B o g u - o b r a n a i s k r n j e g a od zla i grijeha - s u z b i j a n j e p a k l a, koji hoće da upropasti duše.

Stari Svečevi životopisci opisuju kako je u nekom gradu zamirao svaki drugi život i zanimanje, kad je Svetac imao propovijedati: već o ponoći, sa svjetiljkama i bakljama išli su ljudi da uhvate mjesto, crkve su bile pretjesne, i propovijed se često držala pod otvorenim nebom; pratili su Sve Svecа na primjer u Padovi, biskup Jakov i gradsko svećenstvo. A kad se popeo na propovijedaonicu, čitavo mnoštvo, koje se znalo popeti i na 30 i više tisuća, "mramorkom bi zamuknulo, nisi čuo ni najlaganijeg šapata, dok se srca otvarala slatkoj rosi Milosti", kako se ljupko izrazuje najstariji životopisac /Legenda prima = Assidua/. Antin "m a l j" satirao je neistinu, grijeh, sotonu, da oslobodi, obrani, posveti duše...

P r v i l e k t o r t e o l o g i j e

Izvanredni uspjeh brata Ante kao propovjednika potaknuo je braću u Bolonji da ga zažele za u č i t e l j a , koji će im iz obilja svoga teološkog zvanja dati upute i smjernice za vlastiti im rad. Brat Ante nije odbio molbe, ali je stavio uvjet: - Ako Brat Franjo dopusti!

I Franjo je dopustio. I napisao je pismo p r v o m p r o f e s o r u, ili po ondašnjem nazivu, koji se u Redu sačuvao do danas, l e k t o r u s v e t e t e o l o g i j e u franjevačkom redu ovako:

Bratu Anti, momu Biskupu šaljem ja, brat Franjo pozdrav!

Drago mi je da predaješ /= legas, čitaš/ braći svetu teologiju, samo neka paze da taj nauk ne ugasi u njima duha svete molitve i pobožnosti, kako stoji u Pravilu.

Budi mi zdrav!

Već znamo, što znači onaj naziv "biskup" kojim je sveti Utemeljitelj počastio svoga dragoga i učenog Sina. Brat je Ante odsada imao dvije teške službe, koje je obavljao najsavjesnije. Ostao nam je i vrlo dragocjen spomenik njegove i jedne i druge službe: velika zbirka p r o p o v i j e d i , što ju je Svetac napisao između 1227. i 1231. Ima tu p e d e s e t nedjeljnih propovijedi; p e t za Marijine blagdane; d v a d e s e t i j e d n a za druge svetkovine, ukupno: 76 propovijedi.

Te Antine propovijedi nisu napisane onako kako mi danas pišemo propovijedi: onako kako ih želimo izgovoriti. Ne, on je te svoje propovijedi zamislio i kao p r a k t i č a n p r i r u č n i k svojoj braći, svojim bivšim slušateljima njegovih č i t a n j a /prelekcija/ u školi, a i budućim mladim propovjednicima. Ne sustavno, nego onako malo pomalo, na raznim mjestima, on je preikazao i kakav treba da je pravi apostolski propovjednik, pa tu imamo i materijal za čitav traktat o homiletici i crkvenom besjedništvu. A što najviše zadivljuje, to je ona prava zlatna riznica bezbrojnih citata iz Sv. Pisma i njihovo tumačenje i primjenjivanje. Upravo je genijalan način, kako sv. Ante znade u svakoj riječi Sv. Pis-

ma naći divnih primjena predmetu o kojem govori. Tko se potrudi i uputi se u čitanje toga velikog Antina djela, neće ga više ostaviti!

A onda, što je davalo sv. Anti osobitu moć nad njegovim slušateljima, bio je njegov svetački ž i v o t. Savršen sin sv. Franje, on je prolazio kroz mnoštva kao i svijetla pojava s drugog svijeta. Ponizan, siromašan, krotak, nesebičan, a kad je trebalo neustrašiv junak, spreman i krv proliti za istinu koju je propovijedao, Ante je ulijevao u vjerni ko neograničeno pouzdanje i spremnost da ga slušaju. Dakako, imao je on i protivnika, ali ni jedan od njih nije mogao da ne prizna njegov apostolski žar i njegovu s v e t o s t .

A onda - ona Antina ž i v a r i j e č, o kojoj nam govore njegovi suvremenici! Jaka, snažna, krepka, nadahnuta, a blaga, mila, krotka, bila je ona divno sredstvo njegova apostolata. I zdravlje je Sveca u početku dobro služilo, on je od prirode bio snažan i otporan, no sve brojnija zaposlenja kojima se morao podvrgavati, pa neprestana pokora, izlaganje svakojakom vremenu, sve je to na koncu temeljito uzdrmalo njegov zdrav organizam, pa kad se pojavila i vodena bolest, nije mogao da joj odoli.

Samo nepunih d e v e t godina /od nepunih 11 što ih je proveo kao franjevac/ dijeli Svečev čudesni nastup u Forliju od njegove smrti u 36. godini života. Čovjek se mora čuditi koliko je energije imao taj velikan srca i duha da u tako kratko vrijeme učini sve što je učinio, napiše sve što je napisao, ostavi u narodu uspomenu kakvu je on ostavio, te je danas jednako p o p u l a r a n kao prije sedam vjekova.

On je u pravom smislu položio p r v e temelje franjevačkoj školi ujedinivši sretno u sebi, kako se izrazio neki moderni pisac: A u g u s t i n a i F r a n j u .On je svomu redu, a po njemu i čitavoj Crkvi namro nekoliko vrlo omiljelih p o b o ž n o s t i: tu je najprije pobožnost Prsv. I m e n u I s u s o v u, koju će od njega preuzeti sv. Bernardin i slavno je utvrditi. "Preljubezni Isuse, što bi moglo biti dostojnije ljubavi nego ti! Misao na te slađa je od meda, slađa nego išta na svijetu. Ime puno dragosti, ime puno blagoslova!" -

Sveti Ante je preporučivao štovanje s v e t i h p o t R a n a : "On /Isus/ nam pokazuje svoje ruke i svoje prsi i govori: - Gledajte, kako su moje ruke, koje su vas stvorile, čavlima probijene! Gledajte, kako su moje prsi... kopljem probodene, da vama otvore vrata raja!... Kristove R a n e govore Ocu: Ne govore mu o osveti, nego o milosrđu... Abelova krv vapije za osvetom, Kristova Krv za milosrđem". Te otvorene prsi vode Sveca k I s u s o v u S r c u i on poziva dušu: - "Dušo, tu je tvoja slast; daj je okušaj i tu nađi svoju radost!" - A iz tih Rana, iz tog Srca tekla je predragocjena K r v . "Čitav je Isusov život obojen Krvlju. Prvi put je on svoju Krv prolio osmoga dana poslije svog rođenja, i njegov je život svršio tako da je prolio svoju Krv. Za n a s l j u d e bilo je to potrebno."

I pobožnost K r i s t u K r a l j u bila je Antina pobožnost:"Kraljevstvo je nebesko slično Č o v j e k u K r a l j u ... Taj je Č o v j e k i K r a l j Isus Krist. Čovjek se zove zbog svoje čovječje,Kralj zbog svoje božanske naravi; Čovjek zbog svoga Utjelovljenja,Kralj zbog svoga trpljenja.U svojoj Muci nosio je on sve kraljevske znakove,koje se Kralju prilikuju:Krunu,Grimiz i Žezlo.Nosio je Krunu od trnja,Grimizni plašt i kao Žezlo trsku u ruci."

Te toliko drage pobožnosti sv. Ante spojio je duhovito G e m e l l i ,kad je u svom F r a n j e v a š t v u pisao: - On / Ante / uzimlje iz Evanđelja i Otaca pobožnost prema Srcu Isusovu i nju predaje sv.Bonaventuri; pobožnost Kristu Kralju stvorenja i otkupljenja i nju predaje Duns Skotu; pobožnost Imenu Isusovu okruženu sunčevim zrakama i nju predaje sv. Bernardinu Sijenskome; pobožnost Krvi Kristovoj i nju predaje sv. Jakovu Markijskome" / Il Francescanesimo3, 1936,69 /.

U jednom sjajnom predavanju naš je veliki učenjak O.Karlo Balić upravo stringentno dokazao,da je sv.Ante potpuno zaslužio naziv " Oca franj. škole " i da je Pijo XII sasvim opravdano našega Sveca proglasio " Doktorom sv.Crkve " i dao mu naslov Evanđeoski naučitelj ". - On je ujedno i divan u z o r svim propovjednicima,misionarima,svima koji se posvećuju apostolatu među vjernicima i među poluvjercima, a i svima učiteljima. Stoga očekujemo s velikim zanimanjem novo k r i t i č n o izdanje propovijedi sv. Ante, što ga priređuju Braća konventualci,koji u Padovi čuvaju najglavniji od t r i n a e s t rukopisa tih propovijedi,kojim se je,gotovo bez ikakve sumnje,služio - sam Svetac.Dotle s velikom se korišću može čitati krasna zbirka članaka o sv. Anti u : S.Antonio.Dottore della Chiesa / Città del Vaticano 1947 /.

S v i m a b i o j e s v e

Sveti Ante nije mnogo živio: 36 godina.Prvih 15 godina života je proveo u svom rodnom gradu Lisabonu.Osim njegovih najbližih malo je tko znao za nj.Malo manje od 11 godina proveo je kao redovnik - kanonik sv. Augustina.Tada je još manje ljudi znalo za nj. U tišini i samoći svoje opatije on je sve svoje vrijeme posvećivao molitvi i nauku.Tih jedanaest godina bilo je kao t e m e l j n a priprava za kasniji njegov prpovjednički i učiteljski rad. On o tome nije ni sanjao,ali on je nauk smatrao kao svoju d u ž n o s t, svaka mu je dužnost bila o d r a z B o ž j e v o l j e, i on ju je savršeno vršio.

Treći odio njegova života započeo je opet u najvećoj tišini,pače u pravom zaboravu.Po njegovoj želji nikada se ne bi ni doznalo da u "pustinji" Monte Paolo živi neki brat Ante iz Ližboe. No Gospodin ga je izveo iz te zabiti i iz toga zaborava. Vidjeli smo kako je već bilo.Na jednom je on postao slavan i njegovo se ime čulo po svoj Italiji, i

južnoj Francuskoj. Sa svih stana su ga pozivali,svi su se smatrali sretnima kad su ga mogli vidjrti i čuti. U poslje dnjih d e v e t godina svog života brat je Ante postao ono čime ga danas pozdravljamo - S v e t a c s v e g a s v i j e t a , premda je taj naziv izišao iz usta velikog Le ona XIII nekoliko stoljeća poslije Antine smrti.

Daleko bismo otišli kad bismo u ovom skromnom sastavku i pokušali da dokažemo svu opravdanost toga nazi va.Dosta je da spomenemo bar nešto!

Dakle,sv.Ante nije napuštao svoju g l a v n u slu žbu putujućeg propovjednika,mi bismo danas rekli: p u č k o g m i s i o n a r a . Teško bi bilo kazati g d j e je on sve propovijedao.Ima bezbroj mjesta i gradova koji se ponose da je sv.Ante kod njih bio,da je tu ovo ili ono čudo učinio i da je ondje i samostan osnovao.Svakako znamo da je svoju drgu glavnu dužnost u č i t e l j a započeo u B o l o n j i . Bilo je to oko god. 1223. Tih godina je naš domorodac Toma Splićanin učio kao student prava baš u Bolo nji. n je - znamo - vidio i čuo sv. Franju i o tome ostavio lijep iskaz u svojoj " Solinskoj povijesti ". Je li on vi-dio,možda i slušao,sv. Antu? To ne možemo nikako znati,ali iz starih spomenika smijemo zaključiti da su, uz redovni-čku braću Antina predavanja slušali,barem katkad, i drugi slušači,pa i već učeni ljudi.

1224.godine nalazimo Antu u južnoj Francuskoj . Tu je ostao tri ili četiri godine. U tim krajevima je na-je Ga raznih krivovjeraca bila još gora i opasnija nego u sjevernoj Italiji.Sveti Otac Dominik sa svojim redovnici - ma mn ogo se trudio da suzbijetu najezdu, a pomagali su i franjevci. Sada, poslije smrti sv. Dominika šalju poglava ri i sv. Antu na to poprište. Uspjeh ga je i tu pratio : mn ogi su se obratili,a pokolebani vjernici u vjeri otaca učvrstili.

Uz propovijedanje Svetac i tu naučavao u raznim samostanima svoga Reda, pače je pri kraju 1225. godine i postao gvardijan u B r e j u ,nedaleko od glasovitog sveti šta Naše Gospe Pijiske / Le Puy / .Borba Crkve protiv sva kojakih krivovjeraca u južnoj Francuskoj stajala je pod oso bitom Gospinom zaštitom,a znamo koliko je sv. Ante još od djetinjstva ljubio nebesku svoju " M a j č i c u " ... To je bilo p r v i p u t što je brat Ante postao i starje-šina svoje braće. U toj starješinskoj službi on će odsada biti trajno sve do posljednje godine svog života / 1230/1 / I u njoj se on pokazao izvanrednim ,čovjekom Božjim.Glavna mu je odlika bila : b l a g o i d o b r o s t i v o ,ka ko veli stari njegov životopisac,nastojati da braća vrše sveto Pravilo; i savršenije svojim s v e t a č k i m prim-jerom poticati na sve veće savršenstvo, a one slabije ne goniti u očaj, nego shvaćajući ljudsku slaboći biti ustr-pljiv s njima. Tako je on postao i svim budućim starješina ma u z o r ,kao što je uzor učiteljima i propovjednicima.

A on je uzor i u apostolskom nastojanju oko duša: on ispovijeda, svjetuje, vodi, traži grešnike da ih Bogu povrati. Njegov apostolski žar i revnost ne jenja, nego se pače povećava. Kao da je znao da neće još dugo živjeti on je sve intenzivnije radio - da nadoknadi radom ,što ne će moći učiniti s vremenom. Na kapitulu u A r l u / Arleš, valjda u lipnju 1226. / bio je i gvardijan fra Ante, pače je u toj prigodi držao i braći govor. Predmet govora bio je : Isus Nazarećanin Kralj Židova. Govorio je neopisivo lijepo i zanosno, a sveti brat Monaldo Firentinac je kasnije kazivao braći ,da je za Antina govora ugledao sv. Oca Franju kako je raskrilio ruke i blagoslivlja ih...

Na tom kapitulu sv. Ante je izabran za k u s t o d a limoške kustodije , sa sjedištem u L i m o ž u /Limoges/. Vjernici i barća dočekali su ha i u tim krajevima kao i posvuda - kao a n đ e l a B o ž j e g a . . . Kod gradića B r i v a / Brive / podigao je samostanić, a malo podalje od njega izabrao je zgodnu pećinu, u koju se povlačio od vremena do vremena da se sav preda m o l i t v i , pokori i razmišljanju. On je u tim sretnim časovima preporučivao Bogu sav svoj rad, uvjeren ,da bez blagoslova božje milosti sav naš ljudski rad i nastojanje nema velike koristi .On se držao pravila starih Otaca: Što više imaš posla - više moli! .

Danas se nad tom blagoslovljenom pećinom diže lijepa franjevačka crkva i tu je g l a v n o svetište sv. Ante u Francuskoj .U onoj spilji ispod nje - prije mnogo godina -molio je i onaj koji ovo propovijeda. Još i danas se sjeća onih par dana provedenih u tom u tom dragom samostanu. Kao da nad tim mjestom lebdi, drag i mio, lik sv. Ante...

Te iste godine 1226. umro je sv. Franjo. Trebalo mu je dati nasljednika u upravi svega Reda. Franjin vikar brat Ilija sazvao je u tu svrhu za Duhove 1227. opći zbor braće, osobito svih kustoda i provincijala, koji će birati novog generala Reda. Trebalo je, dakle, da i sv. Ante tamo pođe. Tako ga u proljeće 1227. vidimo na putu iz Francuske u Italiju. Išao je ,dakako, pješice u pratnji jednog druga. I to je putovanje bilo p r i j e s v e g a apostolsko putovanje. Ime brata Ante bilo je već slavno i poznato po svemu katoličkom svijetu, a osobito u tim krajevima, gdje je on evo već pet godina tako blagoslovljeno djelovao. On je i sada isloristio svaku prigodu da propovijeda, da poučava, da duhovno pomaže svakomu.

A kakva li su sveta čuvstva morala plamsati u Antinu srcu, kad je u s v i b n j u stigao dragoj Porciunkuli gdje no je prvi put ugledao svoga velikog oca i Patrijarku! Sjećao se kako je malen i zaboravljen od svi ju zamolio brata Gracijana da ga sa sobom povede. Sjetio se dragih i tihih sati provedenih u molitvi pred dobrom Sv. Marijom Anđeoskom. I kako je vruće molio onet pred njom! A s kojim li je osjećajem udivljenja i pobožnosti

posjetio onu kolibicu uz Gospinu kapelicu gdje je njegov sv. Otac Franjo proveo posljednje dane svoga zemaljskoga života i predao Bogu dušu ležeći na goloj zemlji...

Kao nasljednik sv. Franje izabran je 29.V sveti redovnik fra I v a n P a r e n t i , nekadašnji sudac i učeni Bolonjski pravnik.A na istom kapitulu izabran je i sv. Ante za p r o v i n c i j a l a i to upravo u bolonjskoj provinciji,u koju ga je nekoć kao nepoznata došljaka primio dobri brat Gracijan! Kao i sve ostalo primio je brat Ante i tu veliku čast i službu kao B o ž j u v o l j u ,dakle: kao svoju d u ž n o s t ! I on će uložiti sve svoje sile da je što savršenije i svetije izvrši, ne štedeći sebe. I dalje će on biti propovjednim,i dalje će biti učitelj, ispovjednik ,savjetnik,pomagač svakomu ,a sada još i pisac golemog djela,kojemu će se diviti vjekovi.Zaista :o m n i b u s o m n i a f a c t u s ...

Na velikom zboru raspravljalo se i teško pitanje, koje je već tada duhove razjedinjavalo,a koje će kasnije dovesti do mučnih i žalosnih prepiraka i konačno do cijepanja velikoga franjina djela : jesu li braća dužna živjeti onako kako je živio sv. Franjo? Moraju li vršiti i njegovu Oporuku? kako se ima razumjeti Pravilo? Pravilan odgovor na ta pitanja dali su oni koji su govorili : dužni smo vršiti Pravilo koje je Crkva odobrila i mi se na nj zavjetovali,i to onako kako Crkva tumači,a tko će činiti i više, neka ga Bog pomogne i blagoslovi,ali nije dužan.. Toga zdravog načela se držao i sv. Ante i po njemu vodio svoju braću. Tri godine kasnije ta su pitanja bila još življa, i naopćem sastanku 1230. bilo je izabrano osobito odaslanstvo Reda a sv. Ante mu na čelu,sa zadatkom da pođu sv. Ocu Papi i zamole ga da on svojom apostolskom vlašću riješi pitanje o dužnostima braće. To je Papa i učinio pismom " Quo elongati " od 28. rujna iste godine.

Na ovom posljednjem sastanku sv. Ante je riješen dužnosti provincijalstva,i general mu je dao potpunu slobodu da propovijeda gdje god hoće. I bilo je skrajnje vrijeme : Svetac je obolio od vodene bolesti koja ga je sve jače mučila,pa je trebalo barem malo da mu se trud olakša. No on kao da se pomladio, s najvećim se žarom dao na svoj glavni posao - propovijedanja. Teško bi bilo pratiti Sveca na svim njegovim apostolskim putovima. Dosta je da spomenemo njegov rad u Padovi. Kad je sv. Ante tamo došao prvi put,ne znamo,ali sasvim dobro znamo da se između Padovanaca i njega razvio takav odnos svete ljubavi, da se on najradije tamo navraćao i da je želio posljednje dane svoga života provesti u tom gradu,po kpjemu će se i nazvati, i to mu ime ostaje do konca svijeta : Sveti Ante Padovanski... Samo Portugalci ne priznaju toga naslova; oni ga nazivlju sv. Antom od Ližboe.Sjećam se kako me je neki Portugalac,kolega na sveučilištu začuđeno zapitao: - Koji je to sv. Ante Padovanski?- kad me jednom čuo da sam spomenuo to ime - - -Eto,možemo im to oprostiti.Teško se od-

reći takog domoroca!...

P o s l j e d n j a g o d i n a u Padovi

U trećoj periodi propovijedanja sv. Ante, koja obuhvata godine 1227-1231, vidimo uza nj kao vjerna pratioca i druga brata Luku, iz bogate padovske porodice B e l l u d i. Rodio se oko 1200. Predaja kaže da je iz ruku samoga sv. F. Franje 1220 primio sivo odijelo manje braće. Sveti Patrijarh je kod sv. Marije u A r ć e l i nešto više od kilometar puta od grada, osnovao manastir sestara sv. Klare i uza nj je u malenoj kućici živjelo nekoliko braće za duhovnu opskrbu sestara. U tom samostaniću je stanovao i sv. Ante kad je prvih godina dolazio u Padovu. Za njegova provincijalstva, međutim, podignut je i u samom gradu malen samostan za braću kod druge Gospine crkvice, koja se zvala Sv. Marija Bogorodica /S.M. Mater Domini/. Ta je crkvica bila zadužbina porodice brata Luke.

Brat Luka bio je svećenik. Uz brata Antu on je nastojao da što više nauči u svakom pogledu, ali najprije u savršenu redovničkom životu. I bio je dostojan svoga velikog Učitelja i Vođe. Umro je u velikoj starosti, oko 1285, na glasu svetosti, koju je 18. svibnja 1927. svečano potvrdio papa Pij XI proglasivši ga blaženim. Njegove moći počivaju u onom kamenom kovčegu, u kojemu se neko vrijeme počivalo svete kosti njegova slavnog Oca Ante.

S bratom Lukom, dakle, potkraj 1230. došao je Svetac u taj samostanić i tu ostao. Odredio je propovijedati korizmu - svoju posljednju korizmu - u Padovi, na veliku radost svega građanstva i svećenstva s dostojnim biskupom Jakovom Koradom na čelu, koji je brata Antu veoma cijenio i volio. O toj korizmi zapisali su nam suvremenici divnih i čudesnih stvari. Svetac je propovijedao svaki dan od 5. veljače do 23. travnja 1231. Narod je grnuo sa svih strana naokolo i svaki dan ih je bivalo sve više. Već smo prije spomenuli, kako su još veoma rano, s bakljama i svijećama, dolazili da uhvate mjesta. Krepki mladići morali su Svecu krčiti put kroz to mnoštvo i čuvati da mu bogoljubnici ne istrigu sav habit i prerežu ustrižak sa sobom kao svetu relikviju...

O Duhovima 1231. zaželio se Svetac pustinjačkog života. Njegov veliki štovatelj grof Tizo /Tiso Nobello/ na svom imanju S u p e t a r s k o p o l j e /Camposanpiero/, nekoliko kilometara u sjeveroistok od Padove, u gustoj šumi, uz grofovsku kapelu bio je sagradio za franjevce malu "pustinju" /eremo/ gdje je njih nekolicina provodila život molitve i razmišljanja po naputku sv. Utemeljitelja. Sjećao se brat Ante onih rajskih utjeha na Montepaolu, na početku svoga redovničkog života, kad još nitko nije znao za nj, i želio je sad na kraju - jer on je znao da je blizu kraj - da se u toj divnoj šumi - pustinji pripravi na put u vječnost...

Nedaleko samostanića izrastao golem orah. Visoko deblo razgranalo se u šest silnih grana kojima se brsnati ogran-

ci uzvili i razrasli kao zelen, mirisav čador. Gledajući tu ljepotu, brat Ante uskliknu:

- Kako li bi lijepo bilo da mi je u toj krošnji imati ćeliju! Tu bi se dalo mirno razmišljati...

Grof Tizo, koji je sretan bio što je Svetac došao baš u njegov samostanić, saznavši za njegovu želju, dade lijepo urediti onu krošnju kao pravu ćeliju, a malo poniže učini još po jednu ćeliju sa svake strane, jednu za brata Luku, a drugu za brata Ruđera, koji je također došao sa Svecem.

Tu je Ante provodio sve vrijeme u razmišljanju i molitvi, a na glas zvonca, silazio bi s drveta i pridružio se braći u zajedničkim vježbama. Domalo se saznalo za Antino skrovište, pa okolišnji seljaci stali dolaziti k njemu, a on dobar i blag nikoga nije odbio. Njegove slatke riječi i pouke gutali su oni priprosti ljudi kao najveće poslastice...

Tako je došao i petak, 13. lipnja 1231. Svetac je bio sišao sa stabla i pošao s braćom za siromašni stol. Jedva što je počeo da blaguje, osjeti neku neobičnu slabost u svom tijelu. Kad mu je bivalo sve gore, uzmu ga braća pod ruke, izvedu ga i zamole da malko prilegne. Ante je znao da je to svršetak. On zovne brata Ruđera i Šane: - Brate, ako ti nisi protivan, ja bih želio u Padovu, svetoj Mariji, da nisam na smetnju ovoj dobroj braći. - Dakako, Oče, to i jest najbolje! - odvrati Ruđer i odmah poleti da potraži kakva kola.

Domalo eto brata Ruđera s velikim volujskim kolima. Prostrli su u kola nešto slame i tu će položiti Sveca. Videći to mjesna braća, stanu moliti brata Ruđera da im ne nanosi tolike sramote: na smrt bolesna čovjeka na takav put i u takvim kolima! - Ama, dobra braćo, kakva je to sramota? Naš Otac svakako želi k Svetoj Mariji. Zar mu nećete ispuniti tu posljednju želju?

Vide i braća da on dobro govori, pa pomognu smjestiti Sveca u kola te ga ispratiše komad puta...

Kola se već primakla gradu, kad eto prema njima brata. Bio je to brat Vinot. Upravo se zaputio da pohodi Oca, a eto ga vidi u kolima slaba i iznemogla. Brat Luka i Ruđer kažaše mu sve.

- Ali, braćo, nije fajde ići u Padovu. Nastat će velika vreva i strka. Evo nas pred Arćelom. Najbolje da se ustavimo ovdje. U tihom će se samostaniću naš Otac odmoriti i mirno počivati. - Svetac čuje što Vinot govori, pa reče: - Eto, braćo, učinite kako znate...

Svrnu, dakle, kola pod Arćelu. Smjeste bolesnika na siromašan ležaj u maloj sobici. Ljuto mu je pozlilo. Malo kasnije se primirio pa zamoli da se ispovjedi. Zatim je ponizno primio svetu Popudbinu. A onda, čudo: Svetac zapjeva onim svojim "medenim glasom" - kako bi rekao stari padovski ljetopisac Rolandin - svoju dragu pjesmu iz djetinjstva: O g l o r i o s a D o m i n a ! O proslavljena Gospođo! Pjesmu

svojoj "Majčici", kojom ju je toliko puta pozdravljao, i koje je slavu toliko širio...

Kad je pjesma utihnula, opaze braća da je Svetac upro zanesen pogled negdje u visinu i promatra nešto beskrajno lijepo...

- Što vidiš, Oče? - zapitaše ga.

- Video Dominum meum! Vidim Gospodina svoga! - bio je odgovor.

Donesoše sveto Ulje za posljednje pomazanje. Bratu koji ga je nosio reče: - Brate, ne bi baš bila potreba da me pomažeš izvana, jer je sveta pomast razlivena po mojoj duši. Ali dobro je i korisno da mi podijeliš i taj sveti sakrament, i ja ga od srca želim.

Onda je zajedno s braćom izmolio pokorne Psalme. Zatim je mirno počivao oko pola sata. Činilo se da njegova duša sluša nebeske glasove koji su zvali... Onda tiho sklopi oči i usnu u Gospodinu ---

A njegovo tijelo se kao preobrazilo. Osobito one njegove drage dobre ruke, koje su znale samo milovati i blagoslivljati, bile su sada tako bijele i tako lijepe! I ni traga mrtvačkoj ukočenosti...

A braća su klečala i molila se - ne za nj, nego njemu ---

S v e t a c s v e g a s v i j e t a

Brat je Vinot dobro predviđao: kad se čulo da je Svetac umro, sva se Padova digla na noge i gotovo je došlo do građanskog rata! Arćela je pripadala gradskom okružju K a p o d i p o n t e, i njegovi su stanovnici tražili da se on tu i pokopa, a ostali su se građani pozivali na Svečevu posljednju želju da počiva kod Svete Bogorodice u samom gradu. Pet dana je trajala ta žestoka raspra, dok su se napokon Kapodiponćani dali uvjeriti da nemaju pravo. Tada je s neopisivim slavljem sveto tijelo preneseno u Gospinu crkvicu i tu najsvečanije sahranjeno. Bio je u t o r a k, 17. lipnja 1231: p r v i u t o r a k svetoga A n t e !

Odmah toga dana počela su se na Antinu grobu događati čudesa i dijeliti milosti, i to nije prestalo do današnjeg dana! Nitko nije drukčije nazivao brata Antu nego: s v e t a c, il Santo! Tako se i danas u Padovi i u svoj njezinoj okolici, daljoj i bližoj, samo tom riječju označuje i sv. Ante i njegova veličanstvena bazilika.

Sveta Crkva je potvrdila to uvjerenje, kad je na Duhove 30. svibnja 1232, papa Grgur IX - nekadašnji Franjin kardinal Hugolin, koji je i bratu Anti bio još za života blagonaklon, u Spoletu Antu proglasio - S v e c e m . Kod drugih proglašenja svojih Svetaca Crkva se zadovoljuje s pet dokazanih čudesa; kod pretresa sv. Ante za njegovu kanonizaciju pro

čitano ih je p e d e s e t i p e t! Sv. Otac je dao čitati kao Misu novog Sveca onu što počinje riječima: I n m e d i o, a to je Misa crkvenih Naučitelja, pače ga je i sam prvi pozdravio - kako smo već spomenuli - zazivom: O D o c t o r o p t i m e !

Kao dan svetkovine novog Sveca papa je odredio dan njegove smrti: 13. VI. I 13. lipnja 1232. bila je prva - g o d i š n j i c a Svečeve smrti i ujedno prvi njegov b l a g d a n! Jedini slučaj u povijesti Crkve!

On je i Svetac umjetnosti. Da stotine tisuća mogu se nabrojiti razna više ili manje umjetnička djela koja prikazuju našega sveca kao likovni atribut za sv. Antu slikari su najprije odabrali k n j i g u. Time su htjeli označiti njegovu u č e n o s t u izlaganju vjerskih istina i u poznavanju Sv. Pisma. No treba istaknuti da ona knjiga uz Antin lik nije isprva samo Sveto Pismo, nego neka š k o l s k a k n j i g a, kako nam to dokazuje jedna od njegovih najstarijih slika /Ivana od Milana, u Firenci, iz 1270 godine/ na kojoj Svetac drži u rukama rastvorenu knjigu i na njoj čitamo: Optavi et datus est mihi sensus - Molio sam, i dana mi je razboritost; vapio sam, i došao je u me duh mudrosti i razuma. I volio sam je više nego kraljevstva i prijestolja, i bogatstvo sam prema njoj držao za ništa, niti sam cijenio drago kamenje više od nje /v. Mudr.7-9/. Dakle Ante je ne samo u č e n nego i u č i t e l j .

Tako je k n j i g a ostala atribut sv. Ante sve do danas, no s vremenom su joj se pridružili i drugi atributi: od 1400, po prilici, uz knjigu dolazi i s r c e ili p l a m e n kao oznaka da je Svetac bio neko vrijeme redovnik Augustinac i učenik sv. Augustina, koji kao svoj atribut drži na ruci srce u plamenu. Nekako u isto vrijeme dodaje se i l j i l j a n kao simbol Svečeve anđeoske čistoće i uopće neporočnosti njegova života, čime je osobito djelovao na svoje suvremenike ne manje negoli svojom r i j e č j u . A da se označi i ta Svečeva rječitost, od 16. stoljeća dodaje se na slikama još i k r i ž, oznaka propovjednika - misionara. Otada se još, i sve više i radije, sv. Ante slika i s Djetešcem I s u s o m .

Što znači taj posljednji atribut? Na prvi mah svakomu pada na um ono Svečevo viđenje u kući grofa Tiza, koji je kroz ključanicu vidio kako se Anti ukazao mali Isus... O tom ukazanju prvi životopis sv. Ante ništa ne kaže. Kasniji životopisci su ga stavljali na različita mjesta i nismo sigurni gdje se ono dogodilo. No slikari nisu toliko mislili na taj događaj, koliko na onu osobitu ljubav što je sv. Ante, po uzoru svoga svetog Utemeljitelja gojio prema presvetom Čovječanstvu božanskog Spasitelja. Tako je s onih pet atributa obuhvaćen čitav čudesni lik velikog S v e c a, koji je - kako neki stari pisac lijepo kaže - Redu manje braće od Boga dan kao: propovjednik /paredicator/, učitelj /informator/ i učenjak /doctor/.

No kod sv. Ante dogodilo se još nešto, što je moderni pisac nazvao "njegovom zlom kobi" /Missgeschick/, a to je da njega, koji je čitav svoj apostolski rad i svu svoju rječitost i znanje udešavao tako da bude na k o r i s t n e u m r l i m d u š a m a, danas najviše zazivlju u z e m a lj s k i m i t j e l e s n i m p o t r e b a m a. U poznatom responzoriju: S i q u a e r i s m i r a c u l a nabraja se dvanest milosti sv. Ante. Od tih je d e s e t u materijalnim, zemaljskim potrebama, a samo d v i j e u duhovnim /da nas izbavi: od zablude u vjeri i od sotone/. Na to je mislio veliki papa Pijo XI, kad je o sedamstogodišnjici smrti sv. Ante pozvao vjernike da moleći Sveca za pomoć ú zemaljskim potrebama, ne zaborave ono glavno: s p a s d u š e. Zato im je i preporučio kao geslo: P e r A n t o n i u m a d J e s u m !... To je u skladu s petim atributom sv. Ante: malim Isusom na njegovim rukama...

A onaj izraz o "zloj kobi" ne čini mi se zgodnim! Da svetom Anti nije neugodno što mu se obraćamo u našim svakidašnjim nevoljama, najbolji je dokaz, što on u s l i š a v a te naše prošnje i molitve. Tko od nas nije stotinu puta iskusio, da smo neku i z g u b l j e n u stvar, na primjer, b r z o našli, kad smo se njemu za pomoć obratili? P e r v i s i b i l i a a d i n v i s i b i l i a, to je rekao bih, m e t o d a sv. Ante. Možda se njegovi štovatelji drže njega r a d i zemaljske koristi /sjetimo se Kruha sv. Ante/, ali možemo biti uvjereni, da će on svima svojim iskrenim štovateljima pomoći b a r e m na času smrti iskreno obrate I s u s u i tako spase. Nije li prva milost označena riječju: m o r s? Antun će pomoći kad dođe ona p r v a, kojoj nitko neće uteći...

Zato one tisuće i stotine tisuća svijeća što ih hodočasnik vidi u Padovi kod Svečeve bazilike i u njoj, svjedoče o t r a j n o j uspješnosti ove tako popularne pobožnosti prema sv. Anti Padovanskomu, Svecu svega svijeta, pomagaču u svim potrebama! I ja bih završio ovaj siromašni profil divskog lika sv. Ante onom prošnjom, kojom sam završio svoj Ž i v o t sv. Ante P.

- Po tebi, sv. Ante, želimo doći k Isusu na Marijinim rukama. Amen.

III

D r u g i u t e m e l j i t e l j R e d a
B O N A V E N T U R A , k a r d i n a l
Serafski naučitelj
/ 1221 - 1274 /

S r e t a n i z b o r

Na Svijećnicu, 2. II 1257, u Gospinu samostanu Aracoeli u Rimu, pod nazorom samoga Pape Aleksandra IV, držao se 16. generalni kapitul Reda Manje braće. To je bez sumnje ponajvažniji zbor Franjinih sinova od početka Reda. Jedva je prošlo 30 godinaod smrti sv. Patrijarke / 1226 /, a već se nad obzorjem Reda gomilali tmasti oblaci oluje, koja će više puta silno potresti njime u njegovu dugom životu...

Dotadašnji General F r a I v a n od P a r m e, učen i svet, omrazio se onima koji su nešto slobodnije shvaćali franjevačko s i r o m a š t v o, dok je General neumoljivo tražio t a č n o v r š e n j e P r a v i l a kako ga je i sam vršio. Nesreća je htjela, da se među bun - tovnicima našlo dosta i učenih i uglednih članova koji se ničim nisu dali ušutkati. Tužbe i osvade dođoše i do Pape!

Videći da nema druge, Aleksandar IV sazva Opći zbor Fra Ivanu je preporučio da podnese ostavku na generalstvu i da više ne prima službe, sve kad bi ga i ponovno izabrali. Ivan to jedva dočeka. On podnese ostavku, za koju većina glasača nije htjela da čuje, jer nisu znali za Papinu želju. Kad su za nju saznali, odustali su, no zapitaše Ivana koga im on preporučuje za svoga nasljednika. On spomenu ime Fra B o n a v e n t u r e iz Banjoreje, mladog 35-godišnjeg pariskog profesora, uvažena pisca i sveta čovjeka.

Tako je izabran 7. Generalom Reda čovjek, koji će utišati ondašnju buru nezadovoljstva i zacrtati mudre smjernice franjevačkom životu i radu za vjekove.

K a o d a A d a m i n i j e u
n j e m u s a g r i j e š i o

Svi koji su poznavali sv. Bonaventuru i o njemu ponešto zabilježili, pa svi njegovi životopisci do danas, slažu se u tvrdnji da je to bio duševno i tjelesno divan čovjek, savršeno "sunčano dijete", kako običavaju reći. Jedan od njegovih najnovijih štovatelja, francuski besmrtnik

Daniel-Rops, piše: "Rijetko se život odvijao skladnije od njegova; rijetko su se sjajni darovi uma tako duboko podudarali s onima tankoćutnosti i srca." I on potpisuje u naslovu navedeni izraz starog učitelja Aleksandra Haleskoga o svom najslavnijem subratu-učeniku.

Na žalost, o Svečevim prvim godinama znamo vrlo malo. Ni godinarođenja još nije sigurno utvrđena. Kažu, da se zvao Fidanza, da mu je otac bio j liječnik Ivan, a majka gospođa Ritela; da je imao jednu setru, kasnije klarisu, i jednog brata kasnije svećenika. Na krštenju je dobio ime Bonaventura, što bismo mi rekli: Srećko, kako će ga i Grci prevesti riječju: Eutihije. Rodio se u Bagnoreji, nedaleko od Viterba.

Dražesna je zgodica iz njegova najranijeg djetinjstva, koju nam je on sam zabilježio u svom životopisu sv. O. Franje. Bio je teško obolio. Pobožna majka zavjetuje ga sv. Franji Asiskome, i dječak ozdravi. Legenda je taj događaj bujno iskitila, no jezgra je njezina istinita. U tom ozdravljenju prva je klica budućega Bonaventurina zvanja, kojemu se on spremno odazvao i postao franjevac. No opet ne znamo gdje je to bilo ni koje godine.

Ali pouzdano znamo, da je visoke škole svršio u onda najslavnijemu školskom gradu-Parizu. Učitelj mu je bio i proslavljeni Aleksandar Haleski. Veoma brzo i sam je postao učiteljem u istome gradu i pročulo se na daleko njegovo ime. Bio je izvrstan prpovjednik. Pisao je dubokoumne knjige; za svaku prigodu znao je dati najbolji savjet... Već samom svojom pojavom osvajao je ljude. Visoka stasa, pristala, ozbiljna lica, skladna držanja, ljupka govora, blag u saobraćaju, ljubezan sa svakim, dostojanstvem, a u isti mah skroman i ponizan, činilo se: više anđeo nego čovjek. Zar u njegovo vrijeme i nije bilo čovjeka ljepšega, svetijega ni učenijega, pita se stari pisac od kojega smo uzeli gornji opis! ...

Još više od lijepe vanjštine djelovala je na Bonaventurine suvremenike ona njegova još ljepša nutarnjost koja je zračila iz njegovih riječi i djela. Fra Bonaventura je bio - svetac! Poput svoga Serafskog Oca sav je izgarao od ljubavi prema Propetome Isusu. Sve njegovo nastojanje išlo je za tim, da Isusa što bolje upozna, da Mu bude što sličniji. Bog mu je dao izvanrednu ljubav za naukom i znanjem. Nije bilo znanosti u njegova doba u koju se nije razumio. Ali je njemu i nauk služio kao stepenica k Bogu. Svaku istinu koju je upoznao njegov čudesni um, pretvaralo je njegovo žarko srce u molitvu i hvalu Božju...

Oči svega Franjina Reda bile su uprte u toga velikana. I kad je Ivan od Parme baš njega predložio za svoga nasljednika, izrazio je misao i želju sve braće koja jednoglasno pristaše na njegov prijedlog. Papa Aleksandar IV, koji je još kao kardinal Rainald Conti, sinovac Grgura IX bio protektor franjevačkog Reda i znao za vrijednost mla-

doga sveca,sa zanosom je potvrdio sjajni izbor!

U z o r n e u m o r n a i n e s e b i č n a P o g l a v a r a

Već spomenusmo da je u času svog izbora za generala sv. Bonaventura predavao u Parizu.Te iste godine slavno parisko sveučilište svečano ga je,zajedno sa sv.Tomom Akvinski,proglasilo svojim d o k t o r o m , a to je bila najveća čast koja se onda mogla postići među učenjacima. Dakako,on od sada ne će više moći vršiti službu profesora,ali nije to što ga je pronerazilo kad mu je javljen izbor. Njegova duboka poniznost nije mogla shvatiti kako je izbor pao upravo na nj!!!

No upravo jer je bio tako ponizan,bio je savršeno poslušan.On ostavlja Pariz i dolazi u Rim,prima na se vrhovnu upravu Reda,raširena po svoj Evropi i misijama,i prodaje se svojoj službi sa svim zanosom srca i duše.Kao da do tada nije ništa drugo radio,Bonaventura je u svom generalstvu pokazao toliku spretnost,takvu vještinu i postigao takve uspjehe,da je ne samo bio najbolji general poslije sv.Franje do danas nego je postao i uzor svim Poglavarima za sva vremena; baš kao što je njegovo slavno djelašce " O šest Serafinovih krola ".Klasično "ogledalo" svakog starješine u bilo kojem redu.

Vrlo je ozbiljan bio čas i koji je sv.Bonaventura postao general.Trebalo je riješiti kavgu koja se zametnula oko njegova prethodnika,a koja bila odjek mnogo težih i dalekosežnijih pitanja. Zatim je trebalo stati na put raznim rđavim pojavama u Redu koji se nikako nisu dali dovesti u sklad sa sv. Pravilom. Radilo se tu o pravoj reformi - prvoj u našem Redu! - koja se morala što prije provesti. Važno je bilo i pitanje i kodifikacije franjevačkog redovničkog pravila. Trebalo je dati jasan odgovor najoš dosta pitanja koja su zasijecala u nutarnji život i u vanjski apostolat velikog Reda...

Sve je to dočekalo mladog generala,i u svemu tome je on posvetio svoje neobične talente i svoju golemu radnu sposobnost.Htjela bi se čitava knjiga da prikažemo što je sve on uradio,u 17 godinasvoga generalstva,za obnovu i procvat svoga Reda,koji je neograničeno ljubio! I kad ga neki pisci nazivlju " drugim utemiljiteljem franjevačkog Reda ",čovjek ih ne bi mogao prekoriti da su prov i e rekli.

Jasno je da je od svih pitanja,zapravo njihov živac bilo pitanje reforme.I odmah u svojoj p r v o j O k r u ž n i c i ,što ju je 23. travnja 1257. iz Pariza upravio " svim Ministrima,Provincijalima i Kustodima " / Licet insuffitientiam meam /,on sasvim jasno postavlja pitanje obnove u središtu svoga nastojanja u kojemu treba da mu pomognu ostali poglavari.Samo takomaći će se posti-

ći željeni uspjeh! Piše sa svom skromnošću,ali i sa svom odlučnošću čovjeka,koji je uvjeren da vrši svoju strogu dužnost,a na dobro drugoga. Iako dosta kratka,ova okružnica i po obliku i po sadržaju,i po riječima i po duhu, ide u najsavršenija pisma što ih je ikada neki Poglavar napisao!

Metodu koje se držao kod izvođenja togapothvata, od kojega valjda nema težega ni nezahvalnijega,ovako je sažeto opisao slavni Wadding :

" U vršenju svoje službe bio je veoma blag i dobrostiv. Zalutale je vraćao na pravi put više krotkošću,savjetima i opomenama ,negoli prijetnjama ili strogim kaznama. Takvom je očinskom ljubavlju i blagošću sasvim osobitom postupao prema zapuštenima ili otpadnicima da su mu neki radi toga prigovarali. U stvari, on je okorjele i sablažnjive znao prema krivnji i kazniti, ali je volio da bijednima i zalutalima bude otac i utočište,da ne izgube pouzdanje.I više puta je veoma ozbiljno odbio prigovore da je previše milosrdan i ustrpljiv; tà i sam, je Otac Franjo tako radio..." /Annales IV 14-15/ A kako je sam bio živ primjer savršena redovnika,njegova je metoda urodila izvrsnim plodovima.

Sve to nije izmaklo budnom oku Aleksandra IV,I da bi ga osokolio na započetom putu,upravlja mu 21.listopada iste godine divno pismo kakva teško da je ikad primio ijedan general! Sv. Otac potpuno se slaže s njegovim postupcima, naređuje svima savršen posluh svom generalu, kojemu daje izvanredna ovlašćenja i jamči da će ga u svemu pomagati i stajati uza nj... Onakvapisma pišu se samo svecima; svima drugim mogla bi zavrtjeti glavom. Ali je čestiti Aleksandar znao komu piše; njegovo pismo sjajna je svjedodžba Bonaventurine svetosti kao i plemenitosti svoga uzvišenog Pisca,dostojnog nasljednika svoga velikog strica Hugolina = Grgura IX.

I veliki zadatak prve kodifikacije franjevačkog zakonodavstva uzeo je neumorni General odmah u svoje spretne ruke. Koliko ga je to truda stajalo,neda se izreći,ali već na Kapitulu u Narboni,sazvanu za Duhove,12.lipnja 1260 , mogao je pred sabrane Oce iznijeti svoj rad.Tako su nastale slavne "Narbonske konstitucije",ozbiljne,duhovne,zrelo promišljene i razborito sastavljene,temelj i uzor budućima / Vidi:P.E. Wagner,Historia C.G.,Romae 1954,p.43 -46/.

N a s v j e t i o n i k u s v e t e C r k v e

Bonaventurin obnoviteljski rad nije se ograničio na ispravljanje pogrešaka ni na utvrđivanje zakona i propisa. Još više je Svetac nastojao oko procvata i napretka prave duhovnosti, bez koje i nema redovničke,a ni kršćanske obnove.Zato i potiče sve poglavare :" Fratres o-

mnes ad orationis et devotionis studium accendatis"/prva okružnica/.

U svrhu toga raspaljivanja molitve i pobožnosti on živo preporučuje i širi pobožnost prema Presv.oltarskom Sakramentu,promatranje Muke Spasiteljeve,ljubav i štovanje Presvete Djevice Marije. Od njega potječe lijepi običaj da se svake večeri,na glas zvona,pozdravlja Gospa anđeoskim pozdravom. - God. 1263 na Mali Uskrs, 7 travnja, prisustvovao je u Padovi prijenosu moći sv.Ante u novu veličanstvenu **baziliku.** U toj prigodi našlo se da je sveti Antin jezik,poslije 32 godine od njegove smrti,potpuno sačuvan! U neopisivom ganuću pobožni general uze svetu relikviju u ruke i kliknu : - O blagoslovljeni jeziče! ... kako ga i danas pozdravljamo. ---

Nego,nije Bonaventura svoj apostolat posvetio jedino svome Redu.Gdje god je mogao,on se je prihvatio posla za Božju stvar,neumorno,nesebično.Neprestano je na putu,održava bezbrojne sastanka,pomaže pobožne bratovštine, šalje misionare u daleke krajeve,brine se za bolesnike i potrebnike,dopisuje se s najvećim ljudima svoga vremena kao i s priprostim dušama.Bio je prisni prijatelj s velikim francuskim kraljem Ljudevitom IX Svetim.Napose su se Sveti Oci Pape u najrazličnijim pitanjima obraćali franjevačkom Generalu i bili uvijek zadovoljni s njime.

Poslije smrti njegova očinskog prijatelja Aleksandra IV izabran je za Papu učeni jerusalemski patrijarha Francuz Jakov Pantaleon,Urban IV. To je prvi Papa što n i k a d n i j e d o š a o u R i m ! Rado je boravio u Viterbu,Bonaventurinu zavičajnom gradu.To je papa Mijelova,koji je svetom Tomi i Bonaventuri povjerio uređenje oficija i Mise za novu svetkovinu. - Za njim je izabran i opet Francuz pobožni i pokornički Klement IV,koji također nije dolazio u Rim,nego je stolovao u Viterbu. On je sv.Bonu toliko cijenio da ga je imenovao nadbiskupom u engleskom gradu Yorku prekrasnim pismom od 24. XI 1265.I jedva jedvice se Svetac umolio Papi da ga oslobodi toliku časti...

Velika je nezgoda zadesila sv. Crkvu sa smrću Klementa IV.Kardinali,skupljeni u Viterbu,nikako se nisu mogli složiti koga da mu izaberu za nasljednika.Prošla je godina,prošle dvije,primicala se kraju i treća,a kardinali uvijek na istome! Sa svih strana vjernici kume i mole da to već jednom svrši. Došao je u svoj Viterbo s jednakom molbom i sv. Bonaventura.I gle! on je umio tako uvjerljivo govoriti da su se kardinali napokon odlučili i jednoglasno povjerili Petrovi Stolicu njegovu kandidatu,koji nije bio kardinal pače još nije bio ni svećenik,a nalazio se na Istoku kao Papin poslanik - Tealdu Visconti iz Piacenze :1.IX 1271. Dok je novi Papa mogao stići u Viterbo,bio je već 10.veljače 1272. Tu je,svečano dočekan od kardinala,uzeo ime Grgur X,a onda je pošao u Rim,gdje je

primio svećenički i biskupski Red i 27. III bio svečano okrunjen. Bile su mu 62 godine.

Taj je izbor neprolazna dika sv. Bonaventure. Crkva Božja dobila je u Grguru X jednoga od svojih najslavnijih papa kojega će Urban VIII blaženim, i štujemo ga 10. siječnja. Da bi slavljenog bogoslovca imao bliže uza se, Grgur X imenova ga 28. V 1273. kardinalom-biskupom; zajedno s njim i njegova svetog prijatelja, pariskog profesora, lionskog nadbiskupa fra Petra iz Tarantazije, dominikanca, koji će Grgura naslijediti kao Inocent V i poput njega popeti se na oltar. Crkva mu štuje uspomenu 22. VII. Čuje se, da ga Ivan XXIII želi što prije kanonizirati.

Tako su na vrhovnom svjetioniku sve Crkve sjala tri velika sveca. Njihovu složnom radu dao je Bog obilno blagoslova. Na II lionskom saboru, 14. Općem saboru, sjedinila se istočna Crkva sa zapadnom /1274/. Duša sabora, možemo reći, bio je sv. Bonaventura. Po izričitoj papinoj naredbi ništa se nije radilo bez njega. Grci su bili očarani; od mila su ga zvali Eutihijem. - Poslije prve saborske sjednice sv. Bonaventura je 20. svibnja držao i Opći zbor svoga Reda, 22. od početka Reda. Tu je izabran za njegova nasljednika u generalstvu slavljeni misionar fra Jerolim od Ascolia, koji će 14 godina kasnije biti prvi papa franjevac: Nikola IV.

Lionski sabor završen je s najvećim uspjehom ali i sa smrću sv. Bonaventure. Satrven nadčovječjim radom on je na smrt obolio i sveto preminuo ujutro 15. srpnja 1274. Žalost za njim ne da se opisati! Takva sprovoda nije dočekao nijedan umrlik. Vodio ga je sam papa, bili su prisutni izaslanici dvaju careva, poslanici brojnih kraljeva i vladara, sav kardinalski zbor, dva patrijarha, 500 biskupa, 60 opata, preko 1000 svećenika i nepregledno mnoštvo vjernika, Latina i Grka. Žalosno je slovo izrekao kardinal fra Petar počevši Davidovim riječima: - Tugujem za tobom, brate moj Jonata! /2 Kr 1, 26/.

Svecem i doktorom Crkve, uz neopisivo slavlje, proglasit će Bonaventuru 14. travnja 1482., u crkvi sv. Petra u Rimu, Siksto IV; a Siksto V, svečanim pismom od 14. III 1587, koje je uza nj potpisalo i 50 kardinala, uvršćuje ga zajedno sa sv. Tomom, među "glavne i prve" /inter praecipuos et primarios/ Učitelje odmah poslije ona 4 najveća Doktora. Ujedno kao dan njegove uspomene određuje trajno 14. srpnja.

R a s v j e t l j u j e um i raspaljuje srce

Ozbiljni Wading svjedoči da je sv. Bonaventura iskoristio svaki ustrižak vremena da i perom radi za Boga i koristi dušama. I kad čovjek pogleda onih golemih 9 svezaka s ukupno 7.855 strana velikog formata, divnog izdanja njegovih djela u Quaracchiu /1882-1902/ - koje će slavni E. Gilson, pisac ponajboljeg djela o sv. Bonaventuri, nazva

ti "udivljenja vrijednim" i "uzorom" /admirable; un modèle/ - čudom se čudi, kad je prezaposleni Svetac dospio da ih napiše!!

Svi koji su ta djela i čitali, jednodušno tvrde, da njihov slavni Pisac, dok poučava, ujedno i raspaljuje: lucet et ardet. Sv. Bonaventura nije uzalud nazvan "Serafskim naučiteljem!" U njegovu srcu buktjela je neiskazana ljubav prema Isusu kojega je nazivao Učiteljem sviju. Kad je postao biskup i kardinal, morao je sebi odabrati i grb; odabrao je monogram Isusova slatkog Imena: IHS...Sveta čežnja za Isusom izgarala je njegovu dušu; njezin žar zahvata i pomnjiva čitaoca njegovih djela.

Na toj čežnji sazidana je sva Bonaventurina filozofija, sva ona veličanstvena zgrada njegova nauka, kojoj su se divili i najveći učenjaci. Temelj i polazna točka mu je Sveto Pismo, ta Božja knjiga koju je, kažu, Bonaventura dva puta čitavu prepisao svojom rukom i, možemo reći, znao je napamet. Zatim on vjerno slijedi sv. Oce, u prvom redu svog Vođu -Antina sv. Augustina; veoma poštuje sve crkvene učenjake, osobito svog "učitelja i brata i oca" Aleksandra Haleskoga; svojim čudesnim umom obuhvata sve znanje svoga vremena. I onda sve to, dugim umovanjem i žarkim promatranjem srca i razuma, ujedinjuje, razvija, usavršuje u skladnu cjelinu i na temelju kršćanske istine i Crkvenog učenja izgrađuje najizvorniju i ujedno ponajsavršeniju filozofsko-bogoslovnu nauku što je u dugoj povijesti kršćanske misli susrećemo do njega.

A središte svega, početak i svetemi cilj za kojim čezne njegova skroz i skroz franjevačka duša; učitelj, kojega jedinoga želi uvijek i u svemu slijediti: - to je Isus, Sin Božji, Otkupitelj i Spasitelj, naša Nada i naš Kralj. Divno Isusovo Ime rješava sva pitanja, ujedinjuje srca, usrećuje duše, prelijeva svoju milinu na sve. Ta milina ljubavi osjeća se i na pisanju sv. Bonaventure. On piše ljupkim i lakim načinom, najljepšim latinskim jezikom svoga vremena i svoje struke.

Bezbroj velikih i svetih ljudi učilo se i odgajalo na njegovim djelima. Tu je čuveni Ivan Gerson; tu bl. Klaudije de la Colombière, od Boga odabrani duhovnik sv. Margarite M. Alacoque; tu mili sv. Franjo Saleski, koji mu u jednoj propovijedi kliče: - Ti, moj sveti serafski Učitelju!... Uvjerenje Crkve o izvrsnosti nauka sv. Bonaventure divno je izrazio Siksto V u već navedenoj svečanoj diplomi i za njim slavni Leon XIII u pismu kojim hvali kritično izdanje njegovih djela /13. XII 1885/. On je 11. XI 1890, u posebnoj audijenciji Ocima franjevcima izjavio: - Bonaventura se popeo do najviših vrhunaca umovanja i onda tako savršeno raspravlja o mističnoj teologiji da se po jednodušnom sudu ljudi vještaka može nazvati njezinim prvakom. Mi često i rado čitamo ovog Učitelja. To nam čitanje opaja dušu neiskazanom slašću...

Naš Svetac bio je i pjesnik. Sastavio je lijepih pjesama, a i čitavo je njegovo silno djelo, kao i njegov sav

Život - uzvišena pjesma! Na njoj su se nadahnjivali pjesnici i umjetnici. Dante ga na mnogo mjesta "Divne slume" slijedi; pače upotrebljava i njegove izraze. Rafael je svoju Disputu /zapravo slavlje Presv. Euharistije/ zamislio prema misli sv. Bonaventure, koji se na toj nenadmašivoj slici i posebno ističe. ---

Za nas malene osmi svezak njegovih djela pruža divnog štiva. Čitajmo ga: da se ugrijemo na Svetčevoj vatri!

+++

Bilješka. - Ovaj se prikaz temelji na nekom predavanju iz 1951. Za to predavanje su mi služila osobito ova pomagala: S. Bonaventurae Opera omnia, Tomus 10 /Quaracchi, 19 2/; E. Gilson, La Philosophie de Saint Bonaventure /Paris, 1924/, osobito str. 5-88 i 436-473; Fr. Jules d'Albi, Saint Bonaventure et les luttes doctrinales de 1267 1277 /Amiens - Paris, 1923/; Dr. P. Leonardo Lemmens, S. Bonaventura Cardinale e Dottore della Chiesa, vers. del Dr. G. di Fabio /Milano, Vita e Pensiero, 1921/; O. Karlo Balić u Hrv. enciklopediji, sv. III, 58-60, krasnom slikom Svečā od franjevačkog slikara Celestina Medovića /Zagreb, 1942/. - Hadding, doduše, vjeran je pratilac u svoj starijoj povijesti franj. Reda.

Prikaz je izišao prvi put u nizu "profila" u "Vjesniku Prov. Fr. Otkupitelja". Za ovo d r u g o izdanje pomalo je prepravljen.

IV

N A J M L A Đ I F R A N J E V A C S V E T A C

KRALJEVIĆ LJUDEVIT, BISKUP
/1274-1297/

S l i k a m l a d o l i k a biskupa

Ima u imotskom samostanu zanimljiva svetačka slika. Vrlo mlad biskup, u svečanom biskupskom ornatu, sjedi na tronu, a ispod albe proviruje fratarski habit i pasac i vide mu se bose noge u sandalama. Na stoliću, o koji je Svetitelj naslonio svoju desnicu, leži kruna i žezlo. Nepoznati slikar nije bio loš umjetnik, a dimenzije slike odgovarale bi nekom oltaru. Ipak se po svemu čini da to nije bila oltarska slika, nego prije svega prijateljski poklon nekom odličnom redovniku. Možda je to bio poznati pisac i pjesnik iz preporodnih vremena, koji se potpisivao: Fra Jeronim - Luiz Werdoljak /umro u Imotskom 1. XII 1866/. Slika predstavlja njegova nebeskog zaštitnika sv. Ljudevita Tuluskoga.

Osim te lijepe slike mladoga Sveca, bila je nešto manja i u našemu Sjemeništu u Sinju, koja se sada čuva u sinjskom samostanu. Inače je u našoj Provinciji veoma malo poznat veliki Božji ugodnik, i njegovo je štovanje u narodu sasvim nepoznato. A to je šteta! Jer Ljudevit Tuluski ide u broj najvećih franjevačkih svetaca i posljednji je naš kanonizirani Svetac iz trinaestog stoljeća. Svetačku će franjevačku listu nastaviti istom sv. Bernardin Sienski /1450/.

Zato on opravdano ima svoje mjesto u ovim skromnim prikazima.

K r a l j e v i ć z a r o b l j e n i k

Poslije propasti Hohenstaufenovaca dobio je 1266. Napulj i Siciliju, feud Sv. Stolice, u leno anžujski grof Karlo, mlađi brat sv. Ljudevita IX, francuskoga kralja. Karlo I napuljski isprosi za svoga sina Karla, koji će ga naslijediti kao Karlo II s nadimkom Hromi, hrvatsko-ugarsku princesu Mariju, kćerku hrv.-ug. kralja Stjepana VI. Pratetka Marijina bila je sveta Elizabeta Turinška /1207-1231/, a blažene klarise Kunegunda i Jolenta njezine su rođene tetke. I Marija bijaše vrlo pobožna žena, a uz to i neobično umna i brižljiva majka. Svoju brojnu djecu,

šest sinova i pet kćeri,odgajala je s najvećom pomnjom,kojoj su i djeca dobro odgovarala. Od svih najviše se odlikovao već od najranijeg djetinjstva njezin drugorođenac. On se rodio u kraljevskom zamku B r i g n o l e s u Provansi mjeseca veljače one iste godine kad je umro sv.Bonaventura, 1274. Na krstu su mu dali ime njegova prastrica Ljudevita Svetoga,koji bijaše preminuotri i pô godine prije /1270/.

Ljudevit je staro junačko franačko ime,izvedeno od Chlodowech /Klodvig/. Značilo bi: slavan borac. Francuzi kažu Louis, Nijemci Ludwig, Talijani Lodovico,Luigi,a i kod nas je rašireno u više oblika : Ljudevit, Ludovik,Luj/o/ Alojzije,Vjekoslav,Vjeko,Borislav, Slavko ... Velik je i broj svetaca i Božjih ugodnika koji su nosili to ime.

Mali princ Ljudevit Anžujski bio je veoma nadareno milo i pobožno dijete.Od ikovala gaje anđeoska nevinost, ljubav prema molitvi,nenadmašiva dobrota srca prema svakomu, a osobito prema siromasima i bijednicima.Najveća mu je radost bila kad je mogao udijeliti milostinju odričući se i svoga zalogaja. U najranijoj dobi znao je trapiti svoje nedužno tijelo. Često puta ga je majka našla gdje spava na ćilimu prezrevši mekanu kraljevsku postelju... Svakomu je bilo očito da milost vodi tu preodređenu dušu k vrhuncima svetosti.

To se osobito pokazalo u velikoj kušnji koja je domalo zadesila čitavu kraljevsku porodicu, a kraljevića Ljudevita još i posebno. Karlo I Anžujac nije svoju kraljevinu dobio na tanjuru. Bilo je mnogo pohlepnih očiju koje su se otimale za njom. On je morao dan i noć da bude spreman za svaku mogućnost. Već je bio okrvavio ruke nedužnom krvlju mladoga Konradina, a to je dovelo do novih zapleta-ja. Osobito je prekrasna Sicilija bila jabuka svađe između njega i Petra III Aragonskoga,koji je vjenčao Hohenstaufovku Konstanciju. Različne spletke dovele su do krvave Sicilske večernje /30.III 1282/,a točno pet mjeseci kasnije Petar III osvaja Siciliju.

Dvije godine poslije toga,uoči Ivanjdana 1284,dogodila mu se i gora nesreća. Za odsutnosti Karla I upustio se njegov sin i nasljednik prijestolja budući Karlo II u pomorski okršaj se sicilskim brodovljem,kojemu je na čelu bio admiral Ruđer de Loria, jedan od najvještijih pomoraca svoga vremena. Karlo je ne samo podlegao nego je i sam bio zarobljen, a s nim i cvijet francuske i talijanske gospode koji su se našli u njegovoj pratnji.

Zarobljenici su odvedeni na Siciliju pa u Aragoniju. Karlo je ostao u sužanjstvu četiri godine,sve dok se 1288. nije za nj pa u Aragoniju. Karlo je ostao u sužanjstvu četiri godine, sve dok se 1288. nije za nj zauzeo novi papa, franjevac, Nikola IV. Kroz to vrijeme bili su umrli i Petar III i Karlo I. Petra je 1285. u Aragoniji naslijedio stariji sin Alfons III, a na Siciliji mlađi sin Jakov. I Karlo I je umro iste 1285. ali sin mu Karlo II nije mogao

da preuzme vlast. Papinim nastojanjem Alfons je obećao da će Karla pustiti na slobodu, ali za to je tražio naknadu, na koju je i Karlo morao pristati, hoćeš, nećeš. Jedna od točaka njihova ugovora tražila je da mjesto oca moraju doći u Aragoniju njegova tri starija sina i još 60 odličnika kao taoci, dok se sklopi konačni mir.

Tako je 1288. pošao u aragonsko sužanjstvo naš Ljudevit s mladim bratom Robertom, a mjesto prvorođenca Karla Martela pridružit će im se četvrti brat Rajmund Berengar. Kraljevići taoci živjeli su pod paskom u zamku Ciurani kod Barcelone. Njihovo će se sužanjstvo protegnuti sve do početka listopada 1295, a to znači da je trajalo čitavih sedam godina! Vrijeme veoma duge kušnje za našeg Ljudevita, ali vrijeme u kojem je on sazorio do potpuna čovjeka - sveca.

N a v r h u n c i m a s v e t o s t i

Kad je sužanj - kraljević ulazio 29. listopada 1288. u tvrđu Ciuranu, bilo mu je skoro 15 godina. Tek je premašio dječačku dob, ali u stvari on je već bio daleko odmakao i u shvaćanju i u znanju. Njegovo bistro oko dobro je opažalo kako ljubav prema zemaljskim stvarima, težnja za slavom, bogatstvom, vlašću zavode ljude na stranputice, u zlo. I u samoj svojoj porodici vidio je mnogo toga što mu je paralo plemenito srce. Zato je svoje sužanjstvo primio s pravim zadovoljstvom duše htijući ispaštati za grijehe otaca. I samo će jednom zamoliti Boga da mu povrati slobodu, ali uz uvjet ako će mu to biti na duševnu korist.

Iako ne smijemo zarobljeništvo mladih kraljevića shvatiti kao tamnicu, ipak je ono značilo toliko teškoća, odricanja, trpljenja, da je svima bilo začudo, kako je Ljudevit uvijek bio vedar, miran, ustrpljiv. Nekada su ga i zapitali za razjašnjenje. Mladi Svetac je odgovarao: -Božjim prijateljima više koristi nesreća nego sreća: kad nas steg ne nevolja, pokoravamo se Bogu, a kad nam sve ide za rukom, lako ga zaboravimo, ne bojimo ga se... Zato je nesretan onaj kojega ništa ne zadesi...Na muci se poznaju junaci....

Tako je on svoje zarobljeništvo shvatio i kao školu ustrpljenja, vježbanja u kreposti, sredstvo duhovnog penjanja k Bogu. Kasnije će priznati da ni za kakvo blago ne bi dao svoje tamnovanje. Ponavljao je Prorokove riječi: -Obradovali smo se za dane u koje si nas ponizio; za godine kad smo gledali nevolju! /Ps 89, 15/.

Brižni roditelji Karlo II i Marija nisu zaboravili svoje djece u sužanjstvu. Oni su se pobrinuli i za njihov odgoj i dobre odgojitelje, a novi aragonski kralj Alfons III Darežljivi, brat buduće sv. Elizabete Portugalske, nije branio da se kraljevići u svemu pripreve za život u skladu s njihovim visokim rodom. Tako su oni mogli nastaviti svoje školovanje u svim pravcima. Glavna briga za taj odgoj i školovanje povjerena je franjevcima, s kojima su tako usko bile povezane dinastije Anžujaca i Arpadovića.

Među tim učiteljima se ističu franjevci bl. Poncij Carbonelli, svečev ispovjednik; O. Franjo Brun d'Apt njegov duhovni vođ; slavljeni fra Rikard od Middleteowna /de Mediavilla/. Od ostalih spomenimo viteza Vilima di Manerie i čuvenog pravnika Jakova d'Euse, koji će kao papa Ivan XXII u svojoj starosti doživjeti rijetku sreću da svoga nekadašnjeg đaka proglasi - Svecem!

Ljudevit, neobično blistav i sposoban toliko je napredovao u nauku da se domalo isticao u čitavoj Barceloni svojim poznavanjem svjetovnih i bogoslovskih znanosti. Imao je divan glas i veoma se marljivo bavio crkvenom glazbom. Sačuvala nam se, pače, i njegova rasprava o tom predmetu, a jedna druga se negdje zagubila. Uza sposobnost pomagala ga je i željezna marljivost: svaki časak u danu bio je točno predviđen i iskorišten.

Zemaljske zabave nisu ga privlačile; ali se ipak, kao viteški sin, vježbao u mačevanju, utrkivanju, jahanju, osobito radi mlađe braće s kojima je drugovao. Jednom se dogodilo da mu je golemi i snažni konj posrnuo i pao baciv ši poda se konjanika preko kojega se do tri puta prevrnuo. Priskočiše konjušari, uvjereni da je kraljević mrtav. Kako li se začudiše kad se mladić digao, otresao sa sebe prašinu i vedra lica neozlijeđen pošao dalje. Svi zahvališe Bogu na velikoj pomoći, a Ljudevit odluči u svom srcu nikada više ne zajahati konja i potpuno se okaniti viteških igara. U ovom događaju vidio je mig Providnosti, koja ga je sve jasnije pozivala u svetište. A on joj se vjerno odzivao...

Zov je bio još očitiji kad je teško obolio. U silnim napadajima kašlja izbacivao je vrijed i sukrvicu. Liječnici su zabrinuto klimali glavama, dok je bolest jurila kobnom svršetku. Bilo je uoči Svijećnice; katar da ga zaduši. Bolesnik je izgubio svijest, a kad se razabrao, njegova je odluka bila konačna:

- Marijo, moja Majko, sveti moj odvjetniče Franjo, isprosite mi od Boga zdravlje, a ja se zavjetujem ostaviti svijet i do smrti služiti Bogu kao manji brat...

Bolest je krenula na bolje, i Ljudevit je domalo ozdravio tako da je na blagdan Duhova, u Gospinoj kapelici one tvrđave, rano ujutro pred oltarom javno čitava sebe posvetio Bogu i sljedbi sv. Franje.

Ako je i dotada bio uzor savršena kršćanskog mladića, od toga dana on je pravo svet mladić. Crkva, molitva, čitanje duhovnih knjiga, nauk - eto njegova zanimanja. A kad se morao odmoriti, najvolio je sići u vrt i tu je kopao, plijevio, sijao, voćke gajio i cvijeće sadio... Osobito je pobožan bio Svetotajstvenom Zarobljeniku, on, više zarobljenik ljubavi nego sužanj političkih razmirica... Svako jutro je pobožno slušao sv. Misu, a da bi joj što savršenije prisustvovao, svako je jutro klekao pred svog ispovjednika i molio za sveto odrešenje. Što je

mogao češće, primao je i sv. Pričest. Svaki dan je molio brevijar i pozdravljao Mariju svetom krunicom. Svaki je dan dugo i dugo razmatrao o Spasiteljevoj Muci. Nosio je na sebi križarski znak kojim se dičio njegov sveti prastric.

Svetoga Oca Franju uzeo je sebi za uzor i nastojao svim silama da mu postane što sličniji u duhu siromaštva i preziranja ispraznosti ovoga svijeta; u duhu odricanja i pokore; u ljubavi prema bolesnicima i gubavcima. Glas o mladome Svecu raznio se nadaleko. Čuo je za nj i sveti papa Celestin V. I eno, 7. i 9. listopada 1294. izdaje papa dva papinska Pisma /Bule/ za Ljudevita, taoca u Ciurani. Jednim dopušta njegovu duhovniku fra Franji da mu podijeli tonzuru i manje redove a drugim ga imenuje biskupom u Lionu!... Prvo je pismo rado prihvaćeno. Ljudevit se sa svim zanosom srca odrekao svakog prava na kraljevsko prijestolje i primivši prve redove ušao u vojsku crkvenih službenika. A što se tiče biskupske časti, uložio je sve da je otkloni od sebe... U to se i Celestin odrekao svoje velike Službe, pa se ono drugo papino pismo nije provelo...

I p a k i b i s k u p

Poslije smrti Alfonsa III vladao je u Kataloniji od 24. IX 1291. njegov brat Jakov II. To je bio već treći kralj Aragonski otkad su naši kraljevići čamili kao taoci a i na Stolici sv. Petra sjedio je od Badnjeg dana 1294. već treći papa. Bio je to stari, ali krepki i odvažni Bonifacij VIII. On je napokon uspio u nastojanju da već jednom svrši stara kavga, i 21. lipnja 1295. bude u Anagniu, rodnom papinu gradu sklopljen mir između Napulja i Aragonije. Jakov se odriče Sicilije a Karlo II daje mu svoju najstariju kćerku Blanku za ženu. Kraljevići se mogu vratiti kući,a i ostali taoci.

Potkraj 1295. Ljudevit s Robertom i Rajmundom putuje preko južne Francuske kući. Zapravo, Ljudevit je htio da krene u nepoznatu pravcu i skrije se u kojem dalekom samostanu gdje će izvršiti svoj zavjet živeći nepoznat u siromaštvu, pokori i molitvi. Ali mu je njegov razboriti duhovnik svjetovao da toga ne čini. Ta, njegov će ga otac, moćni Karlo II pronaći, pa da je na kraj svijeta!...

Ponizni kraljević posluša savjet, ali svakako je htio da barem uđe u franjevački Red. I kad su bili u Montpellieru, otkrije onomu Provincijalu svoj zavjet i vruće ga zamoli da ga primi. - Jest, sve je to lijepo, ali što će na to vaš otac, kralj Karlo? - tako je odgovorio mudri redovnik i od Ljedevitove molbe ne bi ništa. On, dakle, pregori i tu želju, ali je sada po treći put obnovio svoj zavjet savršenog djevičanstva i ulaska

u red sv. oca Franje, svoga uzora.

U Firenci su kraljeviće dočekali majka kraljica Marija i njihov najstariji brat Karlo Martel koji je još od Male Gospe 1290. bio okrunjeni hrvatsko-ugarski kralj. Na Tri kralja 1292. kraljica Marija jedini živi baštinik Arpadovskog prijestolja, u prisutnosti hrvatskih poslanika, prenijela je na svoga prvorođenca sva svoja prava i "uzvisila ga na ispražnjeno' hrvatsko-ugarsko prijestolje na koje - uostalom - mladi kralj ne će nikada sjesti...

Godine 1295. nekako pri koncu lipnja, Karlo Martel umre od kuge u cvijetu mladosti, ostavivši za sobom sitnu dječicu... To je onaj plemeniti Danteov prijatelj, kojega je neumrli pjesnik stavio u svoj Raj i u osmom pjevanju razgovarao s njime /od stiha 55 pa dalje/...

Lako je zamisliti, kako je nenadana smrt mladoga kralja zaprepastila i u crno zavila kraljevski dom... Ali je najteže osjetio naš Ljudevit! Ta, sada je on najstariji kraljev sin, i njemu pripada kraljevska kruna i to ne jedna nego dvije!... Tisuće i tisuće su na tu vijest klicale: - Blago njemu!... A on je plakao i jadikovao: - Jao meni! Zar za kukavni zlatni obruč da se odrečem svoga zavjeta? Za šuplje zemaljsko blago i čast i slavu da ostavim kraljevsko Franjino siromaštvo? Ne, i sto puta ne!! Divitiae meae Christus; desint cetera, se mihi det: solus mihi sufficit. Omnis copia quae Deus non est mihi inopia est...

I nije se ni za časpokolebao! Sva očeva nagovaranja, sve majčine suze, sve molbe prijatelja i savjetnika, - sve se to odbilo o njegovu nepokolebljivu odluku: - S Franjom za siromašnim Isusom pod zastavom Neokaljane!... I pobjedio je ! S papinim dopuštenjem, nasljednik dvaju prijestolja i po ocu i po majci unuk i sin kraljeva Ljudevit Anžujac položio je 5. veljače 1297. u ruke franjevačkog generala Ivana de Muro svečano obećanje, da će do konca života vršiti Pravilo Manje braće živeći u poslušnosti, siromaštvu i čistoći. Sad je bio sretan...

Ali je za tu sreću morao prinijeti još jednu žrtvu: mjesto da živi u zabitnu samostanu, morao se primiti velike, tuluske biskupije. Ni Bonifacij VIII se u toj svojoj odluci nije pokolebao uza sve Ljudevitove molbe i suze. Ponizni Franjin sin morao je da bude i biskup. I bio je! Stari životopisac opisuje, kako ga je dočekao njegov narod u Tuluzi kao anđela s neba. Ono njegovo anđeoski lijepo i ljupko lice, njegov skromni nastup u siromašnom franjevačkom habitu, pa njegova zvučna i topla riječ, sve je to osvajalo srca. I kad se njegova "bjelokosna ruka" digla na blagoslov vjernici su padali na koljena lijući suze.

Jedna je od prvih biskupovih briga bila: tačno saznati prihode biskupske menze. Prikazaše mu 40.000 dukata gosišnjeg dohotka. Odmah je odredio: za sve potrebe

biskupskog dvora smije se potrošiti samo deset tisuća, a ostalih trideset svojina su - siromaha! Među siromasima i malenima boravio je najradije, a Bog je očitim znakovima višnje moći pratio njegov apostolski rad. Sav je narod u jedan glas govorio: - Naš je biskup svetac! Boljega nema nigdje!

I kad je 19. kolovoza 1297. u očinskom zamku Brignoles - gdje se prije dvadeset tri godine i pô bio ro dio - sveto preminuo izgovarajući slatku riječ: Marija - svi su znali da su dobili novog zagovornika na nébú.:: Ni je prošlo ni punih 20 godina od toga dana, i Ivan XXII - nekadašnji učitelj i savjetnik Ljudevitov - završivši pom njivu istragu svojih triju prethodnika, u četvrtak po Uskrsu, 7. travnja 1317. uzdiže mladoga Sveca na oltar, svi ma nama na uzor i pobudu!

U zanosnoj Buli kanonizacije "Sol oriens mundo" Papa je ispjevao divan hvalospjev velikom Božjem Ugodniku, koji prihvatiše zahvalna srca milijuni katolika širom Ev- rope. Na čelu štovatelja novoga Sveca bila je njegova sretna rođena majka kraljica-udova Marija. S njom zajedno klečao je pred njegovim moćima napuljski kralj Robert, brat - miljenik sv. Ljudevita, koji mu je onako rado prepustio zemaljsku krunu, a on će biti najgorljiviji apostol slave svoga svetog Brata. Kralj Robert Mudri Dobri /1309-1343/, kojega su radi izvanrednog znanja prozvali Salamunom, pri- jatelj Petrarke, sastavio je i prvi oficij u čast novoga Sveca. Pred stričevim oltarom klečao je i nekadašnji si- ćušni kraljević Karobert, sada hrvatsko-ugarski kralj /1300-1342/ - koji će svomu prvorođencu nadjenuti slavno Stričevo ime pod kojim će ući u povijest kao Ljudevit I Veliki /1342-1382/. A zajedno s njima klečali su pred sv. Ljudevitom i druga braća i sestre, bliži i daleki rod, bez brojni znanci i prijatelji, no sa posebnom pobožnošću njegovi dragi siromasi i njegova braća po sv. Ocu Fra- nji...

Da bi i nama dragi Svetac isprosio što više Fra- njina duha! ---

V

VEDRI VITEZ NAJSLAVNIJEG IMENA

B E R N A R D I N S I E N S K I

/1380-1444/

A n đ e o s k a m l a đ o s t

29. travnja 1380. umrla je u Sieni Katarina Benincasa, a na Malu Gospu iste godine rodio se u gradiću Massi, koji je onda pripadao sienskoj republici, i isti dan bio je kršten Bernard, sin namjesnika Follo di Dino di Bando i njegove supruge Nere iz ugledne porodice Avveduti. Odlični supruzi bili su veoma pobožni presvetoj Djevici pa su tu pobožnost gojili i u srcu svoga sinčića kojega su od mila prozvali Bernardinom. Dijete je odgovaralo njihovu nastojanju u takvoj mjeri, da se već u djetinjstvu davala naslućivati njegova sveta budućnost.

Bernardin je zarana izgubio svoje dobre roditelje; najprije pobožnu majku, kad su mu bile tri godine, a tri godine kasnije i dobrog oca. Sada je svu brigu oko siroče ta preuzela tetka Dijana, mudra i sveta gospođa. Jedva pet godina kasnije umrije i ona, te dječaka povedu u Sienu njegovi stričevi Anđeo i Krsto, a ovaj ga uzme u svoju kuću kao svog sina. Bilo je to 1391, one iste godine, kad je naš Blaženik fra Nikola Tavelić umro u Jeruzalemu kao mučenik.

Siena je u ono vrijeme bila sjajan i bogat grad; sa svojih 200 tisuća stanovnika jedan od prvih u srednjoj Italiji. Okružen ljubavlju svoga poočima, a osobito svoje pomajke strine Pie, pa očeve sestre tetke Bartule i rođakinje Tobije, obje udate Folomei, Bernardin je izrastao u divna mladića, tjelesno i duševno prvaka među prvima. Resila ga je iskrena pobožnost, osobito prema nebeskoj Kraljici, ljubav prema siromasima i bijednicima, neobična uslužnost i prijaznost prema svakome, vedra i nasmijana jednostavnost, a uz osobitu darovitost i neumorna marljivost, te će slavljeni Ivan iz Spoleta još u svojoj dubokoj starosti ponavljati da nije imao "učenika boljega od Bernardina ni tako odlična u svakoj kreposti".

U ono burno doba previranja, a u tako veliku gradu kao Siena, mladenačka je krepost bila u opasnosti. No Bernardin se uščuvao čist i nevin kao dijete. Njegova je čednost bila poslovična. Tako bi se znalo dogoditi, kad se među nepromišljenom mladeži poveo kakav manje čedan razgovor, a u to naišao Bernardin, drugovi bi odmah mijenjali predmet razgovara upozoravajući jedan drugoga: -Pst,

eto Bernardina!

Njegova se kršćanska ljubav osobito pokazala za strašne kuge koja je harala u Sieni u proljeću i ljetu 1400. Okupio je oko sebe četu od dvanest svojih najboljih drugova i prijaviše se u velikoj bolnici Svete Marije od ljestava /Santa Maria della Scala/ kao dragovoljni bolničari. Naš slavljeni pjesnik Marko Marulić pripovijeda kako je ta odvažna četa mladih samaritanaca, pod Bernardinovim vodstvom, četiri duga mjeseca neumorno, dan i noć, vršila svoju požrtvovnu i opasnu službu. Neki su od njih i sami podlegli, ali napokon je prestao onaj strašni bič, a sva je Siena u jedan glas zahvaljivala Bogu na takom junaku koji je po godinama bio gotovo dijete, ali duhom i srcem već velik i zreo čovjek...

Za čisto "poslužen je" Pravila

Pretrpljeni napori u službi okuženih nisu ostali bez posljedica za Bernardinovo zdravlje. Nije prošlo mnogo i on je zalegao. Ne znamo što je bilo od njegova strica i strine; znamo samo da ga je primio k sebi njegov prijatelj Ildebrandin Manetti, a tu ga je dvorila rođakinja Tobija. Dugo se borio s teškom bolešću, ali je njegova mladost pre vladala: Bernardin je ozdravio i lijepo se oporavio. Sad je prešao k svojoj tetki Bari, koja je već od nekog vremena gluha i slijepa, očekivala Božji poziv na drugi svijet.

Više od godine dana Bernardin je dvorio svoju svetu tetku. Za dugih sati uz njezin krevet, između tih dviju odabranih duša vodili se sveti razgovori. Starica je najvoljela govoriti o ljepoti i moći slavnog Isusova Imena. Bernardin je glasno čitao Sv. Pismo i pobožne knjige. Mnogo su molili i mnogo razmatrali. Tih dugih mjeseci mladićeva je duša sve jasnije upoznavala da nije stvorena za ovaj svijet.

I kad je njegova "majka gospoja Bartula" - kako ju je nazivao - pošla k Bogu na istinu, i njega zaokupile misli kojemu zvanju da se posveti, osjećao je da ga Bog zove u redovnički stalež. Molio je i razmišljao, svjetovao se s učenim i pobožnim ljudima i napokon odlučio postati franjevcem. Čitajući "Pravilo" sv. oca Franje upravo se zanio za idealom što ga je Asiški Siromašak stavio kao cilj svojoj duhovnoj djeci. "Jest, baš je ovo za mene!" - rekao je Bernardin i s tom odlukom pošao k fra Ivanu Ristori, koji je nekoć trideset godina djelovao kao misionar u Bosni, a sada je svetački živio u samostanu sv. Franje u Sieni. Sveti redovnik sasluša mladića i utvrdi ga u njegovoj odluci.

Tako Bernardin po Franjinu uzoru ostavlja svoju bogatu baštinu pripisavši je bolnici Svete Marije, a ostalo ispoklanjavši crkvama i siromasima, te na svoj 22. rođendan na Malu Gospu 1402. - iz ruku bl. Ivana prima fra-

njevačko odijelo i pod njegovim vodstvom počinje živjeti po uzoru sv. Franje. Ideal mu je bio: "Pravilo opsluživati što savršenije, sa što manje povlastica i ublaženja". I ni su prošla više od dva mjeseca, Bernardin se počeo nelagodno osjećati u velikom sienskom samostanu. Činilo mu se da to nije ono za čim je on u svom zanosu čeznuo. I opet je imao da konačnu riječ reče njegov učitelj bl. Ivan. Od Boga prosvijetljen, Ristori mu svjetova da se s dopustom poglavara povuče u samostanić Svete Marije na brdu Amiati, 40 km udaljenom od Siene. Tu su u samoći Colombaio /Kolombaju/ živjeli vrlo pokornim životom franjevci koji su poput njega željeli "čisto opsluživati Pravilo".

F r a n j e v a č k i i R e d u XIV i XV st.

Poglavari veoma rado zadovolje Bernardina, i on s njihovim blagoslovom pođe u Kolombajsko zatišje, u krasnoj šumi, letus, lenis, hilaris et iucundus, kako se izrazio njegov stari životopisac, nekoć Svećev drug. Malo je kada, u manje riječi, tako sretno ocrtan karakter nekog čovjeka kao u ovima Bernardinov: vedar, lagan, veseo i radostan! Jest, to je čitav Bernardin! I on će ostati takav do smrti; vedra sunčana duša, koja je oko sebe širila toplinu i radost, osvajala duše i privlačila srca da ih povede k jedinomu Idealu - Isusu Propetomu, a po uzoru Franje iz Asiza ---

Ovdje je potrebno nešto reći o stanju franjevačkog reda u XIV i prvoj polovici XV vijeka. Jednom je prigodom slavni Leon XIII rekao da su franjevci između svih redovničkih ustanova bili najviše kušani. A najopasnije su kušnje nastajale u samome Redu, iz njegovih nutarnjih razloga. Ti su se razlozi najviše ticali one celsitudo altissimae pauportatis koju je naš sveti Utemeljitelj ostavio svojoj djeci u baštinu "Haec sit portio vestra". A upravo je franjevačko siromaštvo, prije svega samo Franjino siromaštvo bilo onaj magnet koji je najviše privlačio kršćanski narod našemu Redu, tako da je već pri koncu XIII vijeka brojio od 30-40 tisuća članova.

Nego, s promijenjivim prilikama, vršenje toga previsokog siromaštva, s dopustom vrhovne crkvene vlasti, bilo je ponešto ublaženo. Glavnina Reda - communitas - mirno se služila tom potrebnom olakšicom, dok su drugi odbijali za sebe svako ublaženje prvotne strogosti. Ovi su dobili ime duhovne braće ili revnitelja - spirituales, zelantes. Ideal im je bio: savršeno vršenje pravila. I dok su sami nastojali oko toga ideala bili su utjeha Poglavarima, izgled ostaloj braći.

Nego, zlo je nastalo kad su neki nepromišljeni revnitelji htjeli i ostalu braću, pa i silom, okrenuti na svoju stranu. Malo pomalo oni su u svom fanatizmu skrenuli i u heretične tvrdnje, tako da ih je papa Ivan XXII svečano osudio god. 1317. i 1318. Većina se pokorila, drugi su otpali od Reda i bili zametak opasne sekte fratićela,

protiv koje se Crkva morala dugo boriti.

Tako su žalosno svršili preuzetni spirituali, da je i communitas kobno nastradala kad se upravo u pitanju siromaštva sam general reda Mihovil od Cesene tvrdoglavo usprotivio papi te 1328. s još nekom vidjenom braćom prebjegao k Ludwigu IV Bavarskomu i zapao u shizmu i izopćenje. A malo dana prije toga, Ludwig je upravo u samostanu Aracoeli u Rimu, u sjedištu franjevačkog Reda našao čovjeka koji je pristao da ga zavedeni rimski narod izabere i car potvrdi tobožnjim "Papom", vajnim Nikolom V, protiv zakonitog pape Ivana XXII! Što, takve je užasne sablazni svemu katoličkom svijetu dao Red onoga Velikana koji nosi časni naslov "vir catholicus et totus apostolicus"!

Dakako, to ipak nije bio Red, nego neki njegovi pojedinci koje je Red jednodušno osudio i vjerno ustrajao uz Crkvu i njezina vidljivog vrhovnog poglavara. Ali to su ipak, bili silni potresi u inače snažnom životu franjevačkog Reda; moguci jedino u XIV vijeku---

No uz te, recimo, naše "kućne potrese XIV vijeka je imao i općih potresa koji su drmali Crkvom i svim redovima pa i franjevačkim, a jer je on bio najbrojniji i najrašireniji, njime još osjetljivije i opasnije nego drugima. Tu su najprije "avinjonsko progonstvo" i "veliki zapadni raskol", o kojima ćemo nešto opširnije reći u životopisu sv. Ivana Kapistrana. Zatim opće teške prilike u državi i Crkvi; stogodišnji rat u Francuskoj /1337-1453/; "crna smrt", to jest velika kuga /1347-57/ koja je opustošila Evropu i na pr u samom franjevačkom Redu pokosila oko 2 trećine članova; opasna "koncilska teorija", koja je tvrdila da je Opći sabor nad papom pa ga može i skinuti... Sve je to malo pomalo uzdrmalo staru stegu svim samostanima.

Ušuljale su se i mnoge zloupotrebe, a još više lagodniji i bogatiji život. Praznine je trebalo popuniti, pa se nije mnogo pazilo ni na dob ni na vrijednost kandidata, a to je "najsigurnije sredstvo, da se upropasti neki red", kako pametno kaže povjesničar onih vremena I. Hofer. Mnoge promjene u stezi dobile se s vremenom potvrdu više vlasti i bile ozakonjene, ali to nije značilo vraćati se prvotnim danima...

No i sada je bilo ljudi željnih stare stege. I oni su se s dopustom Poglavara povlačili u male samostanice, remetišta, pustinje, da tu opslužuju Pravila sa što manjo olakšica i privilegija. Tako su nastale u raznim redovima, osobito u tako svanim "prosjačkima" /dominikanci, franjevci, augustinci, karmelićani/ dvije skupine redovnika: "Konventski" - stanovnici velikih samostana /konvenata/ - i "opservanti" - opservanti, vršitelji pravila u starom duhu.

U franjevačkom Redu na glasu je "pustinja" blizu Bruglianа u Umbriji / danas Colfiorito između Goligna i Camerina /. Tu je s nekoliko drugova, a s dopustom i blagoslovom svojih poglavara, brat laik bl. Pavao ili Pao-

luccio Vagnozzi, od plemića Frinci iz Foligna 1368. stao živjeti siromašnim i povučenim životom. Ti franjevci -pustinjaci nisu sebi dali zasebnog imena; oni su bili i htjeli do smrti ostati samo franjevci, prema svojim silama što vjerniji Pravilu. Narod ih je brzo zavolio i prozvao ih "frati devoti" - pobožna braća. Do malo se njihov broj povećao, pa su stali osnivati ili primati nove samostaniće-pustinje. Jedan od tih bio je i dragi Kolumbajo /Golubinjci/, u koji je, eto, iz velikoga sv. Franje u Sijeni prešao mladi fra Bernardin.

N e s a m o s e b i ž i v j e t i . . .

Bernardinov život u Redu dao bi se izraziti onom izrekom sv. Oca Franje: - Ne samu sebi živjeti - nego i drugima koristiti - hoće onaj koga vodi Božja gorljivost.

Dakle, najprije sebi!

Što savršenijim opsluživanjem Pravila "osservanza, kako je Bernardin najvolio reći!" Mladi je redovnik želio da u sebi što vjernije oživotvori lik redovnika kakb ga je u tom Pravilu ocrtao, a u svom životu najsavršenije realizirao Asiski Ubožar.

U tu svrhu on se neumorno penjao mučnom stazom redovničkog savršenstva, u duhu pokore i svete molitve i pobožnosti. Domalo se istakao između sviju, a i ne sluteći o tome. Poslije svečanih zavjeta 1403. prihvatio se i marljivo nauka i već 1404., na svoj dan, na Malu Gospu, prikazao je prvu sv. Misu i izrekao svoju prvu propovijed o svojoj Gospi... Time je stavljao prve temelje i onoj drugoj dužnosti pravog franjevca:

I drugima koristiti!

Sv. Franjo je zamišljao svoj Red - on je volio reći bratstvo - fraternitas kao skup lako oružanih Kristovih vitezova koji, ne opterećeni zemaljskim oružjem: Novce, posjeda, moći, idu svijetom / Pravilo, p. III / navješćujući narodu vijesti korisne i pobudne, odvraćajući ga od mana, koje donose štetu, potičući ga na kreposti, koje mu spremaju slavu / Pravilo, p. IX /. Apostolat primjera - prva dužnost - i apostolat riječi - druga dužnost - eto oružja sv. Franje kojim su on i njegovi sinovi preobražavali rimski XIII vijek. To su isto oružje u svoje doba upotrebljavali Bernardin i njegovi vjerni drugovi i tako najuspješnije radili za temeljitu obnovu privatnog i javnog života za kojom su toliko vapili svi plemeniti duhovi strašnog XIV i XV vijeka.

Da dobije što veći broj apostola primjera, Bernardin i njegova četa rade svim silama za opservancu, za što čistije vršenje, "opslužen je" Pravila. Kad taj posao rade Sveci - o to su i bili Bernardin, Ivan Kapistran, Jakov Markijski - onda on i uspijeva!

Gotovo je nevjerojatno, ali povijesno sasvim utvrđeno, kako su za Bernardinom hrlili mladi ljudi i predavali mu se u vodstvo : na desetke, stotine... Nije potrajalo mnogo i opservanca se u franjevačkom Redu tako ojačala brojem članova i samostana da je bila divota. A njezin poznati prestavnik bio je Bernardin.

To je bio poznati već i odgojitelj. Još kao mlad don svećeniku povjereno mu je vodstvo u Kolumbaju. God. 1405. dobio je na poklon malu crkvicu i remetište Capriola, pred vratima Sijene. Tu je udario kao glavni stan svo je miroljubive vojske. Iz Osservanze - kako se do malo prozvao novi samostan a tako se zove i danas - širio se blagotvorni Bernardinov utjecaj. On je htio da se budući propovjednici priprave na svoj poziv i svetošću i naukom. A i sam se sve više usavršavao u bogoslovlju i srodnim znanostima. On će i napisati upravo divnih djela koja ga stavljaju o bok prvim bogoslovima Crkve. Dugih 12 godina proveo je u tom tihom gradu. Kroz to vrijeme on je imao i službu propovjednika, ali mogli bismo reći više prigodnoga; glavni mu je rad bio u Redu kao starješini ili zamjeniku starješinâ. Blagoslovljeni rad i trud!

"B o g m e j e p o s l a o da
p r o p o v i j e d a m ..."

Već je Bernardin bio prilično odmakao od "sredine puta našega života" - kako bi rekao Dante, kad je pri kraju 1417. došao u Milan i tu održao niz propovijedi. Stanovnicima se naprednog i velikog grada izvanredno svidila rječitost vatrenog Toskanca, njegov čisti jezik i živo razlaganje, pa ga zamole da dođe propovijedati korizmu 1418. S blagoslovom svojih poglavara Bernardin se prihvatio toga posla: Imao je propovijedati za 40 dana - svaki dan! Uspjeh je bio izvanredan.

I pođe glas o velikom propovjedniku, o toj "novoj zvijezdi u mračnom vijeku", kako je našega sveca nazvao slavni dominikanac sv. Antonin. Sa svih strana ga zovu. Iste godine propovijeda po gradovima Ligurije i Piemonta. Slijedeće 1419. opet je korizmeni propovjednik u Milanu. Dočekali su ga svečanije i zanosnije nego kralja, a " na propovijedi su vrvjeli kao mravi ", kaže očevidac. One godine na Uskrsnoj Pričesti bilo ih je više nego prije u deset godina!

Tako je Bernardin započeo onaj svoj čudesni život putnika - propovjednika, u kojemu će ustrajati do svoje smrti punih 27 godina! Nema gotovo grada, a malo je i sela, u Lombardiji, Liguriji, Piemontu, Mletačkoj, Romanji, Toskani, Umbriji, Markama, kojima se pridružuju Rim i mnogi krajevi u Abrucima i drugdje da Bernardin tamo nije došao negdje i u više navrata, i tu propovijedao.

Po primjeru sv. Bernardina zaredaše Italijom i druga njegova braća propovijedajući i dobro čineći, baš po uzoru svoga oca Franje i njegovih prvih drugova. A za

Bernardinom i njegovim opservantima povedoše se i članovi drugih redova. Sveto poviništvo, koje je u općem rasulu bilo palo na niske grane do malo se rascvalo i digao na visinu i donosilo posvuda obilne plodove kršćanske obnove.

Osobito je Bernardin uložio sve sile da se zavade mi izmire, da prestanu bratoubilačke borbe koje su razdirale kršćanski svijet. Jedan primjer. Gradovi Treviglio i Caravaggio u milanskoj krajini zakvačili se žestoko: samo još da krv poteče. Pozovu i jedni i drugi Bernardina da koji njih propovijeda. Svetac predloži: doći ću, ali ćete podignuti propovjedaonicu na otvorenom polju, tačno kuda prolazi vaša granica između oba grada. I nije bilo drugo; ili se odreći da čuju Bernardina ili se mimo sastati zajedno i slušati ga. Oni odabraše ovo drugo: slušali su ga zajedno, izmirili se kao braća i na uspomenu nazvali ono polje — Poljana mira.

Jer je bilo malo crkava koje bi mogle obuhvatiti sve one tisuće koje su grmule da ga čuju, obično propovijeda na nekom velikom trgu ili otvorenoj ravnici. Već rano ujutru sva su mjesta zauzeta, čuvari javnog reda moraju paziti da ne nastanu gužve, narod čeka satove i satove, a i sama propovijed znade potrajati više sati. I nikome ni je dosadno. Ona Svečeva pojava isposnika, vedra i začudno rumena lica, bosih nogu i u siromašnom habitu privlačila je ljude, a kad je odjeknuo njegov glas, "mekan, jasan, zvučan, razgovijetan, izrazit, snažan, prodiran", nitko mu se nije mogao oteti. Ljudi bi ga i gladni slušali!

Pa onda onaj nenadmašivi način izlaganja! Živo, jednostavno, sad koreći, sad potičući, sad prijeteći, a sad hvaleći; on se zaustavlja i čeka, a sad opet sipljo misli i rječi ne dajući slušaču pre da ruta; imitira glasove životinja, šumove i romore u prirodi, razgovore na trgu, po radionicama: ništa mu ne može izbjeći! Između njega i njegova slušateljstva uspostavlja se intiman kontakt srdaca i duša. I one su tisuće spremne učiniti sve što in preporuče.

A on im je govorio o Bogu, o nebeskoj Majci, o svetome Josipu, o sv. Anti... a na osobiti način o slavi i moći "pobjedonosnog Imena Isusova". To sveto Ime štovao je on već kao dijete, a sada je postao njegovim apostolom. Tablice s monogramom slavnog Imena šire se tisućama, nose u procesijama; sveti monogram IHS urezuje se na pročeljima kuća i crkava, na javnim spomenicima i na predmetima privatne pobožnosti.

I događaju su čudesa kuda Bernardin prolazi. Sa svih strana preporučuju se njegovoj molitvi. Mnogi ga gradovi žele za biskupa. Oko 1428. S i e n a ga traži od Pape za nadbiskupa. Martin V pristaje radosna srca i poziva k sebi Sveca da mu saopći to imenovanje. "Sveti Oče, svak ima svoj poziv, a moj je da navješćujem Evanđelje... Bog me je poslao da propovijedam..." odgovorio je Bernardin. I tolike su bile njegove molbe i suze da je papa odustao...Tako će biti i 1431. s nadbiskupijom u Ferrari, a tako 1435. i s onom u gradu Urbino ---

K o l o s v e t a c a

Oko tri decenija, rekosmo, Bernardinova života bi lo je poglavito posvećeno službi misijskog propovijedanja, i kako napornoj službi! A naš je Svetac bio vrlo nježnog zdravlja. Ipak to nije bilo jedino njegovo zanimanje. Svojom svetosti i svojom izvanrednom ličnošću on je bio duša opservantskog pokreta u Italiji. Računaju da je on sam privukao do 10 tisuća novih članova franjevačkoj opservanci! Za toliki broj trebalo je u provincijama reda postavljati i osobite provincijalne vikare. Godine 1421. imenovan je za Toskanu i Umbriju vikarom upravo Bernardin, a kad je 1438. uvedeni generalni vikar za sve opservante u Italiji i susjednim zemljama /i u našoj Bosni i Dalmaciji/, povjerena je ta časna služba - Bernardinu! Radio je za deseto ricu!

Uza nj - rekosmo već - okupilo se i bliže kolo svetih ljudi njegove braće, koje povjesničari često nazivlju njegovim - učenicima. Na prvome mjestu sv. Ivan Kapistran. Ipak Ivan nije bio njegov učenik u pravom smislu te riječi. Oni su se lično upoznali istom oko 1420., kad su već jedan i drugi bili čuveni ljudi. Od tada ih je vezalo najuže svetačko prijateljstvo do groba i preko groba. U jednome pismu češkomu Jurju Podžbradu god. 1454. nazivlje Ivan tada već sv. Bernardina "svojim drugim ocem, jer mi je bio starješina, a i drugim sinom, jer sam ja učitelj njegov". Po svoj prilici Ivan je sv. Bernardinu - uvijek željnu znanja - davao neko vrijeme lekcije iz crkvenog prava, u kojemu je bio sam nenadmašiv majstor.

God. 1425. Bernardin, Ivan i bl. Matej od Gimmare, kasnije biskup u Girgenti, zajednički obavljaju veliku misiju u Perudi, poslije pada silnika Braccio da Montone. Tada je sv. Ivan proveo od godine dana u društvu svoga svetog prijatelja. Inače su oni bili zaposleni na raznim stranama. U velikoj borbi protiv napadača na pobožnost prema Presvetom Isusovu Imenu opet je Ivan uz Bernardina, a i inače dovode ih zajednički ciljevi više puta u blizinu. Slično je i sa bl. Albertom iz Sarteana, bl. Markom iz Bolonje, sv. Jakovom Markijskim i ostalim članovima divnoga kola svetaca oko ovoga "velikog štupa svete Crkve", kako ga zove sv. Jakov...

No ima jedan među njima koji se za 22 godine nije udaljio od Bernardina. To je priprosti, ponizni, pobožni, frate Vincenzo, kojega naš red štuje kao blaženika, a Bernardin ga zove " uomo unanime ", čovjek jednoga duha i jednoga srca s njime... On je svecu bio desna ruka, pratio ga na njegovim apostolskim putovima, brinuo se za njegovo zdravlje, živio za nj. Smrt toga divnoga druga, posljednja velika bol u njegovu životu, potresla je Bernardinovom dušom do u najdublje dubine... Malo za njim i sam je ostavio ovu zemlju da se nađu navijek u vječnoj slavi...

U s l a v i s v e t i h

Služba generalnog vikara bila je Bernardinu dvostruko teška: njegova se poniznost nelagodno osjećala na toj visini, a njegovo zdravlje je već bilo temeljito narušeno. Zato je molio Sv. Oca da ga oslobodi te službe. Eugen IV je visoko cijenio našega Sveca; samo je napola udovoljio: neka odabere jednoga od braće da mu pomaže... Bernardin odabra Ivana Kapistrana i povjeri mu 1441. upravu nad opservancom u sjev. Italiji. Godinu dana kasnije kad je njegov bl. Albert bio imenovan generalnim vikarom čitavog reda - radi smrti generala Vilima di Casale Bernardin opet zamoli da se smije odreći svoga vikarstva. Ovoga puta bio je uslišan.

I sad je krenuo na svoje posljednje putovanje. Pošao je istim redom kao prije 25 godina, kad je započinjao. Milan je bila prva njegova "otadžbina", njegova "patria". Tako je nazivao ona mjesta gdje je propovijedao jer se u svakomeosjećao kao u svom zavičaju, a tako su ga svi i primali. Dočekivali su ga ne više kao zemačjskog čovjeka, nego kao nebesnika, sa slavljem kojim bi se dočekivali Sveci... Tako je bilo u Milanu; tako u Padovi , gdje je prispio za korizmu 1443, svoju posljednju korizmu. Na dan sv. Josipa, govoreći o svom Svecu - miljeniku, ukaza se nad njegovom glavom zlatan križ, kao nebeska potvrda njegovih riječi.

Iz Padove je pošao u Vicenzu, pa u Veronu,pa u Mletke, a onda u Ferraru, Bolonju, Firenze,da u početku 1444. padne u svoju Capriolu - Osservanzu na smrt umoran. Tu je oplakao svoga brata Vinka, a zatim u pratnji brata Bartula dalje: nešto ga je vuklo u Akvilu, gdje je 15. kolovoza 1437. nad njegovom glavom nebrojeno mnoštvo ugledalo sjajnu zvijezdu i promatralo je tri puna sata dok je on pjevao slavospjev svojoj Majci na nebo uznesenoj s dušom i tijelom.

Ovaj posljednji dio svoga posljednjeg puta,koji se sve više pretvarao u agoniju za nj a za narod u niz procesija, započeo je u svojoj rodnoj Masi. Vratio se u Sijenu za 29. travnja, dan Katarine Sijenske, gdje je održao svoju posljednju propovijed. Slijedeće noći s još tri subrata pošao je dalje, tiho, da se građani ne osjete... Uoči Uzašašća, 20. svibnja 1444, iznijeli su ga na nosiljci gore na brdo, u Akvilu, četiri snažna gorštaka, dok su sva zvona slavila i čitav narod čekao nakoljenima. Ponijeli su ga u samostan sv. Franje, u sobicu, gdje je obično odsjedao njegov Ivan Kapistran... Pred vratima samostana čuvali su stražu - gradski oci.

Pobožno je primio svete Sakramente umirućih.Dao je znak da ga spuste na zemlju. Prostrli su njegov plašt i spustili ga na nj. Prekrstio je ruke na prsima, pogledao u nebo i nasmiješio se... Još jednom se nasmiješio,I već je bio u nebu... A šest godina kasnije sv.Crkva je svečano potvrdila narodnu kanonizaciju proglasivši Bernardina - Svecem...

B i l j e š k a

O petoj stogodišnjici smrti sv. Bernardina donio je Kalendar sv.Ante 1944 /str.48-61/, pod istim naslovom koji nosi i ovaj prikaz, moj prilog. Urednik je ukrasio taj prilog lijepom reprodukcijom slike: Caporali, Bartolomeo, Bogorodica s malim Isusom, sv. Franjom i sv. Bernardinom ,koja se čuva u Strosmajerovoj galeriji u Zagrebu. Isto tako dva dobra crteža g. Jurkića. Na kraju je navedena i upotrebljena literatura. - Za " Vjesnik Provincije " ta je prva verzija sasvim preradena, a i ova preradba sada izlazi prilično izmijenjena.

VI

JUNAK - KRIZAR I VOĐA JUNAKA

I V A N K A P I S T R A N

/1386-1456/

P r e d h o d n a b i l j e š k a

Prikazi u "Vjesniku Provincije" započeli su prikazom sv. Ivana Kapistrana jer je njegova petstogodišnjica upravo i dala povoda tim prikazima. Njegov prikaz bio je dvostruko i duljи od drugih, osim posljednjega, a to stoga, što je sv. Ivana Kapistrana Starac Milovan zajedno s našom narodnom pjesmom smatrao gotovo našim narodnim junakom. Osim toga i Svečeve kosti počivaju negdje u našoj zemlji.

Zbog svoje dužine prikaz je bio razdijeljen na dva dijela i izišao je u dva broja "Vjesnika". Ovdje ćemo donekle preraditi prvu verziju, ali glavno će ostati nepromijenjeno. Izostaje podjela na dva dijela i prikaz je pomalo skraćen i tako više upriličen ostalima.

P o t o m a k v i t e z o v a

Godina 1378. ide među najnesretnije godine u povijesti sv. Crkve. To je prva godina kobnog "Velikoga zapadnog raskola", koji će potrajati pola vijeka i sa sobom donijeti bezbroj nevolja i patnja katoličkoj Evropi. Katolički se narodi pocijepali u dvije neprijateljske "obediencije" : jedni su priznavali papom Urbana VI, u Rimu, drugi Klementa VII u Avinjonu. U istoj biskupiji bivala su po dva biskupa, u istoj opatiji po dva opata, u istom gradu po dvije crkvene stranke.

Jasno je da je u takim prilikama čudoredni život i svećenstva i vjernika morao trgnuti unatrag, a krivovjerja su dizala opasnu glavu sa svih strana. I u političkom životu nastajale su svakojake trzavice jer su u ono doba crkvene ustanove bile mnogostruko povezane s političkima.

To se na osobiti način odražavalo u napuljskoj kraljevini koja je još od jedanaestoga vijeka bila feud Rimske Stolice. Ivana I, napuljska kraljica, pristala je uz Klementa VII i time po uvjerenju Urbana VI izgubila pravo na prijestolje, koje Papa proglasi ispražnjenim i poziva na nj ugarsko-hrvatskoga kralja Ljudevita I Velikoga.

Ovaj predloži svoga rođaka Karla Dračkoga, bivše ga Hrvatskoga hercega, koji bude početkom lipnja 1381. okrunjen za kralja kao Karlo III Mali.

Ivana suprostavi Karlu anžujskog vojvodu Luja, bra ta franc. kralja Karla V, a Klement VII okruni ga 1382. kao napuljskog kralja. Sad je došlo do građanskog rata između Luja I i Karla III. Pobjednik je bio okretni i odvažni Karlo III. Tako je vraćen mir u državi i Karlo dobije naslov "kralj mira".

No, mir ne potraje dugo. Poslije smrti Ljudevita Velikoga, hrvatski velikaši, nezadovoljni s vladom njegove nejake kćeri Marije i majke joj Elizabete Kotromanićke, pozovu nekadašnjeg hercega Karla Dračkoga na prijestolje. Za svoju nesreću, Karlo se odzove i 31. prosinca 1385. bi okrunjen i za ugarsko-hrvatskoga kralja. Ni dva mjeseca kasnije nasilno je umro u Višegradu, 24. veljače 1386, u najljepšoj muževnoj dobi od 40 godina.

Te iste godine, na Ivanjdan, 24. lipnja, u pitomom gradiću Capestrano u Abrucima, rodi se i bi kršten Ivan, koji će ući u povijest pod imenom Kapistrana. Otac mu je prije nekoliko godina došao u Capestrano, kad se ono raspršala kojekuda vojska Luja I u kojoj je i on služio kao vitez. Ne znamo mu za domovinu ni za ime, ali znamo da je bio čestit čovjek, a njegova supruga, iz poštene porodice Amici, izvrsna kršćanska.

Oni su svoje prvo dijete, a za njim još četiri sinčića i kćerku jedinicu odgajali potpuno u duhu dobrih viteških običaja. Naš se Ivan odlikovao velikom ljubavlju prema knjizi i nauku, odvažnošću i živom i pothvatljivom prirodom. Roditeljima je iskazivao neograničeno poštovanje i poslušnost; njegova čednost i vedra stidljivost isticale su se na osobit način. Vrlo rano je dobio i konjića, pa će do konca života voljeti lijepe i vatrene konje.

U tu porodičnu sreću najednom je udarila smrtonosna munja. Za sama dva dana Ivan je izgubio dvanaestero od svoga roda, među njima i četiri brata, a valjda i milog oca, dok su roditeljska mu kuća kao i kuća njegove majke bile zapaljene. Do konca života ne će Ivan zaboraviti onih krvavih prizora i strašnih dana ---

Kako je došlo do tolike nesreće, ne znamo, ali možda ne ćemo pogriješiti ako je povežemo s nemirima što su nastali u Napulju poslije smrti Karla III. Njegovu jedincu i nasljedniku Ladislavu bilo je jedva dvanaest godina. Majka i skrbnica njegova Margareta imala je trista jada sa strankom mlađe anžujske loze koja je htjela iskoristiti priliku i podići na prijestolje devetgodišnjeg sina Luja I. Bojna sreće išla je ovima u prilog. Domogli su se glavnoga grada, a Klement VII najsvečanije okruni kraljem Luja II.

Uto je umro Papa Urban VI i naslijedio ga "Kardinal napuljski" Petar Fomacelli kao Bonifacij IX /1389--1404/. On je davni privrženik starije anžujske loze i daje 1390. Ladislava okruniti za napuljskoga kralja. Luja II morao je uzmaknuti. Domalo se pametni i odvažni

Ladislav osovio na svoje noge i pregnuo svim silama da svo ju vlast učvrsti i što dalje proširi. Već oko 1400. priznaju ga ponajboljim vladarom u Italiji. Geslo mu je bilo: Aut Caesar aut nihil!

"Hrvatska liga" zvala ga je i na ugarsko-hrvatsko prijestolje. I zaista, Ladislav dođe u Zadar gdje ga je 5. VIII 1403. ostrogonski nadbiskup Ivan Kanižaj okrunio kraljem. Među prisutnim velemožama je i cetinjski knez Ivaniš Nelipić...

Poslije tri mjeseca Ladislav se vraća u Napulj da nastavi izvođenje svoga sna - postati car Italije. On neće birati sredstava; znat će i biti okrutan, ali kad mu ustreba, i velikodušan i darežljiv. Ivan Kapistran uživao je njegovu milost.

D i j e t e o v o g a s v i j e t a

Udovica majka našla je načina da svom darovitom sinu, sada jedincu, omogući dalje nauke. Oko 1400. nalazimo Ivana u Perudi gdje na slavnom sveučilištu studira pravo. On je izvanredno marljiv đak, a pravni ga nauci upravo zanose. Znao je učiti sve do kasno u noć, boreći se sa snom, tako da je i očima naškodio. Domalo je svojim znanjem svratio pozornost na sebe. God. 1409. apsolvirao je s odličnim uspjehom. Sada želi ući u državnu službu, što mu je spremno omogućio njegov visoki zaštitnik Ladislav. Pozvao ga je u Napulj kao vijećnika u napuljskoj Vikariji ili vrhovnom kraljevskom sudu!

Ta je godina 1409. znamenita u povijesti. Najprije u hrvatskoj. Položaj Ladislavove stranke u Hrvatskoj i Ugarskoj bio je sve teži jer je kralj Sigismund sve više osvajao teren. Ladislava je priznavao još samo malen dio Dalmacije. Zaokupljen velikim pothvatima u Italiji a poučen i sudbinom svoga oca, Ladislav se odluči odreći i Dalmacije. Odluka je bila vrlo mudra, ali on ju je proveo na upravo nedostojan način: 9. srpnja 1409. prodao je za 100 hiljada dukata sva svoja prava na Dalmaciju - Mlecima ---

Sad je imao slobodnije ruke u Italiji i naprezao je sve sile da joj postane gospodar. Od 2. prosinca 1406. sjedio je na Petrovoj Stolici u Rimu papa Grgur XII /1406--1415/. Bio je to izvrstan čovjek, ali već u godinama i sa svih strana pritisnut neprilikama svake vrste. Malo je koji papa trpio kao on. Lukavi je Ladislav smatrao da je sada napokon došao njegov čas. On se nametne papi kao njegov zaštitnik. Gdje je trebalo nešto osvojiti, osvaja on u papino ime, a stvarno za sebe. Kad ne ide laskanjem, on zna papu prisiliti prijetnjama.

Međutim stanje u katoličkoj Evropi nije se više dalo izdržati: sa svih strana se tražilo da već jednom svrši zlokobni raskol. Sva nagovaranja i dogovaranja bijahu uzalud, i kardinali obaju papa dođoše na nesretnu

misao da sazovu opći crkveni sabor, koji će stvar riješiti pa i bez Pape. Bi uređen sabor za 25. ožujka 1409. Ladislav je vidio da će mu to pomrsiti račune pa pokuša nebili ga makar i oružjem spriječio. Ali nije uspio, i sabor se zaista sastao na uređeni dan 1409.

Članovi Sabora 5. lipnja proglase i Grgura XII i Benedikta XIII svrgnutima, a Svetu Stolicu ispražnjenom. Sada kardinali pristupe izboru novoga pape i 26. lipnja jednoglasno izaberu sedamdesetogodišnjega kardinala Petra Philargija, franjevca, Krećanina koji uze ime Aleksandar V.

I sada je novo zlo bilo gore od prvoga! Mjesto dva, Crkva je imala tri Pape! Najveća sablazan i najveća nesreća od svih što ih je Crkva Božja doživjela u svojoj dugoj povijesti.

Novom papi trebalo je naći rezidenciju, a Rim i crkvena država su bile u rukama kralja Ladislava, koji se mogao samo oružanom silom maknuti odanle. Nekoliko republika srednje Italije udruži se s Lujom II Anžujcem, kojega Aleksandar V svečano proglasi kraljem Napulja i zaštitnikom Sv.Stolice. I doista, saveznici suzbiju Ladislava koji se morao povući; Grgur XII pobježe u Gaetu, a 1.svibnja 1410. Aleksandar V slavodobitno uđe u Rim po svojim predstavnicima, dok se sam zadržavao u Bolonji gdje je dva dana kasnije - preminuo.

Četrnaest dana poslije njegove smrti naslijedi ga napuljski plemić Baltazar Cossa, potpuno svjetovni čovjek, beskrajno častohlepan, "u vremenitim stvarima velikan a u duhovnima ništica", kako se o njemu izrazio suvremenik sv. Antonin. On se nazva Ivanom XXIII. U travnju 1411. prelazi u Rim, dok je Lujo II, njegov saveznik, 19. svibnja potukao Ladislava kod Roccasecca. No radi nestašice novca i živežnih sredstava nije mogao svoje pobjede iskoristiti pa se i on povuče u Rim.

Sada se Ladislav obori svom silom na njih tako da se u lipnju 1412. Ivan XXIII morao s njime nagađati. Papa napusti Luja II; prizna Ladislava kraljem Napulja i Sicilije, zastavnikom Sv. Stolice; odredi mu godišnju nagradu od 20 tisuća dukata i kao odštetu obeća isplatiti 220 tisuća zlatnih forinti, a dotle mu predaje u zalog 4 grada, među kojima i Perudu. Za uzvrat Ladislav prizna Ivana XXIII jedinim /!/ zakonitim Papom i odreče se Grgura XII, koji uz velike opasnosti pribježe svom vjernom pristaši Karlu Malatesta u Rimini. Ladislav bijaše na vrhuncu svoje moći i slave a napuljska se kraljevina protegla na sjever dalje nego ikada.

Mladi sudac Ivan na vrhovnom sudu u Napulju bio je izvan sebe od radosti. U svom iskrenom rodoljublju gledao je s ponosom na svoga junačkoga i spretnoga kralja. Želio je da mu se pruži prigoda pa da svoj zanos i djelom pokaže: "Često sam želio da i umrem za nj; za nj bih bio i smrt podnio!" Tako će on mnogo godina kasnije izraziti svoj nekadašnji mladenački stav prema Ladislavu. Ipak u vršenju svoje službe nikad nije pristao uz nešto nepravedno ili protivzakonito, ma i uz opasnost da se zamjeri

kralju. Ladislav je znao cijeniti njegovu odanost i njegovo poštenje. Primao ga je i na svoj dvor gdje je Ivan toliko uživao u sjajnim zabavama, u plesanju.

Koliko je Ladislav cijenio Ivana Kapistrana pokazalo se još očitije kad je sam pošao u Perudu da ondje namjesti svoju vladu. Na čelu je neki odlični građanin koji kao kapetan i kraljev opunomoćenik vrši vrhovnu vlast. Njemu je uz bok gradski sudac koji je vodio sve parnice, a u potrebi zamjenjivao kapetana i u drugim poslovima. Njima pomaže gradski bilježnik. Oni sačinjavaju kraljevsku Kuriju i stanuju u vladinoj palači. Gradskim sucem imenova kralj Ivana!

U gradu, gdje je desetak marljivih godina proveo kao student ugledan i priznat eto on sada vrši vrlo odgovornu službu. Domalo je izišao na glas kao nepodmitljiv i pravedan sudac ali i neumoljivo strog i dosljedan. A htjela se u Perudi, poslije tolikih smutnja i nemira, snažna ruka da stavi reda i obezbijedi javnu sigurnost. Iako još mlad, Ivan se pokazao kao stvoren za to!

Inače je on bio veseljak i društve. Mnogo je držao do svoje vanjštine; osobito je njegovao svoju zlatnu kosu koju mu je u bujnim uvijcima padala do ramena i poigravala u hodu. "Da mi je onda netko rekao: - Ostriži tu kosu,evo ti hiljadu dukata! - zaista ne bih bio pristao", tako je sam posvjedočio u svojoj starosti. U životu je bio neporočan, rado je pomagao siromasima, priznavao se vjernikom, pače je svaki dan molio Gospin Oficij, ali ga nitko nije vidio na sv. Pričesti, premda se jest ispovjedao!

Dok je tako "misser Johanni" /gospar Ivan/,kako su ga u Perudi zvali,na zadovoljstvo svih dobrih vršio svoju odgovornu službu političko se obzorje opet naoblačilo. Ladislav nije bio više zadovoljan ni s Ivanom XXIII. On u ožujku 1414. opet zauze Rim, dok su se papa i kardinali jedva sklonili u Firencu. Uto nenadno kralj obolii; donijeli su ga na nosiljci u Rim, tu ga prenijeli u kraljevsku Galiju da ga odvezu u Napulj. Baš na pogled svoga glavnog grada, u teškim mukama izdahnu 6. kolovoza. Bilo mu je, kao i njegovu pokojnom ocu jedva 40 godina.

Naslijedila ga je setra Ivana II /1414-1435/, nakazna žena duhom i tijelom, koju je narod mrzio kako kugu i o njoj pričao svega i svačesa. U državi je počelo vreti. Valjda je to bilo uzrokom da je gradski kapetan otišao iz Perude, pa kako se nije zadugo vraćao, građani smatrajući se slobodnima, postave na njegovo mjesto suca gospara Ivana.

On je sada bio na vrhuncu svojih najsmionijih nada. Sad je došao čas da povede pred oltar odabranicu svoga srca, s kojom ga je vezivala najidealnija i viteška ljubav još od njegove sedamnaeste godine. Nema sumnje,da je upravo ta plemenita ljubav, uz onaj svakidašnji oficij Prečiste Djevice sačuvala ovog miljenika zemaljske sreće od kaljuže, u koju je veoma lako mogao upasti, ali nije upao ---

G r o m i z v e d r a n e b a

Različne političke smetnje poslije Ladislavove smrti odrazile su se i u Peruđi. Njezin mladi kapetan imao je pune ruke posla. Valjda je to bio glavni razlog zašto se poslije svog vjenčanja u Kapestranu odmah vratio natrag, a svoju mladu ženu, kao djevicu, ostavio kod starice majke. Međutim, prije nego će je moći dovesti u Peruđi dogodilo se da je vojska jednoga od tolikih dinasta pošla da zauzme grad, dok su izagnani plemići osvojili nekoliko utvrda u okolici.

Da ne dođe do krvava okršaja, građani pošalju k spomenutom dinasti, po svoj prilici Karlu Malatasti, svoga kapetana da mu ponudi častan mir. Gospar Ivan pođe, ali na putu naiđe na busije što ih bili postavili izgnanici. Zarobiše ga i bace u kulu u Brufi, između Peruđe i Asiza.--- Bez sumnje su htjeli da njime ucjenjuju građane. Staviše mu teške negve na noge i osudiše ga na post o kruhu i vodi.

Ne slutećí ništa dobra, Ivan pokuša pobjeći. Zubima rastrga pokrivač i svoju gornju haljinu u duge trake, nadoveza jednu na drugu i spusti se niz kulu. Na nesreću, konop se pretrgnu, i on s onim teškim negvama pade s prilične visine pod kulu. Teško je iščašio nogu, no ipak pokuša bježati. Dakako, nije mogao daleko odmaći. Straža ga nađe iscrpljena u nekakvu grmu.

Sada je tamnovanje bilo pooštreno. Spustiše ga u najdublji podrum, gdje mu je voda dopirala do koljena, a oko života mu opasaše gvozden sindžir koji je prikovan uz alku na zidu, da se jedva mogao maknuti. Tako izdrža tri duga dana, a onda pade u nesvijest. I sada se dogodi čudo:

Nekakav gromovit štropot probudi ga iza sna. Sva je tamnica sjala kao suncem obasjana. Pred uznikom se pojavi prikaza obučena u franjevačko odijelo. Ivan raširi ruke prema njoj, ali prikaze nestane, a s njome i njegovih njegovanih uvojaka: bio je ošišan kako se redovnici šišaju...

Utamničenika su dali liječiti i odredili mu uznič ku ćeliju. Tu je razmišljao o svome viđenju, koje nije bilo san, nego stvarnost, što je svjedočila i njegova tonzura... On je do konca svog života bio uvjeren da je ono bio sv. O. Franjo koji ga je pozivao u svoj Red. Na tu misao gospar Ivan silno se bunio. Obuzela bi ga srdžba i bijesno je ponavljao: - Ne, neću da budem pop, a još manje fratar; neću!

Gotovo osam dana je potrajala ta borba. Posljednjeg dana, oko podneva, molio je Marijine časove, kad se pred njim opet ukaza onaj isti franjevac. Ovoga puta je progovorio koreći ga zbog njegova otimanja Božjoj volji. Prestravljen jedva promuca : - Spreman sam učiniti sve što hoće Bog od mene! - Dobro, odgovori onaj glas, ostavi sve i služi Bogu u odijelu koje si vidio! - Bilo je to 22. srpnja 1415, dan svete Marije Magdalene, koji će Ivan otada

slaviti kao blagdan svog obraćenja /conversionis meae, kaže on u propovijedi u Beču, na taj dan 1451/.

Od tog časa Ivan je drugi čovjek. Ostala je ona njegova vedrina i energija, ostala njegova odlučna volja, njegov nesavladljivi optimizam, njegovo uporno izvođenje stvorenih odluka, sve je to ostalo. Ali je odsada sve to u službi Božjoj, u svjetlu svrhunaravnih ciljeva. Ostalo je i ono njegovo svestrano poznavanje građanskog i crkvenog prava, njegova ljubav prema knjigama i nauku, ali sve to podređeno radu za Boga i za duše. Onog dana rodio se jedan od najvećih misionara vječne Istine među ljudima ---

Ivan zamoli tamničara da mu donese gruba sukna i sve što treba krojaču pa sam sebi skroji i sašije franjevačku haljinu koju je odmah obukao. Nisu mu vjerovali. Onda on predloži da pošalju k njemu kojeg franjevca, u kojega imaju povjerenja da stvar ispita. Poslušaše ga i pozovu nekog časnog Oca iz obližnjeg samostana. "Kojega je reda ta haljina?" - zapita redovnik s dobrohotnim smješkom.

Da ne duljimo, časni se Otac uvjerio da je utamničenik potpuno pri zdravoj pameti i da se ne šali. Bi utanačena otkupna svota i Ivan pušten na slobodu. Vratio se u Perudu. Dočekali su ga raširenih ruku. Ali on se odreče svoje službe, polazi u Kapestrano da se oprosti s majkom i sa svojom ženom. Po crkvenom pravu neizvršeno vjenčanje moglo se razriješiti kad jedno od vjernika ulazi u neki Red. Ivan je znao svoju mladu ženu toliko oduševiti da je ne samo pristala na razriješenje braka nego je i ona odlučila živjeti u djevičanstvu.

Vrativši se u Perudu, prodao je sve što je imao, platio otkupninu, a ostalo razdijelio siromasima. Tada je bivši gradski sudac na samome sebi izvršio kaznu koju je ondašnji kazneni zakonik propisivao za teške zločince kad idu na stratište. Napravio je velik papirnati kalpak, na njemu ispisao sve svoje "zločine", stavio ga na glavu i onda jašući naopačke na magaretu pođe gradskim ulicama do pazarnog trga. Možemo zamisliti kako je to odjeknulo Perudom! Mnogi su mislili da je šenuo pameću, njegovi se prijatelji smutili, svjetina se smijala, djeca se nabacivala kamenjem... Tako je opće slavljeni i voljeni gospar Ivan pogazio svoju dosadašnju slavu među ljudima...

A onda pođe iz grada i popne se na Strmu glavicu /Monteripido/ gdje su u samostaniću sv. Franje "pobožna braća" /observanti/ služila Bogu i zamoli da i njega prime u svoje kolo. Nisu ga primili odmah; tolika promjena, i tako nagla, upozoravala je na opreznost. Ali Ivan je ustrajao. Izjavio je da ga ne plaši nikakva pokora, nijedno trpljenje; on je spreman na sve samo da može služiti Bogu do smrti. Gvardijan je bio bl. Marko iz Bergama, i sam bivši pravnik u Perudi, čovjek razborit i svet. Videći da je Ivanovo zvanje od Boga, primi ga napokon vesela srca. Licem na blagdan sv. Franje, 4. listopada 1415. obuče naš Ivan franjevačko odijelo i započe svoj novicijat pod oštrom rukom pobožnog brata Onufrija, novičkog meštra. Novak fra Ivan bio je u svojoj 30. godini...

"... a kad sam uzeo redovničko odijelo, svi su se doktori u gradu čudili jer sam prije bio zao..." Tim je riječima gotovo četrdeset godina kasnije u jednoj propovijedi u Ieipzigu, Ivan Kapistran označio dojam svog ulaska u Red --

P r s t P r o v i d n o s t i

Ivan Krstitelj Barberio, zauzetni prokurator u procesu za kanonizaciju Ivana Kapistrana, predlagao je da Crkva svečano proglasi našeg Sveca "Apostolom Evrope". Taj prijedlog je sasvim opravdan kad se sjetimo da je Ivan Kapistran za posljednjih 40 godina svoga života bio tako usko povezan sa svim glavnim zbivanjima u katoličkoj Evropi, koju je on neumorno nastojao sačuvati jednom i jedinstvenom.

A prvih 30 godina Ivanova života jedinstvena su priprava - i mimo njegovih intencija - baš za taj veliki zadatak. Očito se u tom njegovu razdoblju vidi prst Providnosti. Zato i moramo u svom razlaganju toliko govoriti o crkvenim i političkim prilikama onoga najsudbonosnijeg vremena u povijesti sv. Crkve, što se proteže od početka "avinjonskog sužanjstva" /1309-1378/ pa do 1450. po prilici.

Istakli smo napose godinu njegova rođenja 1386, pa godinu svršetka njegovih studija 1409, a sad moramo još osobito progogovoriti o godini njegova "obraćenja" i ulaska u franjevački Red, i to upravo među "opservante", kojih tada u svoj Italiji možda nije bilo više od 200. Godina 1415. označuje završetak nesretnoga "Velikog zapadnog raskola".

Kad je brutalna vojničina Ladislav okupirao crkvenu državu htijući papu istisnuti iz Italije, e sam njome zavladati, on je nehotice turio Ivana XXIII u okrilje ugarsko-hrvatskog kralja Sigismunda Luksemburžanina, svoga nekadašnjeg suparnika u Dalmaciji. Odonda je Sigismund pokročio naprijed mnogo dalje od Ladislava. Izabran je rimskim kraljem. U nj su uprte oči cijele Evrope koja je već bila do povraćanja sita sablazni i vapila za jedinstvom u Crkvi i za obnovom in capite et in membris.

Sigismund je mogao imati, i imao je, mnogo nedostataka i mana, počinio je i mnogo nedoličnih djela, ali je iskreno bio odan Crkvi, bio je uvjeren protivnik svakoga krivovjerja i želio je iz dubine duše da se što prije započne s toliko nužnom reformom. A to sve nije, po općemu shvaćanju, bilo moguće bez saziva Općeg sabora.

Kad se je Sigismund sastao s Ivanom XXIII u gradu Lodi u sjevernoj Italiji 1413, prvi je njegov uvjet bio: treba za 1414. sazvati Sabor u gradu Konstanzu na Bodenskom jezeru. Papa se bojao Sabora kao žive vatre; znao je da je njegovu "papinstvu" po svoj prilici kraj... Ali nije bilo kud, kamo; morao je odlučiti: ili Sabor - ili odmah gubitak svih pristaša koje je još imao. On, dakle, pristane na kraljev zahtjev i 9. XII 1413. raspisa Sabor za dan Svih svetih 1414.

Na urečeni dan našao se u lijepom Konstanzu najsjajniji zbor što ga je vidio katolički srednji vijek. Do 100 tisuća učesnika, svih zemalja i jezika: prava slika ondašnje Evrope. Tri dana prije Svih svetih bio je stigao i Ivan XXIII sa sjajnom pratnjom od 600 ljudi. Kažu da je na pogled grada uskliknuo: -Ovdje se love lisice!

I doista, baš se njemu dogodilo što i lisici kad se ulovi u gvožđa. Upotrebio je sve moguće spletke i doskočice da ga priznaju papom. Premda se 2. III 1415. izjavio spremnim da se odreče papinske časti, 20. III pobjegao je krišom iz grada. Time je sam sebi zadao posljednji udarac. Sedmicu dana prije toga, zakoniti papa Grgur XII bio je izdao posebnu Bulu u kojoj svojom apostolskom vlašću sazivlje Sabor u Konstanzu i time ga odobrava.

Sad je Sabor nesumnjivo bio zakonit i 29. svibnja antipapa Ivan XXIII bi svečano svrgnut i svima zabranjeno nazivati ga "papom". - Legat Grgura XII sazove 4. srpnja prisutne oce u sjednicu, na kojoj Papin opunomoćenik Malatesta Riminski pročita Grgurovu pismenu izjavu kojom se bez opoziva odriče svoje časti i vlasti. Time je časni starac popravio sve svoje slaboće prošlih devet godina i zaslužio neprolaznu slavu.

Još je ostajao Benedikt XIII. On se nije dao. Odlučio je živjeti i umrijeti kao "papa". No sva njegova tvrdoglavost nije mu pomogla: svakomu je bivalo sve jasnije da je i on na krivome putu i sve je više gubio pristaša. Pitanje njegova svrgnuća bilo je samo pitanje vremena. On više nije značio ništa. Veliki raskol u stvari bio je završen!

Istoga mjeseca srpnja čamio je u Brufi zarobljeni namjesnik Peruđe gospar Ivan iz Kapestrana i na dan sv. Marije Magdalene obratio se potpuno Bogu! Je li to bio samo slučaj? U Božjim planovima nema slučaja... Brufski obraćenik domalo će stupiti pred Evropu kao propovjednik velike obnove u jedinstvu crkvene i vjerske zajednice svih katolika pod vodstvom Petrova nasljednika u Rimu - Svetog Oca Pape.

To nije bio slučaj! Tu je bio prst Božji!

F r a n j i n i m s t o p a m a

Fra Ivan iz Kapestrana obukavši odijelo Franje Asiškoga bio je čvrsto odlučio i svoj život udesiti sasvim prema njegovu. Sa svojom poznatom energijom stupio je na taj posao odmah prvi dan i nije ga napustio do svog posljednjeg dana. Pet godina prije smrti moći će u jednoj propovijedi u Beču 1451. o sebi reći: - Trideset je i pet godina otkad nosim haljinu sv. Franje i uvijek sam volio umrijeti nego teško sagriješiti.

U svetačkoj poniznosti dodao je tim riječima i ove: - Ne znam da li u Redu imam žarku ljubav prema Bogu kakvu sam žarku ljubav imao prema kralju Ladislavu... Znao je, da tko Boga savršeno ljubi taj se ne samo čuva

teškoga grijeha, nego nastoji i što više napredovati u savršenosti, a to je upravo ono što Svece zabrinjava. - Braćo, počnimo činiti dobro jer još ništa nismo učinili! - govorio je sveti Otac Franjo, a bio je već na vrhuncima savršenstva!

Taj svetački osjećaj: još nisam učinio za Boga što sam učinio za svijet, neprestano je i našega fra Ivana gonio na sve savršenija djela, na sveđerno svladavanje svega zemaljskoga u sebi. Njegov učitelj Brat Onufrij, i sam svet čovjek, nije propustio ni jedne prilike da ga u tome vježba. Svetac će mu do konca života ostati zahvalan: - Da nisi bio u fra Onufrijevoj školi, nikad ne bi bio naučio što je poniznost...

U tišini monteripidskog samostanića fra Ivan je, u svojim dugim razmatranjima pred Propetim, u sasvim novom svjetlu vidio onih 15 godina što ih je proveo u Perudi i Napulju i nije mogao da gorko ne plače nad njima: - Na svoju sramotu priznajem da sam bio zapleten u mnogim svjetovnim težnjama. Ja sada mislim da u sve to vrijeme nisam bio bez smrtnoga grijeha, ako ni za što drugo, već i po tome što se nisam nikada pričestio. A bio sam i silno zanesen za svijetom i lakom i častohlepan... - jadikuje on u spomenutoj bečkoj propovijedi.

I kao nekoć sv. Jeronimu, Svecu koga je osobito štovao, u samotnim časovima dolaze i fra Ivanu pred oči žive slike svega onoga što je vidio i doživio u svijetu. Tu je sjaj napuljskog dvora, za koji je nekoć Ivan Boccaccio pisao skliske novele svoga Dekamerona; tu su zabave, plesovi, igre i svakojake priredbe, tu raskošna odijela i gizdava lica... I sve je to igralo u demonskom kolu pred njim i za mamni su glasovi šaptali: - Vrati se, vrati se, gosparu Ivane!

A živa i stravstvena krv zdravog potomka starih vitezova u svom burnom naletu slagala se s onim glasovima i poticala: - Da, vratimo se, vratimo se u svijet! Lijep je svijet! A ovdje se živ umire! Vratimo se u život, sretan život, Ivane!

A Ivan je odgovarao postom, molitvom, krvavim bičevanjem: po sedam puta na dan znao se bičevati neštedice, viteški!... Za svoju prvu Pričest - u tridesetoj godini! - spremao se trodnevnim potpunim postom... Najniže službe u samostanu smatrao je svojom povlasticom. I usijano gvožđe je upotrebio da se trapi... I utjecao se Mariji, koja ga je zbog onog Oficija i u svijetu Njoj na čast moljena i dovela ovamo... I svakog dana bio je jači, odlučniji...

A jednog dana, neočekivana i neželjna, popela se k samostaniću na Monteripidu i pokucala na porti neznana djevojka. Molila je da joj pozovu fra Ivana za kratak razgovor. Brat Onufrij poznao ju je i nije odbio njezine molbe. Zovnuo je fra Ivana.

- Što si došla? - zapitao je fra Ivan iznenađen, jer to je bila ona njegova prva i jedina ljubav u svijetu.

- Ivane, vrati se! Ne mogu bez tebe! - jecala je žena-djevojka.

Ivan je pogledao u Križ i tako odlučno, a tako uvjerljivo, progovorio o jedinoj pravoj Ljubavi da je i opet, kao nekoliko mjeseci prije njegova bivša žena odlučila živjeti samo Bogu i za nebo:

- Ostani, Ivane, ostani uz Isusa!-šanula je i tiho otišla.

A Ivan je ostao. I bio sretan. "Ako ustraje ovako" - rekao je general Reda fra Antun da Pereto kad je pohodio novicijat na Monteripidu i opazio fra Ivana - bit će slava našeg Reda!---

A Ivan je ustrajao! Njegov novicijat bio je zaista nepokolebljiv temelj njegova redovničkog života na kojem će on dalje zidati i nadograđivati do vrhunca herojske svetosti. O svom prošlom životu rekao je i onu tešku riječ: - Po svojoj prirodi lukaviji sam od vraga; ja sam oholiji od sotone!... No smio je da i o svom novom životu prizna: - Kad sam uzeo habit na se, uvijek sam nastojao oko čistoće i jednostavnosti; kad sam postao fratar, trudio sam se da se nadvladavam.

I kad je 4. listopada 1416. na blagdan svoga Oca Franje položio svečane redovničke zavjete, on je odlučno i zauvijek pošao njegovim putem. Ne obazirući se natrag, on će zaista postići svetački vijenac i postati jedna od najsvjetlijih slava franjevačkog Reda.

V j e s n i k d u h o v n e o b n o v e

Poslije sretno svršenog novicijata fra Ivan se posvetio teološkom studiju. Gdje je to upravo bilo i koji su mu bili učitelji, ne znamo, ali znamo da je veoma postojano i marljivo pregnuo da k svom već prije stečenom poznavanju filozofije i prava pridruži temeljito teološko znanje. Veoma je ljubio knjigu, i usred svojih najumornijih zanimanja on će uvijek naći vremena da upotpunjuje svoju naobrazbu. Osobito je volio Sv. Pismo. Njegov učenik i životopisac fra Nikola de Fara tvrdi da je znao naizust čitavo Evanđelje i Pavlove poslanice. Za bezbrojne citate iz Sv. Pisma navodio bi u svojim propovijedima i mjesto gdje se koji nalazi. Prisutni su svećenici više puta bilježili te navode da ih poslije kontroliraju. Od Otaca kao da je najviše volio sv. Jeronima, a od bogoslovaca se najradije "utapao" /plus ne fundo/ u sv. Tomu kojega je držao za svog osobitog zaštitnika /habeo pro speciali patrono meo/.

Izvrsno pripravljen, zaređen je za svećenika 1417. Iste godine povjerena mu je i propovjednička služba. Svojim jasnim razlaganjem, bogatim sadržajem, slikovitim i zornim jezikom, svojim zvonkim glasom, svojom živahnošću i nehinjenim zanosom on je odmah svratio pozornost na sebe i domalo postao jednim od najčuvenijih propovjednika

svog vremena.

Po programu svoga Oca Franje on je najviše propovi jedao "o manama i krepostima". Već je sto godina i više sva katolička Evropa govorila o temeljitoj potrebi obnove: reformatio, reformatio! - bila je čarobna riječ na ustima milijuna!... A i bila je potreba obnove, temeljne duhovne obnove s najviših vrhova do posljednjeg vjernika.

Bogodani ljudi i nastojali su oko reforme među kle rom i crkvenim redovima, u puku. Već smo spomenuli u pri- kazu o sv. Bernardinu pokret fra Pavla Vagnozzi u malom sa mostaniću Brugliano 1368. Isprva je to malen pokret ali kad su njemu pristupili Bernardin Sienski, Ivan Kapistran s če- tom svojih sumišljenika, onda je pokret bivao sve jači. U početku su ih zvali "pobožna braća", pa je i naš fra Ivan volio da ga zovu "pobožni Otac".

Tim nazivom htio je istaknuti da svaka obnova ili reforma ima započeti u ime Božje. Ustali su na raznim stra nama krivovjerci koji su se proglasivali reformatorima u- čeći krive, često puta i po samo društvo veoma opasne na- uke. Takove je u ono vrijeme i država kažnjavala, pa je na pr. gospar Ivan kao sudac u Perudi morao postupati protiv "fratićela", krivovjeraca koji su zlorabili ime i samoga sv. Franje!

Naš mladi propovjednik isticao je temeljnu zasadu: bez prave vjere i bez vodstva Crkve ne može se ni govoriti o duhovnoj obnovi! Zato je ne samo svojim slušateljima tu- mačio vjerske istine i učio ih čudorednom životu nego je s apostolskom neustrašivošću pobijao i krivovjerce. Prvi pro tiv kojih se morao boriti - sada u ime Božje i u ime Crkve - bili su opet zloglasni fratićeli!

I opet jedna providosna koincidencija! Još uvijek trajao Veliki sabor Konstanzu. Preko dvije godine uprava Crkve bila je u njegovim rukama. Napokon je na Martinje, 11. XI 1417, bi izabran novim papom kardinal Adon Colonna, ro- đeni Rimljanin, koji se nazvao Martin V. Suvremeni kroni- čar Glass erger piše da "ljudi nisu mogli ni progovoriti od silna veselja" što je konačno svršio kobni razdor u Crkvi!

22. travnja 1418. Sabor je održao svoju 45. sjed- nicu, a 16. svibnja novi je papa pošao na jug. 24. listopa da stigao je u Mantovu, gdje će ostati do 6. veljače 1419. I ako potomak silovitoga Sciarra Colonne, bio je Martin V veoma jednostavan i blag čovjek. Njega je bez sumnje već otprije poznavao fra Ivan, jer ga je imenovao kardinalom Inocent VII, domorodac Ivanov.

On dakle iščeka Sv. Oca u Mantovi i već prvih da- na stupi preda nj da zamoli njegov blagoslov i dobije potre bna ovlaštenja. Martin V primi ga veoma milostivo, sasluša njegov izvještaj i dade mu u pismeno široka ovlaštenja u njegovom apostolskom radu. Tim papinskim pismom započinje dugi niz pisama što će ih Ivan Kapistran u slijedećih 38 go dina dobivati od Namjesnika Kristova bilo za sebe lično

/ovih 60/, bilo za opće dobro. Martin V bit će mu sklon do kraja, a za njim Eugen IV, Nikola V i Kalikst III bili su mu i prije svogaizbora za papu prijatelji.

S tim danom u Mantovi započinje vjerna služba sv. Ivana Kapistrana Crkvi i papi u koju će on uložiti svu svoju neiscrpljivu energiju, sav zanos svoje uvijek poletne mladenačke duše. Kao propovjednik, papin poslanik, predstavnik svoga Reda, dragovoljni poslanik, gdje god se radi o općem dobru, Ivan Kapistran će proputovati veliki dio Evrope i umrijeti na vratima Istoka. Najmilija mu je želja da dade svoju krv za Boga, za Crkvu, kao što je nekoć želio da je prolije za "našega kralja Ladislava", kako se sam izrazio...

V i t e z i v o j v o d a

Malo poslije onog sastanka s papom, možda upravo u istoj Mantovi, sastao se naš fra Ivan s fra Bernardinom iz Sijene. Sastati se - značilo je kod njih razumjeti se i zavoljeti se ljubavlju kakvom se umiju ljubiti samo Sveci i to oni po najveći!

- Služba propovijedanja u Italiji obnovljena je po sv. Bernardinu, a onda i po meni bijednom grešniku, - tako će pod konac svojih dana izjaviti sam Kapistran. To je ona čudesna služba propovjednika - putnika, kojoj su se u XV vijeku s Bernardinom i Ivanom na čelu posvetili bezbrojni članovi mlade opservantske struje u franjevačkom Redu. S jednoga kraja Italije do drugoga, od grada do grada idu ti bosonogi putnici i navješćuju pokoru i duhovnu obnovu. Tisuće i tisuće grnu da ih čuju; crkve su preuske za tolike slušatelje, trgovi i poljane pretvaraju se u crkvene dvorane; trgovine i radnje se zatvaraju, predstavnici vlasti, svećenstvo, svi staleži izlaze pred "pobožne oce", dočekuju ih s himnima i u procesiji vode do pripremljene propovjedaonice, da onda sate i sate odatle željo primaju Božju riječ. A plodovi su neočekivani, izvanredni! Kao da su se povratila vremena Ante Padovanskog!

Na pr., kad je trebalo da se poslije toliko godina raznih nereda i smetnja provede obnova Perudе, taj veliki posao povjeren je fra Bernardinu kojemu na izričitu Papinu želju pomaže fra Ivan. Za više od godine dana ostao je Ivan uza svoga svetog subrata, njihov zajednički rad značio je preporod Perudе /1425/. Na usporenu tih slavnih dana Perudani dadoše na pročelja gradskih crkava dadoše na pročelja gradskih crkava postaviti monogram Imena Isusova pod kojim je znakom sv. Bernardin vršio svoj bezprimjerni apostolat.

I za pobjedu pobožnosti prema tom Presvetom Imenu koja je izazvala čitavu buru prigovora i napadaja, pomogao je sv. Bernardinu najviše junački njegov brat Ivan Kapistran. I kad je napokon pred samim papom riješena rasprava u prilog Bernardinove pobožnost, pa sv. Otac naredio svečanu procesiju kojoj će prisustvovati i on i sav njegov

dvor, na čelu procesije Ivan Kapistran ponosno je nosio zastavu Imena Isusova! Kad je godine 1444 sveto preminuo u Akvili Bernardin, prva je briga njegova vjernog prijatelja kanonizacija Bernardinova! Kratkoća ovog prikaza ne dopušta nam da o tome na dulje propovijedamo. Dosta je reći da je fra Ivan uložio u taj posao šest godina nečuvenih patnje i napora. Bilo je časova kad se činilo da mu je sva muka uzalud, i onda je usrdno ponavljao: - Blaženi Bernardine, moli za se ! Jednom je predložio svetom Ocu - onda Nikoli V - da ga pusti skočiti u vatru s Bernardinonovim tijelom. "Ako izgorimo, pripišite to mojim grijesima; ako ostanemo čitavi, priznajte volju Božju!" Bio je potpuno uvjeren da je Bernardin sačuvao krsnu nevinost i za čitava svoga života bio svet, dok je o sebi držao da je bio najveći grešnik /sed ego fui maximus peccator/ .

Jednoga dana reče mu u ašli papa Nikola : - A tko će se toliko brinuti za tvoju kanonizaciju? - Sveti Oče, ja sam grešnik a za grešnike ne treba misliti na to, odgovorio je ponizno fra Ivan. No papa je bio uvjeren o pritivnomo i kažu da je pred svojima izjavio, ako Ivan umre prije njega da će ga odmah proglasiti svecem.

To nije dočekao. Ali su i on i fra Ivan dočekali kanonizaciju fra Bernardina Sijenskoga. Uz neopisivo slavlje, kakovu po Ivanovu mišljenju već hiljadu godina nije bilo slična, na Duhove, 24. V svete godine 1450.Nikola V proglasi Bernardina svecem. Dvije tisuće franjevaca pošlo je u svečanoj procesiji iz Araćeli u crkvu sv. Petra, i dok su prvi već stigli u Vatikan, posljednji još nisu ostavili Araćeli! Na kanonizaciji su bila prisutna tri buduća sveca franjevca - Ivan Kapistran, Jakov Markijski i Dijego iz Alcalà. A poslije smrti sv. Ljudevita Tuluskog Bernardin je bio prvi franjevac koji je proglašen svecem.

I s p u n j a s e 40 - g o d i š n j i s a n

Sveti Ivan Kapistran bio je čovjek malena stasa, ali krepka i zdrav. Otkad je postao redovnik, nikad nije znao što je to odmaranje: osim nekoliko sati sna, on je bio u neprestanom poslu ili molitvi. Ni najzdraviji organizam ne bi mogao odoljeti svim onim naporima koje je on još i povećavao mnogim pokorničkim djelima. Stoga je više puta teže obolio, a to je s druge strane bila sreća za njegovo tijelo koje bi se barem tada ponešto odmorilo, kad je svakako morao da nekoliko dana odleži. Inače je i bolestan radio sve do iscrpljenja, a još od onog pada u Brufi smetala mu je noga i patio se s očima već kao đak u Perudi. Kad sve to uzmemo u obzir, zaista se moramo diviti njegovoj herojskoj energiji i uvijek budnoj volji za radom.

Crkveni poglavari povjeravali su mu mnoge i raznovrsne zadatke, a on je svaki posao izvršio s jednakim zanosom i spretnošću. Njegov uzvišeni prijatelj sveti Papa Eugen IV /1431-1447/ imao je u nj neograničeno povje -

renje. U vrlo opasnim prepirkama o napuljsko prijestolje, poslije smrti Ivana II /1435/, više puta posreduje u Papino ime. - Nekoliko godina kasnije putuje u Svetu Zemlju. To putovanje značilo je za nj silnu žrtvu: nije volio mora! "Sam pogled na more meni je najgorča smrt" /mare mors amarissima/ - piše on 1440. sv. Bernardinu. -Nema u Italiji gotovo grada gdje nije propovijedao ili neku važniju misiju obavio. Čitave dvije godine radi u Milanu. Papa ga je slao a stari Vojvoda Visconti pozivao. Osobito je trebalo očuvati Milan od spletaka buntovnog sabora u Baselu, koji je 1439. izabrao bogatoga bivšega savojskog vojvodu Amedeja VIII antipapom pod imenom Feliksa V. Ivan ga je zvao "nesretnim"/Infelix/. On će doživjeti da se Feliks 1449. pokorio Nikoli V i u pokori ispaštao svoju zabludu do pobožne smrti 1451. To je i posljednji antipapa...

God. 1442. u istom poslu putuje u Burgundiju, Francusku, Nizozemsku. Povrativši se odatle, vrši znamenitu ulogu posrednika mira opet u Napulju, a zatim na Siciliji propovijeda križarsku vojnu protiv sve više nadirućih Turaka. - Uz ovaj i ovakav rad naš je neumorni apostol i pero ustajao na obranu Crkve i Sv. Oca; pisao lijepa djela o dužnostima svećenika i vjernika; najsavjesnije spremao materijal za svoje propovijedi, otpremao i primao bezbroj na pisma...

Kad je 1450. došao u Italiju izaslanik kralja Fridrika III, njegov tajnik, čuveni pisac Eneja Silvije Piccolomini /budući Pijo II/, mogao se na svoje oči uvjeriti kakav je to izvanredan čovjek. Zato je svjetovao svom gospodaru da ga pozove u Austriju, gdje je trebalo upravo takva čovjeka.

I zaista. Kralj Fridrik zamoli Papu Nikolu V, da mu pošalje fra Ivana, da u njegovim zemljama propovijeda mir i obnovu. Tada bi određeno da poslije korizme 1451. pođe u Austriju.

Spremajući se na put u Austriju naš Svetac nije znao da se neće više vratiti u svoju sunčanu Italiju koju je volio više nego ijednu drugu zemlju, ako i jest slutio da neće umrijeti u njoj. Polazeći iz Mletaka zaustavljao se u pojedinim gradovima, posvuda dočekivan kao "zvijezda vjere i kao najveći ures domovine", kako se izrazuje suvremeni humanistički pjesnik Petar Donato. Pratilo ga je dvanaest drugova: sedam svećenika, od kojih fra Petar Nijemac, i petorica braće lajika, od kojih fra Mijo Prus i fra Ivan Austrijanac. Talijansku su granicu prešli 17. svibnja 1451. Svetac je bio kao pomladen, izvanredno veseo, dok su neki od njegovih gorko plakali...

Sutradan su bili u Vilahu /Beljak/ u Koruškoj. "Činilo se da je došao Papa!" - izvješćuje o dočeku fra Ivan Fara, pratilac i kasnije životopisac Svečev. Slijedećeg dana Svetac propovijeda latinski, jer su slušači Slovenci i Nijemci, a zatim tumač prevodi na jezik slušatelja. Dojam je neopisiv. Donijeli su mnoge bolesnike, od

kojih četrnaest njih na sam Svečev blagoslov najednom ozdravlja! Drugi dan se slavi po prvi put svetkovina sv. Bernardina. Nova ozdravljenja. I pođe glas o velikom čudotvorcu munjevitom brzinom. Odsad će se u svakome mjestu odigravati slični prizori. Ivanov pohod njemačkim i susjednim zemljama bio je neprestan triumf vjere. O tih posljednjih pet godina života i rada sačuvao je više uspomena nego o svem ostalom njegvu životu.

S kraljem Fridrikom III sastao se prvi put u Bečkom Novom Mjestu 30. svibnja. 7. lipnja rano ujutro krenu prema Beču. Na putu se sreta sa procesijama koje mu izlaze ususret... Više od mjesec dana propovijeda u Beču, pa zatim dva mjeseca u Moravskoj, ide u Češku, Bavarsku, Amberg, Nürnberg, Bamberg, Erfurt, Jenu, Magdeburg, Halle, Leipzig Dresden, Lužicu, Šlesku...

U kolovozu 1453 on je u Poljskoj. U susret mu je izišao kralja Kažimir IV s kraljicom - majkom Sofijom, kaddinalom Sbignêvom Olesnickim, čitavim dvorom, svećenstvom, tisućama naroda. Osam mjeseci ostat će u toj zemlji radeći neumorno u svim pravcima općeg dobra. Kod kraljeva vjenčanja s Elizabetom Austrijskom naš je Svetac u svečanom govoru zaželio mladencima osobiti Božji blagoslov. Iz toga braka procvast će divan cvijet - kraljević Kažimir kojega će Leon X proglasiti Svecem! - - -

Plodonosni Svečev rad u srednjoj Evropi domalo je, iako ne sasvim prestao, a ono svakako bio umanjen zbog drugog posla koji mu je sada bio povjeren. 29. svibnja 1453. Turci osvojiše Carigrad. Sva se Evropa zaprepastila na taj glas. Svi su očekivali veliku navalu osmalijske sile na Evropu. I jednodušan je bio glas : treba joj se suprostaviti! To je zaista i trebalo, ali katolička Evropa nije bila složna! Vladari i velikaši gložili su se među sobom, a uz tu nevolju bilo je i stotinu drugih...

Papa Nikola V već 30. rujna potiče na junački otpor. O Jurjevu 1454. car Fridrih III sazivlje u Regensburg zbor svih kršćanskih država, a on prvi nije na nj došao! Uređen je i drugi za Miholjdan 1454. u Frakfurtu na Majni. Sada bude povjereno Ivanu Kapistranu da oduševi nehajne i svojom neodoljivom riječju podigne svu Evropu na križarsku vojnu protiv općeg dušmana. No ni njegova riječ nije to postigla ! Tako su se bila promijenila vremena...

Svetac je bio ipak razvio upravo nevjerojatnu djelatnost. On je na zboru u Frankfurtu, pa u ožujku 1455 na onome u Bečkom Novom mjestu, gdje se saznalo da je umro Nikola V. Naslijedio ga je stari kardinal Alfons Borja, prijatelj Svečev, koji se je nazvao Kalikst III. Od prvog dana svojega vladanja odlučio je uložiti sve da zaustavi tursku najezdu. 15. svibnja 1455. izišla je svečana križarska Bula. Ivan Kapistran prima od papina legata karinala Ivana Carvajala, 14. veljače 1456. u Budimu papino pismo kojim ga imenuje propovjednikom križarske vojne. A kad mu je zatim predao od Pape blagoslovljen križ Svetac ga obli suzama govoreći: - Branit ću ga do krvi, pa i sto puta na

dan , bude li potreba!

Međutim je Mehmed II već dolazio s vojskom. Početkom svibnja Sultan je pod Beogradom, tim "ključem Ugarske". Zaklee se da će ga osvojiti za 15 dana, a do dva mjeseca se nadao slaviti ramazan u Budimu! ... Voda križara imao je biti Sibinjanin Janko /Ivan Hunjadi/, ali križara nije bilo! Ugarska gospoda nikako da se osluče. Legat Carvajal muku je mučio da ih već jednom krene s redovitom vojskom Beogradu. Hunyadi je imao sa sobom premalo vojske i htio je da se nađe neki častan izlaz bez borbe.

Na to je Ivan Kapistran imao samo jedan odgovor: - Bog daje pobjedu! Podimo u Ime Isusovo, i pobjeda je naša!. On je duboko uvjeren da će njegovi križari pobijediti! Jer imao je i on svoju vojsku, o kojoj pjeva naš Milovan:

Mnogo hiljad' junaka,
Sve čobana i mladih težaka...

Bila je to narodna vojska oboružana svime i svačim, štapima, praćama, gvozdenim motkama, a najmanje redovnim oružjem, ali odlučna za svojim "pobožnim Ocem" i u vatru i u vodu, a za pobjedu Imena Isusova. Osim katolika bilo je tu i drugih kršćana, pa i Židova: Ivan je propovijedao slogu i ljubav među njima; samo jedan uvjet je bio - kao bojni zov gromko klicati : Isuse! Isuse! Isuse!

I kad je 21. lipnja pod veče Sultan naredio opći juriš na Beograd, upravo su Kapistranovi križari zajedno sa hrabrim građanima, odlučili o uspjehu nejednake borbe koja je trajala čitavu noć. Mlado jutro 22. srpnja Svečev spomendan sv. Marije Magdalene - pozdravio je oslobođeni Beograd pjesmom zahvalnicom...

Toliko je bilo oduševljenje među križarima da isto toga dana poslije podne jurnuše na Turke koji su se povlačili. Videći to i naš junak pođe za njima prenda sav iscrpljen oslanjajući se o štap. Kad su ga njegovi pratioci pokušali odvratiti: - Četrdeset godina sam čekao ovaj čas.., tko se boji, nek se vrati natrag!

V j e č n a s l a v a i n a g r a d a

Ne, naš se Svetac nije bojao!

A čekala ga je i posljednja borba: s polaganom smrću. "Podnositi i trpjeti, to je mučeništvo bez krvi; ali krvavo je mučeništvo uvijek slavnije, a jer je smrt gorča nego išta drugo, to se krvavome mučeništvu duguje veća čast." Tako je još 1441. pisao Ivan Kapistran.

Četrdeset godina je potomak starih vitezova sanjo o toj časti i nadao se doći do nje onoga 22. srpnja 1456.. Ali Gospodin mu je bio namijenio nekrvavo mučeništvo,no teže od krvava. On ga je junački izdržao!

Poslije odlaska Turaka ispod Beograda bukne domaće kuga. Obolio je i Sibinjanin Janko. I njegov sveti prijatelj ustrajao je uz njegov mrtvački leđaj do posljednjeg

mu duha. Slavni junak umro je 11. kolovoza. No ni Ivan Kapistran nije bio zdrav: već 6. kolovoza napala ga je visoka ognjica sa žestokom dijarejom. Njegov jaki organizam premda sav istrgan naporima te godine, junački se borio. Nekoliko se puta činilo da će pače i oboljeti, ali onda je bilo sigurno da će podleći.

Po želji Nikole Iločkoga, budućega "kralja Bosne" koji je Svece veoma štovao, došao je 1. IX u Ilok da odboluje svoju posljednju bolest. Iločki samostan bijaše njegova posljednja ustanova. Tu je i sam želio da mrtav počiva. U noći poslije Male Gospe sazano je sigurno da će brzo umrijeti. To ga je napunilo osobitom radošću; samo je žalio što mu je zakraćeno dugo željno mučeništvo... Ali zato je morao izdržati 78 dana teške bolesti: Zamjena je bila obilata!

Dan prije smrti zamolio je bolničara da za Braću zapiše ovu preporuku: - Tri stvari treba da se drže u svakom samostanu: revnost u Božjoj službi, bratska ljubav i opominjanje onih koji pogrešuju...

Sutradan 23. listopada 1456, uveče, sklopljenih ruku, širom otvorenih očiju, tiho je preminuo okružen braćom u molitvi.

Bio je sahranjen u samostanskoj crkvi u Iloku, ali se kasnije sa eo trag svetim moćima. Danas nitko ne zna da li su i gdje su sačuvane. - 14. listopada 1690. papa Aleksandar VIII proglasio ga je Svecem zajedno sa njegovim prijateljem Lovrom Giustiniani, subratom Paskalom Baylon i još dvama Ivanima: Ivanom od Boga i Ivanom od S. Fakunda.

VII

SVETI VIKAR BOSNE

J A K O V G A L G A L A i z Monteprandona

/ 1394 - 1476 /

P r v e g o d i n e i p r v i u s p j e s i

Naš se Svetac rodio u mjestncu Monteprandone, u pokrajini Ascoli - Piceno, u oblasti Marke / Krajina / s glavnim gradom Jakinom /Ancona/. Bilo je to u nedje - lju 1. rujna 1394. Kako se talijanski nedjelja zove domenica tó su mu roditelji na krštenju dali ime Dominik uz Antun. Otac se zvao Ruffo Antonio Gàlgala, a majku su svi mještani mazivali Tona. Bili su to siromašni ljudi s brojnom djecom, dobri kršćani. Maloga su Dominika odgajalis sa svom pažnjom, a dječak je već zarana pokaziveo bistru pamet i pobožnu ćud. Imao je rođaka svećenika koji mu je omogućio da uči latinski i time sebi otvori put na visoke škole. Pravo je izučio u Perudi, još vrlo mlad postao doktor i dobio službu u Firenci.

Pred mladim i sposobnim doktorom pružao se svijet šaren zanamljiv. No mladićevo je srce čeznilo za visinama. I jednoga dana, baš na Veliki petak pokuca on na vratima nedalekle kartuzije moleći da ga zaodjenu bijelom haljinom sv. Bruna. Prior je saslušao njegovu molbu, ali nije htio da se mladić prenagli i svjetova mu neka još nekoje vrijeme počeka, a međutim će se moliti Bogu da ga prosvijetli.

Dominik posluša. On će poći k svojoj braći da s njima sredi obiteljske prilike i onda kreni kamo ga Bog pozove. Tako je stigao u Asiz gdje se svratio Svetoj Mariji Anđeoskoj koju su godinu dana prije /1415/ naselili opservanti. Moleći u Franjinoj Porciunkuli, ču neodoljiv nebeski glas koji ga je zvao u Franjinu sljedbu. Tako 25. srpnja 1416. uđe u franjevački Red i uze ime fra Jakov, u čast sv. Apostolu čiji se blagdan uprav slavio. Bio je to prvi opservant koji se obukao u Porciunkuli. S njime je "redovničko opsluženje dobilo magnum ornamentum et incrementum", kako se lijepo izrazio stari Wadding.

Svoj novicijat proveo je fra Jakov u Carceri iznad Asiza u gudurama brda Subazija. Svečane zavjete položio je godinu dana kasnije u Porciunkuli, a onda se za tri godine posvetio teološkom studiju. Za svećenika je zaređen u Firenci 1422. od nadbiskupa Armerika đei Corsini. Na dan sv. Ante, svog zaštitnika, pjevao je prvi put sv. Misu i po ondašnjem običaju preko nje održao svoju prvu propovijed.

Za četiri godine što ih je proveo u Redu već je svratio na se oči i braće i poglavara svojim svetim

životom i osobitom pokorom. Sada je došla k tome i njegova izvanredna rječitost i apostolski žar, o kojima je odmah očito svjedočila ona prva propovijed. Bilo je jasno kamo ga Bog šalje! I poglavari mu domalo povjeravaju sve više i sve češće službu propovjednika.

B o r a c G o s p o d n j i

Jakov Markijski bio je rođeni borac za sve što je dobro i plemenito. A sva je njegova broba išla za tim, da se slavi Ime Isusovo i širi njegovo kraljevstvo. U tome idealu vidio je smisao svog života i rada; za nj je spreman dati sve i svoju krv do posljednje kapi, nesebično, bez opoziva!

A tri su područja na kojima se odvija njegova borba za kraljevstvo Božje. Prvo je: njegovo lično posvećenje, jer je kraljevstvo Božje najprije u nama, kako je rekao Isus /vidi Lk 17,21/. Ušavši u Red iz najčistijega svrhunaravnog idealizma, bio je uvjeren da bi značilo izdati svoj životni ideal kad ne bi uložio sve svoje nastojanje oko težnje za savršenošću. A jer je kodeks franjevačkog savršenstva sv. Pravilo, to se fra Jakov od prvog dana stavio da ga vrši ad apicem et sine glossa, do sitnice i bez ublažavanja. I tako je ustrajao do smrti: punih 60 godina!

Da ništa drugo nije činio, već bi to bilo dovoljno da bude uzdignut na oltar kako se izrazio neki Papa. Ali on se za svoj ideal i herojski borio! U našem se menologiju, pod nadnevkom 6. svibnja, čita: - U Napulju, u Kampaniji, /uspomena/ blaženoga Venancija Magni od Fabrijana, ispovjedaoca, povjerenog druga i sljedbenika sv. Jakova Markijskoga.- Taj fra Venancij bio je brat lajik, čovjek bez visokih škola ali vrlo bistar i okretan. U Red ga je primio sam sv. Bernardin. Godine 1463. doznačen je fra Jakovu Markijskomu kao drug i lični tajnik. Za dugih 13 godina, sve do Svečeve smrti, ustrajao je on uza nj i preživio ga za 30 godina. Umro je 1506. u dubokoj starosti od 105 godina i 76 godina redovništva... On je bio intimni svjedok Svečeva trpljenja i njegove neopisive pokore.

Dakle, frate Venanzo, kako se sam zove, a Napuljci su ga od mila prozvali frate Abbondanzio, napisao je u svojoj priprostoj dijalektskoj prozi kratak, ali vrlo živ i neposredan prikaz "rođenja i života blaženoga Jakova", koji će 1912. opet otkriti i onda prvi put štampati prosla vljeni talijanski propovjednik Padre Teodosio Somigli 1924 /Archivum Franc. histor. XVII, III/. I evo što tu čitamo:

- Postio je svaki dan. Držao je sedam korizma u godini. Svake se noći bičevao. Više od trideset godina nije okusio mesa. Svaki dan je molio krunicu Djevice Marije. Svaki dan je govorio Misu i bio /čovjek/ velike molitve i razmatranja. Toliko je bdio u molitvi da je nekada usred molitve pao kao mrtav od silne pospanosti... Da izbjegne /razgovor/ i prištedi vremena išao bi spavati u sumrak..., i dizao se kad bi braća išla na spavanje: a on je već bio na molitvi. Imao je dar suza...

- Preko trideset godina mučila ga je tjelesna napast i uvijek se junački borio protiv nje. A kad se osjetio umornim poslije toliko vremena, pošao je k Sv. Mariji u Loreto i govoreći na oltaru pred njezinom slikom /svetu/ Misu, molio je da ga oslobodi od te napasti. Djevica Marija mu se ukaza i reče: "Sine, budi miran, bit ćeš oslobođen! I tako je i bilo jer od toga časa nije više osjetio žar tijela. A to sam ja saznao iz njegovih usta.

- Bio je trovan tri puta, jer su ga krivovjerci željeli vidjeti mrtva. Bio je napadnut osamnaest puta, ali ga je uvijek Bog čudom oslobodio od svakog zla. --- Blaženi je Jakov bio čovjek velike pokore; previše okrutan i strog sa svojim tijelom. Bdio je, postio, molio, bičevao se, nosio kostrijet i posebno znam da je više od osamnaest godina nosio oklop na golu tijelu... I uvijek se držao skrajnjeg siromaštva u odijelu, jelu, i u svakoj stvari kojom se služio sjalo je siromaštvo... Preko dvadeset godina prije smrti mučilo su ga mnoge bolesti, osobito ulozi; ... pačilo ga u bokovima, trpio je od kolike, od kamenca, a želudac mu oslabio, jetra se upaljivala... Nije imao nijednog zuba. Najgora njegova nemoć i najmučnija bilo je to što nije mogao spavati. Više puta je teško obolio, tako da kad je umro, bio je već šest puta primio posljednju pomast. ---

G l a s n i k e v a n đ e o s k e i s t i n e i ž i v o t a

Tako izvanredan život molitve i pokore kojemu se predao naš Svetac nije služio samo njegovu ličnom posvećenju. On je imao da bude uvjet uspjeha i na onome drugom području njegove borbe za kraljevstvo Božje: u dušama bližnjega. Kao vjeran sin svoga slavnog Oca Franje, ni Jakov Markijski nije htio živjeti samo za sebe. Njegov apostolski žar ga je gonio da koristi i drugima. Ni tu se nije nimalo štedio!

Posluh mu je povjerio službu pučkog propovjednika, mi bismo danas rekli: misionara, kakav je bio nekoć sv. Ante a u XV stoljeću Bernardin Sienski, Ivan Kapistran... Njegovo je oružje bila riječ Božja. Da riječ zaista osvoji duše za Boga, treba da uza nju djeluje i ono što će jedan moderni pisac /Chautard/ nazvati "dušom svakog apostolata", a to je duhovna, sveti život samoga propovjednika. Zato je Jakov živio sveto!

Pomtio je veliki svetac i propovjednik zapovijed svoga Pravila /pogl. XII/ da franjevci moraju biti "stabiles in fide catholica" - stalni u katoličkoj vjeri. Zato je i njegov program bio vrlo jednostavan: moji slušatelji moraju biti ispravni katolici - moraju živjeti po toj vjeri! Katolička vjera, i to živa vjera! A u doba kad je on djelovao, uza sve što su svi tvrdili da su "katolici", ipak su svakojake zablude kao troskot prekrivale tlo kršćanske Evrope. A i kod po vjeri ispravnih katolika vrlo često

život nije odgovarao toj vjeri.

U njegovoj užoj domovini, u Ankonskim Markama, osobito su upropaščivali duše zloglasni fratičeli, o kojima smo već jednom govorili. Služeći se upravo sotonskom lukavošću i proglašujući samo sebe pravim sljedbenicima Evanđelja, oni su potkapali temelje države i Crkve. Nisu priznavali ni Papu ni biskupa, ni cara; imali su svog tobožnjeg cara, papu, biskupe...Jakov je ustao sa svim žarom svoje apostolske duše protiv opasne sekte navješćujući pravu evanđeosku istinu.

Bog je blagoslovio neumorni rad svoga sluge. Kolovođe fratičela siktali su od bijesa gledajući kako narod hrli na propovijedi, kako se mnogi odvraćaju od njih, kako se glas Božjega glasnika sve dalje čuje i njegova riječ prodire u srca i duše.

Osokoljen tolikim dobrom, Svetac je želio poći i po drugim stranama Italije da zalutale povraća na pravi put, da miri zavađene, da iskorjenjuje mane i sadi kreposti, da potiče ljude na pokoru i dobar kršćanski život. I u tome smislu je upravio poniznu molbu Papi Martinu V proseći njegovo odobrenje i njegov apostolski blagoslov. Papa sav sretan odobrava njegovu želju i u krasnom pismu od 11. listopada 1426. ovlašćuje ga da smije po svoj Italiji nastaviti svoj dosadašnji blagoslovljeni rad. Ujedno mu dopušta da izabere među svojom braćom još četiri druga svećenika i daje im široka ovlaštenja...

Sada žar velikog apostola ne poznaje granica. I domalo se s kraja na kraj Italije s udivljenjem spominje njegovo ime; gradovi i sela žele ga vidjeti i čuti. Preko trideset godina propovjedat će on svaki dan, a nekada i tri i četiri puta na dan. I preko granica Italije pročulo se o njemu i o čudesnim događajima koji su pratili njegovo propovijedanje. Sa svih strana su tražili da dođe i k njima. Osobito je car Sigismund polagao najveće nade u njegov apostolat u svojim zemljama. Jakov Markijski postaje - kako je o njemu s potpunim pravom, u pismu senjskim Frankopanima 25. X 1438, pisao njegov vrhovni starješina Vilim od Kazala - "ne samo u svemu Redu nego na svemu svijetu najodličniji propovjednik, u redovničkom opsluženju najneporočniji Otac od čijeg nauka i primjera sva Italija, sva Ugarska - sja!" Narod ga je zvao "Sveti Jakov" ---

G e n e r a l o v k o m i s a r i
v i k a r B o s n e

I toga najneporočnijeg opslužitelja sv. Pravila imenovao je isti general Vilim svojim vizitatorom i komisarom u Bosni, gdje će ujedno biti Vikar. S tim dolazimo na treće područje Svečeva djelovanja: revnovanje za opsluženje.

Kao sveti Bernardin, sveti Kapistran, i naš je Svetac nastojao svim silama svoga velikog srca da se franje-

vački Red povrati onom prvotnom " opsluženju Evanđelja" o kojemu govori sv. Franjo na početku svoga Pravila, a u čemu su sv. Patrijarka i njegovi prvi drugovi ostavili nenadmašiv primjer svim budućim pokoljenjima. U tom svom nastojanju doživio je bezbroj svakojakih kušnja i suprotivština, ali nije klonuo. I doživio je mnogo radosti i utjeha: množili su se samostani opsluženja, stotine mladića molilo da ih primi u Red i da im pokazuje put. Jednog dana u Perudi dolazio je k njemu mladi pravnik Ivan de Amicis. Ni je ga Svetac još ni dobro vidio, a dovikuje mu: -Zdravo, brate Bernardine! Hoću da se tako zoveš i ne protivi se! - 12. III 1445. dao mu je franjevačke haljine. I to je onaj slavljeni blaženi Bernardin od Fosse, koji će 1464.postati Vikar u Bosni / umro 1503/. A 14. V 1456. primio je u Padovi od sv. Jakova redovničko odijelo i 17-godišnji Martin Tomitani, budući bl. Bernardin od Feltre /umro 1494/, novi Bernardin Sienski--- Kod takih uspjeha,šta su značile sve patnje i potoškoće?!...

Nije stoga bilo nimalo čudno što je franjevački general Vilim od Kazala upravo Jakova Markijskoga slao u Bosnu kao "svoga komisara i vizitatora s punom svojom vlašću i moću" baš u možda najkritičnijemu času njezine franjevačke povijesti. Bosanska je vikarija bila sretna što su tamo dolazili najbolji ljudi iz raznih provincija Reda. Njezin prvi poznati nam Vikar bio je blaženi /u Redu/ Peregrin iz Sasko, kasnije biskup /umro 1356/. Njegovi su nasljednici, osobito izvrsni fra Bartul od Alverne /1367- c. 1406/, svoju vikariju znali uzdržati na visini redovničkog života. Zar nije značajno što je upravo bivši bosanski misionar za 30 godina bl. Ivan Ristori, vodio mladog Bernardina Sienskoga...

Nego u početku 15. vijeka domaće nesuglasice u samoj zemlji, bolno pitanje "patarena", sve jače nadiranje Osmanlija, - sve to bijaše uzrokom da je stanje u bosanskoj kraljevini bilo vrlo nesigurno i teško. A to se odrazilo i u redovničkom životu i u misonarskom radu franjevaca. Dotadašnja uzorna stega i vjerno vršenje Pravila počeše ovdje, ondje popuštati. I trebalo je jake, ali i svete ruke da prihvati upravu golleme vikarije. To je bila ruka Jakova Markijskoga!

Generalovo imenovanje od 1. IV 1432. zateklo je Sveca po svoj prilici u Dubrovniku. Po svom običaju, kad se radilo o naredbi poglavara koji je ovog puta govorio i u ime samoga sv. Oca Eugena IV, fra Jakov je odmah, bez otezanja i odlaganja krenuo u Bosnu. Nažalost, ovo za nas tako važno razdoblje Svečeva života čeka još svoga povjesnika! Sve ono što su o tome iznijeli veliki Wadding, pa za njim Fabjanić, Batinić, Fermedžin, Jelenić, Božitković i drugi, svo su to kamenčići--- Ne će li se naći netko mlad i odvažan pa da nam i zgradu podigne!...

No nije samo bosanska vikarija tištila pleća velikog reformatora, sva Ugarska, Njemačka, Poljska upirale su oči u njega. Zato je on morao sebi naći zamjenika. I

našao ga je u onomu fra Ivanu Korčulaninu, kojega spominje "ban Ivaniš, knez cetinjski i kliški i veće", kao "počtovanoga muža, otca našega duhovnoga Žuvana, vikara bosanskoga" - tako u maloj bosančicom pisanoj ispravi o kojoj smo govorili u prikazu o sv. O. Franji! U njoj se spominje i "crikva svete Marije pod Vsinjem", a datirana je isto "pod Vsinjem 22. I 1434"...

Mora da je fra Žuvan uživao potpuno Svečevo povjerenje kad mu je ovaj sasvim predao vikariju, a sam se povratio 1434. u Italiju. Tu se je pred generalovim zamjenikom fra Antom od Gvarana odrekao bosanskog vikarstva jer su ga čekali drugi zadaci. No kad je došao u Firencu da se pokloni Eugenu IV, ovaj ga je primio najmilostivije, ali nije prihvatio njegove odreke. Tako se on opet vraća u Bosnu kao Vikar 1435. U svojoj teškoj službi ostat će još dobrih pet godina. Ali on nije samo sjedio u Fojnici i dao odatle direktive. Prokrstario je on čitavom Bosnom /u ondašnjem opsegu!/ više puta, a uz to ga vidimo u radu i po svim pograničnim zemljama. Shvatljivo je da je tolik i takav rad morao sasvim narušiti njegovo i onako krhko zdravlje. Tako su ga poglavari 1440. riješili vikarske službe u našim stranama i povjerili mu druge pod njegovim rodnim nebom, u Italiji...

Uspomena o djelovanju velikoga Sveca i apostola u staroj Bosni Srebrenoj ostala je živa u narodu kroz vjekove, sve do današnjeg dana. Wadding piše kako se narod u Ostružnici, pred Fojnicom, potužio Svecu da u njihovoj vodi nema nikakve ribe i zamolio ga da tu vodu blagoslovi. On to učini. Domalo bi u Fojnici ribe izobila "i to obilje još traje", dodaje pisac. A predaja o tome živi i danas u onom kraju ! - Drugi put je sv. Vikar sa svojim pratiocem, negdje u blizini Modriče prolazio poljem. Molili su božanski oficij. A od nekakve crne bare razlijegalo se kreketanje bezbrojnih žaba. - Umuknite, žabe! - zapovjedi Svetac. Nasta tišina. Kad su poodmakli, sjeti se Vikar, pa posla natrag pratioca da u njegovo ime dopusti žabama kreketanje. Vrati se taj i doviknu: - Krekeći, žabo!... "U onome mnoštvu žaba čuje se u toj bari samo jedna gdje krekeće", završuje Wading svoju pripovijest. A dođete li i danas u bosansko selo Tišinu, bez sumnje će vam netko kazati: - Molim Vas, naše žabe ne krekeću; prokleo ih sveti Jakov...

I m r t a v j o š g o v o r i ...

"Bio je izvan Italije više od 12 godina", kazuje nam fra Venancij, i "sve su one strane trčale za njim"... A za njim su pogotovo trčale sve strane njegove rođene zemlje u kojoj ga je narod mogao ne samo vidjeti i čuti nego i razumjeti, bez tumača. Najposljednji koji su ga slušali bili su Napuljci. U njihovu gradu, na rukama svoga vjernog fra Venancija, neprestano ponavljajući sveta imena Isusa i Marije, sveto je preminuo 28. studenoga 1476, u svojoj osamdeset trećoj godini.

Zanimljivo je da je Svetac uvijek bio rumena lica uza sve svoje pokore i neprestan post. To je rumenilo ostalo i poslije njegove smrti za svih onih četrnaest dana što je mrtav bio izložen pobožnosti vjernika. Sprovod velikog Pokojnika zapravo bijaše neusporediva procesija. Mrtvo tijelo, od kojega se širio ugodan miris, bilo je slijedeće godine, po naredbi Svečeva subrata i prijatelja Siksta IV, izvađeno iz groba i časno sahranjeno u samoj franjevačkoj crkvi sv. Marije della Nova u Napulju. Tu se ono i danas uvelike štuje, u dragocjenu kovčegu, potpuno neoštećeno i čitavo, baš kao da spava!...

Štovanje sv. Jakova dopustio je Leon X 2. kolovoza 1515, blaženim ga je proglasio Urban VIII 12. kolovoza 1624, a svetim Benedikt XIII 10. prosinca 1726. Tada su se za neprekidnih osam dana slavile najsjajnije svečanosti u njegovu čast u Gospinoj crkvi Aracoeli. I danas je u mnogim krajevima veoma živo njegovo štovanje, osobito u spomenutoj crkvi sv. Marije u Napulju. Pogled na ono usnulo tijelo djeluje i sada kao tajanstven šapat s drugoga svijeta ---

---

Bilješka. O svetom Jakovu, kao i o sv. Kapistranu, osobito se zanimljivo čitaju Waddingovi "Ljetopisi". I inače je to vrlo ugodno i pobudno štivo!

VIII

NEVJEROJATNI, ALI ISTINITI POKORNIK

P E T A R A L K A N T A R S K I

/1499-1562/

D o p u n j u j e m n a s v o m e t i j e l u p a t n j e Kristove /Kol 1,24/

Kad je na Bijelu nedjelju, 28. IV 1669, pobožni papa Klement IX u bazilici sv. Petra svečano proglašivao Svetim bl. Petra iz Alkantare, nije možda ni slutio, da ne će izdati uobičajene "bule o kanonizaciji", kako je od srca želio. Domalo je stari papa obolio i 9. prosinca umro, poslije nepune dvije godine i po od svog uzvišenja na papinsko prijestolje...

Zatim će proteći četiri duga mjeseca iščekivanja dok iz mučnoga konklava izide njegov nasljednik, koji će baštiniti njegovo ime i njegovu pobožnost prema novome Svecu: - Klement X. Iako starac od 80 godina i k tome bolešljiv, on se odvažno prihvatio posla nastavljajući svestrani rad svog Prethodnika.

Tako je već malo dana - 11. V 1670. - poslije svog izbora izdao u njegovo i svoje ime spomenutu "bulu kanonizacije" /Romanorum gesta Pontificum/, koja će imati iste učinke kao da je izdana još 28. IV 1669. U svojoj Buli Klement je majstorskim potezima ocrtao čudesni Petrov život i njegovo značenje u duhovnom životu sv. Crkve. Osobito je značajna rečenica kojom se Svečeva pokora naziva "exemplar incredibilis poenitentiae cum summa innocentia coniunctae": nevjerojatna pokora uz najveću nevinost.

I zaista! U povijesti Crkve nije nam poznat ni jedan drugi Svetac koji se onako i onoliko trapio kao sveti Petar Alkantarski, a malo ih je koji su već od najranijeg života živjeli pravo svetačkim životom kao on. Današnjemu čitatelju čisto se koža ježi čitajući što li je on sve izmišljao kako će svoje tijelo bolnije mučiti! A ta nevjerojatna pokora čini nam se još nevjerojatnijom kad se sjetimo da je on svoju krsnu nevinost sačuvao neokaljanu sve do smrti i živio - po riječima Karla V - više na nebu nego na zemlji... Zašto, dakle, ta pokora?!

Da nisu možda Svečevi životopisci preuveličali njegovo trapljenje? Nisu! Za to imamo svjedoka iznad svake sumnje - sv. Tereziju Avilsku, na koju se poziva i Klement X. Ona je u svojoj autobiografiji vrlo živo ocrtala čudesni život svoga svetog savjetnika u karmelskoj reformi. Njegovu pokoru ističe na osobit način i tvrdi da je ona bila Bogu osobito ugodna. A zašto?

Na to pitanje odgovaramo tajanstvenom i dubokom riječju sv. Pavla u poslanici Kološanima 1, 24: - I sad se radujem u patnjama za vas, i dopunjujem na svome tijelu nedostatak Kristovih patnja, za tijelo njegovo, koje je Crkva. To je ona divna istina o dušama-žrtvama koje svojim trpljenjem, zajedno s Isusovim, naknađuju za grijehe svijeta. I upravo u naše razmaženo doba Crkva priziva u pamet dogmu "općinstva svetih" i veliko otajstvo "mističnoga tijela Kristova", a duhovni pisci / na pr. slavljeni Père Plus S.I/ ističu "misao reparacije" /L'idee reparatrice, djelo P.Plusa.../: pod izranjenom Glavom ne dolikuje razmaženo tijelo; velikodušno trpljenje pojedinaca na spas je čitavom svijetu...

Stari životopisac sv. Petra Alkantarskoga /v. Annales Min.XIX, p. 395/ vrlo je dobro shvatio razlog Svečeve pokore kad je ustvrdio da on "velut totius mundi hostia ad altare sacrificaturus devote procedebat" /pobožno je polazio pred oltar da čita Misu kao žrtva svega svijeta/ i da "variis corporis cruciatibus Salvatorem imitari studebat" /nastojao je oponašati Spasitelja različnim trapljenjem svoga tijela/... Prema tome udesio je za se i svoje najbliže sljedbenike pokornički samostanić u Pedrosu 1557.

R a n a p r i p r a v a

U Alkantari /-Most na Taju/, u španjolskoj krajini Estremaduri, nedaleko od portugalske granice, rodio se 1499. namjesniku Petru Garavito i njegovoj supruzi Mariji Villella sinčić kojemu na krštenju dadoše ime Petar. U roditeljskoj kući mali je Petar imao pred očima žive primjere kršćanskog mišljenja i života pa je već kao nejako dijete pokazivao neku osobitu ozbiljnost i ljubav prema crkvi i pobožnosti. Volio je samoću i molitvu, vježbao se u samozataji i strpljivosti, uvijek mio i poslušan, svakomu uslužan. Zvali su ga "sveti dečko". Jedva mu bijaše sedam godina, a već se znao tako zanijeti u promatranju da ga nisu mogli trgnuti iz njega. Pokazivao je osobitu bistrinu i brzo napredovao u nauku, na veliku radost svojih plemenitih roditelja.

Kad mu je bilo dvanaest godina, umre mu dobri otac; majka se nešto kasnije preudala za Alfonsa Barrantes, vrlo dobra čovjeka, u kojemu je Petar dobio drugog oca. Alfons nije pravio razlike između njega i svojih rođenih sinova. Poslao ga je na dalje nauke u Salamanku. Tu je naš mladić nastavio s još većim žarom svoje pobožne i pokorničke vježbe, isticao se u ljubavi prema siromasima i bijednicima. U svom srcu je osjećao sve više čežnju za povučenim redovničkim životom, ali ga je i svijet mamio svojim obećanjima. Izvrstan đak, visok, lijepo razvijen i pristao mladić, dosta bogat, s dobrim obiteljskim vezama - mogao se nadati sjajnoj karijeri...

Ali njegovo je srce već zarana bilo osvojeno od viših ideala, i borba nije dugo trajala: nadobudni se mladić odlučio za veće i savršenije i to tako da se više nikad neće obzirati natrag. - I eno, s blagoslovom roditelja, stupa

1515. među "bosonoge franjevce" kustodije Sv.Evanđelja, u strogom samostanu Manjarretes, u Kastilji. Mladi se novak od mah uživio u pokornički život i domalo nadmašio i starije redovnike. Tà bio je dobro pripravljen...

Te iste godine, 28. ožujka, rodila se u "viteškoj Avili" Terezija de Cepeda, buduća obnoviteljica Karmela, učenica Petra iz Alkantare ---

S t r i c t i o r et s t r i c t i s s i m a o b s e r v a n t i a

Isti duh koji je poticao bl. Pavlića, svete Bernardina, Ivana Kapistrana i Jakova Markijskoga s čitavom četom sumišljenika, u Italiji i u našim stranama, bio je živ i u Španjolskoj.

Tu su postavili temelje strogoj opservanciji tri Petra: bl.P.de Villacreces /umro 1422/, sv. P.Regalado /umro 1456/ i bl. P. Santojo /umro 1431/. Njih i njihove gorljive učenike i drugove možemo nazvati starijom generacijom španjolskih opservanata. Novija generacija počinje radom bl.Ivana de la Puebla /umro 1495/. Oko 1490. on osniva u Sierri Moreni samostan N.G. Anđeoske, i to je početak anđeoske kustodije, pod Generalovim vikarom ultramontanske grane opservanata. Poslije njegove smrti, najvjerniji njegov učenik bl. Ivan de Guadalupe, željan još veće strogosti, oko god.1500, uz pomoć trećeg Ivana de Aguila, s još nekoliko svetih redovnika, dijeli se od Anđeoske kustodije i započinju reformu strictioris opservantiae u novoj kustodiji sv. Evanđelja. Bl. Ivan će umrijeti 1505, dok će sluga Božji treći Ivan premašiti i stotu godinu života /umro o.1580/.

To je početak ogranka bosonogih franjevaca: išli su potpuno bosi, bez ikakve obuće. Zvali su ih i "fratri kapučari", jer im je kapuč imao neki osobito upadan oblik. Živjeli su veoma strogo, a narod ih upravo zbog toga i volio. Dakako, naš je Petar ušao u tu kustodiju. -

29. V 1517. Papa Leon X svojom konstitucijom Ite vos in vineam meam razdijelio je franjevački red na konventualce i opservante, a ovima je pridružio razne reformne ogranke, pa i bosonoge - discalceate. Ovi su potpali pod ultramontanski komisarijat, kojemu je prvim komisarom imenovan bl. Gabrijel Marija. On je 1519. dotadašnju kustodiju sv. Evanđelja uzvisio na stepen provincije pod zaštitom sv. Gabrijela. Provincija je i dalje sačuvala svoje konstitucije i naziv bosonogih.

Domalo je Provincija osnivala novi samostan u Badajozu. Taj posao su povjerili mladomu fra Petru imenovavši ga i starješinom novog samostana, premda još nije bio svećenik! A kad je 1524. postao svećenik i naskoro propovjednik, sav se predao apostolskom radu, ali nimalo ne popuštajući u svojoj pokori. Glas o njegovoj svetosti raširio se po svoj Španjolskoj i dalje. Gdje se god pojavio, narod je hrlio na njegove propovijedi i preporučivao se njegovoj molitvi.

Među braćom je Petar uživao najveći ugled i našao dosta vjernih učenika. Godine 1538. izabran je jednoglasno za provincijala. Sve njegove molbe da ga toga oslobode nisu pomogle. Pače poslije svršena trogodišta bi odmah određen za još teži posao: imao je zajedno s Ivanom de Aguila pomoći kod osnivanja arabidske kustodije u Portugalu. Tu je u dva navrata, radio oko 5 godina...

Kao provincijal naš je Svetac pokazao izvanredan žar utvrđujući braću u što savršenijem vršenju svetog pravila. Konstitucije bl. Ivana Guadalupskog obnovio je i pooštrio, a braća ih 1540. veselo prihvatiše. To mu je bila nagrada za njegovo neumorno revnovanje!

Ipak njemu još nije bilo dosta: njegov je ideal bio - strictissima opservantia....

V i š e t a m n i c a i l i g r o b n i c a n e g o k u ć a

Kad se fra Petar povratio iz Portugala, dočekaše ga u provinciji s vješću da je upravo izabran za definitora. God. 1553. poslan je kao provincijalov drug na Opći zbor svega reda u Salamanci. Novim generalom bi izabran fra Klement Dolera iz Moneglie, koji je tih dana imao prigode da lično upozna velikog sveca. I kad se slijedeće godine 1554, na dan sv. O.Franje, sastao kapitul provincije sv. Gabrijela, general je svakako htio da fra Petar opet bude provincijal.

Međutim, Sveca je Bog neodoljivo zvao u samoću. I sve je udesio tako da je general odustao od svog nauma, a Papa Julije III upravio je Petru osobito pismo kojim ga oslobađa svake službe i dopušta mu da se trajno povuče u samoću. Tako će on sa svojim najmilijim učenikom fra Mihovilom de Catena poći u grad Coriu, u staroj Kastilji, gdje mu biskup ponudi neku crkvicu podaleko od grada. Tu podigoše siromašnu kolibicu i nastane se u njoj.

Svetac je provodio duge dane u molitvi i promatranju, u pokori i nebeskim utjehama. I jednog dana g.1555. krene s fra Mihovilom na dugi put - u daleki Rim da predoči sv. Ocu svoje osnove na koje ga je poticao Bog. Julije III u prvi mah nije bio sklon da mu dopusti reformu za kojom je Petar čeznuo. A još manje bijaše tomu sklon general Reda. Bojali su se novih trzavica i cijepanja.

Petar je ponizno primio to odbijanje, a podvostručio pokore i molitve. Onda je po drugi put stupio pred sv. Oca s istom molbom. Na veliko iznenađenje sviju, Julije ga sada primi veoma milostivo i odobri sve što je Svetac želio! A da među njegovom subraćom u Španjolskoj ne bude razmirica, odijelio ga je od njih i stavio pod zaštitu generalnog Magistra franjevaca konventualaca, koji je tada bio odlični fra Julije Magnani. On objeručke prigrli velikog pokornika i dade mu sva potrebna ovlaštenja.

S Papinim i generalovim pismima vrati se Svetac u Španjolsku i započe s nečuvenim žarom i uz neopisive žrtve

ono,za čim je već toliko godina čeznula njegova herojska duša;najstrože vršenje Franjina pravila.I imao je silna uspjeha. Četrnaest godina prije njega /1541/ sličan je pothvat bio započeo drugi veliki pokornik bl. Ivan Pascual,isto pod okriljem konventualskog ogranka, ali s dosta dobrim uspjehom. Iza njegove smrti /1552/ njegovi su sljedbenici nazvani paskvaliti, živjeli u tri četiri mala samostana pod zaštitom sv. Josipa. Sada se svi pridružiše sv. Petru. Tako je on mogao osnovati Kustodiju sv. Josipa, koju 1557. potvrdi konventualski general imenovavši ga njezinim Komisarom.Sada je njegov službeni naslov: Frater Petrus de Alcantara Commissarius Generalis Fratrum Minorum Conventualium Reformatorum per Hispaniam...

Srce i središte kustodije sv. Josipa bio je samostanić u mjestancu Palanncar kod Pedrosa.Svetac ga je podigao i udesio potpuno po svom ukusu te iste godine i posvetio Bezgrešnom Začeću.Tako siromašno,tijesno,neudobno da su se ljudi pitali nije li to tamnica prije nego prebivalište živih ljudi!...A ipak tu je živjelo 12 ljudi,bolje reći:svetih pokornika.Nikad vina, mesa,ribe,mliječnih jela;samo tanjur sočiva ili zelja,spremljena u nedjelju za čitavu sedmicu... Rano ustajanje,duge molitve i razmatranja,kratak noćni počinak na tvrdoj dasci ili golој zemlji.Oko tijela sindžirići ili kostret;više puta bičevanje do krvi.To je njihov život!

A njihov Poglavar nadmašuje ih u svemu! Dok drugi mogu da se barem isprave u svojoj ćeliji on je za se izabrao nekakvu škulju ispod stepenica , sa 4,5 stope dugu,3 visoku, tako da se on, čovjek visok, nije mogao u njoj ni ispraviti ni ispružiti, nego je ili klečao ili sjedio, a sjedalica mu je nekakav kamen, uzglavlje daščica o stijeni pričvršćena. Nikada nije spavao više od sat i pol, i bojao se sna više nego smrti jer ga "rastavlja od Boga, dok će ga smrt s njime združiti". Svako noći dva se puta bičevao do krvi, a udarao se tako jako da je stropotom budio one u susjednim ćelijama. Nikada nije glave pokrio iz poštovanja prema prisutnosti Božjoj; jeo je svaka tri dana i to najkukavnije hrane,često još i pepelom posute; nekad i po osam dana nije ništa okusio, a jednom je tri godine proživio o kruhu i vodi. Nosio Nosio je samo jednu tuniku /habit/, koju je sam prao, a zimi još kratak plašt. To i još mnogo drugih "mučenja" zadavao je svom tijelu s kojim je učinio pogodbu da će trpjeti dok je na ovom svijetu, a kad bude u nebu navijek će počivati... Gvozdeni oklop, što ga je nosio oko tijela 20 godina tako se je srastao s njim da mu ga nisu ni poslije smrti mogli skinuti ! - - - Zanimljivo je spomenuti da je sv. Petar Alkantarski nebeski zaštitnik - noćnih stražara...

N a m i s t i č k i m v i s i n a m a

Koliko je Bogu bila ugodna Petrova pokora, pokazao je On time,što ga je obdario bezbrojnim svrhunaravnim darovima. Tu su nebeska viđenja, tu svakidašnje ekstaze, tu lebdenje u zraku pače i lećenje, tu dar čudesa, čitanja srdaca, proricanja...Zatim i neobična njegova pokora za dugih 47

godina, uz onoliko napore, uz tako česta i duga putovanja, a sve pješice i potpuno bos, taj portentum poenitentiae - kako su ga nazvali - bio je moguć jedino po osobitoj Božjoj milosti!

Razumljiva je stoga i silna popularnost što ju je Svetac uživao u cijeloj Španjolskoj od carskog dvora pa do posljednje kolibice. Mnogi sveti i veliki ljudi bili su bjegovi prijatelji; na pr. sv. Franjo Borgia, koji mu je pisao, pače 1557. više dana bio je i njegov gost u Pedrosu. Velik broj kandidata stupao je u njegovu prestrogu zadrugu.

No najvećeg je udivljenja vrijedno njegovo sveto prijateljstvo s velikom Terzijom Isusovom. Godine 1558. prosvijetljen s neba sam jepošao u Akvilu, gdje je velika mističarka proživljavala teške dane. Ni najučeniji bogoslovci nisu shvaćali putova kojima ju je vodio Bog. Bila je uvjerena da je zaista Bog vodi, a drugi su to smatrali njezinim umišljanjem. Već prvi sastanak sa svetim Petrom Alkantarskim pokazao je Svetici da je potpuno shvaćena; da je to čovjek kojega joj šalje Bog i koji iz vlastitog iskustva može suditi o mističkim visinama.

Svojim prosvijetljenim savjetima, svojim neumornim i uglednim zauzimanjem kod uplivnih ljudi, svojim pismima, sa svojoh sedam blagoslovljenih sastanaka, za one 4 godinedo svoje smrti - sv. Petar je zaista desna ruka velike Svetice. u njezinom golemom pothvatu oko reforme Karmela i u izvanrednom poslu osnivanja prvog njezina samostana sv. Josipa u Avili.

Na žalost, u spisima o sv. Tereziji više se puta ili šutke prelazi ili nuzgredno spominje uloga sv. Petra Alkantarskoga u njezinu najvećem djelu. Naprotiv, sama Svetica u "Svom životu", osobito u pogl. XXVII, XXX, XXXV i XXXVI, nesumnjivo i jasno priznala tu odlučnu ulogu i o Svecu napisala najljepšu " biografiju" što postoji... I bula kanonizacije ističe njegovu bitnu suradnju u obnovi Karmela, dok stari karmelski zgodopisac Franjo od sv. Marije preporučuje svojem Redu da "illum plena voce nominet Patrem" /glasno nazivlje ocem/...

U inače brižno rađenom hrvatskom prijevodu Terezijine "Knjige o životu" /Djela I,Z. 1933/ ima dosta štamparskih pogrešaka; one znadu i potpuno izmijeniti smisao! Takva je upravo i ona u Glavi XXXVI:"Da ne dođoh...,a mora biti:"Da ne dođe / govor je o "svetom starcu" Petru Alk./ baš u zgodan čas,... ne mogu pojmiti kako bi mogao uspjeti pothvat. - - - Malo poslije toga uze ga Gospodin Sebi. Čini se da ga je sačuvalo Njegovo Veličanstvo dok ne svrši ovaj posao..." /str.237/. -

"O s r e t n a p o k o r o !"

No Gospodin je sačuvao našega Sveca na životu za još jedan posao, glavni posao njegova poslanja!

Već se navršilo Svečeva komisarstva, i on zamoli Generala Magnanija da mu imenuje nasljednika. General, na

veliku radost njegovih sinova, potvrdi Sveca i dalje u istoj službi. Nekadašnje poteškoće dosta su ublažene, ali još nije bio potpuno zajamčen nesmetan razvitak obnovljene kustodije sv. Josipa. Zato Petar u početku zime 1559. krene i drugi put u Ri s jednim pratiocem, pješice i bos, dakako. Stigli su pri kraju ožujka. Generalni magistar i papa Pavao IV primiše ga veoma milostivo i dadoše mu najveća ovlaštenja, prvi pismom od 18. IV, a drugi od 8. V. U lipnju krene Svetac natrag gologlav kao i uvijek...

U smislu dobivenih ovlaštenja, povećavši se broj samostana od pet na devet, a sa svih strana dolazile molbe da osnuj novi, i javljali se mnogi kandidati, sveti Komisar sazva 1551. Kapitul u Pedroso. Tu je Kustodija proglašena provincijom sv. Josipa i svečano su odobrene Konstitucije. Prvim Provincijalom bude imenovan fra Kristofor Bravo odličan redovnik prvi kojega je Svetac obukao /1557/.

Sad se je mogao učiniti i posljednji lorak: Povratiti novu provinciju u kolo kojemu je pripadala. U Rim je pošlo odaslanstvo i svu stvar izložilo svetom Ocu. Kazali su mu da je želja i O. Komisara i Provincije da budu pridruženi Redu Manje Braće Opservanata, a i ovi su spremni da ih bratski prime. Pametni Pijo IV pustio je da prođe koji mjesec kušnje. Napokon svečanom Konstitucijom In suprema militantis ecclesiae specula od 25. I 1563. potvrđuje sve što je u tom pravcu već učinjeno, i određuje da provincija sv. Josipa u Španjolskoj, zajedno sa svojim ograncima, bude ravnopravna sa svim ostalima velike opservantske zajednice. Ujedno odobrava i dalje njezine stroge konstitucije i stečene povlastice.

Međutim je sveti Komisar u gradiću Arenas kleče-ći i moleći psalam Voce mea ad Dominum clamavi, kod riječi: mea expectant iusti, donec retribuas mihi, blagim glasom uslikno: Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi; in domum Domini ibimus... i tiho, tiho, očiju uprtih u nebo preminuo. Bilo je to na dan sv. Luke, u nedjelju 18. listopada 1526, oko podne...

U isto vrijeme sveta je Terezija molila u Avili. Na jednom ugleda pred sobom Petra u neopisivu sjaju. - Što je to, oče moj? - Idem u svoj pokoj... Svetac ju je potakao na ustrajnost i završio riječima: - O sretna pokoro, kojoj je udijeljena tolika nagrada!...

Bilješka. - Ovaj prilično netaknut prikaz neka je u svom drugom izdanju malen spomen k četvrtoj stogodišnjici Svečeve smrti.

IX

GANJANI BRAT, A SVETAC

B R A T S A L V A T O R - A L F O N S

/1520 - 1527/

"Z a i s t a č u d o t v o r a c"

U posljednjem svesku svojih slavnih "Ljetopisa Manje Braće", pod god. 1540, besmrtni je Wadding posvetio vrlo lijepu stranicu Svecu o kojemu želimo progovoriti u ovom prikazu. Tu je ukratko iznio Svečev život u paragrafima 24.,25.,26. Pošto je u prečašnjima govorio o velikom broju odličnih članova našeg Reda koji su te godine umrli, on započinje 24 paragraf:" Dok je Red izguio toliko svojih dika jedna mu je pridošla, veoma znamenita, kad je među Opservante stupio presveti muž Salvator od Horte, zaista čudotvorac, koji neprestano čini čudesna djela / vere taumaturgo, perpetuo mirabilium operatore/."

Kratka Waddingova skica imala ja biti samo uvod, a opširno će govoriti o Svecu pod godinom njegove smrti. Tako obećava slavni ljetopisac na kraju 26. paragrafa. Na žalost, on svoje obećanje nije nikad izvršio jer je malo kasnije /1657/ umro...

Njegov nasta vljač O.Josip M.Pifari od Jakina djelomično će iskupiti Waddingovo obećanje, ali jedva 1745, u XIX svesku Ljetopisa, pod god.1559. Međutim, još prije izlaska toga sveska, umro je otac Pifari /22.I 1744/. Govoreći o Sv.Salvatoru i on je upotrebio Waddingov izraz:"vere taumaturgus"...A počinje o njemu govoriti upravo pod 1559.godinom, jer je, kaže:"hoc anno Dei Servus magis magisque suis corruscavit prodigiis" /sve više i više sjao svojim čudesima" /Wadding, Cont., XIX, 156/.

Stoga ponajviše i govori o njegovim čudesima /str. 157-194/ slijedeći starije Svečeve životopisce. Tako će uraditi i Piferijev nastavljač O. Kajetan Michelesi /1741-1820/, u XX svesku, pod godinom 1565, 1566. i 1567. Ovaj svezak Ljetopisa štampan je istom 1794! No i tada ga je zadesila zla sreća: jedva što je doštampan, gotovo je sva naklada - izgorjela! I proći će još čitavih sto i pet godina dok naš poznati O. Euzebije Fermendžin pripremi za štampu drugo dotjerano izdanje toga sveska /štampan 1899/!...

Tako je eto trebala suradnja triju učenjaka i vrijeme od dva stoljeća i pô, dok je napokon ispunjeno Waddingovo obećanje!

A još je dulje vrijeme proteklo , dok je ovaj veliki čudotvorac proglašen svetim: na Uskrs 17. travnja 1938, dakle 371 godina od njegove smrti!... Premda su ga već za života nazivali Svecem. Kako to?

Možda će nam na k raju ovog prikaza to pitanje biti barem donekle riješeno.- - -

P r o l e t e r s k i s i n

Salvator se rodio pred Božić 1520. u Santa Coloma de Faruès, nedaleko od Barcelone, u Kataloniji. Njegovi su roditelji nekoć bili dosta imućni posjednici, ali zbog različnih nedaća pali su na prosjački štap. Napokon su morali pokucati na vrata sirotinjske kuće - bolnice u Coloni.

Kako su to bili vrlo dobri kršćani i plemeniti ljudi domalo im poglavari bolnice ponudiše da trajno ostanu u njoj kao pazikuće. Tu se, dakle, rodio njihov sinčić koji će tako već od najranijeg djetinjstva imati pred očima svakojake ljudsko nevolje, oskudicu, bolest, bijedu. I on će trajno ostati prijatelj najmanjih i najsiromašnijih.

Jedva što je dorastao smrt mu ote pobožne roditelje. Dobar čovjek smjesti sada njega i mladu mu sestricu Blašku kod plemenitih ljudi u Barceloni. Tu je sestra pomagala u kućanstvu a Salvator stao da uči postolarski zanat. Nekoliko godina kasnije Blaška se udala u čestitu kršćansku kuću.

Sada je Salvator mogao da izvrši najživlju želju svog srca: povući se u samostansku tišinu da se sav posveti molitvi i pokori. Jednog dana oprosti se sa svojim dobrotvorima i popne se na Montserrat, gdje se u visini 721 m nad Barcelonom bijeli slavna benediktinska opatija uz drevno svetište Majke Božje. Baš tada je tu cvao bujan duhovni život i još bila svježa uspomena njegova obnovitelja časnoga Garcije de Cisneros /+1510/, sinovca velikog franjevačkog kardinala Jimenesa. Osim braće i Otaca živjeli su ondje u pojedinim ćelijama i "pistunjaci", a u osobitom zavodu uzgajali se čestiti mladići. Naš putnik zamoli da mu se tu dopusti služiti Bogu - kao - sluga svetaca...

Tko bi znao što li je sve nevina i ponizna Salvatorova duša doživjela u onim tajanstvenim dugim razgovorima sa Svetootajstvenim Isusom u Marijinu svetištu na Montserratu? Kakve li je divote vidjela moleći se nebeskoj Majci?... To je njegova tajna koju je sa sobom odnio u vječnost...

Ali jedno znamo pouzdano: veličanstvena opatija nije mogla osvojiti priprostoga proleterskog sina! I njemu je sve češće i sve jače čeznula duša za drugim Gospinim svetištem, za skromnom franjevačkom crkvicom kod gradskih bedema u Barceloni. Osjećao je da njegovo mjesto među sinovimaasiskog ubožara. Tu će on, namanji među malenima, živjeti skriven od očiju svijet...

I jednog svježeg svibanjskog jutra 1541. side Salvator s visina Montserrata u Barcelonu i pokuca na vrata samostanića Svete Marije Isusove... Toga istoga dana primio je haljinu sv. Franje i nazvao se fra Salvator, brat lajik. Bilo je to 3. svibnja; blagdan našašća svetoga Križa.

P r v a č u d e s a i p r v i n e s p o r a z u m i

Brat Salvator je u malom samostanu Svete Marije našao sve što je njegova duša tražila, za čim je čeznulo njegov srce.

Ne smijemo zaboraviti da je šesnaesti vijek u španjolskoj zlatno doba vjerskog cvata, osnivanja novih redovničkih zadruga i obnavljanja starih, doda velikih i svetih ljudi i žena od kojih se čitava četa popela i na oltar. Kao da je duhohovski žar prvih kršćanskih vremena strujao Iberskim poluotokom.

I Franjevački je Red iznova procvao. Mnogi samostani bili su zapravo sjecišta svetaca, Natjecali su se u prvobitnom franjevačkom vršenju svetog Pravila, u siromaštvu, u pokori, u apostolskom radu... To je bila sredina u kojoj je mladi naš Brat napredovao u savršenosti. Do malo su svi koji su s njime živjeli osjetili divan miris te skromne ljubičice, koja je imala samo jednu težnju: vršiti najniže službe u poniznosti, molitvi, pokori.

Spavao je vrlo malo, obično na golој zemlji; nosio je oštri kostret, bičevao se svaki dan, imao samo jednu, zakrpanu tniku, išao bos; radio kao pomoćnik u kuhinji, kao vratar, prosio milostinju od vrata do vrata, činio sve što mu se zapovijedi. A vrijeme slobodno od posla provodio je u molitvi pred Presvetim u razmatranju, u izlivima sinovske ljubavi pred prilikom svoje mile Majke Marije. To je bila sreća koju on ne bi nbio dao ni za sve zemaljsko blago!... U tišini, u zaboravu...

Ali na jednom proču se ime Salvatora, čudotvorca! I satnu grnuti čete nevoljnika i bijednika, bolesnika svake vrste: slijepih, kljastih, ranjavih, hromih i nemoćnih.. I svi prose: - Sveče Božji, pomozi, izliječi.ozdravi nas!..

Nesta lijepog zatišja u samostanu. Hodočasnici nisu pitali kakav je samostanski red kad se može vidjeti Svetac; niti su se brinuli je li drugimapravo što su oni tu: samo da njega vide i prime njegov blagoslov! Ozdravljeni bolesnici ostavljali su svoje štake i krpe i zavoje po crkvi po hodnicima, svuda naokolo, nikada nije čovjek mogao da to sve počisti i ukloni...

I dok su vjernici slavili velikog Čudotvorca, njegova Braća tuže se na njega. Ruši im red i tišinu, smeta njihovu sabranost i molitvu... Što su prije bili radosni imajući ga u svojoj sredini, sada traže od Poglavara da ga uklone iz njihova samostana!

Tako nasta čudna seoba: fra Salvatora premještaju iz jednog samostana u drugi, a narod , nekim tajanstvenim putovima, domalo saznaje gdje je pa hrli tamo. Ponavljaju se isti prizori, čuju se iste pritužbe, i siromašni fratrić mora opet seliti, da narod opet jurne za njim!

Tako je to počelo i tako će, u sve većoj mjeri, trajati sve do njegove smrti. Ganjaju ga iz jednog mjesta u drugo!

T o r t o s a, p o l a z n a s t a n i c a z a H o r t u

Nekako u svibnju 1542, došao je fra Salvator poslije svršena novicijata, u Tortosu, u samostan istog imena: Svete Marije Isusove. Sve je išlo dobro i u redu, svi su bili sretni i zadovoljni, dok jednoga dana ne pođe mladi redovnik u prošnju.

Idući on tako, naiđe na vrata jednog odlično građanina. Gospodar gaugleda i poleti k njemu, pade na koljena i stane ga moliti da se smiluje na njegova sina koji je silno trpio od kamenca. Redovnik uđe u kuću, položi bolesniku ruku na čelo, podiže oči u vis šapćući Zdravomariju.... One iste večeri pođe gradom vijest o čudesnom ozdravljenju!

No do malo dana stiže od Provincijala naredba da fra Salvator ide u zabitni samostanić u Bellpuigu. Tu barem neće ljudi doznati za nj... Jest! Nije prošlo mnogo, a sav Bellpuig odjekuje od zanosa klicanja: - Svetac je fra Salvator! Idemo k njemu!

I opet nije dugo trajalo a Provincijalova naredba glasi: - Neka Brat Salvator seli u Leridu! Ali i u Leridi se ponavlja isto: stotine dolaze k Čudotvorcu, čudesa se i milosti ne mogu prebrojiti, a Braća mrmlaju na sve to, i opet nova naredba - brat Salvator ima poći u Hortu!

A fra Salvator uzima štap u ruke i ide mirno i pokokorno, bez riječi prigovora, vedar i spokojan. Tako hoće Bog kad naređuju Poglavari, pa zbog čega da se smuću je?! On dolazi u Hortu oko godine 1547, u tihi samostan Svte Marije Amđeoske, dva kilometra udaljen od samoga građiča. Na velikom oltaru štuje se starinska Gospina slika koju časti kršćansku puk.

Možda je upravo ta okolnost potakla Oca Provincijala da baš u Hortu "potjera nemirnjaka" fra Salvatora? Što bilo; tu bijaše očit prst Providnosti, koja se služi ljudima pa i njihovim sljepoćama, da izvrši svoje nakane. Upravo u Horti čekala je Marija svoga suradnika! Sva svoja čudesna ozdravljenja vršio je on moleći Zdravomariju. Ovdje u Marijinu svetištu i prošteništu on će biti njezin apostol i uložiti svoga sebe, u molitvi, radu i pokori, da se ljudi što više uzljube i po Njoj nađu Isusa...

Prođe malo dana, a čete hodočasnika pristižu sve češće i sve brojnije. Jednoga dana stotina, zatim tisuća i dvije u jedan dan. "Idemo k Salvatorovoj crkvi!" - tako su odgovorili na pitanje kamo idu. " A koji je to fra Salvator?" - " Pa, fra Salvator od Horte !"- glasio je odgovor.

I to je ime ostalo našemu Svecu do današnjega dana! Jer, začudna stvar! Fra Salvatorova sveba najednom je

prestala:preko deset godina proživjet će fra Salvator u Horti, a toliko ih nije proveo ni u kojem samostanu. Ne znači to da su se Braća složila s njegovim načinom apostolata. Daleko od toga! Pače, sada su sve nezadovoljniji s njime; krivo im je što im smeta, nezadovoljni su njegovim čudesima u koja ne vjeruju; i samo čekaju zgodan čas da ga otjeraju iz svoje "svete samoće"...

A međutim vjerni narod dolazi sve zanosnije;svakojaki bolesnici traže pomoć.Fra Salvator ih vodi pred Gospin oltar.Potiče ih da se skruše zbog svojih grijeha,da obećaju što prije poći na sv.ispovijed i pričest i od sada živjeti kao pravi kršćani.Zatim bi rekao:"Uzdajte se u Marijinu moć. Ona će vas ozdraviti!

Tada bi lagano podigao ruku i nad njima učinio znak sv. križa pobožno izgovarajući u svom katalanskom narječju: U ime Oca... Jedva što je to izrekao, već ga je nestalo ispred njihovih očiju da se negdje sakrije...

A bolesnici su skakali na noge zdravi i slavili Isusa i Mariju! Po trista, po četiri stotine, po tisuću bolesnika u isti mah! No jedino oni koji su vjerovali i iskreno se pomirili s Bogom...

Divan apostolat prave kršćanske obnove. Fra Salvatorova Horta bila je španjolski Lurd i Fatima ujedno! Vjerodostojni pisci tvrde po svjedočanstvu očevidaca da je za svog života ponizni Salvator znakom križa izliječio oko milijun bolesnika...

V i š e n i s i f r a S a l v a t o r, n e g o b r a t A l f o n s...

Tako su tekle godine, deset godina i više...

Jedne večeri banu u Hortu Otac Provincijal.Iznenada. Zapovjedi ocu Gvardijanu da sazove svu braću i preda nj dovede nemirnoga fra Salvatora. U blagovalištu su. Brat Salvator ponizno kleče na sredinu, a njegov poglavar grmi:

- Kako se ne stidiš kad ljudi govore: "Idemo u Hortu k Svecu!"... "Idemo k vragu!" - tako bi morali reći jer ti si zločinac i ništarija. Ali ja ću doći haka tim tvojim čudesima i vratiti mir u ovu redovničku kuću. Prestat će buka i nered koje svjetovnjaci čine u ovom samostanu i crkvi, a sve zbog tebe!... Ne će se više ni tvoje ime čuti; zapovijedam da se odsada više ne zoveš Salvator, nego brat Alfons. Dat ću ti pismo s kojim odmah ove noći da si pošao u Reus!... A sada otkrij pleći i bit ćeš bičevan za kaznu...

Ta se naredba odmah izvršila: jedan brat uze bič i stane tući siromašnog brata Alfonsa...

Dugo se spremala oluja - deset godina! - ali je sada pošteno tutnjila! No poniznog brata Alfonsa nije nogla pomaknuti iz njegova duševnog mira. Primivši kaznu, pođe on vedra i vesela lica pred svoju dragu Majku i tu se molio sve do ponoći. Kad je onda pristupio brat koji ga je imao pratiti i rekao: -Fra Alfonse, vrijeme je..., on samo odgovori: - Ja sam spravan, hajedemo!...

Put je bio dug i naporan. Stigli su u Reus kasno uveče. Brat predade svom novom gvardijanu pismo oca Provincijala. Kad ga je pročitao, gvardijan sazove svu braću i najavi:

- Evo nam o. Provincijal šalje onog nemirnjaka koji je u Horti pravio toliko nereda svojim "čudesima". Promijenio mu je ime. Zovite ga samo brat Alfons... A tebi ću ja naći posao da ne ćeš moći među narod. I prije svega ti naređujem da nisi progovorio ni s kim izvan samostana!...

Brat Alfons, koji je klečeći saslušao te gromovite riječi, ponizno poljubi svom starješini noge i povuče se, ne na počinak, nego u crkvu gdje je u molitvi proveo čitavu noć.

Sutra ujutro povede ga gvardijan u kuhinju i oštro mu zapovjedi:

- Evo ovdje je tvoj posao. Ovdje možeš moliti pa među loncima i čudesa činiti, ako hoćeš... Nisi došao da se skitaš i dangubiš... i ode iz kuhinje zaključavši izvana vrata.

I taj energični čovjek sigurno se sam sebi divio kako on umije postupati s tvrdoglavom braćom koja hoće i čudesa da tvore --- A jadnik nije ni slutio što mu se sprema!

Netom se počelo daniti, već je puk stao dolaziti k crkvi; što dalje, to u većem broju - do dvije tisuće duša!

Kuda ćete, Božji ljudi? - čude se fratri.

- Hoćemo brata Salvatora što je došao iz Horte. Neka se pomoli za naše bolesnike i vrati im zdravlje.

- Pa nema ovdje brata Salvatora! Pođite lijepo svojim kućama...

- Šta nema? - buni se narod. - Ili nam ga dovedite, ili ćemo provaliti u samostan i sami ga potražiti!

Vide fratri, nije šale. Potrče gvardijanu i jave mu o čemu se radi. Ovaj pokuša da zastraši fra Alfonsa, potrča u kuhinju, izgrdi ga na pasja kola:

- Ama kad si im brže javio da si ovdje! Tako slušaš svoje poglavare, zlikovče jedan...

Dok je on bjesnio, narod zaista provali u samostan. Nije bilo druge: sam gvardijan ih stane moliti da pođu mirno u crkvu, a on će im poslati koga traže. I pođe opet u kuhinju, naredi bratu da što brže ode u crkvu, da izvrši što narod želi i istoga trena da se vrati na svoj posao.

Svetac je mirno pošao kamo ga je slao. Zanosu pobožnog puka ni kraja ni konca. Ponovio se opet obični prizor. Ozdravljenici su slavili Boga i Gospu i veseli se vraćali kućama. A međutim se gvardijan bolno tužio u pismu Provincijalu kakvu mu je napast poslao u Reus... Njegova lijepa crkva pretvorila se u štalu. I to odmah prvi dan fra Alfonsova dolaska! ....

"K a d m e o v d j e n e ć e ..."

Ne znamo koliko je vremena Brat Alfons ostao u Reusu; znamo samo da je reuski gvardijan premješten u Barcelonu, a domalo je onamo poslan i proganjani Svetac. Kao i uvijek, mirno i spremno se dao na put. Prošao je preko Tarragone, Saragose, Vilafranke, posvuda iščekivan od pobožna puka, liječeći bolesnike i tješeći nevoljne. Svratio se i u Gospino svetište na Montserratu.

U Barceloni ga je čekala najveća kušnja u njegovu životu: prijavili su ga Inkviziciji kao vjerskog zanesenjaka i sotonskog saveznika... Što je to u ono doba značilo, pogotovo u Španjolskoj, znamo vrlo dobro. Svetac se nije prestrašio. Njegova bezazlena duša nije poznavala straha. Na pitanje sudaca odgovarao je sasvim jednostavno a tako uvjerljivo da su mu se divili. Proglašen je nevinim.

No sad je trebalo kazniti tužitelje, a među njima su bili i njegov - provincijal i gvardijan!... Salvator kleknе pred suce i stane ih moliti da im oproste "jer su -reče - radili s dobrom nakanom, iz ljubavi prema istini"... Tako se osvećuju sveci!

Poslije te sjajne pobjede u Barceloni, fra Salvatorevo ime bilo je na svim ustima. Sam silni Filip II pozvaga u Madrid i pokaza mu se osobito milostiv.

Sada je Svetac mogao sa svom slobodom vršiti svoj blagoslovljeni apostolat. No i sada je još bilo onih kojima se nije dalo vjerovati da je on zaista čovjek Božji. Njegov odlazak iz Španjolske bio bi mu došao kao neko olakšanje njihovih skrupula... I dočekali su ga kad je god. 1565. Generalov povjerenik o. Vinko Ferri iz Valencije išao na Sardiju, koja je onda već od 300 godina bila pod španjolskom vlašću.

Otac Vinko imao je da ovdje provede redovničku obnovu i smio je u tu svrhu povesti sa sobom dovoljan broj redovnika, osobito iz valencijske i barcelonske provincije. On je veoma cijenio svetog brata Salvatora. Zato, u generalovo ime, zamoli i njega da pođe s njim. To je bilo dovoljno; Salvator se odazva.

Desetak godina prije, dok je još živio u Horti, rekao je da će poći iz Španjolske, a kad ga je zapitao neki brat hoće li se opet vratiti u domovinu, odgovori ponizno:

- Ne, ne ću se vratiti. Ondje ja treba da umrem. Kad me ovdje ne će, umrijet ću izvan svoje Provincije...

Fra Salvator, dakle, s ostalim drugovima, u studenome 1565. otplovi iz Barcelone na lađi kapetana Merlina. Na moru ih zahvati žestoka oluja. Brod gotovo da se potopi. Mornari povikaše:

- Brate Salvatore! Moli da se spasimo!

- Braćo, tvrdo vjerujte u pomoć Isusa i Marije! - skromno reče brat i učini znak sv. križa prema moru...

Nastala je tišina, i za malo časaka lađa uplovi u luku Pulu, odakle je sretno stigla u Cagliari, glavni grad otoka.

U s l a v i č u d e s a

Bojeći se valjda narodne uzbune nikomu nisu u Barceloni kazivali da će i fra Salvator na put. Istom uveče pred odlazak zamolio ga je o. Vinko da pođe s njim! Pogotovo u Kaljariju nije mogao nitko znati da im dolazi proslavljeni Čudotvorac. A ipak, kad je lađa pristala uz obalu, ima li su putnici šta vidjeti: - silan broj građana, odličnici i pučani, čekali su "Sveca" da ga u zanosnoj povorci otprate do samostana Svete Marije Isusove...

Taj spontani zanos prvog dana ne će više smanjiti ni do posljednjega. U Kaljarima će Salvator ostati nepunu godinu i pô, do svoje smrti - uoči sv. Josipa, u petak 18. III 1567. - uvijek štovan i ljubljen od svoje braće i od svega naroda.

A on je ostao sebi dosljedan! Kako ga u njegovoj otadžbini nije moglo pokolebati progonstvo, tako je i sada ostao neosjetljiv na iskaze neograničenog priznanja i ljubavi. Jednako ponizan, ustrpljiv, ljubezan sa svakim, bosih nogu, u staru zakrpanu habitu prolazio je on redovima bijednika čineći dobro. Jesus y Maria! - bila je njegova lozinka. S njome i znakom sv. križa tvorio je i dalje bezbroj na čudesa, koja je iskorištavao kao sredstvo solidne kršćanske obnove u onom narodu --- A je li mu tko zahvaljivao na primljenoj milosti, odbijao je uvjereno govoreći:

- Hajde i zahvali Gospi. Ona te je ozdravila...

Njegov lični život bio je život molitve i pokore s njegove strane, a s Božje neprestano sipanje karizmatičkih darova: dar visoke kontemplacije, ekstazâ, viđenjâ, čudesa, proricanja, čitanja srdaca; ptice i ostale životinje tiskale su se oko njega bez ikakve plašljivosti... Njegove su osobite pobožnosti bile: Svetotajstveni Isus sa svakidašnjom ispovijedu i Pričešću; Presveta Djevica Marija; sveti Pavao. -

Izdahnuo je u tri sata poslije podne, držeći križ u rukama, s riječima: - U ruke tvoje, Gospodine, predajem svoju dušu... Isus... Marija !...

Ono blijedo i pokorom ispaćeno lice prelilo se rumenilom i svježinom; u skromnoj ćeliji osjećao se miris nekog rajskog cvijeća; dok je nad gradom duhnuo neobičan vjetar i zanjihao sva zvona po gradu koja najednom zaslaviše svojim najtoplijim zvukovima... Svijet je shvatio o čemu se radi: njihov Svetac odletio je u nebo...

Za tili čas raznio se taj glas. Sa svih strana hrlili su vjernici k svetoj Mariji Isusovoj. Tri dana ostalo je izloženo sveto tijelo da se zadovolje želje tisuća. Bio je prvi proljetni mjesec, kad cvatu i mirišu žute sardinijske ljubičice: kiša ljubičica - simbol Salvatoreva života - padala je na mrtvački odar.

A kad je poslije najveličanstvenijeg sprovoda mrtvo tijelo spušteno u grob,opet se prosu kiša žutih ljubičica po tom blagoslovljenom grobu gdje se istog dana počela događati nova čudesa,da više ne prestanu!Jedva 19 godina kasnije pobožni franjevački general Franjo Gonzaga sastavi dvostruk Izvještaj o Salvatorevoj svetosti i o tim čudesima da ga prikaže Papi-franjevcu Sikstu V.Svojim pismom od 3.rujna 1586.Sv. Otac odobri Izvještaj,a time i štovanje Brata Salvatora.

Pobožnost prema velikom Čudotvorcu rasla je sve više,i poslije 20 godina - kad se za Pavla V radilo o njegovu proglašenju svetim-Sv.Kongr.Obreda izjavljuje 5 II 1606.da o tome još nije potrebna službena rasprava:vjernici neka slobodno bl.Salvatora i dalje javno poštuju.- I Klement XI,19 I 1717,opet odobrava njegovo štovanje. - Ipak su bezbrojni Svečevi štovatelji željeli da se on i svečano proglasi- Svecem. U tu svrhu započela je 1881. kauza kanonizacije koja je završena 5 VII 1927.u svom prvom odsjeku:Salvator je zaista živio pravim svetačkim životom...Te godine počinje u Kaljariju izlaziti Svečev glasnik koji i danas izlazi. - Drugi dio kauze - ispitivanje čudesa - završeno je 27. VI 1937, a treći i poslijednji bio - može li se svečano proglasiti - svršio je na dan Gospe od Zdravlja 21.XI 1937.

Na temelju svegatoga Sv. Otac Pijo XI, na sam Uskrs 17. IV 1938 proglasio je bl. Salvatora najsvečanijim načinom - Svecem. Svečevo tijelo sačuvalo se čitavo. Do godine 1717 počivalo je u crkvi Sv. Marije Isusove. - Tada je preneseno u crkvu sv. Maura. 27. IV 1758. u crkvu sv. Rozalije - sve u istom gradu. Na vrlo lijepom oltaru, u krasnom kristalnom kovčegu, izloženo ještovanju bezbrojnih hodočasnika, koji tamo dolaze. Osobito sv, Salvatora štuju pobožnošću 9 srije da. Svetkovinaje na dan njegove smrti : 18. III.

Dodatak. - O sv. Salvatoru sam prvi put pisao,pod naslovom: Sveti brat Spasoje, u Euharistijskom glasniku 1938, brr. 6 - 12.Taj je životopis otisnut u posebnoj knjižici, koja je odmah sva raspačana. - Ovaj prikaz skraćeno donosi sadržaj te knjižice. Za ovo drugo izdanje temeljito je pregledan, ali nema znatnijih izmjena.

X

SVETAC EUHARISTIJE

P A Š K A L B A Y L O N

/1540 - 1592/

Z o r a s v e t o s t i

U španjolskom gradiću Torre Hermosa /stari bi naši rekli : Turanj Lipi/, baš na Duhove, 16. V 1540 rodio se pobožnim supruzima Martinu Baylon i Izabeli Jubera sinčić kojemu su isti dan na sv. krštenju dali ime Paškal. "Duhovi" se u španjolskom jeziku zovu "pascua de pentecostes" pa bi se djetetovo ime: Pascual moglo prevesti :Dušan.

Martin bijaše veoma pobožan čovjek, a njegova Izabela prava svetica. S dolaskom ovog njihova siromašna im im se kućica domalo pretvorila u crkvicu jer već od najranijeg djetinjstva mali je Duško bio pod osobitim vodstvom Duha Svetoga.

Prve riječi što ih je izgovorio bile su : Isus i Marija. Njih je radije izgovarao nego li draga imena:tata, mama. Kad gaje majka prvi put ponijela u crkvu, gledajući na oltaru svećenika, nije mogao otrgnuti očiju od njega. A kad su se za Podizanja vjernici klanjali Presv. Hostiji, naš se dječačić sav zanio i preobrazio...

Od tog časa sve su njegove težnje, sve njegove misli hrlile u crkvu, k Utamničeniku ljubavi. Nije još mogao pravo ni hodati, kad se krišom izmakao iz kuće i puzajući došao u crkvu pred oltar. Tu je nepomično gledao u Tabernakul dok nije došla majka i vratila ga kući. I kad nisu znali gdje je, otada su ga tražili - u crkvi.

S tom euharistijskom pobožnošću cvala je u odabranom djetetu i svaka druga krepost i još : osobita ljubav prema dobroj Isusovoj Majci.

U njegovu gradiću svak je znao za malog sveca,kakvim su ga svi smatrali. I svi su ga voljeli, svi mu se divili.

G o s p i n č o b a n i n

Kad je mali Paškal dorastao do sedme godine, otac gapostavi za čobanina. U tom priprostom zanimanju ustrajat će on 17 godina! Od djeteta će postati dječak, od dječaka mladić, od mladića zreo mlad čovjek, a u svakom tom razdoblju on će se razvijati sve više u svetosti i napredovati u kršćanskoj savršenosti.

Nije mogao pohađati škole, a tako je vruće želio da nauči čitati! Nabavio je malu knjižicu; oficij bl. Djevice, pa bi čuvajući blago, kad naiđe netko putem, skromno molio prolaznika: - Pokažite mi, gospodine, kako se ovo čita!... I tako je malo po malo uspio u čitanju i pisanju pa mu je najveće uživanje bilo moliti Gospin oficij i čitati nove knjige.

Nije mogao često u crkvu kako je čeznulo njegovo srce. On stoga ureza na vrhu svoga pastirskoga štapa - ka ko je bolje umio - sličicu svoje dobre Gospe, a poviše nje tri križića i kružnicu, kao znak presv. Hostije. I dok je blago paslo on bi zabio u zemlju svoj štap, klekao preda nj i zaronio u zanosnu molitvu.

Malo podalje od njegova gradića dizala se na bre žuljku Gospina crkva de la Sierra, omiljelo svetište ono ga kraja. Naš bi čobanin najvolio izjaviti blago na ispa šu tamo odakle se mogla vidjet Gospina crkva. Okrenut pre ma dragom svetištu on je provodio duge satove u slatkom razmišljanju i duhovnom čitanju.

Isprva se našlo čobanâkoji su ga zadirkivali, no domalo jeon sve osvojio svojom dobrotom, vedrinom, skrom nošću i postao je priznati duhovni učitelj svih onih dje čaka i mladića. Učio ih moliti, lijepo se vladati, ne kras ti, ne lagati, ne govoriti bezobrazno, ne živjeti pustopaš no. Znao je na vrpci praviti male uzlove kao zrnca nakruni ci i darivao ih svojim drugovima. Umio je lijepo kuckati u rabel /neka vrsta gitare/ i uza nj svojim milozvučnim gla som pjevati pučke i Gospine pjesme.

Uz molitvu je pridružio mrtvljenje, post, samozata ju. A kad bi napast pokušala da zamrlja bjelinu njegove anđeoske duše,on je dizao oči k Mariji i prihvatio bi se biča ili prvog struka drače ili trna što mu je došao do ruku pa se bičevao do krvi...

"F r a t r i ć" p o s t a j e f r a n j e v a c

Još kao malo dijete Paškal je neopisivo ljubio franjevački ha it, a i sve je kod njega davalo naslutiti d će on i jednoga dana postati redovnik. Njegova najstarija sestra Juanita /Ivka/, kojoj je on bio miljenče, zvala ga je već tada "frailecito" / fratrić /, a kasnije njegovi drugovi čobani: fray Pascual / fra Paško /.

Jednog dana - to je on sam pripovijedao svom dob rom drugu Ivanu Aparicio koji će to poslije njegove smrti i zakletvom potvrditi - za vrijeme molitve ugleda naš Paš kal redovnika franjevca i uza nj redobnicu slično obučeno. Oni mu rekoše:

Brate Paškale, redovnički je život Bogu veoma drag. U njegovo ime dolazimo s neba da te pozovemo u Red...

Nisu li to bili sv. Otac Franjo i sv. Klara?...

Do malo Paškal ostavi rodnu kuću, odreče se svoga dijela baštine - ma i ne bio velik! - i pođe u Valenciju gdje je kod grada Monforte bio samostan sinova sv. Petra Alkantarskoga: Sveta Marija Loretska.

Mladić se prijavi poglavarima i zamoli da ga prime. Njima se on učini premlad- bilo mu je oko 20 godina - a ina če im nepoznat pa ga odbiše. Ipak su mu dali neku nadu da bi ga kasnije mogli i primiti ako ustraje u svome zvanju.

Za Paškala bijaše to najteži udarac što ga je do tada doživio! ALi on se predade u ruke Provodnosti i opet se najmi kao čobanin kod nekog Martina Garcija, dobra i bogata čovjeka, već u godinama,a bez djece .

Paškal se opet prihvatio svoga starog načina ži vota, samo sa još većim žarom, u još pobožnijoj molitvi i oštrijoj pokori. A svetište Gospe Loretske bijaše sunce oko kojega se okretao sav njegov život. Njemu na pogled pasao je stado, k njemu okrenut obavljao svoje pobožnostti. Njegovo blago bilo je ondje, onamo je žudjelo njegovo srce...

No jednog dana zovnu ga Martin k sebi:

- Sinko - milo će mu starac - ja i moja starica nemamo nikoga na svijetu. Daj ti lijepo ostavi svoju služ bu i dođi k nama u grad. Bit ćeš nam sin, a poslije i naš nasljednik.

Bile su to vrlo zamamljive riječi. I bezbroj mladića bi bilo poskočilo od radosti i veselja... Ali sluga Božji Paškal davno je već u srcu ostavio sve zemaljsko. Te su ga riječi ganule, jer su mu otkrile dobro srce njegova gospodara. I on mu je zahvalio na tolikoj dobroti.

- Ali ja ne mogu prihvatiti vaše ponude! - nastavio je dalje. - Odlučio sam u samostan, pa da imam ne znam koje blago ja bih ga se odrekao, a kamoli da ga primim. Hvala vam gospodaru...

Stari Martin divio se tolikoj kreposti, a kad se u gradu doznalo za to svi su se čudili. To je i za oce kod Gospe Loretske bio posljednji dokat Paškalove ozbiljnosti. Otvoriše mu širom svoja vrata. Na Svijećnicu, 2. veljače 1564, ispunila se njegova najveća želja: primio je sveto Franjino odijelo i odsad će se zvati Brat Paškal,vje ran sljedbenik slavnog Petra Alkantarskoga.

U č i g a D u h S v e t i

Već od prvog dana u samostanu Paškal se pokazao kao savršen redovnik. I svakog dana je napredovao sve više. Njegovi odgojitelji i starija braća divili se izvrsnosti njegove kreposti i osjećali da tog mladog redovnika vodi sam Duh Sveti tajanstvenim putovima k vršcima na koje se običnim dušama nije moguće popeti...

Je li se radilo o poslušnosti, o siromaštvu, o po niznosti, o ustrpljivosti, o radinosti, o bratskoj ljubavi, o molitvi i razmatranju - Paškal je posvuda i uvijek bio prvi među prvima! A pri svemu tome vazda miran, jednostavan, spreman da se žrtvuje s jednostavnošću čovjeka koje sve gleda s vrhunaravnog stanovišta. Kao skromna ljubičica, sakriven očima ljudi, širio je on oko sebe miris najodabranijih kreposti, milo, neupadno, ustrajno.

Djetinja ljubav prema Mariji i onda osobito ljubav i zanos prema Presv. oltarskom Sakramentu bili su glavne ka rakteristike ove izabrane duše. Ukratko, ali majstorskim po tezima, u pismu "Providentissimus Deus" od 28. XI 1897,

ocrtao je Leon XIII taj njegov euharistijski zanos. On piše:

"Obdaren čudesnim osjećajem za nebeske stvari, pošto je sveto proveo svoju mladost pazeći stado, prigrlio je stroži život u Redu Male Braće strogog opsluženja; i, trajnim promatranjem uzvišene Gozbe oltara došao je do savršenijeg spoznanja ovog Sakramenta ljubavi."

"Iako bez škola, imao je tako nebesko znanje da je bio sposoban odgovarati na pitanja o najtežim vjerskim istinama, pa i napisati nekoliko knjiga vjerskog sadržaja. Otvoreno je ispovijedao pred krivovjercima Euharistijsku istinu, zbog čega je imao da podnese mnoga i teška progonstva; pa - takmacu mučenika Tarzicija - više puta su mu i smrću prijetili. Napokon, žarka njegova ljubav i pobožnost kao da su se nastavili i preko njegova umrlog života; jer, za svog sprovoda, premda ispružen na nosilima, otvorio je, kazuju, dva putu oči u času dvaju podizanja."

Sveti Paškal je svoju izvanrednu duhovnost na neki način kondenzirao, salio u ovu duboku rečenicu:

- Prema Bogu imaj srce djeteta, prema bližnjemu srce majke, a prema sebi srce suca!

"M e t l a B o ž j e k u ć e"

Sveti je Paškal, u svojoj nehinjenoj poniznosti sebe jednom nazvao: -La escoba de la casa de Dios.

A za njega to nisu bile samo puste riječi!

Od prvog dana redovništva pa do smrti on se smatrao tom "metlom Božje kuće" i bio spreman na sve što se Bogu svidi učiniti s njime, ili sam ili preko ljudi!

Kad ga je provincijal nekog dana zapitao bi li želio u drugi samostan, Svetac mu reče: - Oče Provincijale, ne pitajte me za moje želje. Ja moram slušati!

Nijedan posao nije mu bio nizak, nijedan neznatan. Bio je sretan radeći i milo bi pjevuckao pobožne pjesmice koje je ili naučio još kao dijete ili su sam izvirale iz njegova prepunog srca. Jer Paškal bijaše i pjesnik; da, čitav njegov život bijaše pjesma ---

Pjesma bijaše i njegovo trpljenje; pjesma bijahu njegove patnje, njegove svladane napasti, njegov rad u vrtu pod ognjenim zrakama valencijskog sunca. On je i tad pjevao:

- Benedicid a Dios fuegos y calores!

Blagoslivljajte Boga vatre i vrućine!

Metli je mjesto u kutu. Ali ona bi i dalje ostala metla pa da je staviš i na neko odabrano mjesto. Paškala je Bog proslavio izvanrednim čudesima još za života; dao mu je mnogo karizmatičkih darova: ali on se uvijek smatrao Božjom metlom!

Ljudi su ga znali i cijeniti, ali i neshvaćati, sumnjičiti, progoniti; Poglavari su znali biti i oštri prema njemu, ali du ga - iako priprosta brata - znali postaviti i za Gvardijana! A on je uvijek ostao skromna "escoba de la casa" ---

Tako je dočeko i svoju pedest drugu godinu. A tada je Gospodin htio da njegov odabranik pred svima sine u svoj svojoj duhovnoj veličini i ljepoti, da ga svi slave kao Sveca i da se njegovo slavno ime zaziva kroz vjekove.

U s l a v i s v e t i h

Bilo je licem na Uzašašće - 7. svibnja 1592. Fra Paškal je ministrirao. Najednom mu je lice sinulo: on je spoznao da će domalo u nebo. U nedjelju, 10. svibnja, udarila ga je teška pleurita i morao je u krevet. Želio je da mu odmah podijele sakramente umirućih. Kad je, posljednji put na zemlji, primio Spasitelja u svetoj Popudbini, šanu: - Želim ostati sam s mojim Isusom da se pripravim za sastanak s njim ...

Još je poživio sedam dana trpeći mnogo, ali mirno i predano. Kad je neki brat klekao uz njegov krevet i želio čuti Svečevu posljednju preporuku, mogao je čuti ove riječi:

- Služite Bogu sa svim srcem; ljubite, ljubite mnogo drage siromahe; budite veoma pobožni prema Presvetom Sakramentu; nikad ne zaboravite Gospe; budite vjerni u vršenju sv. Pravila... i vi ćete doći u nebo! ...

Na Duhove, 17. svibnja,ujutro, zapita je li zvonilo na svečanu Misu. Kad su mu rekli da jest, stisnu jače na prsima Propelo i krunicu Presvetog Ružarija i uroni u dubоku molitvu. Kad su zvona zazvonila na Podizanje, blago se nasmiješi, prošapta: Isuse! Isuse! - i izdahnu. Bili su Duhovi, Pascua de pentecostés - kao i na dan njegova rođenja.

Još nije bio ni pokopan, a već su se na Paškalov zagovor događala čudesa i primale milosti. Njegov grob je postao cilj bezbrojnih hodočašća. Dvadeset i šest godina poslije njegove smrti sveti kardinal Robert Bellarmino javno je pred sv. Ocem i kardinalima izvijestio o Paskalovoj svetosti i o 14 čudesa prikazanih za Beatifikaciju tako učrno i rječito, da su prisutni u jedan glas uskliknuli: - A saeculo non est auditum tale! Još se nešto takovo nije čulo!

I tako je Pavao V 1618. proglasio fra Paškala blaženim, dok će ga Aleksandar VIII svečano kanonizirati 16. X. 1690.

Pobožnost prema ljupkome Svecu veoma je rašírena u svijet, osobito gdje su djelovali franjevci, i kod nas se on štuje, ali na žalost ne više onako kao nekoć! Naši su stari širili njegovo štovanje, uzimali njegovo lijepo ime, podizali mu oltare i priređivali u našim crkvama devetnice pred njegovu svetkovinu i slavili njegov blagdan. Zašto ne bismo opet oživili to lijepo štovanje?

Osobit štovatelj sv. Paškala bio je sveti redovnik fra Jakov Pletikosić /Serkinić, 1704-1769/. Kad je u Sumartinu umirao čulo se iz Svečeve slike tajanstveno kucanje; Svečev odgovor na pobožne uzdahe svog miljenika--- O fra Jakovu ćemo još govoriti u prikazu o sv. Teofilu.

Dokazano je bezbrojnim svjedočanstvima da se Svetac odziva bilo iz groba, bilo iz prilika, na molitve pobožnih ljudi, kako to lijepo kaže i onaj naš starinski prijevod njegova himna:

Koji čudnim kucukanjem
Iz tvog greba i prilika
Dobra kažeš višnjim znanjem
I nesrićna sva kolika ---

XI

S PJESMOM U SMRT

PETAR KRSTITELJ I DRUGOVI, JAPANSKI MUČENICI

/+ 1597/

C a r s t v o S u n č e v a istoka

Nihon no teikoku - tako Japanci nazivlju svoju čarobnu zemlju: Carstvo Sunčeva istoka. Zemlja puna sunca, puna cvijeća, s 90 milijuna stanovnika o kojima je sv. Petar, njihov prvomučenik, rekao da je "taj narod nadaren kao malo koji na svijetu".

A on je i svjestan te svoje nadarenosti tako da se kroz vjekove u njemu razvila gotovo neograničena samosvijest i ponos. Sva je njegova povijest kao neka fantastična priča junačkih borba i podviga. Svi su mu drugi narodi manji i manje vrijedni od njega. Zato se i jest Japan hermetički zatvorio od stranaca.

Evropa je prvi put čula "zlatni otok Zipangu" kad je franjevac Vilim van Rubruk /Ruysbroeck/ 1254. u svom izvanredno zanimljivom putopisu / Itinerarium / pričao što je čuo o Japanu na dvoru Velikog mongolskoga kana Mangu. Prve sigurne vijesti donijet će istom Portugalac Fernand Mendez Pinto kojemu je 1542. pošlo za rukom da se iskrca u nekoj japanskoj luci.

Sedam godina kasnije, baš na Veliku Gospu, 15.VIII 1549. stupio je na japansko tlo, u Kogoshimi /Kogošima/, prvi katolički misionar. Bio je to glavom slavni Sv. Franjo Ksaverski. Svetac je ostao u Japanu vrlo kratko vrijeme: već 1551. morao se povratiti u Indiju. Ali njegov apostolski žar i njegov svetački primjer djelovali su tako na plemeniti japanski narod da je od njega zasijano sjeme svetog Evanđelja, oko kojega su se nastavili brinuti njegovi učenici i nasljednici iz Družbe Isusove, ubrzo donijelo stostruk rod. Već 30 godina kasnije bilo je u Japanu 200 crkava i do 150 tisuća kršćana! Još 20 godina, i taj se broj potrostručio. Nad Zemljom Sunčeva istoka sinulo je Sunce vječne Istine. I mlada japanska Crkva mogla je kliktati starim zovom: -Banzai! - 10.000 godina sreće i pobjede!...

K a m p a k u T a i k ô s a m a,
j a p a n s k i N a p o l e o n

Povijest kršćanstva u Japanu, kao malo gdje na svijetu, zaista je povijest neopisivih uspjeha, ali i herojskih muka i patnja. Već 1587. započelo je prvo progonstvo kad je carski zamjenik /kampaku/ Toyotomi Hideyoshi

zabranio isusovcima boravak u Japanu. Dest godina poslije toga pale su i prve kršćanske krvave žrtve za sveto Ime Isusovo na brijegu Tateyama poviše grada Nagasaki.

Začetnik progonstva nije bio car, kako se čita u starijim knjigama, a na žalost i u novom izdanju /1951/ poznatog djela Aureola Serafica /I 327 ssl.,passim/. U ono doba car, Tenno - sin Neba, živio je "božanskim" životom,ne pristupačan svom narodu, u bajoslovno divnim cvjetnjacima,u onda glavnom gradu Kyôto,koji se tada zvao Miyako.

Mjesto cara vladao je carstvom Shôgun, što bismo preveli: vojvoda, vrhovni zapovjednik vojske, ali ujedno i vrhovni ministar, kancelar. Baš u doba dolaska sv. Franje u Japan, vlast je šoguna bila silno pala a obijest feudalnih knezova tako porasla da je dolazilo i do prolijevanja krvi i svakojakih nereda.

Red je napokon stavio, državu preuredio i svoju vlast utvrdio spomenuti Hideyoši, koji je iskoristio prilike i od siromašnog seljačkog djeteta /roden 1536/ postao najmoćniji od svih šoguna i jedan od najvećih japanskih junaka. Prozvali su ga u novije vrijeme "japanskim Napoleonom". Uzeo je naziv "kampaku", prva čast poslije careve, i "taikôsama", što bi značilo: gospodin /sama/ veliki savjetnik. Pod tim imenom, koje je on jedini nosio, ušao je u povijest.

Taikôsama oličavao je u sebi sve vrline i sve mane svog naroda. Znao je biti plemenit, pače nježan kao dijete, a opet i okrutan kao divlja zvijer, ako je netko umio da razdraži njegovu upravu nevjerojatnu častohlepnost. Takvi su se zlobnici zaista i našli, i Hideyoshi je omastio svoje ruke nevinom krvlju dvadesetišestorice Božjih ugodnika kojih potresnu povijest želimo u najkraćim crtama prikazati.

DVADESET I ŠEST JUNAKA

V o đ a i b a r j a k t a r

1. - Fra Petar Krstitelj rodio se 24. lipnja 1546. u mjestu San Esteban kod Avile u Španjolskoj. Ocu mu je bilo ime Pedro Blasquez Herrero. Već od djetinjstva isticao se dobrotom i marljivošću. Pohađao je i glasovito sveučilište u Salamanci. A onda se junački odrekao i očeva blaga i svih zgoda koje mu je obećavao život - da kao mladić od 20 godina svega sebe posveti Bogu. I uđe 1566. na svoj rođendan u franjevački samostan u mjestu Arenas, provincije bosonogih franjevaca sv. Josipa gdje je još bila tako svježa uspomena sv. Petra od Alkantare.

Mladi franjevac junački je stupao tragom svoga velikog Imenjaka. Divan propovjednik, bistar učitelj filozofije i teologije, brižan starješina, osobito se odlikovao iskrenom krepošću i neumornom brigom za malene i potlačene. Godine 1581. vidimo ga u Mehiku, gdje je osnovao više samostana od kojih će nastati nova provincija sv. Diega. Jednoglasno su ga nazvali Svecem.

Taj ga je dobar glas pretekao i na Filipine, kamo je pošao 1583. Teško bi bilo u par crta prikazati koliko je dobra učinio na onim otocima! Dosta je reći da su ga prozvali njihovim apostolom i anđelom čuvarom. Od 1588-1591. bio je kustod provincije sv. Grgura, a onda gvardijan glavnog samostana u Manili. Sam Filip II, svemoćni španjolski kralj, kojemu su onda pripadali Filipini - koji su po njemu tako i nazvani - toliko je dobra čuo o svetom redovniku da ga je htio za biskupa. Svečeva poniznost odbila je njegovu ponudu. Koncem svibnja 1593. otišao je u Japan gdje će poslije izvanredno bogata apostolata steći i mučenički vijenac.

S v e č e v i d r u g o v i i z p r v o g Reda

Polazeći u Japan odabrao je fra Petar Krstitelj kao svoje pratioce još tri franjevca: Oca Bartula Ruiza i braću Gonsaleza Garcija i Franju od sv. Mihovila. Fra Bartul, starac od 70 godina, koji je svoju mladost utrošio u Košinšini kao prvi kat. misionar u toj zemlji, a 1586. nastavio neumornim radom na Filipinima, domalo će teško oboljeti. Gotovo dvije godine nije mogao da makne sobom bez užasnih boli. Kad su htjeli da gaprevezu u Manilu, sa suzama je molio da gaostave u Japanu: - Kad ne mogu u misiji raditi, da barem trpim za nju!

Njegovo mjesto zauzet će 1596. u mjesecu travnju dva mlada misionara: O. Martin od Uzašašća i O. Franjo Blanco. Njima će se u listopadu pridružiti - u vrlo mučnim prilikama - klerik fra Filip de las Casas. Ta će trojica uz gornja dva brata pratiti sv. Petra i na mučilište, a s ovoga će u nebo i na - oltar! I bili su to divni, sveti ljudi, vječna dika franjevačkog Reda...

2. - Fra Martin Loynaz d'Agnirre rodio se 1567. u Beasinu u Španjolskoj. Svršivši škole u Alcalà, kao mladić od 18 godina postao je bosonogi franjevac u istoj provinciji kao i Petar Krstitelj. Bio je redovnik vrlo stroga života i zanosne molitve. Jednom je vruće molio Gospu da mu isprosi milost misionarskog života. Na jednom ču iz Gospina kipa riječi: - Odvažno, Martine! Moj te je Sin uslišio. Ti ćeš ne samo naviještati Evanđelje poganima nego ćeš oživjeti vjeru u Japanu." I kad je 1593 prolazio Španjolskom slavljeni filipinski misionar fra Petar Ortiz skupljajući misionara za one dalеke otoke, prijavi se i on. Tako je došao u Manilu. Tu je neko vrijeme predavao bogoslovlje mladim klericima, da 1596. pođe kao misionar u Japan.

3. - Jedan od njegovih učenika i domalo sudrug u japanskoj misiji bio je fra Franjo Blanco. Rođen je u španjolskoj Galiciji, u Monterey. Učio je na sveučilištu u Salamanci. Svi su se divili njegovu umu i upravo anđeoskoj nevinosti. Vrlo mlad ušao je u franjevački Red u provinciji sv. Jakova. Kad je Galicijom prolazio fra Petar

Ortiz, i on se pridruži četi njegovih misionara premda još nije bio svećenik. Na svom dugom putovanju oko svijeta, misionari su se zaustavili neko vrijeme u Mexiku. Tu je fra Frano ređen za svećenika. U Manili je završio bogosloviju i 1596. sa svojim učiteljem krenuo u Japan da zajedno proliju krv za Isusa.

Uz ta tri svećenika prolili su je i dva Brata.

4. - Brat Franjo od sv. Mihovila, već čovjek u godinama, rođen oko 1544. kod Valladolida u staroj Kastilji. Postao je vrlo mlad franjevcem u provinciji Neoskrvnjenog Začeća a 1567. prešao u strogu provinciju sv. Josipa koju je osnovao sv. Petar Alkantarski. Iako čovjek školovan, htio je iz poniznosti da ostane bratl lajik. Kažu da je imao tako pamćenje te nije mogao zaboraviti što je jednom čuo! Bio je misionar u Mexiku odakle je zajedno sa fra Petrom Krstiteljem pošao na Filipine pa u Japan. Bog mu je dao dar čudesa, i obratio bezbroj krivovjeraca.

5. - Brat Gonsalez ili Gonsalvo Garcia rodio se u Bazainu u Istočnoj Indiji od oca Potugalca i majke Indijke. Učio je kod Isusovaca i kao mladić od 16 godina pošao s nekoliko njih u Japan. Veomaje brzo i dobro naučio japanski i deset godina bio misionarima tumač i katekist. U to doba došao je u Japan i prvi franjevanjevac /1582 i opet 1584/ Brat Ivan Pobre, u svijetu poznati Diaz Pardo. Bio jeto svet čovjek i na Japance učinio iz vanredno dobar utisak. S njim se sprijateljio naš Gonsalvo tako da je 1587. pošao k njemu u Manilu. Tu je sada vidio svetački život manilskih franjevaca te i sam zamolio da i njega prime kao brata. Molba mu je uslišana. On će se 1593. vratiti s fra Petrom Krstiteljem u Japan, mnogo će raditi i mučenik postati. Bilo mu je 40 godina.

6. - K ovoj petorici pridružio se u posljednji čas i šesti Fra Filip de las Casas, franjevački klerik. Ako jeičiji život bio šaren i čudnovat, baš pravi fantastični roman, to je život ovoga mladog čovjeka od 26 godina!! Bilo bi predugo kad bismo i samo malo o tome pričali! Evo tek nekoliko crta!

Njegovi roditelji odselili su se iz Španjolske u Mexiko. Tu su postali bogati ljudi, a ostali ipak dobri kršćani. Tu im se rodio i sin Filip. Premda su ga odgajali pomnjivo i brižno, nijeim bio na radost. Dao se na pustopašan život. Napokon su ga otjerali od kuće. I tu ga je čekala Božja milost: videći suze svoje majke, svog oca, ganu se udno srca, odluči se popraviti i poće k franjevcima da ga prime u svoj Red. Odsada će u molitvi i pokori ispaštati svoje budalaštine...

I zaista isprva je išlo sjajno. Tko bolji, tko pokorniji od fra Filipa?!... No domalo navale napasti, a Filip zanemari molitvu, i jednog crnog dana baci on franjevački kapuč i vrati se u svijet. I bio je gori nego prije!

Jadni roditelji ne znaju što će s njim. I pokušaju da čime zaposle. Nabave mnogo skupocjene robe pa ga

nagovore da s njome pođe u Kinu i pokuša je prodati. Nije mu se to sviđalo ali ipak posluša, više iz prkosa nego iz dobre volje. Dugo je bilo putovanje preko Tihog oceana. Mladić je sve više dolazio k sebi. Sve se više kajao, sve više obećavao da će se popraviti. Svoju je robu rasprodao drugim trgovcima koji su se vozili istom lađom, i kad stigoše u Manilu, iskrca se i vrcem u franjevački samostan. Plačući izmoli da ga prime u Red. Sad je išlo bolje nego prvi put. Dao se na žestoku pokoru i neprestanu molitvu. Domalo je bio uzor svima u samostanu. Učio je bogoslovlje i spremao se na svećeništvo.

Doznaju roditelji za njegovo obraćenje i zamole filipinskog provincijala da im ga pošalje u Mehiko da prije smrti ugledaju sina svojih briga. Provincijal im usliši molbu i posla Filipa u Mehiko da tu svrši nauke i bude ređen. 12. srpnja 1596. ukrca se fra Filip u Manili na veliku španjolsku lađu njegova imena: San Felipe i krenu. No mjesto u Mehiko, lađa bi bačena u Japan. Tu se oko nje zaplela duga raspra koja će završiti uhapšenjem našega fra Filipa i mučeništvom fra Petra Krstitelja i drugova, među koje je po Božjoj volji baš prispio i fra Filip.

DVANAEST FRANJEVAČKIH TREĆOREDACA I TRI PITOMCA

Apostolski rad i svetački primjer Petra Krstitelja i prvih franjevaca u Japanu toliko je zanosio Japance, osobito one iz nižih slojeva, da su u veliku broju prihvatali kršćanstvo. Mnogi su se željeli pridružiti Braći i u njihovu redovničkom životu. Tako je sv. Petar mogao odmah uvesti i III Red i staviti temelj prvom serafskom sjemeništu. Petnaestorica između tih prvih sretnika bili su i dionici mučeničke smrti slavnih apostola. Evo im imenâ:

1. - Pavao Suzuki iz pokrajine Owari. Već je zarana bio kršten. Bio je bolničar u franjevačkoj bolnici za siromahe. Vrlo je dobro naučio španjolski i tako je mnogo pomagao redovnicima kao katehista. Napisao je priručnu knjižicu o vjerskim istinama za novoobraćenike. Upravo se nalazio u crkvi, na molitvi s misionarima, kad su provalili vojnici i uhapsili ih. Bile su mu 33 godine.

2. i 3. - Pavao Ibaraki i Leon Karasumaru, rođena braća, koji su u glavnom gradu Miyako ili Kyôto davali primjer uzorna kršćanskog života. Leon, izvrstan govornik, osobito se brinuo za bolesnike. Bio je i katekist. Zvali su ga "Božji ministar".

4. - Bonaventura iz Kyôta. Sin kršćanskih roditelja, bio je kršten još u djetinjstvu. Roditelji mu umriješe vrlo rano i njegovi poganski rođaci uzgoje ga u budizmu, pače ga u njegovoj 20. godini dadu u neki njihov samostan da postane bonzo /redovnik/. Slučajno je saznao da je on već kao dijete postao kršćanin. To ga je tako iznenadilo, tako svega preobrazilo da je odmah poletio k franjevcima i pre-

dao im se u ruke. Dobro se poučio u vjeri i postao katekist. Čovjek izvanredne pokore i neprestane molitve.

5. - Franjo Nasu iz Kyôta, liječnik poglavice u Bungo. Kad se pokrstio, odrekao se svoje službe i stavio se misionarima na raspolaganje. Čovjek vrlo obrazovan, imao je velika ugleda među boljim slojevima i napisao je nekoliko lijepih knjiga. Bilo mu je 46 godina.

6. - Gabrijel Duisko mladić od 19 godina, bio je već u službi samog namjesnika u Kyôtu. Vrlo plemenit od naravi, odmah kod prve propovijedi odgovorio je Božjem pozivu, postao kršćanin. Bio je desna ruka braći u samostanu. Osobito se brinuo za male ministrante.

7. - Vrlo uvjerljiv katekist je postao i Toma Date, koji je čuo za kršćanstvo samo dvije godine prije progonstva.

8. - Ivan Kizaemon bio je tkalac brokatnih tkanina. Kako mu je kuća bila blizu samostana, ubrzo je upoznao život franjevaca, krstio se i bio uzoran kršćanin. Kad su ga upisali u popis osuđenika zbog vjere, sav radostan reče O. Petru: "Pomozi mi, da zahvalim Bogu na ovoj velikoj milosti!"

9. - Matija iz Kyôta bio je također susjed franjevaca. Nije prošlo mnogo od njegova krštenja, kadli buknu progonstvo. U popisu mučenika bio je i neki Matija. Kad su došli vojnici da ih odvedu, gle, nema Matije. Čovjek pobjegao. Nasta trka, buka među vojnicima. Desio se tu i naš Matija, te kad mu rekoše o čemu se radi, stupi on pred vojnike i reče: - I ja se zovem Matija, a kršćanin sam, pa evo mene! - Kad je tako, šta bismo tražili onoga! - reče oficir, i vežu njega dok je on zahvaljivao dobrom Bogu na tom daru...

10. - Kuzma Takeya, po zvanju kovač oružja. Kad je postao kršćanin, pomagao je u Osaki Ocu Martinu kao katekist. Osobito je vilo bijedne gubavce i dvorio ih. Njegov dvanaestogodišnji sinčić Maksim bio je franjevački đak. Vidjet ćemo kako je i on želio umrijeti kao mučenik.

11. - Joakim Sakakibara iz Osake, nekoć medicinar, a poslije krštenja kuhar i skrbnik u samostanu. Kad se podigla bolnica, dvorio je rado bolesnike. Bio je čovjek vrlo dobra srca. Siromasi su ga voljeli kao oca. Bilo mu je 40 godina.

12. - Mihovil Kozaki, tvorničar lukova bio je misionarima od osobite pomoći kod gradnje crkve u gradu Osaka. Baš dok se u njoj molio, vojnici ga uhapsili i odveli u tamnicu.

K ovim gornjim trećorecima Božja je Providnost pridružila u mukama, ali i u pobjedi, tri mlada pupoljka koji su imali da postanu prvi franjevci misnici rođeni Japanci a tako postadoše sveti mučenici, uzor franjevačkim pitomcima:

13. - Toma, dječak od 14 godina, sin malo prije spomenutog sv. Mihovila. Divno je pismo što ga je idući na stratište napisao svojoj majci.

14. - Arte iz Nagasakija, sin kineskog trgovca i majke Japanke od 13 godina. On i njegov drug

15. - Lujo Ibaraki, od 12 godina, molbama i suzama prisiliše vojnike da ih ne rastavljaju od njihova učitelja fra Petra i zajedno s njime bijahu razapeti za vjeru.

O s t a l i s v e t i P r v o m u č e n i c i

Uz nabrojenih 21 bijahu na smrt osuđena i tri člana isusovačkog reda koji su se našli u njihovoj kući u Osaki. To su:

1. - Pavao Miki, redovnički brat, od 33 godine. Bio je on rođeni Japanac, učen čovjek, rječit govornik, divan pomagač Otaca misionara. Katolička omladina u Japanu štuje ga kao svog nebeskog zaštitnika i uzor.

2. - Isusovcu Bratu Ivanu Suwono bilo je istom 19 godina. Kao dijete revnih kršćanskih roditelja već je zarana bio ministrant, kasnije njihov đak i to vrlo pametan, marljiv i pobožan. Poslije novicijata smješten je u Osaki za sakristana. Veoma je lako mogao uteći ali je volio postati mučenikom.

3. - Takav je bio i stari Brat vratar u Osaki Jakov /Diego/ Ichikawa Kizaemon, od 64 godine. Bio je i katekist i napisao je: Razmišljanja o Muci Gospodnjoj. Radi njegovih kreposti svi su ga smatrali za sveca samo je on držao o sebi da je "bijedni grešnik već od početka"...

S tom trojicom navršen je broj 24, koliko ih je konačno bilo osuđeno na smrt. Međutim, dok su sveti mučenici na svom dugom putu iz Kyôta u Nagasaki prolazili gradovima i mjestima, pridružiše im se još dvojica. Oni su uporno htjeli da ih stražari vode zajedno s osuđenicima da i oni umru za svoga Spasitelja. Napokon im to i pođe za rukom. Bili su to:

Franjo Fahelante iz Kyôa, po prilici čovjek od 30 godina, i Petar Sukejiro iz istoga grada. Pridruženi su k svetom Petru i drugovima kao "zločinci br. 25 i 26". Danas su i oni na oltaru!

"P o d 104 c a r a n i j e b i l o z a s l u ž n i j e g č o v j e k a !"

Tim je riječima bezgranične samodopadnosti i hvale Kampaku Taikôsama htio istaknuti svoju moć i svoje zasluge u povijesti Japana. Izrekao ih je u svečanoj prigodi kad je u velikoj dvorani svog raskošnog dvorca u Nagoyji, okružen cvijetom japanskog plemstva prvi put primao predstavnike filipinske pokrajine: Petra Krstitelja i njegove drugove /krajem srpnja 1593/.

Te su riječi imale i tu svrhu da iznude priznanje Taikôsamine vlasti nad Filipinima. Sav sjaj njegova dvora i sva isticanja njegove moći nisu ipak zastrašili filipinskog poslanika. On je sa svom franjevačkom skromnošću, ali i otvorenošću izjavio mogućniku da Filipini ne mogu pristati na njegov zahtjev niti će se tako lako odreći svoje nezavisnosti. Zato je najbolje da plemeniti Kampaku sklopi prijateljski savez s Filipinima. To će biti na korist i Japanu i njima.

Taikôsama je s udivljenjem slušao te riječi. Još se nitko nije usudio tako govoriti pred njim! Ali fra Petrove riječi koje je tako ljupko prevodio na japanski brat Gonsalez, bile su i vrlo pametne riječi! One su uvjerile Taikôsamu. I on prihvati fra Petrov savjet. Sklopit će s Filipinima prijateljski savez a međutim neka franjevci ostanu u Japanu kao jamci toga prijateljstva.

Fra Petar zamoli Šoguna da im dopusti i propovijedanje kršćanske vjere u njegovoj zemlji. I na to je vrlo spremno pristao. A to i jest bio glavni razlog radi kojega je naš svetac prihvatio da pođe u Japan kao izaslanik filipinskog namjesnika.

Taikôsama je poslije svečanog primanja zaustavio fra Petra i njegove drugove na gospodskom ručku i s njima se neobično prijazno vladao. Svjetovao im je da se nastane u Kyôtu, glavnom gradu. On će im dati pratioce koji će im pokazati znamenitosti i ljepote Japana. Dao im je na raspolaganje lađu za taj put. Obeća im da će se za njih brinuti kao otac.

I sami su se prisutni velikaši čudili kako se taj opori vojnik i ponosni silnik spustio do tolike prijaznosti i dobrote...

Da je tako ostalo do kraja, Taikôsama bi bio zaista najzaslužniji čovjek za katoličku Crkvu u Japanu ne samo pod vladom prva 104 cara nego do današnjeg dana. Mjesto toga bit će on njezin prvi krvavi progonitelj...

K o b n a z a v i d n o s t

Prvih godina svoje vladavine Taikôsama bijaše sklon misionarima i kršćanstvu. On je pače istjerao mnoge budističke bonze iz njihovih hramova, hramove im dao spaliti, kipove

bogova porazbijati. Nego i bonzi su znali da se malo pomalo dodvore silniku i da ga nahuckaju protiv kršćana.

Osobito je u tom uspjevao njegov osobni liječnik Seyakuin Hôin ili ukratko Jakuin . On je nekoć i sam bio bonzo. Smrtno je mrzio kršćanstvo i tražio zgodu daga u Japanu zatre.Kako je njegov upliv na Kampaka bivao sve jači, a sam bio izvanredno lukav, njegove su spletke na kraju i uspjele. Tako je 24. srpnja 1587. izišao vlastodržčev ukaz:

-Kroz 20 dana svi kršćanski svećenici moraju ostaviti Japan! -

Misionari - isusovci pokoriše se naoko šogunovoj zapovijedi i svi odoše u Hirado i Nagasaki kao da će odatle otputovati. Ali su odlučili da neće otići, nego će ostati i dalje u zemlji i sasvim neupadno se brinuti za svoje kršćane. Dakako, Hideyoski je sve doznao, ali je pustio da na tom ostane. Samo je dao porušiti nekoliko crkava.

Vijest o tim događajima, silno preuveličavana i iskićena, doprla je i na Filipine. Govorilo se da su svi japanski kršćani, osim šestorice, otpali od vjere!!Filipinski dominikanci i franjevci bijahu spremni da oni pođu i opet podignu postradalo kršćanstvo u Japanu.

Nego dvije godine prije toga, 28. I 1585., papa Grgur XIII bio je izdao osobiti Breve, u kojemu pod prijetnjom velikih crkvenih kazna zabranjuje svim redovnicima osim isusovaca, osnivati misije u Japanu.

Nama se danas čini nemogućim takva zabranasa strane vrhovne crkvene vlasti... Ali moramo se prenijeti u ona vremena kad su portugalski i španjolski kraljevi imali odlučujućeg upliva u misionarenju prekomorskih zemalja. Isusovačke misije bile su pod protektoratom Portugala, a Portugalci su prvi i došli u Japan da trguju. I oni su ljubomorno pazali na to da sačuvaju za sebe pravo i trgovanje i misonarenje. Posljedica je bila ona papinazabrana kojom se htjelo spriječiti nepotrebno trvenje.

I kad je namjesnik Filipina, bojeći se silovitog Taikôsame koji se zaprijetio da će na nj poslati milijun vojnika ako mu se ne pokori - slao k njemu Petra Krstitelja da mu ponudi prijateljstvo, ovaj se pozvao na Breve Grgura XIII, da otkloni od sebe toliku čast.

Međutim je 15. studenoga 1586. Grgurov nasljednik Siksto V svojim Breveom "Dum ad uberes" /Dok na obilne plodove/ filipinsku kustodiju podigao na stepen provincije sv. Grgura. Između ostalih povlatica daje on novoj provinciji i tu :"Da može nevjernike obraćati na katoličku vjeru na filipinskim otocima i na po drugim zemljama Indija i svih država koje se nazivaju Kina" / de la China; talijanski izraz u latinskom tekstu!/. Među te zemlje brojio se onda i Japan!

Time je za franjevce dokinuta zabrana Grgura XIII Tako su Petar Krstitelj i njegovi drugovi izvršivši s us

pjehom svoje poslanstvo kod Taikosame, s njegovm privolom ostali u Japanu kao misionari. I narod ih je primio veoma rado... Ali portugalski isusovci nisu bili s tim sporazumni! Novi misonari bili su franjevci i bili su španjolci! Da su bili isusovci, još bi ih nekako trpjeli, ali Španjolaca - franjevaca!

Pri tome je bilo najteže što se japanski biskup Petar Martinez, isuovac i Portugalac stavio na njihovo stanovište. Izjavio je otvoreno da njemu franjevci ne trebaju. On je tvrdio da je Breve Grgura XIII još na snazi. Zabranio je vjernicima da idu franjevcima na Misu i propovijed, da od njih primaju svete sakramente i da im daju milostinju. Odlučio je sve franjevce vratiti natrag u Manilu.

K a t a s t r o f a s e s p r e m a

Osokoljeni Taikosaminim riječima, Petar Krstitelj i njegovi drugovi stanu sa svim žarom vršiti misijsku službu. Domalo su privukli veliki broj duša željnih istine. Opet je počelo cvasti kršćanstvo u Japanu. I oci isusovci prihvatiše se sada slobodnije rada. Isusovci - Španjolci zauzeše se kod biskupa da franjevcima ne stavlja zapreka. Plodovi su se vidjeli posvuda...

U to se srušila na Japan užasna nesreća. 17. srpnja 1596. provali najviši i naopasniji, 2480m visoki, japanski vulkan Asama sa svom razornom snagom. Udaljen je od Kyoto -Mynaka preko 300 km zračne linije, ali ipak je i tamo padala gusta kiša pepela, a nad Osakom crven pijesak! Mjesec dana kasnije opažali se neobični prirodni pojavi, dok 1. rujna započeše jaki potresi po svoj zemlji, osobito u središtu Japana, oko Kyota i Osake. Gotovo ni jedna kuća ne osta neoštećena. Na tisuće ljudi poginulo je na ruševinama i veličanstveni dvori što ih je u Osaki već toliko godina zidalo zaKampaska do 5000 odabranih zidara sa svečanom dvoranom na hiljadu stupova od najrjeđegakamena, bijahu žalosna gomila... Od 20. rujna za više je dana i noći udariše silne kiše; rijeke nabujaše i potopiše zemlju. Prelilo se i veliko jezero Biva, sjeverno od Kyota... Nikad se nije tačno saznalo koliko je bilo ljdskih žrtava; jauk i kuknjava odjekivala je po svoj državi, a crna glad se spremala da ih pokosi jer je sva ljetina bila uništena...

Lako je pojmiti kako je sve to djelovalo na Taikosamu: bio je očajan i bijesan! Kad mu je u rujnu 1593. supruga Yodogimi dala na svijet sina Hideryori, njegovu veselju nije bilo kraja. Dobivši nasljednika smattao je svoju dinastiju utvrđenom za vjekove. Sav se Japan pokoravao njegovoj volji i samovolji. Snovao je kako će osvojito Koreju, Kinu, pače "čitav svijet"... No dvije godine kasnije teško oboli od upale kičmene moždine; strašna posljedica njegova razvratna života. A sada još takva užasna nesreća! Sav njegov trud i rad od toliko godina, svi njegovi smioni snovi, sve se to na jednom stalo rušiti! Kao ranjena zvijer, potpuno rastrojenih živaca, kidao se u svom bjesnilu...

Njegov liječnik Zenso Jakuin kliktao je,naprotiv, u svom srcu: napokon je došlo njegovo vrijeme! U svojoj sotonskoj mržnji šaptao je bolesnom i razjarenom silniku da su svim nedaćama i nesrećama krivi - kršćanski misionari "Ti lukavi licumjeri, stranci, izaslanici španjolskog kralja, hoće da unište našu vjeru, da podjarme naš narod i našu državu za koju si ti toliko uradio! Bogovi su ljuti i kažnjavaju nas. Pokaži svoju moć; uništi zlo sjeme dok je još vremena!..."

Tako je on lukavo uvjeravao bolesnog Taykosamu,dok su ga njegovi ortaci u tom pomagali dalje pletući paklene spletke. Za nesreću baš u to doba, u listopadu 1596, poslije duga i mučna krstarenja morem, doplovi do japanske luke Urado filipinski brod sa tri jarbola "San Felipe". Više silom nego milom najeraju Japanci kapetana Matiju Landecho da uplovi u luku. Udesili su stvar tako da se brod nasukao i teško oštetio. Po nekom starom običaju sad je "nasukani brod pripadao državi" ---

Velika lađa bila je krenula još 12. srpnja iz filipinske luke Cavite za Mehiko. Vozila je 233 čovjeka; među njima 7 redovnika,od kojih dva franjevca, nama već poznate klerika fra Filipa i brata fra Ivana Pobre.U lađu je bilo utovareno zlata u vrijednosti od milijun dukata, pa svile i ostale skupocjene robe za 600.000 dukata i dosta ratnog materijala: topova, pušaka, municije.

Sve nastojanje kapetana i brodskih oficira, sve zauzimanje Biskupa i misionara da se brodu dopusti otploviti, ništa nije pomoglo. Zloduh Jakuin i njegov dostojni ortak Masuda Uemon Nagamari, namjesnik u Osaki, znali su uvjeriti bolesnog i razdraženog šoguna da se radi o veleizdaji.

Eto - šaptali su mu - u istoj lađi: zlato, municija, misionari! A čuli smo da se Franjo de Sanda pilot lađe, prijetio moću španjolskog kralja ako im se što zlo dogodi. On je pokazao kartu španjolskih posjeda i na pitanje kako je njegov kralj mogao osvojiti toliko zemalja odgovorio: - Španjolski kralj šalje najprije misionare da obrate stanovnike one zemlje. Za njima dođu vojnici da je osvoje!...

Sve su to bile laži. Ako im je Taykôsama povjerovao i na kraju zapovijedio : - Kuće franjevaca i isusovaca u Osaki imaju se strogo nadzirati. Zapovjednik posade u Kyotu Ishida Mitsunari popisat će sve one koji se u tom gradu sastaju s franjevcima. Lađa "San Felipe" i njezin teret postaju državno dobro; gusar - kapetan i brodska posada zajedno s putnicima povrate u Manilu. - - -

N a k r i ž o s u đ e n i

Sudbonosna šogunova odluka bila je objavljena 8. prosinca 1596, baš na dan franjevačke Kraljice - Neoskrvnjenog Začeća Marijina. Kao crna avet poletjela je vijest o tome s kraja na kraj Japana. Milijuni srdaca uzdrhtali su na taj gla. "Čovjek sa šest duhova u sebi" kako je ja-

panski povjesničar nazvao Taykosamu - prepustit će se onomu najgoremu; nova krv će poteći i onako raskrvavljenom zemljom.... Tako su ljudi stradavli - - -

I zaista. Taikô zapovijeda svome dvoraninu Uehyôe da u Kyotu popiše sve misionare i sve one koji su u užem saobraćaju s njima. Kad to učini, pokazat će popist komandantu Ishidi, a taj će ga pregledati i onda podastrijeti Gospodaru da gapotšiše i proglasi smrtnu osudu...

Više od straha nego od zla srca, kukavni Uehyôe sastavi vrlo opširan popis! Na čelu popisa bio je čuveni stari general Takayama Ukon. Slijedila su imena mnogih plemića i odličnika za kojih se u javnosti nije ni znalo da su kršćani. U popisu su bila imena svih isusovaca i franjevaca pa bezbroj kršćana svakog staleža: do 4.000 imena!

Komandant Ishyda nije bio kršćanin, ali bijaše pošten čovjek koji je cijenio požrtvovni rad kršćanskih misionara. Kad mu je onaj bijednik donio popis proskribriranih, gotovo je iskočio iz kože!

- Što si lud?! - napao je donosioca. - Zar ne znaš da gospodar ne će smrt svih kršćana? Budi pametan! Kad bismo popisali imena svih onih koji sada upravo grnu u kršćanstvo, što misliš koliko bi to tisuća iznosilo? Osim toga misonari - isusovci ne ulaze nikako u popis. Oni su Portugalci iz Indije, i mi ne smijemo nepromišljenim postupcima kvariti našu lijepu trgovinu s njohovom zrmljom. Hajde i sastavi novi popis.

Uehyôe pođe i sastavi novu listu sa 160 imena. Ishi da precrta i nju. Treća je imala 47 imena, ali komandant skrati i nju tako da ih je ostalo 12, to jest 6 španjolskih franjevaca, njihova 3 japanska suradnika i 3 japanska brata isusovca. Tri dana kasnije nalazio se Hideyoski Taikô u Fushimi da dade naredbe za obnovu svog porušenog dvorca. U toj prigodi pozva sebi Masudu Uemona i Ishidu Mitsunari i naredi im da se misionari imaju smaknuti. Oni će biti propeti na križ po japanskom običaju...

K r v m u č e n i k a s j e m e k š ć a n a!

Ta stara Tertulijanova riječ malo se gdje sjajnije pokazala istinitom kao u povijesti japanskog progonstva. Kad je pukao glas da su sveti misiorai osuđeni na smrt, kao da je neka električna iskra vrcnula među kršćane! Svi su se stali spremati da i sami posvjedoče svojom krvlju ljubav prema svojoj Vjeri: i stari ljudi i sitna djeca, pripadnici svih staleža upravo su se natjecali u vjerskom i mučeničkom žaru.

Ipak ovoga puta broj svetih mučenika samo se podvostručio: k Ishidinoj dvanaestorici pridruženo ih je još šest; istom u posljednji čas - kako smo već vidjeli - broj će se povećati za još dva: ukupno 26. Plemeniti je Ishida bio uložio sav svoj upliv kod Taikôsame da se smrtna kazna barem promijeni u izgon, ali nije uspio; silnik je ostao pri svojoj: moraju umrijeti, i to što prije!

Licem na Staru godinu pozva šogun Ishidu k sebi i zapovijedi mu da se franjevci iz Osake dovedu u Kyôto k ostalima i zajedno s njima zatvore u tamnicu, da im se odrežu nosovi i uši, da se opreme u Nagasaki gdje će se propeti. Kad je Braći javljena ta konačna odluka, klekli su pred oltar i zahvalili Bogu, što eto smiju trpjeti sramotu radi njegova imena. ---

Onevečeri dođe odred vojnika, vezaše im ruke naopako i potjeraše ih u tamnicu. Fra Petar zapjeva "O gloriosa Domina" /O proslavljena Gospođo/, koju ostali prihvatiše i tako se oprostiše sa svojom starom crkvicom Gospe Anđeoske... Iste večeri pridružiše im se i oni iz Osake.

Prvo je prolijevanje krvi izvršeno 3. siječnja 1597. Vrlo rano ujutro izvedoše osuđenike nastratište Kamikyô. Svrstani su u red i pročitana im jeosuda: u znak sramote ima se svakome odrezati resica lijevoga uha i nos! Sad su vodili jednoga po jednoga na sredinu stratišta, i tu su im oštrim nožem poodsjecane lijeve resice...

U to banu skoroteča i u Ishidino zabrani dalje smaknuće te su mučenici povraćeni u tamnicu. Naime, dobri se Ishida još nadao da će moći sklonuti šoguna da odustane od izvršenja smtne osude. U tom slučaju neka bijednici nisu iznakaženi. Ovaj put stvarno se Kampaku pokazao mnogo mekši nego prošli put. Prvi bijes je popustio ; Ishida se pun nade povukao. . . Ali sad je skočio zloduh Jakuin!... I sutra ujutro izađe konačni ukaz:

- Ti su ljudi lagali govoreći da su filipinski izaslanici. Oni su došli u Japan i tu su ostali bez dopuštenja. Oni su prestupili zabranu i naučavali krivu vjeru. Zato se imaju u Nagasaki razapeti!

K r i ž n i p u t i s l a v a n a T a t e y a m a

Više nije bilo nikakve nade! Bolna srca morao se Ishida prihvatiti izvršenja nepravedne osude.. .

On dade šogunov ukaz prepisati na veliku tablu , a ta je onda pričvršćena na dugu motku kojaće se nositi pred osuđenicima da se svak uzmogne uvjeriti kakvi su to - zločinci...

Sada izvedoše osmera volunjska kola i u svaka postaviše po tri osuđenika, pa će ih provesti ulicama glavnog grada. Trebalo je da se svi građani ustrave na taj prizor i čuvaju se sličnih "zločina"... Međutim, dogodilo se obratno! Čitav se Kyôto slegao oko tih kola. Kršćani prate svoje misionare moleći krunicu ili pjevajući svete pjesme, a pogani zadivljeni gledaju taj prizor žive vjere. Povorka je bivala sve veća, pravo slavlje! Mnogi joj se pogani pridružiše izjavljujući: I mi ćemo biti kršćani! Bonci sikte od bijesa, ali ne smiju ništa učiniti a Ishida uživa u svom srcu i pušta da slavlje što duže traje. Već je bila pala večer kad su se sveti priznavaoci povratili u tamnicu!

Sutradan se pojavio isti prizor u obližnjem Fushimi a onda u velikom gradu Osaki, pa u Sakai - nigdje ni jedne uvredljive riječi, posvuda zanos ljudi i udivljenje!...

Napokon 9. siječnja počinje za naše junake njihovo posljednje putovanje na zemlji, njihov pravi križni put kojim će se popeti na svoju Kalvariju - brijeg Tateyama po više primorskog grada Nagasaki. Osam stotina kilometara bijaše dug taj put, a teško jeukratko opisato što li su sve pretrpjeli na njemu:leda, kiše, vlage, magle, blata,umornosti a i glada i žeđe... Više nije bilo dobrog Ishide da se brine za njih. Morao ih je predati u druge ruke, a te su znale veoma opore... Ipak, svi su sveti mučenici bili neopisivo radosni željno očekujući smrt za svoga Spasitelja.

Poslije 14 postajâ, baš u petak, kako su i željeli 5. veljače 1597. podveče, puni duhovne radosti stajali su japanski Prvomučenici na vrhu brežuljka Tateyama, poviše morske obale, obrasla visokom bambusovom travom. Gust kordon vojnika s kopljima zatvarao je stratište a iza njihovih leđa sleglo se pola Nagasakija. U najvećem poštovanju da budu svjedoci neviđenog junaštva. Križevi 26 na broju, bili su poredani po prilici 5 koraka razmaka jedan od drugoga; na svakome tablica s imenom onoga koji će na njemu visjeti. Jedanaesti s desna nosio je ime Petra Krstitelja.

Na zapovijed namjesnikova zamjenika krvnici vade križeve iz njihovih rupa i polažu ih na zemlju. Zatim povale mučenika na križ i vežu mu uza nj konopcima ruke i noge.

Križevi franjevaca /6/ bili u sredini, a sa svake im strane po deset za japanske mučenike. Između križeva sv. Gonsalva i sv. Filipa bila je istaknuta velika tabla na kojoj je bila ispisana smrtna osuda:

Ovi su ljudi došli kao poslanici s Filipina u Japan, ostali su u našoj zemlji bez dopuštenja, i tu propovijedali zabranjenu katoličku vjeru. Zboz toga će biti smaknuti u Nagasakiju. -

Prvi će primiti smrtonosne udarce kopljima sv.Filip onda ostali franjevci, osim sv. Petra kojega su broboli posljednjega od svih svetih mučenika. Kad su bili došli k njemu da ga privežu uz križ zamolio je: - Pribijte barem meni, kao i našem Gospodinu Isukristu, ruke i noge čavlima uz križ! - Nisu ga poslušali, ali su njemu samomu priveza li ruke i noge tankim lančićima, koji su se usjekli duboko u meso...

Sveti dječak Ante zapjeva psalam:"Hvalite,djeco, Gospoda!" - a prihvatiše ga njegovi drugovi Toma i Lujo i s tom su pjesmom završili svoj život da ga nastave na nebu među anđelima slaveći Gospodina...

Narod oko stratišta pada na koljena. Grobni je muk svuda naokolo. Ču se nova zapovijed: krvnici kucnuše skladno tri puta kopljem o koplje, uzmakoše korak postranice i snažno probodoše s desne i lijeve strane tjelesa mučenika, tako da su koplja ušla ispod rebara, a povirila vani izme-

ću ključne kosti i vrata. Tjelesa poskočiše, glava pade na prsa, duša poletje Bogu u naručje. Bilo je pet sati poslije podne. - - -

---

Na mrtvim tjelesima, koja su mnogo dana ostala na križu neozlijeđena, pokazivali se čudnovati pojavi. Mjesto njihove junačke smrti postalo je ciljem trajnih hodočašća. Bog je dijelio mnoge milosti po zagovoru slavnih mučenika, a broj obraćenja bivao je svaki dan sve veći. I sam Taikô-sama je morao priznati: - Ono su bili sveti ljudi! Vjerni kršćani ljudi su velike kreposti!...

Japanski biskup Petar Martinez moleći i plačući išao je od križa do križa ispred svojih vjernika. U krasnom pismu što ga upravio franjevačkom provincijalu u Manili 27. veljače 1597. izrazio je svoje uvjerenje da su sveti Mučenici u nebu.

A to je bilo i uvjerenje svih japanskih kršćana ko je je potvrdio papa Pavao V, kad je 1616. imenovao Komisiju za uvođenje kauze, koja je i dovršena 1627. kad je Urban VIII japanske Prvomučenike ubrojio među Blaženike.

Na Duhove, 8. lipnja 1862, Papa Pio IX, u prisutnosti 21 kardinala, 58 nadbiskupa, 185 biskupa, preko 4.000 svećenika i 50.000 vjernika, u divno urešenoj crkvi sv.Petra u Rimu proglasio ih je Svetima i odredio 5. veljače kao njihov spomen-dan.

XII

S GUSLAMA U RUCI NOVIM SVIJETOM

FRANJO SOLANO

/1549 - 1610/

"Pobjedonosne riječi: - Izvezi na pučinu!"

Na sam blagdan Uskrsa, 21. IV 1957, izdao je Sv. Otac Pio XII znamenitu okružnicu Fidei donum - Vjere dar. Tu je riječima duboke brige ali i neslomljive odvažnosti i vedrine ocrtao "prilike i stanje katoličkih misija, osobito u Africi." Na kraju je doviknuo "Crkvi one pobjedonosne riječi božanskog njezina Utemeljitelja:Izvezi na pučinu!"

Te su riječi odjeknule u srcima svih sinova sv.Oca Franje. I s pravom! Nije li njihov Utemeljitelj prvi između svih utemeljitelja Redova u svom Pravilu osobito poglavlje posvetio misijama? Nije li upravo afričko tlo obojila krv franjevačkih Prvomučenika? I nisu li i Franjini sinovi poslušali Spasiteljevu riječ: "Duc in altum!" /Lk 5,4/? I zaplovili dalekim oceanima da potraže duše otkupljene Isusovom krvlju i osvoje ih za dobrog Pastira?

Eno, dok je sv. Petar Krstitelj, oplovivši zemaljsku kuglu, u Japanu ardio i trpio za svetu vjeru, drugi je dan franjevac samo tri godine mlađi od njega trpio je i radio s druge strane Velikog oceana za duše i spasavao ih.On nije umro mučeničkom smrću, ali bio je svejedno velik mučenik i velik apostol. Toliki apostol da je zaslužio svojim misionarskim radom da bude nebeski Zaštitnik svih franjevačkih misija i misijskih udruženja. To je veseli guslač - Franjo Solano...

I z j u t r a s e p o z n a j e d a n

U gradiću Montilli u Andaluziji, načelnik Matej Sanchez Solano i njegova pobožna gospođa Ana rođena Himenez Hidalga, dobiše 10. veljače ili ožujka, ne znamo točno, 1549. sinčića kojemu dadoše na krštenju lijepo ime Franjo.

Još od malih njegovih nogu brižljivi su roditelji nastojali sa svom ljubavlju i pažnjom oko Franjina odgoja. Kad je dorastao za školu, predaše ga iskusnim rukama mjesnih isusovaca. Tako je složnim radom kuće i škole, a uz obilatu Božju milost i vlastito nastojanje, naš mladić postao domalo uzorom svih svojih drugova. Bio je izvanredno blage i vesele ćudi, miroljubiv i čedan. Bilo je dosta da se pojavi među drugovima, pa da odmah prestane svaka svađa

i prepirka, svaki nestašluk i prostaštvo. Zavađene je lijepim riječima mirio; jednom pače i dva odrasla čovjeka, koji su već bili trgli mačeve, umio je tako milo i razborito savjetovati da su se okanili zla posla.

Uz molitvu Franjo je pridružio i mrtvenje; uz nauk i marljiv rad. Bilo ga je milina slušati kad je u domaćem vrtu svojim rukama radeći ljupkim glasom pjevao pobožne pjesme. Često je pristupao k svetim sakramentima, pa i druge na njih vodio. Anđeosku krepost je čuvao kao dragocjen biser i okružio je ozbiljnom pokorom.

Zato se nitko nije začudio kad je u svojoj devetnaestoj godini ostavio svijet i stupio u strogi samostan bosonogih franjevaca sv. Lovre u rodnom gradu gdje je, po uzorno izvršenu novicijatu položio svečane zavjete na dan sv. Marka 1569. Još je godinu dana ostao u samostanu, a zatim je premješten u Gospin samostan blizu Sevilje. Tu je dovršio bogoslovske nauke, uvijek svima uzor molitve, pokore, savršenosti i svete franjevačke radosti.Ta radost ga je osobito resila: uvijek.

Vršak svoje radosti i sreće doživio je mladi Svetac onoga dana kada je milost svećeničkog ređenja njegovu dušu zauvijek sjedinila s Velikim Svećenikom. Prvu sv. Misu otpjevao je na dan svoga sv. Oca Franje. Bog i duše! - bit će odsad jedinanjegova misao, smisao svega njegova života...

G l o r i f i c e t u r D e u s! - N e k s e s l a v i B o g !

Naš je mladomisnik imao divan glas, bio je i glazbeno nadaren, skladno je guslao, a sav je izgarao za liturgijskom službom i crkvenim pjevanjem. Videći to njegovi poglavari, imenovaše ga voditeljem kora. Ne može se izreći s kolikom je pomnjom i žarom nastojao da se do u tančine izvrše svi i najmanji liturgijski propisi. Pod njegovim vodstvom u samostanu sv. Marije del Oreto vršila se služba Božja s najvećom pobožnošću, i vjernici su hrlili da joj prisustvuju. A kad se još mladi o. Franjo popeo na propovjednicu i stao govoriti, nije bilo srca koje se nije ganulo i zanijelo!

"Nek se slavi Bog! - Glorificetur Deus!" bilo je geslo mladog apostola; riječ, koju je često ponavljao i u djelo provodio. Da bi njegov primjer što više djelovao na mlađe redovnike, postave ga starješine, nekoliko godina kasnije za učitelja novaka u Arrizafi blizu Kordove. Njegovo je odgojno načelo bilo: više uči primjerom nego riječju! I provodio ga je dosljedno i do kraja!

Dala bi se napisati čitava knjiga o životu i odgojnom radu tog izvanrednog učitelja novaka! Došta je reći da su njegovi novaci vidjeli u njemu živ uzor pokore i svake kreposti i da im je to više koristilo nego teorija svih duhovnih priručnika. Zato je premješten u istom svojstvu, u

daleki i u brdima osamljeni novicijat sv. Franje de Monte. Tu je on svoju metodu odgoja, ako je moguće, doveo do još veće savršenosti! A svoje osobno posvećenje do vrhunca! Između njegovih nečuvenih pokorničkih djela bula kanonizacije /Benedikt XIII, Ad fidelium od 27. XII 1726/ izrijekom spominje ovo: "slijedeći one blažene oce Benedikta i Franju bacao se je u preoštro trnje" ---

Domalo je imenovan za gvardijana u istom samostanu rekolekcije /ritiro/. Sve njegove molbe da ga mine ta čast bijahu uzaludne! Sin poslušnosti, Svetac je prihvatio i tu službu. I kako je više godina bio uzor-magistar tako je sada bio i uzor-gvardijan. Bio je svima sve da sve dovede k Bogu. Osobito se brinuo za bolesnike. Vršio je i najniže poslove u toj brizi...

Nikad nije prestajao raditi i u Gospodnjem vinogradu po selima i mjestima izvan samostana. Bio je neumoran propovjednik, brižljiv ispovjednik; djecu je poučavao u vjeronauku, odrasle svjetovao, siromasima pomagao, bolesnike tješeio. Više puta zbivala su se i čudesna ozdravljenja na njegovu molitvu ili dodir ruke. Sav narod nazivao ga u jedan glas - Svecem.

Da se može još više posvetiti dušama, jedva je - i sa suzama - izmolio od starijih da ga oslobode gvardijanske službe. Uto je 1583. stala Andaluzijom harati strašna kuga. Za našega Sveca bila je to nova prigoda da čini dobro. Zajedno sa svojim svetim prijateljem Ocem Bonom uzeo je na se brigu za veliku bolnicu u Montu. A kad je i dobri O. Bono obolio pa domalo i podlegao neumoljivoj pošlici, Franjo je podvostručio svoj trud i svoj rad. Napokon je i sam obolio, ali Gospodin nije primio žrtve njegova života koji mu je tako spremno poklonio, nego mu je povratio zdravlje. Čekali su ga novi napori i novo polje rada.

P r e k o b u r n i h o c e á n â z a d u š a m a

Neko vrijeme proveo je Solano u samostanu sv. Ljudevita nedaleko od Granade, štovan i ljubljen od sve Braće, slavljen od svega okolišnog naroda. Svi su u njemu vidjeli čovjeka Božjega i utjecali se njegovoj moćnoj molitvi.

Ali poniznom redovniku ne bijaše ugodna ta ljudska slava. Glorificetur Deus! - bilo je njegovo pravilo; on se bojao da ne bi u bilo čemu okrnjio slave Božje. S druge strane sve više je čeznuo za mučeništvom. Radi toga zamoli svoje pretpostavljene da ga pošalju u Afriku da navješćuje Evanđelje i, bude li sreće, prolije krv za slatko ime Isusovo.

Molba mu je bila odbijena. -

Godine 1589, na preporuku kralja Filipa II spremala se četa franjevaca-misionara u Zapadne Indije, to jest u Srednju i Južnu Ameriku. Otac Solano zamoli da im se smije pridružiti. Ovog puta poglavari privolješe i on krene te iste godine preko Atlantskog oceana u Novi svijet.

U velikoj lađi bilo je mnogo putnika. I svakojakih putnika. Svetac je nastavio i tu svojim životom razmatranja, molitve, pokore i apostolata. Kako li je samo, držeći propelo u ruci, vatrenim riječima znao svojim suputnicima govoriti o ljubavi prema Bogu, o strahoti grijeha, goroj od iste smrti! Mnogi su se ganuli i skrušeno padali pred Božjeg čovjeka da ih s Bogom izmiri u svetoj ispovijedi--- I kako li su rado slušali njegovo divno pjevanje pobožnih pjesama uz vješto gušlanje!

Bez velikih smetnja lađa je preplovila Ocean i stigla u San Domingo, gdje se malko zaustavila; onda u Novu Cartagenu u današnjoj Kolumbiji, koji su urođenici nazivali Caraman. I tu su ponešto počinuli pa krenuli dalje prema Panamskoj prevlaci. Sada se putnici raziđoše kud koji. Naši misionari pođoše pješice do luke Panama.

Poslije nekoliko dana ukrcaju se u lađu kapetana Ivana de Morgana te će ihim oceanom u Perù. Na nesreću, jedva su prevalili malo morskih milja kadli žestoka oluja zahvati lađu i baci je na plićak. Bijesni su je valovi nemilo udarali i silna je kiša mlatila. Nije bilo druge:trebalo ju je prepustiti nevremenu i spasiti glavu u jedinoj manjoj brodici, koliko ih uzmogne u nju stati.

Kapetan i poglavitiji putnici su stali, a drugima kako bude. Nagovaraju Sveca da i on siđe k njima. - Ne dao Bog da bih u ovakoj nevolji ostavio ovu svoju braću! - reče Franjo i s križem u ruci stane sokoliti bijednike. Osobito su mu na srcu bili siromašni afrički Crnci-robovi, osamdeset njih na broju. On ih na brzinu pouči o glavnim istinama svete Vjere i na njihovu ih molbu krsti.

Brodica sa spasenima otplovila je prema obali, a lađa je malo kasnije udarila o greben oštar kao pila koji ju je presjekao na dvije polovine. Na krmi je stajao Svetac i oko njega ustravljena gomila gledajući s užasom ka ko ona druga polovina tone. Očekivali su kad će i njihova potonuti.

- Ne bojte se! - vikao je Svetac. - Do tri dana će brodica doći i po nas!

Zamislite što je to značilo! Tko da to izdrži?

Ipak su izdržali, nepokolebljivo se uzdajući u Svečevu riječ. I zaista, trećeg je dana došla brodica po njih. Svetac je sišao u nju posljednji, a odmah zatim potonu i drugi dio lađe!... Sad su bili spaseni, ali kako da prežive na pustoj, kamenoj obali? I tu je Svetac pomogao čudesnim načinom.

Dva duga mjeseca preživjeli su tako, dok su nekolicina njih u onoj istoj brodici zaveslali natrag u Panamu da pribave novi brod za daljù vožnju. I to je potrajalo dugo, pedeset dana! Svetac je podržavao njihov duh i licem na Božić svečano izjavio da je lađa spasiteljka blizu. Veselju nije bilo kraja ni konca! Dva dana kasnije nastavili su put i domalo stigli na cilj,u luku Paytu.Odatle su naši misionari kopnom otišli u glavni grad Limu da se odmore i priprave na dalji put.

Čudotvorac Novog svijeta

Misionarska služba sv. Franje Solana puna je bezbrojnih doživljaja koji graniče s nevjerojatnošću! Izvješća očevidaca i suvremenika čitaju se kao najuzbudljiviji roman. Već ono burno putovanje Velikim oceanom do Payte, o kojemu smo nešto rekli, jamči za to. A što da rečemo o putu iz Lime u Tukuman i Rio de la Plata i Paraguay preko brda i planina, kroz prašume i pustinje, mimo duboke i brze rijeke, u trajnoj opasnosti od zvijeri i drugih smetnja?! Pa učenje teških indijanskih jezika i snalaženje među urođenicima! Sve to i stotine drugih poteškoća tražilo je upravo herojsku volju i napor. A naš je Svetac bio čovjek za to!

U najljepšoj muževnoj dobi, sav zagrijan svojom jedinom mišlju: Nek se proslavi Bog u sušama! - pun žive vjere i odvažnosti, sa svojim neugasivim smješkom na blagom licu, sa svojom mekom ali do potrebe i neustrašivo oštrobiljnom riječju, sa svojom pjesmom i guslama, pa uz dar izvanrednih čudesa kojima je Bog pratio njegov apostolski rad, možemo reći, na svakom koraku, Franjo Solano je zaista bio pokretač velikog vjerskog preporoda za čitavu Južnu Ameriku. To je istakao i Klement X Dekretom beatifikacije. Gledajući u njegov svijetli primjer, poneseni njegovom vatrom i samoprijegorom, i drugi su misionari davali sve od sebe kako bi što više duša priveli k pravoj vjeri, a zalutale povratili u zagrljaj Božji. On je s potpunim pravom nazvan drugim Franjom Ksaverom: ono što je ovaj bio Indiji i dalekom Istoku, to je Franjo Solano bio Zapadnim Indijama! Sv. Crkva naziva ga u Brevijaru Čudotvorcem Novog svijeta: Novi orbis Thaumaturgum!

Četrnaest godina ustrajao je Svetac u tom divskom radu, a nimalo nije popuštao od svojih molitava, razmatranja i pokorničkih djela. Pače ih je i povećavao! Bio je uvjeren da je pravi apostolat najprije u osobnom posvećenju, da se onda plodonosno ostvari u obraćenju i posvećenju tuđih duša. Prema tom je uvjerenju i radio, a plodovi nisu izostali! Njegova plamena i Bogom nadahnuta riječ osvajala je i najtvrđa srca: stotinama tisuća broje se njegovi obraćenici!

Sveti Ante opet na zemlji...

Životopisci sv. Solana više puta ističu slične poteze između njega i sv. Ante Padovanskog. Bio je i on crnomanjast, uvijek nasmiješen, blage i mile riječi, svakomu drag, prijatelj djece i ptičica, velik čudotvorac... Njegovi Indijanci bijahu zaneseni za svojim Apostolom. Je li se samo negdje pojavio, već su hrlili k njemu, ljubili mu ruke, doticali se njegove haljine. Dosta je bila jedna njegova riječ pa da učine sve što im reče. Iz čitava njegova bića strujao je kao neki neodoljivi fluid. Tko ga je i samo jednom vidio, nije ga više zaboravljao!

U Tukumanu je osnovao više franjevačkih samostana koji su bili okupljeni u posebnoj kustodiji. Generalni komesar franjevačkih provincija u Perù O. Franjo Ante Ortiz izvanredno je cijenio našega Sveca. Nekako oko 1601. pod njegovim je predsjedanjem u Valle de Xauxa održan kapitul na kojem je tukumanskim kustodom izabran O.Solano. Svi su veselili tom izboru. Jedini je Svetac bio njime nezadovoljan i vruće je molio Komesara da izbor poništi.Dakako, njegova molba nije uslišana. I tako je veliki Apostol još jednom obišao čitav Tukuman noseći svojoj braći očinsku riječ i srce,Bili su to slavni dani!...

Nego, neprestani napori i nečuvena pokora oslabiše njegove sile. O kakvu počinku on nije ni pomišljao. Zbog toga O. Ortiz premjesti, na veliku žalost dobrih Indijana ca našeg Sveca u Limu. Tu ne će biti izložen onim naporima kao u Tukumanu, a moći će učiniti mnogo dobra u glavnom gradu i bližoj okolici. Tako se posljednje godine dragocjenog Svečeva života bile posvećene Lime, koja je za nj imala postati ono što je za sv. Antu Padova---

I b i t ć e n j e g o v g r o b
s l a v a n / Iz 11, 10/

U Limi je već prije postojao veliki franjevački samostan sv. Franje Isusov, a nedavno je bio osnovan i novi samostanić sabranosti ili ritiro sv. Marije Anđeoske. Naš Svetac bio bi se najradije povukao u ovaj posljednji da se sasvim posveti Bogu u tišini i zaboravu i tako pripravi na put u vječnost. No O. Komesar bijaše drugog mišljenja! On je Franji povjerio upravu i vodstvo tih samostana: sad u velikom, dvaput u malom, jednom i u nedalekom gradu Truxillu. Svetac je slušao, ali i usrdno molio da ga ne postavljaju za poglavara. Kad mu je napokon i ta želja ispunjena, mogao se bez ikakve zapreke predati vodstvu Duha koji ga je odabrao sredstvom svojih velikih osnova.

Franjo Solano bio je živa savjest Lime. Čitav grad je znao da je on njihov Svetac i učitelj i priznavao ga takvim. S križem u ruci on je propovijedao na ulicama i trgovima; ulazio u crkve gdje je bilo više naroda i penjao se na propovjednicu; zalazio i u kazališta i druga mjesta zabavâ i sastanaka - opominjao, svjetovao, pozivao na razboritost i pokoru. I narod ga je slušao i tukao se u prsi. Znali su svi da je njegova molitva uspješna kod Boga i utjecali mu se za pomoć u svim nevoljama. A on je pomagao svakomu, bio velik ili malen, ali osobito siromasima, zapuštenima, bijednicima svake vrste. Za njih se bičevao, za njih postio, nečuvenu pokoru činio. Lima je dobivala sve više izgled velikog samostana. Duša tog samostana bio je naš Čudotvorac...

Njegova je osobna svetost bila izvanredno sredstvo toga bogodanog apostolata. Štovao je nadasve Presveto Trojstvo. Radost ga je bila slušati s kolikim žarom izgovara molitvicu Slava Ocu. Prema Djetetu Isusu u jaslicama i nje-

govoj presvetoj Majci iskazivao je svoju ljubav pjevajući im ljupke pjesme i kuckajući u liricu, što je zanosilo i stanovnike Lime kao nekoć Indijance u tukumanskim prašuma ma.

Gojio je osobitu pobožnost prema sv. Bonaventuri i prorekao da će umrijeti na njegov dan, što se i dogodi- lo 14. srpnja 1610. Dok se u crkvi pjevala svečana Misa i braća molila uz njegov krevetić Credo, a ptičice pred pro zorom veselo cvrkutale, upravo kod riječi: Et incarnatus est...,zacilika zvonce na Podizanje. Svetac gledajući u križ, ruku skrštenih na prsima, pobožno izgovori svoju sve tu lozinku: Glorificetur Dominus... i slatko usnu u Gospo- dinu. I dogodi se prvo njegovo čudo poslije smrti:ispaćeno i suho tijelo posta najednom bijelo, puno, gipko, toplo,mi risavo...

Umro je Svetac! - odjeknu Limom. Za tili čas sve je grnulo k samostanu. Svak je želio da vidi svog Sveca,da se dodirne njegova preobraženog tijel krunicom, rupčićem... Sprovod je zapravo bio najsvečanija procesija, prva od bez brojnih koje su od toga dana pobožno išle k njegovu grobu. A s neba je neprestano sipila rosa milosti i čudesa. Sv. Crkva na usta Klementa X potvrdila je 25.I 1675. to štova- nje proglasivši Franju Solana blaženim. Benedikt XIII ubro jio ga je među Svece 27. XII 1726, iste godine kad i njego va dva mlađa suvremenika Alojzija i Stanka.

XIII

S KRVAVIM KRIŽEM U SRCU

SVETI BRAT KARLO SECIJSKI

/1613-1670/

Pedeset sedmi franjevac
Svetac

Bilo je 4. studenoga 1666. Fra Karlo Melchiori, sa svojim velikim zaštitnikom i prijateljem kardinalom Facchinettijem, nalazio se u gradu Trevi, u Umriji. Časne sestre sv. Križa htjele su svečano proslaviti imendan brata Karla i priredište u svojoj crkvi veliku službu Božju, s orguljama i drugim glazbalima, uz lijepo i skladno pjevanje.

Fra Karlova duša zanijela se u nebeske visine. Za Podizanja kao da je neka tajanstvena iskra vrcila iz bijele Hostije i probudila u njoj neobičnu želju: -Gospodine,molio je fra Karlo, ako je to u skladu s tvojom presvetom voljom, daj mi da mogu postati Svetac kao sv. Karlo Boromejski,moj zaštitnik...

-Nek ti je sve udijeljeno, ali uz mnogo patnja, /ma con molti travagli/..., odgovorio je Isus.

-Gospodine,onako kako je tebi drago, tako neka bude! ...završio je svoju prošnju fra Karlo iz Sece.

Četiri godine kasnije umro je fra Karlo u Rimu na glasu svetosti i uz izvanredne događaje koji su proslavili njegpvu smrt. K njegovu su grobu hodočastili vjernici.Crkvene vlsti počele su domalo istraživanja da sve spreme za njegovo proglašenje blaženim i onda svetim.

Međutim, izmjenjivali su se Sv. Oci Pape, njih 17,za počinjale i završavale se sretno kauze mnogih Božjih slugu, a fra Karlova jedva da se makne. Prošlo je sto godina od njegove smrti, onda još drugih sto godina, i tek 1875. Papa Pijo IX, 21. studenoga, na dan Gospe od Zdravlja, izdaje svečani dekret de tuto. Može se sasvim sigurno pristupiti beatifikaciji fra Karla od Sece.

Nego, umrijet će i Pijo IX, proteći će još sedam godina dok napokon Leon XIII, na 4. nedjelju siječnja 1882 proglasi Karla od Sece blaženim... No ni to se proglašenje nije moglo izvršiti u Sv. Petru, kako je običaj, nego je obavljeno u tako zvanoj Auli blagoslova, nad trijemom Sv. Petra!

I onda opet prolaze godine, 76 godina; mijenjaju se Pape, 5 Papâ; da sitom 28. ožujka 1958. Pijo XII izjavi da se sigurno bl.Karlo može proglasiti - Svećem! Veliki Papa je urekao i dan kanonizacije: 23. studenoga...

Ali da! 9. X umire Pijo XII i ne može iskupiti svoje riječi!! Pred Božić umire i Generalni postulator O.For-

. . . .

tunat Scipioni...

Srećom, Pija XII nasljeđuje na Petrovoj stolici dr gi Ivan XXIII. On zna što hoće; a što hoće, to i spremno izvodi. Njegov prvi svetac bit će fra Karlo od Seze, štićenik sv. Karla Boromejskoga, kojega Ivan XXIII toliko voli i s tolikom ljubavlju preko 40 godina proučava. A fra Karlovo je krsno ime bilo Ivan, Papino ime!

I eno, 12. travnja 1959, na drugu nedjelju po Uskrsu, proglašuje on svečano i neprevarljivo fra Karla - Svecem! I to je 57. Svetac 1. Franjina Reda.

Zaista, uz mnogo patnja probila se ova jedinstvena kauza do svoje konačne pobjede: poslije punih 289 godina od Svečeve smrti!

A uz mnogo svakojakih patnja izgradio je naš sveti Brat i svoju osobnu svetost. O tome će ukratko pripovijedati trinaesti prikaz ove naše skromne knjige o franjevačkim Svecima...

P r v e p a t n j e i p o b j e d e

Na putu, što iz Napulja vodi u Rim, u kraju tako zvanih Pontinskih močvara, u Laciju, na oporu brežuljku, u okriljju planine Semprevisa /Svevid/, na pogled Tirenskog mora, smjestio se biskupski gradić Seze / Sec /, stara Setia, dvadeseta rimska kolonija,

Tu se 19. X 1613 Ruđeru Melchioriju i njegovoj drugoj supruzi Antici, rođenoj Maccioni, rodio sinčić, kojemu su tri dana kasnije na krštenju dali ime Ivan - Karlo, skraćeno Đankarlo.

Ruđer je bio težak. Ali vješt i drugim radovima. Nisu bili bogati, no on i njegova supruga, svojim radom i pametnom upravom znali su pristojno izdržavati svoje sedmero djece, a i za siromaha se u njih uvijek nešto pomoći našlo. Bili su izvrsni kršćani, Antica je bila gorljiva franjevačka trećoredica.

Od sve njihove djece osobito se isticao mali Đankarlo i svojim temperamentom i svojom pobožnošću. Kao malo dijete majka ga je zavjetovala i obukla u franjevački habitić. Od milaga je zvala "moj fra Juvenal". Otac ga je učio : - Sine, imaj oči da ne vidiš; uši da ne čuješ; usta da ne govoriš...

Mali je Ivan - Karlo bio vedar, otvoren bistar dječak, ali vrlo vatrene, žestoke ćudi. Zato mu je otac dao na životni put ovu smjernicu: Sinko moj, volio bih te vidjeti pravo poslušna nego sveca! . . . Cijav njegov život bit će neprestana borba sa svojom silovitom ćudi, a za savršenu, poniznu poslušnost, bez koje - govorio je - nemaju niakkve vrijednosti ni druge kreposti.

U školi je dobro napredovao. Otac je želio da on postane svećenik, glasovit propovjednik. Dječakova iskrena

pobožnost i lijepo vladanje davali su najbolje nade da će se očeva nada ispuniti.

Nekog dana švrljajući po kućnim zakucima, namjeri se Ivan - Karlo na nekakve zabačene knjige i stane ih čitati. Bili su to viteški romani s raznim pustolovinama. Dječakova se mašta tako razigrala da se pomamno bacio na čitanje. Onda se našlo i rastresenih drugova oko njega. Počeo je hladnjeti na molitvi premda on još uvijek tvrdi da će biti fratar.

Za njegovu sreću, jedan mjesni isusovac upozori dječaka da se okani onog ispraznog štiva. Poslušao ga je. No razigrana mašta se ne smiruje. Progone ga fantastične slike. Jednom mu se učini da vidi Spasitelja, koji ga prekori radi njegovih pogrešaka i naredi mu da više ne moli jer je i onako osuđen... Dječaka obuze silan strah, snuždi se i stane ginuti. Majčino oko opazi njegovu nevolju i ona uspije rastjerati sotonsku varku. Domalo, opet, Đankarlo oboli od neke čudne bolesti kojo nitko nije znao ni uzroka ni lijeka. I kad su već očekivali kraj, bolesnik se prenu i zatraži križ. Otac brže, bolje potraži križ i dade ga sinu, koji ga stane grliti i ljubiti... Domalo je i ozdravio.

Sad se daje s najvećim žarom na učenje. No domalo je doživio nešto što ga je zauvijek otuđilo školi i njegov život okrenulo sasvim drugim pravcem. Ne znamo zbog čega , nekog crnog dana učitelj ga izmlatio na mrtvo ime! To se tako strašno kosnulo dječakove duše da je zapao u nesavladivu tugu, gotovo očaj. Činilo mu se da je za nj sve svršilo. O povratku u školu nije više bilo govora. Da ga rastrese otac ga povede sobom u polje, gdje su pomagala još dva brata. U njihovu društvu, u onoj krasnoj prirodi, Đankarlo domalo oživje, razvedri se i zavoli nov način života, kojega ne bi zamijenio za sve škole ovoga svijeta. Priroda mu je bila knjiha iz koje ga je učio - sam Stvoritelj...

S t o p a m a s v e t o g B r a t a S a l v a t o r a

Đankarla je otac postavio za volara i pastira. Pogled na volove sjećao je mladog volara na prizor u Betlemu, i zavolio je te životinje posvećujući im najveću pažnju. Bilo ga je lijepo vidjeti kako se prije oranje oranja klečeći moli. Nekad se dogodilo da je uzeo duhovnu knjigu u ruke a volovi sami nastavili oranje. Među drugovima je vladalo povjerenje da je mladi volar - svet mladić. Neki su mu se više približili, dali se od njega svjetovati i zajedno s njime molili. Znao se je povući u neku spilju i tu se bičevati: sam otac mu je pribavio zgodan bič...

Ivan -Karlo je osobito rado išao u crkvu Sv. Mari je od Milosti gdje su mu od 1614. franjevci reformatori služili Bogu. Želio je postati jedan od njih. Činilo mu se da je kod njih najzgodnije mjesto za molitvu i pokoru.

On isprva nije znao da se franjevci dijele na dvi je velike skupine: svećenici i braća lajici. Nešto ga je u to uputio njegov drug Petar di Vecchi, koji se i sam spremao u samostan. No osobito je na nj djelovao primjer sv. Brata Salvatora od Horte. Na vratima franjevačke crk ve sv. Marije bio je izložen Salvatorov kratak životopis. On zamoli da mu ga dadu pročitati. Čitajući ga upoznao je ne samo izvanrednu svetost fra Salvatorovu nego i polo žaj Braće lajika u franjevačkom redu. U samostanskoj crkvi nalazila se i slika Brata Salvatora kao i slika drugog svetog Brata Paškala Baylonskoga. Njihov lik je zasjao pred mladidićevim očima, i on odluči: poći ću njihovim sto pama, bit ću Brat kao i oni, u poniznosti, poslušnosti, po kori. Osobito je Brat Salvator prirastao Đankarlovu srcu, postao njegov uzor i njegov vođa na putu sv. križa.

Kako mu je već bilo petnaest godina, htio je da od mah stupi u Red. Ali se onda kandidati za Braću lajike ni su primali prije njihove dvadesete godine. Tako naš Ivan-Karlo osta i dalje volar i pastir. Sav se dao na svetački život. Osobito je pobožan Gospi, poput svog Brata Salvatora. - Volio bih umrijeti nego je i najmanjim grijehom ražalostiti! - bilo mu je životno pravilo. Kad čuje spominjati Marijino ime osjeća se sretnim. Krunica mu je uvijek u rukama. Subotu posti o kruhu i vodi. U napastima se utječe svojoj Majci. U kršenju svoje ćudi Ona mu je pomoćnica. Kad je ljut, pjeva... Osobito voli pjesme o Mariji. Učinio je i zavjet vječnog djevičanstva. Gospodin mu daje dar žarke molitve...

Tako dođe i dvadeseta godina. No baš sada Ivan-Karlo oklijeva sa svojim ulaskom u Red! Možda je slutio što ga čeka?... No Bog šalje bolest, i on odlučno govori: -Ho ću biti redovnik!--- Ozdravio je, ali i odluku zaboravio!

Jednog dana usplahirili mu se volovi, oni njegovi mirni, dragi volovi, oborili ga na zemlju, povukli za sobom, i samo je očitim čudom - zazvavši Isusa i Mariju - izmakao gvozdenom lemešu da ga ne iskajiša... Domalo, zaboravljena je i ta opomena!...

Sada posiže u pitanje Gospa. Idući jutrom u polje prolazio je pokraj neke kuće na kojoj se nalazila lijepa Gospina slika. I ču u srcu, jasan i razgovijetan, Gospin glas: - Sinko, uđi u Red što prije!...

Bio je svladan! - Ali sada se stadoše redati zapreke neovisne o njegovoj volji. Ujak mu Franjo, kanonik, nudi svoju kanoničku prebendu, ako će se odreći samostana, učiti dalje i postati svećenik... Nije se ni osvrnuo na to!

Ivan Batista, dvije godine od njega mlađi brat, obolio na smrt. A on je imao zamijeniti Ivana Karla jer je otac već u godinama. I sada majka, koja je dotada uvijek željela da njezin "fra Juvenal" postane franjevac, stane ga moliti: - Sine, ostani kod kuće!

Kad ga je eto i rođena majka napustila, obrati se on nebeskoj Majci za pomoć. Do malo vremena Batista je bio zdrav!--- Poslije te javilo se i drugih poteškoća, no sve su uklonjene i naš Ivan-Karlo, potaknut jednim viđenjem, s blagoslovom i suzama roditelja i braće, uzme put pod noge i krene u Rim. U samostanu sv. Franje a Ripa rekoše mu da je primanje odgođeno; nek se vrati kući dok mu ne jave da dođe. Junački mladić vrati se pokorno natrag, a kad je do nekoliko sedmica pozvan u Rim ,čekala ga je ond je posljednja zamka. U samostanu : 'našao svog ujca kanonika... I na jednom će mu gvardijan: - Čuj, Ivane, vrati se kući; jednu godinu dana uči, a onda dođi opet, pa ćemo te ubrojiti među klerike...

Hvala, oče gvardijane,ali ja hoću da budem Brat lajik sv. Franje i došao sam ovamo za to!

Na te odvažne riječi gvardijan ga zagrli i preda đe ga domalo novačkom gvardijanu, koji ga s još jednim drugom povede u Nazzano gdje je imao izvršiti godinu novicijata; bilo je to u nedjelju 12.V 1635, u Đankarlovoj 22 godini.

U m o j o j ž e đ i n a p o j i š e m e o c t o m.

Kad su stigli u Nadzano, G. gvardijan povjeri Ivana-Karla s još dva kandidata učitelju novaka-lajika fra Gvidu, svetu čovjeku, ali vrlo strogu. Ono nekoliko dana do oblačenja imao ih je uputiti u samostanske običaje. Jednoga dana su radili po vrućini. Đankarlo silno ožednio pa zamoli Gvida za malo vode:

- Dođi sa mnom! - odgovori učitelj i povede ga u kanavin. Tu uli nešto u posudu i pruži mladiću. Misleći da je voda, ovaj nagnu da pije, ali na jednom osjeti u želucu užasnu vatru: bila je žestoka - kvasina!...

Mnogo je godina kasnije fra Karlo će se živo sjećati te zgode i o njoj napisati:"Možda je taj napitak imao navijestiti što li ću sve morati pretrpjeti u tom novicijatu, u tijelu i u gorčini duha, da će mi prodrijeti do kostiju...

Zaista, i novicijat, ali i sav redovnički život Ivana-Karla bio je neprestano napajanje octom i žučju sva kojakih patnja i kušnja! Mi se čudimo i u čudu pitamo: Je li to moguće? I zašto je moralo biti tako?

Nesumnjivi svjedoci - u prvom redu sam svetac - potvrđuje istinu njegovih patnja, a razlog mu je mogao biti ovaj:

Bog je htio da ga što više podigne na mistične visine ujedinjenja s Propetim a zato je bilo potrebno i njegovo propinjanje.

Svaki njegov korak naprijed uz Kalvariju bio je označen novim kušnjama, novim trpljenjem.

A kušali su ga njegovi poglavari - kušao ga je i mučio pakleni dušmanin - trapio je i mrcvario sam sebe u borbi sa svojom ćudi protiv svega što mu činilo da u njegovoj duši nije potpuno u skladu s Božjom voljom. K to mu se pridružile kušnje koje mu je neposredno zadavao sam Bog!

O svakome tih vrela njegovih patnja dala bi se napisati čitava knjiga! MI ćemo navesti samo par slučajeva.

Poglavari. - Sutradan će se tri kandidata primiti na oblačenje. Uveče prije toga, klečeći mole O.Gvardijana da ih primi u Red kao Braću.

- ...to vucibatine jedne? Opažao sam vas ovih dana. Lijenčine ste. Hoćete da u Redu utečete radu. Odlazite ot kuda ste i došli!... Bio je Gvardijanov odgovor.

Jednostavno ih istjeraše iz samostana u noć!

Mladići da očajaju. Ali Đankarlo se uteče Gospi, utješi i osokoli drugove, pa ih povede na druga vrata pre ko puta, pope se na zid i otvori ih. Bili su opet u samostanu! Kušnja je prebrođena. I sutradan, u subotu 18. svib nja, oni primiše redovničko odijelo. Đankarlo se odsada zove fra Kuzma.

Gvardijanu i učitelju nije mogla izmaći fra Kuzmi na herojska težnja za svetošću. I smatrali su da će ga u tome pomoći strogošću. Zadavali su mu teške pokore i neobična ponižnja.

Moreo je, na primjer, objesiti o vrat težak kamen i tako raditi ili dugo ustrajati na molitvi. .. Jednom mu gvardijan naredi da jezikom liže po zemlji dok mu on ne reče dosta! I pođe za poslom. Zaboravio je na fra Kuzmu. Kad se sjetio - pet sati i pô kasnije! - potraži bijednika i nađe ga gdje još vrši nečovječnu pokoru...

Nekada je Bog čudom nagradio njegovu samozataju i poslušnost, kao onda kad mu je zapovijeđeno da u vrtu sadi kupus naopako: dolje lišće, van korijen!... Fra Kuzma posluša. A kad dođe vrijeme kupusu, nikad bolje u fratarskom vrtu!...

No sve to ne razoruža njegovih odgojitelja! Došlo je do toga da su mislili o tome da ga otpuste iz Reda! No Marija je bdjela na svojim štićenikom i on pod novim gvardijanom 19. V 1636, položi redovničke zavjete. Tom prigodom novi gvardijan, razboriti fra Anđeo Marija iz Rima, navijesti da mu se po želji i molbi njegove majke mijenja ime u - fra Karlo. Pod tim imenom ući će on u povijest ponajvećih Svetaca - - -

B i j e s p a k l e n i h d u h o v a

Fra Karlo je poslije novicijata premješten u samostan sv. Marije u Marlupo. Povjeriše mu samostanski vrt; ali kad su vidjeli da mu je taj posao veoma drag, mijenja

ju mu službe da ga mrtve - - -

U Morlupu je fra Karlo trpio osobito od strane paklenih duhova. Ovo je možda najčudnije poglavlje u njegovu životu. Bog je pripustio prokletim duhovima da ga muče na svakojake načine, godinama i godinama...

Vidjeli smo već kako mu se još kao dječaku vrag prikazao u obliku samog Spasitelja i odvraćao ga od molitve. Mučio ga je kao mladića napastima protiv djevičanstva. U novicijatu mu se ukazivao i vidljivim načinom. Usred počinka "netko" ga budi. Sad je to strašan čovjek, sad neki redovnik; sad jedan, sad više njih nakazni i grozni, urliču i zavijaju, a onda stanu udarati bijednog mučenika...

U Molupu sotonske infestacije učestaše još više. Jedne noći provali u njegovu ćeliju čopor vukova. Sotone ga uhvate za grlo i prijete da će ga raskidati ako se ne odreče Boga. "Prije umrijeti" - odgovara fra Karlo, a zvijeri urličući pobjegoše.

I tako to ide dalje. Sad mu prijetišću prsi i srce - da ne može izgovarati sveta imena Isusa i Marije; sad ga silom bace na krevet i ne dadu mu se maknuti. A onda uzmu dug usijan čavao pa mu ga provlače kroz glavu od jednog uha do drugoga... Muke što ih je Svetac u tim časovima osjećao ne dadu se opisati!

Ipak, on je sve prikazivao Isusu za obraćenje grešnika, za umiruće kao naknadu za bezbrojne grijehe svijeta. Osobito otkad mu je Bog pokazao pakao i muke osuđenih. Htio je biti, i bio je žrtva za duše...

Godine 1637. u listopadu premješten je fra Karlo u samostan sv. Marije od Milosti u Ponticelli. Odatlen će godinu dana kasnije doći u Palestrinu kao kuhar, a šef mu je stari fra Dijego, nekadašnji njegov učitelj iz novicijata... Tu će ostati od studenoga 1638.do ožujka 1640. i tu će doživjeti najstrašnija progonstva paklenog dušmanina.

Malo je koja noć prošla, da ga nisu napali i na mrtvo ime izubijali. Prikazuju mu se kao majmuni, kao divlje mačke plamtećih očiju, kao zmije koje mu se uvijaju oko tijela. Bucę, urliču, tuku ga. Jednom navališe na nj usred bijela dana, dok su braća molila u crkvi. Videći da ga nema pođe O. gvardijan s Braćom u njegovu ćeliju. Nađoše ga na pô mrtva na zemlji, izvan svijesti, i pružiše mu prvu pomoć. Ko poklenjaci ne prestaše, pa je trebalo da ih gvardijan egzorcizira. I jedva se udaljiše urličući.

Osvijestivši se, Svetac se osjećao tako izmrcvaren da je očekivao konac života. Zaželi primiti sv. Sakramente. Spremao se na smrt. U to neko nebesko svitlo obasja siromašnu ćeliju i samrtnik ugleda divan lik Božanskog Spasitelja koji ga utješi, okrijepi i ozdravi...

Otada se pakleni dušmanin nije više usudio dirati Božjega slugu.

U B o ž j e m z a g r l j a j u

Ako je Palestrina bila stanica gdje je Lucifer upro i posljednje sile da fra Karla uništi, ono je i mjesto gdje je dragi Bog na osobit način obdario nebeskim zanosima, ekstazama, mističnim ushićenjima i viđenjima. Upravo tih tajanstvenih zanosa Gospodin je pripuštao strogost poglavara, neshvaćanje braće, sotonske napadaje i sam slao bezbrojne kušnje: duhovnu suhoću, žalost, nesigurnost, skrupule, mrak,- kako bi svog odabranika sasvim otrgao zemlji i onda privukao u svoj zagrljaj. Svetac će sam to izraziti ovako: "...poslije mnogo patnja, pretrpljenih u samoći i drugim bolesnim kušnjama", Gospodin vodi dušu u svoj zagrljaj.

Svetac je tim kušnjama dodavao i sa svoje strane veliku pokoru, bičevanje, duge molitve, skrajnje siromaštvo, svladavanje i kroćenje svoje ćudi, svojih težnja, svoje volje.

Prema svakome, osobito prema siromasima, bolesnicima, nevoljnicima bilo koje vrste, pokazivao je izvanrednu ljubav, spremnost na svaku uslugu, na svaku žrtvu. I baš ti maleni, ti potrebni prosv i su prepoznali u fra Karlu - - Sveca! Onoga prvog, nenamještenog, iskrenog Sveca; dušu, koju je Bog zagrlio, i koja iz tog božanskog zagrljaja crpe snagu za onako herojsku ustrajnost na putu križa, na putu svetosti.

A u tom zagrljaju učio je fra Karlo i božansku mudrost kojoj nikakve knjige ne mogu naučiti. I dolazeći u dodir s vjernicima, na vratima kao vratar, kao kuhar, za prošnje, kao sakupljač dragovoljnih milodara za samostan, fra Karlo je, pružajući pomoć potrebniku ili primajući poklon, dijelio milostinju dobre riječi, bratskog savjeta, utjehe, osokoljenja u borbi života za vječni život. Njegova se blaga riječ rado slušala. I sve više se širio glas o njegovoj svetosti, o njegovoj duhovnoj mudrosti. I sve više se množio broj njegovih prijatelja, njegovih štovatelja.

Osobito, otkad je 1646. trajno premješten u Rim, glas o njegovoj svetosti ne će više zamuknuti. Prije toga bio je nekoliko godina u gradiću Carpineto, koji će u devetnaestom vijeku postati slavan po svom najvećem sinu - - Leonu XIII. Samo planina Sempreviza dijeli Karpineto od Sece. Tu je Svetac doživio najstrašniju oluju u svom životu: silne borbe za djevičansku krepost koje su potrajale dugih pet godina!

U svojim duševnim mukama fra Karlo je ustrajao u nepokolebljivoj odluci: - Radije umrijeti, ali grijeha nipošto! Osobito se je utjecao sv. Josipu, djevičanskom Zaručniku Marijinu, koji mu je i pomagao.

U Karpinetu je prvi put dobio službu sakristana. To mu je bila najmilija od svih služba jer je sada mogao neprestano biti u blizini Svetotajstvenoga Kralja svoga srca. Najveća mu je radost ministrirati kod sv. Mise. On bi bio ministrirao i čitav dan!

U Karpinetu je dobio nalog da napiše svoje misli o Muci Spasiteljevoj. Silno se začudio tom nalogu jer se smatrao nesposobnim za nj; ali iz pobožnosti uze pero u ruke i napisa veliko djelo u četiri dijela, puno duboke pobožnosti i slasti. Kasnije mu je naređeno da knjigu spali, što je i učinio s najvećmo spremnošću... Tako je to djelo za nas izgubljeno. Na sreću, Svetac je bio izradio i zgodan izvadak iz njega da ga može čitati u kućama dobročiniteljâ. Timeje koristio mnogim dušama, ali je kasnije sam doživio mnogo nevolja upravo u vezi s tom knjižicom --- Međutim, strogo mu je zabranjeno svako pisanje, osim nužnih odgovorâ na primljena pisma. Svetac je slušao sve!

U s r c u k r š ć a n s t v a - r a n j e n a s r c a.

U Rimu, s druge strane Tibera na brežuljku Montorio u zelenoj samoći i tišini ima lijepa crkva sv. Petra i uza nju franjevački samostan. Tu je - rekosmo - premješten fra Karlo. Vršit će službu sakristana, pod nadzorom vrlo kreposna ali i vrlo stroga redovnika. Bilo mu je veoma teško, no upro je svim silamada izvrši svaku njegovu volju, zatajujući svoju do kraja. Bile su mu 33 godine životа i 12 redovništva kad je došao u Rim. U njemu će ostati do smrti, mijenjajući samostan sv. Petra na Montoriju s onim,dolje uz Tiber,sv. Franje na obali /a Ripa/, u velikom pučkom predgrađu Trastevere.

Domalo je brat fra Karlo postao najpopularniji čovjek u Rimu, srcu kršćanstva. Već sama njegova pojava osvajala je ljude. Nažalost, nitko se nije našao da ga naslika, a iz raznih suvremenih podataka možemo ga po prilici ocrtati ovako:

Bio je vrlo skladna stasa, nešto višeg od srednjega; lice lagano podrubljeno, simetrično i milo; usta s malko podebljim usnicama; uši više sklone u širinu; nos pravilan; kosa crna, a tako i brada koju je pomno obrijao; cijela osoba lagana i gipka, dosta krepka, zdrava sustava, no svi potezi bijahu blagi. Bio je - smijemo reći - lijep čovjek. A svoj njegovoj pojavi davale su nešto nesvakidašnje njegove mudre, kao nebo plave oči. Kad si ga vidio na sv. Pričesti ili u duhovnom zanosu, iskrio je i zračio iz njih tajanstveni žar njegove Bogom opijene serafinske duše...

Nosio je vrlo siromašan,ali uvijek čist habit; donje tunike nije nosio; uvijek bosonog, uvijek skroman, a uvijek vedar i spreman na uslugu, širio je oko sebe zadah svetosti. I mnogi su mu se obraćali za savjet, za dobru,utješnu riječ. Već znamo za onaj izvadak iz njegove spaljene knjige o Muci Isusovoj. Ljudi su ga rado slušali kad im je iz njega čitao, što je on spremno i činio.

Neki plemić zamoli ga da mu dopusti štampati tu knjižicu, a time će dati zarade i siromašnom slagaru koji će je tiskati. Već ovaj razlog bijaše dovoljan da fra Karlo pristane na tu molbu:

- Gospodine, ja nisam protivan; ali ja ne mogu o tome odlučivati. Izvolite se obratiti našemu prečasnom O. generalu, koji se upravo sada nalazi na Montoriju.

Međutim, mjesto Generalu obrati se onaj plemić s rukopisom crkvenoj cenzuri od koje dobije Imprimatur, a tek zatim pođe Generalu. Ovaj se silno iznenadi i u prvom naletu ogorčenja odredi da se fra Karlo ima baciti u samostanski zatvor!

Tu se, srećom, desio gvardijan fra Maksim koji primiri Generala ističući savršenu poslušnost brata fra Karla. Ipak radi općeg dobra - mislio je vrhovni poglavar - treba tog Brata javno opomenuti i kaznu mu odrediti; za to će se pobrinuti o. gvardijan.

I kad je bilo u blagovalištu, fra Maksim oštro prekori fra Karla; naredi mu da odmah poslije obroka izmoli pred Presvetim 5 Očenaša i Zdravomarija; a zatim u ime sve te poslušnosti zabrani mu svako pisanje: on,pače, mora iz ćelije ukloniti tapanj, pero i sav pisaći pribor!

Doista, našeg Sveca nisu štedjeli!!... Već prije mu je bilo zabranjeno pisati knjige; kasnije ta je zabrana ukinuta, a sad je evo opet u pooštrenom izdanju---

I pristupi napasnik:

- Gledaj, kako te sramote! Što će o tebi misliti ljudi? Zašto se ne opravdaš?

Svetac raširi ruke pa ih prekrižene spusti na prsi u znak da je njegovo srce spremno na sve. I on ču u srcu mio glas iz Tabernakula:

- Sinko, sve ovo ne će ti zakrčiti put u raj,nego će ti ga učiniti lakšim...

I on se diže ispred oltara utješen moleći:

- Isuse moj, daj mi svoju ljubav!...Marijo Presveta, isprosi mi od svog Sina svetu Božju ljubav!...

S time nije bilo sve završeno! Poslije raznih peripetija došla je konačno i ova gvardijanova odluka:

- Fra Karlo, više ne ćeš biti sakristan! Odsad je tvoj posao pomagati fra Simpliciju.

A priprosti brat Simplicije imao je dužnost: po Rimu skupljati drva za samostan. U tu svrhu vodio je sa sobom magarčića i natovarena drva vraćao ga u samostan. Odsad će mu fra Karlo voditi magarca držeći povodac /oglav/ ---

Bez i jedne riječi prigovora naš ponizni Svetac milo pogleda sivonju, koji ga je sjećao Betlema i Greča, prihvati povodac i krene Rimom ---

Moramo priznati fra Maksimu da je divno znao pogoditi čovjeka usred srca: dignuti mu najdražu službu i poniziti ga do magarećega gončina, usred Rima!...

I gle, upravo sada, odgovara nebo na zemaljsku mudrost i razboritost!

Jednog jutra, i baš 1. listopada 1648, prolazili su fra Simplicije i njegova dva druga pokraj crkve sv. Josipa baš u času kad je svećenik izlazio pred veliki oltar da čita sv. Misu. Kako je fra Simplicije imao pune ruke posla skupljajući drva po okolišnjim kućama, fra Karlo priveza povodac za kvaku o zidu, a sam klekne na vrata širom otvorene crkve da prati sv. Žrtvu...

Čas je Podizanja. Fra Karlo se sa svom čežnjom duše zagleda u sv. hostiju u svećenikovim rukama. Fra Simplicije izviri iza nekih vrata i uputi se zadovoljan prema Bratu. No u taj isti čas svijetla zraka kao strijela otrgnu se od svete Hostije i ravno pogodi fra Karla u prsi. Zvonce utihnu, a ulicom odjeknu silan krik, strahovit, da su protrnuli svi koji su ga čuli i poletješe onamo...

Kao da je mrtvo, ležalo je na pločinku fra Karlovo tijelo, s rukama pritisnutim uz prsi... Nastoje ga privesti k svijesti, ali dugo i dugo on ostaje kao mrtav. Samo je duboko disao. Nije to bila tjelesna nesvijest, nego neke beski zanos, kakav je valjda imao sveti Patrijarka Franjo primajući na Alverni znakove svetih rana Spasiteljevih...

A kad je zanos prošao, Svetac ustane, zahvali prisutnima na zauzimanju, zamoli za oproštenje što ih je nehotice uznemirio i sa fra Simplicijem krene dalje noseći u srcu živu ranu koju mu je zadala nebeska ljubav!

O kako li je ta Rana davala snage njegovu srcu u podnošenju ranâ što će mu ih još 22 godine zadavati ova opora zemlja! ...

N a d a n s v. T r i j u M u d r a c a, s D j e t e š c o m I s u s o m ...

Fra Karlova Rana bila je prava rana, iz nje je tekla i krv, pa je morao na prsi stavljati krpice da je upijaju. Svetac je pomno skrivao tu ranu; ipak su neki saznali za nju. Osobito je tu tajnu otkrio svom pouzdaniku, vrlo pobožnu svećeniku, Nikoli Grappelliju. Bojeći se da još i drugi ne doznadu i ne stanu tražiti da im je pokaže, molio je fra Karlo Isusa da rana zaraste. I zaista, tri godine kasnije ona je zarasla, samo je mala brazgotina pokazivala njeno mjesto. No osjećao je bol do smrti.

To je sveta bol zapravo bila vatra ljubavi od koje je izgaralo njegovo srce. Osobito ga je raspaljivala sv. Pričest, koju je poslije ponovnih molba napokon smio primati svaki dan. Ne zaboravimo, da je to bilo u doba kad su i mnogi sveti ljudi odvraćali vjernike od česte svete Pričesti. A sjetimo se da je Karlo suvremenik sv. Marije Margarite Alacoque, premda nije znao za nju.

Sada su veoma česte ekstaze u njegovu životu. Dosta je bilo spomenuti riječ "Božja ljubav", pa da zapadne u zanos po više sati. Svake je godine na Montoriju napravio lijepe jaslice i pred njima bi pjevao svirajući uz violinu koju je sam izradio. Tada bi ga vidjeli kako je na-

jednom stao nepomičan, s gudalom u zraku, a očiju uprtih k nebu ili u jaslice...

Fra Karlovu dušu Isus je dizao u sve više mistične visine, obasipao ga karizmama: ulivenom kontemplacijom, darom čudesa i proricanja, čitanja srdaca, razumijevanja Sv. Pisma, darom Božje prisutnosti, vidljive nazočnosti svoga Anđela Čuvara, darom levitacije /kao da lebdi u zarku/, razabiranja duhova... Ukazao mu se njegov sv. Salvator, prikazala mu se Gospa s malim Isusom na rukama i spustila ga u zagrljaj...

Ali, sve je to bilo popraćeno i velikim patnjama: napastima, duh. suhoćom, raznim bolestima, ukorima i kaznama starijih, sumnjičenjima, kolebanjem o zvanju, tako da je zaželio umrijeti, pa i molio za to!... Neka vrlo dosadna bolest ga je vrlo mučila. On se napokon izjada Isusu pred svetohraništem i čuo iz njega glas: Ti si zar htio biti bez križa!

Ta Isusova riječ razvedri ga. On življe prigrli svoj križ, potpuno odan Volji Nebeskog Oca. Želio je i sada umrijeti, ali samo zato da se ujedini sa svojom Ljubavlju. Kad su ga jednom zapitali boji li se smrti, dao je ovaj divni odgovor: - Smrt je poljubac duše sa svojim Bogom koji je šalje!

Fra Karlo je više puta selio iz samostana sv. Petra u onaj sv. Franje na obali, vršio je opet službu sakristana, ali i druge službe, a god. 1649. dobiva još i nalog da piše. Tako je on, čovjek neuk, prosvijetljen od Boga postao odličan duhovni učitelj i pisac. Ostalo nam je od njega oko 40 što većih, što manjih spisa. Neki su štampani još za njegova života. Pjevao je lijepe duhovne pjesme. Napisao je veliki broj prekrasnih pisama...

Kod pisanja bila mu je glavna pomoćnica preslavna Djevica. Njoj se utječe kad zastane u pisanju. Njegov je zagovornik sv. Pavao, pa sv. kralj David. Moli se i sv. Tereziji kao i drugim svojim nebeskim prijateljim. Možemo reći da je čitavo nebo surađivalo s poslušnim Bratom; zbog toga i jest napisao tako divnih stranica!

Pri kraju 1661. Svetac je započeo i na Veliku Gospu 1665. dovršio svoju autobiografiju i dao joj divan naslov: Le grandezze - Veličine Božjega milosrđa u jednoj duši kojoj pomaže Božja milost. Sam je Isus naredio da je napiše, a njegovi su poglavari tu naredbu potvrdili. U njoj potpuno vjerno, u 7 knjiga i 112 poglavlavlja, opisan čitav njegov život.

Preostale 4 godine i pô njegova života upoznajemo po brojnim svjedočima, koji nam jednoglasno potvrđuju čudesni život našega Sveca. Čitav Rim je govorio o njemu, utjecao mu se za pomoć i savjet. Nije samo kardinal Facchinetti bio njegov prijatelj, nego su ga cijenili svi kardinali i svi pape onoga vremena. Prijatelj mu je visoki i

strogi Odescalchi, budući bl. Inocent XI. Trima je Klementima :IX,X.i XI prorekao papinsku čast. Prvi od njih, izvrsni Klement IX Rospigliosi, često ga je zvao k sebi. Tako i u svojoj posljednjoj bolesti. Došavši u Papinu sobu, fra Karlo pruži svoj relikvijar sa smoćima sv. Salvatora kardinalu Rospiljozu da njime blagoslovi strica Papu. No Klement dade znak da učini to on sam.Poslušni redovnik učini tako: Brat lajik blagoslovi vrhovnog Poglavara Crkve!...

Na rastanku zapita Papa:

- Fra Karlo, kad ćemo se opet vidjeti?

- Sveti Oče, na dan sv. Triju Mudraca, s Isusom..

I pođe Rimom glas: - Papa ovog puta neće umrijeti! Tako je prorekao fra Karlo.

Domalo, 9.prosinca 1669, raširi se Rimom glas: - Papa je umro! . . .

I ljudi pomisliše: - Dakle, fra Karlo i nije prorok? ...

Prosinac one godine bio je vrlo oštar. Eto i Božića. Naš je Svetac od početka godine u samostanu a Ripa. Pozovu ga Braća s Montorija da dođe vidjeti njihove jaslice koje je drugih godina on priređivao.

Bila je upravo Stara godina. Svetac se odazva želji i sa starješinskim blagoslovom pope se k sv. Petru na Montoriju. Puhao je žestok vjetar. Kad se vratio, prožmu ga žestoki trnci po svemu tijelu: morao je u krevet. Liječnici ustanoviše akutnu pleuritu.

Kardinali su u Konklavu da biraju novog Papu.Glas o fra Karlovoj bolesti dopre do njih, i plemeniti Facchinetti posla svog liječnika k bolesniku.

- Eh, Doktore, ovog se puta nećete prodičiti liječenjem! - šanu mu blago fra Karlo.

I zaista, bolest se požurila. Bilo je očito da joj nema lijeka. Samrtnik zaželi sakramente umirućih. Kad su mu donijeli sv. Popudbinu, zamoli da ga spuste na zemlju, i klečeći na golim koljenima ne pridržavan ni od koga, primi s neiskazanom pobožnošću svoga Isusa. Zatim se spustio na siromašni ležaj da primi Posljednje pomazanje. Onda se sav zažario u licu, podigao oči k nebu, zanio se duhom i tako ostao oko četvrt sata...

Među prisutnima je i brat pokojnoga Rpe,knez Kamilo, koji domalo opazi da bolesnik nešto šapće. On upozori na to bolničara koji prigne uho i ču razgovijetno:

- Hvala ti, moj Gospodine! Eno duša Klementa IX iziđe iz čistilišta i uđazi u nebo...

Onda bolesnik lagano spusti glavu - bijaše mrtav. Bilo je to 6. I 1670, na dan sv. Mudraca, u 6,30 ujutro.. Ipak je fra Karlo bio dobar prorok!

Č u d o n e v i đ e n o

Kao munja pojuri Rimom vijest: - Umro je Svetac!

U tren oka njegova je sobica, samostan sv. Franje i sve naokolo ulice i trgovi bijahu prepuni naroda:

- Hoćemo da vidimo našega Sveca! Hoćemo da ga vidimo!

I masa je nadirala sve više i više. Bila je potrebna jaka straža...

Tu se našao i poznati nam sveć. Nikola Grappelli. On je želio znati što je s onom ranom, dobivenom prije 22 godine. Zbog toga zamoli liječnike da pregledaju lijevu stranu Pokojnikovih prsiju. I zaista, na njima se jasno vidio ožiljak.

- Molim vas, dragi doktori, izvidite da li tomu ožiljku odgovora nutarnja rana.

Kirurg Hipolit Mignani uz pomoć dr Valentina Onorata pristupi secirahju. U prvi mah ne opaziše ništa osobita. Grappelli moli: - Ispitujte dalje ! - - I zaista, na površini srčane lijeve klijetke bio je nabor, a ispod njega se osjećao neki veći otvor kirurgovu nožu nego na drugim mjestima. A to je upravo odgovaralo onom vanjskom ožiljku!

Svršivši ispitivanje, kirurg povrati razrezane dijelove u prvašnje položaj, kad li na očigled svijuh prisutnih poče se ispod ožiljka pojavljivati kao malen čavao, koji je stao rasti i za dva sata bio dug po prilici kao kažiprst, a debeo kao prst prstenjak. Napokon je sličio križu...

Čudo! Čudo! - Vikalo je mnoštvo. Svak je htio vidjeti taj čudesni čavao - križ, da ga dodirne i poljubi --

Redovnici nisu znali što da čine, a i vlasti su bile u silnoj neprilici pred tim "narodnim ustankom", da gatako nazovemo... Obratiše se svetom zboru u Konklavu, koji naredi da se mrtvo tijelo odmah pokopa, jedino tako će se mnoštvo primiriti...

Tako je učinjeno. I ne čekajući sanduka, mrtvo je Svečevo tijelo spušteno u zemlju---

No nije dugo ležao tako. Najodličniji rimski građani požališe se pred vlastima, koje sada dopustiše da se samrtni fra Karlovi ostaci opet otkopaju i časno sahrane. Dva dana kasnije, 8. siječnja sveto tijelo bi izvađeno iz zemlje izloženo vjernicima, koji su neprestano dolazili da se mole pred njim . Zanos je postigao vrhunac kad opaziše da je toga dana onaj čudesni čavao - križ još više narastao! Devet puta morali su iznova stavljati na mrtvo tijelo novi habit, da može svak dobit malen ustrižak na uspomenu...

Kardinal Facchinetti dao je napraviti tri mrtvačka sanduka za svog mrtvog prijatelja i pouzdanika. Prvi od čempresa, drugi od olova, treći od jelova drveta. Prije nego će fra Karlovo tijelo spustiti u taj trostruki kovčeg i sahraniti ga izvadili su iz njega srce, stavili ga u metalnu kutiju i predali na čuvanje vjernom Don Nikoli . Dali su napraviti i što vjernije slike tog srca, koje su onda bakrom umnožene dijelili vjernicima. O čudu ne može biti sumnje! Ono će poslužiti kao prvo čudo za Svečevu beatifikaciju...

Don Nikolaje čuvao Ranjeno Srce kao dragocjenu uspomenu sve do svoje smrti, a onda je ono predano prema njegovoj oporuci, samostanu sv. Franje a Ripa. Tu se i danas čuva, sasušeno, ali čitavo, u dragocjenom relikvijaru; trajan dokaz jedinstvenog odlikovanja kojim je Gospodin odlikovao svoga vjernog Slugu.

Neznatan dodatak. - U kolovozu 1960. i siromašni je pisac ovog prikaza klečao pred sv. Moćima Brata Karla najnovijeg franjevačkog Sveca. Vidio je i prebogatu riznicu svetih relikvija u crkvi sv. Franje na Obali u Rimu i divio se relikvijaru s čavlom - križem u Svečevu Srcu. A malo prije toga u samostanu Ivana XXIII Baccanello, kod Papina rodnog sela Sotto il Monte, pobožno jepoljubio, držeći u ga u rukama, dragocjeni relikvijar "prvog Sveca", što ga je Sv. Otac poklonio dragom samostanu svog djetinjstva...

XIV

ZA SAVRŠENIJIM ŽIVOTOM

S V E T I T E O F I L /B o g o l j u b/ I Z K O R T E

/ 1676 - 1740 /

Pravo sam se začudio kad sam u Enciclopedia Catto lica, /1953/ svezak XI, stupac 1954, pročitao člančić o sv. Teofilu: na nepunih 20 polucrta pisao je vrlo mršavo i površno nabacio nekoliko misli, koje se sve ne bi dale op ravdati, da su se u njegovo doba "mnogi" franj. samostani "bili udaljeni od pravila i naputaka sv. Franje". Ni god. kanonizacije nije tačno naveo: mjesto 1930. on kaže 1931. U "literaturi" je naveo jedno jedinco djelo!... Sreća što je tolika površnost korigirana u članku o bl. Tomi iz Kori, učitelju sv. Teofila /Ben.Pesci,XII sv.,st.244/. Naš će prikaz pokusati da dade kratak, ali što tačniji pro fil čovjeka Božjega, koji ide među najvjernije sljedbenike svoga svetog Patrijarke.

B l a ž S i g n o r i t e ž i k B o g u

Na putu što vodi od Ajaća /Ajaccio/, rodnog Napoleonovog grada, u Bastiju na Korsici digla se visoka klisura 400 m nad morem. Ispod te klisure savio se milovidan gradić Korta /Corte/. Tu se 30. X 1676. pobožni supruzi Ivan Antun de Signori i Marija Magdalena rođena Arighi do bili zdrčva i mila sinčića, kojemu je dva dana kasnije na sv. krštenju ujac Ivan Kr. Arighi dao lijepo ime Blaž.

U svetištu rodne kuće, uz dobar primjer kršćanskih roditelja, mali je Blaž pokazivao već od najranije mladosti živu želju i nastojanje da bude što bolji. Njegovo je čisto srce čeznulo za nebom, duša mu je hrlila k Bogu.

Imao je lijepu pamet, osobito izvanredno pamćenje. U školi je uvijek prvi. Ali on jeprvi i u crkvi. Služi sv. Misu s anđeoskom pobožnošću, često pristupa na svete sakramente, sakuplja oko sebe drugove i ponavlja im propovijed koju je čuo u crkvi. Nikada iz njegovih usta nije izašla nepristojna riječ, niti je nešto slično smio drugi da pred njim slična izreče.

Poslušan je i na mig svojih roditelja i starijih, pun štovanja prema svećenicima, ljubezan i uljudan sa sva kim, Priprost i nevin tako da je njegov školski drug, kasni ji doktor, Filip Anton Gafori /Gaffori/, u svojoj 78 godini mogao sa zakletvom potvrditi: Da mu je se činilo kao da Blaž nije kadar počiniti ni laganog grijeha!

Tako je Blaž Sinjori napredovao u godinama i u svetosti a kad mu je bilo 17 godina, nije više mogao odoljeti glasu, koji ga je sve više zvao Gogu, u svećenike, među si romašne sinove sv. Franje.

I jednoga dana očitova on svoju tajnu majci.

Pobožna gospođa zadrhtala je na tu vijest. On bijaše njeni jedinac! Kako da živi bez njega? Svoga miljenika, s svoga zlata?

- Sine, komu ćeš ostaviti mene i oca?

- Majčice draga, Bog će biti s vama. On me zove, pa će on i vas utješiti.

- Sinko, hoće li tako Bog, nek se vrši Njegova volja, aki treba da o tome govoriš i ocu. Bez njega ja u tome ja ne smijem ništa odlučivati...

No gospodin Ivan ni da čuje! On da se odreče svoga jedinca! A kome će ostaviti svoje plemenito ime, svoje bogastvo? Ne, to nije Božji glas, nego mladenački zanos, i ništa drugo - - -

Tako je mislio gospodin Ivan Sinjori, ali nije tako mislio Bog. On je baš htio njegova jedinca baš za sebe. Blaž jeosjećao Božji poziv sve jače i sve jasnije, I sjetio se Isusove riječi: Tko ljubi oca ili majku većma nego mene, nije mene dostojan,/Mt.10,37/. Božji poziv bijaše očit, Isusova riječ jasna,... i junački se mladić nije skanjivao: jednoga dana ostavi on krišom očinsku kuću i uteče u samostan franjevaca kapucina, udaljen kilometar puta od Korte.

Doznavši za taj bijeg, poleti gospodin Ivan u taj samostan.

BIažu moj, tako li smućuješ svoje roditelje?

- Oče, dobri i dragi oče, više treba slušati Boga nego ljude.

- Istina je, sine, ali je pitanje, dali Bog hoće da ostaviš svoje roditelje kojima si ti najveće blago i sva radost na zemlji? - odgovori otac, i krupne suze zasjaše mu u plamenitim očima.

- Oče, jest, Božja je volja! O tome nema sumnje...

- Pa dobro, sinko. Ako Bog hoće ja ću te Njemu darovati, ali počekajmo još. Molit ćemo se Bogu, svjetovat ćemo se sa dobrim ljudima. Povrati se sada kući, a onda ćeš s našim blagoslovom poći kamo te zove Bog.

- Ponizni i poslušni mladić povrati se s ocem kući. Bio je uvjeren da će se Božja izvršiti. I zaista, roditelji pristanu da bude franjevac. Samo su želili da ne ode među kapucine nego među opservante jer je samostan ovih bio odmah uz gradska vrata. Tu su gospoda Sinjori imali svoju porodičnu grobnicu; tamo su često išli da se mole i davali obilnu milostinju.

Mladić pristane, i 17. rujna, na dan kad se štuju Rane Asiskog Siromaška, uđe u samostan sv. Franje. Primio ga je sam Provincijal fra Mikelanđel od Petreta. Četiri dana kasnije 21. rujna 1693, obukao je Blaž Sinjori haljine franjevačkog Reda i dobio novo ime - fra Teofil. Mi bismo rekli :Bogoljub...

U tom imenu označen je sav život svetog mladića. U Njemu je bilo " sretno izraženo kolikom je ljubalju ljubio Boga " - kako će 200 godina kasnije reći Leon XIII proglašujući fra Teofila blaženim.

B r a t T e o f i l u v i j e k s B o g o m

Savršenstvo, svetost! - taj veliki cilj lebdio je pred očima fra Teofilovim već od prvog dana redovničkog mu života. Nijeprošlo mnogo, i njegovo življenje bilo je ogledalo svoj Braći. Po svjedočanstvu onih koji su s njime živjeli on je već kao novak: vrlo točan u vršenju svoga franjevačkog Pravila; vrlo pobožan u govorenju sv. oficija; vrlo marljiv u bilo kojoj službi; vrlo poslušan starijima; vrlo pomnjiv na mrtvenje svoga tijela; vrlo čedan u vladanju i kretnjama; vrlo ponizan u svakom radu i govoru...

Navršivši u atkvoj svetosti godinu kušnje, fra Teofil položi 22. rujna 1694. svečane zavjete. Zatim je još dvije godine ostao na Korzici pripravljajući se za svećeništvo. Kad mu je bilo 20 godina, starješine ga pošalju u Rim na više nauke. U travnju 1697. nalazimo ga u starodrevnom rimskom Gospinu samstanu Araćeli, gdje je onda stolovao vrhovni poglavar franj. Reda.

Iz Rima je mladi redovnik otišao u grad Napulj. Tu je dovršio nauke s takvim uspjehom da su ga poglavari u prosincu 1701. imenovali "propovjednikom i učiteljem redovničkih srednjih škola". Godinu dana prije toga/30.XI 1700/ bio je primio sveti red svećeništva.

Otac Teofil, svećenik i učitelj, vraća se u Rim. Njegovi poglavari žele da se natječe za stolicu sv. bogoslovlja. Uvijek poslušan i uvijek ponizan, mladi svećenik i u tom časnom pozivu gleda samo Božju volju. Da se, dakle, što dostojnije pripravi za veliku službu u kojoj će najvećim istinama učiti buduće svećenike, zaželi se povući u samoću za nekoliko dana.

Ima u sabinskim planinama, 62 km daleko od Rima, samostan Bellegra. Tu u tihoj gorskoj uvalici, 800 m nad morem, pod upravom blaženog Tome od Kori /Cori/ živjela je u ritiru /samotničkoj redovničkoj kući/ kita pobožnih pokornika. Brata Tomu sva je okolica nazivala /Ocem Svecem/ K ovom Božjem ugodniku zamoli naš fra Bogoljub da ga puste. Htio je pod njegovim iskusnim vodstvom, u onoj svetoj tišini, izvršiti duhovne vježbe kao pripravu na svoju novu službu. Bilo je proljeće 1702.

Bl. Toma, prosvijetljen nebeskim svijetlom i sav zadivljen nad ljepotom Teofilove duše, svjetova mladom svećeniku da se kani natječaja i profesorske časti i zamoli starješine da ga stave u Belegri. Tu neka živi s Bogom i samo za Boga.

I Teofila je vuklo srce u onaj sveti kraj. No zove li ga tamo, zaista, Bog? Nije bio stalan o tome - i ne prihvati Svećeva savjeta. Rastane sa Belegrom i zaputi u Rim.

Na putu se ustavio u samostanu Tivoli. Tu će prenoćiti pa će sutradan podraniti i krenuti naprijed. Bilo je tamno. Naš putnik nije opazio nekakve rupe te posrne i strovali se u nju. U tome padu ljuto se udario: slomio je desni kuk! Digoše ga iz jame i na kolima prevezoše u Araćeli. Mjesto natječaja, morao je 40 dana odležati u samostanskoj bolnici.

Nije li to prst Božji? Zar nije O. Toma imao razlog kad mu je govorio da ga Bog hoće samo za se, u samoći, daleko od časti, od slave, od svijeta?... Dok je bolesnik i tako razmišljao, eto k njegovu krevetu - O. Tome! Čuo je Svetac nezgodu svog učenika. Poletio je u Rim. Obaći će ga i blago ukoriti što nije ostao u Belegri...

Ovog puta nije se Teofil opirao. Bilo mu je jasno da ga Bog hoće u još savršenijem stanju: u samotničkom obliku franjevačkog življenja. Obećao je svome sv. učitelju da će , netom ozdravi, s dopuštenjem poglavara ostaviti škole i nauke te pohrliti k njemu u samoću.

Svoju bolest fra teofil je doskora prebolio, ali će do konca života ostati malko hrom u desnu nogu. To će ga sjećati do smrti onog pada i velike milosti koju mu je Bog s tim dao, pokazavši mu očito svoju volju i nakanu s njim. On će kasnije svojim učenicima, pun svete radosti, pripovijedati o toj milosti...

Valjda pri koncu svibnja ili prvih dana mjeseca lipnja 1702. preseli se fra Teofil u Belegru. Što tu, što u nedalekoj - istoj samotničkoj redovničkoj kući - Palombari proživjet će on 28 godina, sve do 1730.Pod rukom onakovog vrtlara kao što bijaše bl. Toma, na toplom suncu Božje milosti i zalijevanom znojem neprestanog rada oko sve veće savršenosti, mirisno cvijeće njegovih kreposti tako se rascvjetalo u onoj svetoj zaklonici da je O. Teofil ubrzo izišao na glas kao - pravi Svetac.

Bio je tri puta starješinom, pa upraviteljem mladih redovnika i učiteljem. God. 1730. odrediše ga da i na svojoj Korzici uredi jednu samotničku red. kuću /ritir/. To je bio veoma težak pothvat jer su onda Korzikom bješnjeli krvavi nemiri. Ali naš je Svetac znao samo slušati kad stariji zapovijedaju.

I zaista,uza sve silne poteškoće i protivštine s raznih strana - bio je pače i u pogibli da izgubi glavu- uspjelo mu je da je samostan u Zuani 19. svibnja 1731. postao samotničkim. Prvi starješina bio mu je on sam.Narod u Zuani zove ga "Svecem"...

God. 1734. opet je u Palombari; 1735. starješina je u Belegri, odakle će otići oko polovice siječnja 1736, i to zavazda. Poglavari su ga slali da i u pitomoj Toskani uredi ritir. U travnju imenovan je prvim starješinom novog ritira u Fućekju /Fucecchio/. Službu je nastupio 22 lipnja i u njoj ostao do smrti 1740.

Tako je, eto, od onog sretnog pada u Tivoliju fra Teofil proveo svoj vijek u samoći, s Bogom.

S v e t o p r i j a t e l j s t v o u B o g u

Znamo iz života Sv. Oca Franje koliko je bio naklon razmatranju i samoći. On je,već smo vidjeli govoreći o sv. Anti sastavio i malen pravilnik za one samostaniće koje je nazvao "pustinjama", gdje će živjeti Braća koja se po Božjem nadahnuću budu htjela neko vrijeme daleko od svijeta posvetiti samo Bogu. Kasnije su Općeustanove reda u tom duhu mjesto "pustinja" uvele tako zvane "recessus" ili talijanski: ritiri.Papa bl. Inocent XI osobito je želio da bi svaka franjevačka provincija imala jedan takav samostan "povučenosti" ili kako su kod nas u Dalmaciji govorili ritir.

- I najnovije Ustanove Pija XII /1953/, u članu 343. dopuštaju / ne traže!/ osnivanje takvih samostana, samo ako ima dovoljan broj braće, "koji hoće i mogu" u njima provoditi "opsluživanje strožeg života". Oni su dužni, osim Pravila i Općih ustanova i Uredaba dotične Provincije,"točno /adamussim/ vršiti i posebne propise odobrene od Sv. Stolice! Ne radi se, dakle, o što savršenijem vršenju Pravila uopće, na što je svaki redovnik dužan /vidi što smo rekli napočetku ovog prikaza/,nego o strožem vršenju, na što nije svak dužan.

Rimska franj. provincija sa središtem u Araćeli u Rimu, gdje je onda stolovao i Provincijal i vrhovni Poglavar /General/ Reda, u doba sv. Teofila, i to upravo 1683. - kad je njemu bilo sedam godina - odredila je kao samostan povučenosti sratinski samostanić u Belegri, nedaleko od benediktinskog samostana Subjako /Subiaco/./Pred par godina nenadano ga je posjetio Ivan XXIII/.

Slijedeće 1684. god., na svoju vruću molbu, došao je u Belegru mladi svećenik brat Toma Placidi, iz gradića Kori /Cori/ pa ga po njemu i nazivljemo /1655-1729/.Franjo-Antun bio je sin siromašnih roditelja i vrlo kasno je mogao ostvariti svoju najveću želj: da postane redovnik i svećenik / u svojoj 22. i 28. godini / pod imenom brata Tome. Došavši u Belegru, on je već bio na visoku stupnju savršenosti, a tad je stao upravo herojskim životom prednjačiti svojoj braći. I upravo njemu i njegovu primjeru, a više putabio je i mjesni poglavar, moramo zahvaliti onaj solidni temelj što je postavljen novom ritiru, koji je i danas na glasu sa svetosti svojih članova.

Ocu Tomi su poglavari povjerili i sastavljanje "propisa" za Belegru, koje je onda Opći zbor, držan u Mursiji u Španjolskoj o Duhovima 1756, propisao za sve ritire u Redu. Toma je umro na glasu svetosti i 3.IX 1786. Pijo VI ga je svečano proglasio blaženim; štuje se 11. siječnja.

Vidjeli smo već kako je brat Teofil baš u Belegri, pod vodstvom toga svetog čovjeka , htio izvršiti velike duh. vježbe prije nego će se natjecati za profesora. Te duhovne vježbe približile se ove dvije odabrane duše koje su bile potpuno srodne u težnji za visinama. Natjecali su se u strogosti života i u najvjernijem nasljedovanju svoga

svetog Patrijarke. Toma je umro 1729. Njegovu baštinu je prihvatio njegov učenik i sveti prijatelj Teofil, koji će postati glavni predstavnik "pokreta za povučenošću i samoćom" što ga u prvoj polovini sedamnaestog vijeka opažamo u franjevačkom Redu kao vrlo živa i uspješna. U to doba uči u Italiji mladi fra Jakov Pletikosić /1704-1769/.On je otišao tamo kao klerik, ondje je bio i zaređen za svećenika, a tu se i zanio za "povučenim životom strogog opsluženja". Otac Pačić u svom Nekrologu tvri da je "molio Provincijala da ga ostavi u Italiji nel Convento di Ritiro". Ja držim da je taj samostan jedan od onih koje je vodio o. Teofil. Fra Jakovljeva želja nije uslišana, i on se vraća u svoju provinciju, te ga nalazimo 1730. kao kapelana na Mirilovićima sve do 1735 kad se osniva nova provincija Presv. Otkupitelja, u kojoj je on 1737.imenovan za učitelja novaka. I mlada je dalmatinska provincija osnovala svoj "ritiro" na Sumartinu, gdje će fra Jakov sveto završiti svoj život. Spomenuli smo tu smrt u prikazu o sv. Paškalu.

Upravo te godine 1737, doživio je O. Teofil veliku sreću da je njegov i učitelj i sveti prijatelj O. Toma ušao u broj onih za koje se pred sv. Kongregacijom obreda moli za njihovo proglašenje blaženima i svetima. On je sam pred Braćom čitao Papinu odredbu o početku "kauze" i popratio je zanosnim riječima. Posljednje su mu bile:"Nemojte misliti da je O.Toma činio kakvih osobitih stvari. On je tačno vršio redovničko Pravilo i propise ritira, i to je dosta da postaneš svetac...".

Jest, sasvim ispravno, ali treba dodati da su i Toma i Teofil to "tačno vršenje" dovodili do herojskog stepena, i to postojano, duge i duge godine i jedan drugoga poticali na sve savršenije. To se njima činilo sasvim jednostavno i lakim, a u stvari to i jest bilo ono najveće - što im je težnja za savršenošću postala običnom potrebom njihovimodabranih duša. Da je blagoslovljeno takvo prijateljstvo koje čovjeka sve više približuje Bogu!

A kad bismo sada htjeli malko pobliže da pogledamo u Teofilov redovnički život i ukratko ga označimo jednom kratkom rečenicom, to bismo najbolje postigli tako da rečemo: držao se samo jednog temeljnog pravila: sve za Boga! On je svoje lijepo ime Teofil - Bogoljub i nosio i potpuno ga živio.

Neka kreposti u kojoj se nije odlikovao. Njegova vjera bila je tako tvrda da je za svako slovo sv. Evanđelja bio spravan i krv proliti. Poslušnost Crkvi, sinovsko štovanje Isusova Namjesnika Pape bili su izvanredni. Tako, na primjer, nikad nije spomenuo ime Sv. Oca bez poklona glavom.

Njegova neprestana misao bila je: dragi Bog! Stoga je ulagao sve kako bi što više širio njegovu slavu, a svoju je dušu svaki dan savršenije priljubljivao uza bj molitvom, pokorom, svakim dobrim djelom. Grijeha se čuvao s

najvećom zgužetošću. Njegovi ispovjednici O. Antun od sv. Lovre i O. Filip posvjedočili su poslije njegove smrti da nikad nisu našli na njegovoj duši ni najmanjega hotimič noga grijeha!

Pravo je čeznuo za Isusom u Svetotajstvu. Do petna est puta na dan ga je pohodio. Za svetu Misu se pripravljao vruće i pobožno i obično bi, barem svaki drugi dan, ako ne i svaki dan, prije svete Mise klekao pred svog ispovjednika i zamolio za sveto odrješenje. Obično je u licu bio blijed, ali kad je čitao sv. Misu, zarumenio bi se kao ruža i taj sveti plamen trajao je i preko duge zahvale poslije nje.

Bio je poslušan i u najmanjoj sitnici. "Posluh je ključ kreposti!" - bilo je njegovo životno pravilo. A bio je tako poslušan, jer je bio vrlo ponizan. Na pismima se najradije potpisuje ovako: Fra Teofil od Korte, grešnik. - Bježao je od časti i pohvala, a i kao gvardijan radio je i najniže poslove: meo crkvu ili samostan, cijepao drva prao kuhinjsko suđe. Sa svakim bio je skroman, uljudan, uslužan, a sve iz ljubavi prema Bogu. Pravi Bogoljub! ---

Z a u v i j e k uz B o g a

Po ugledu na svog svetog Patrijarku fra Teofil je veoma štovao Spasiteljevu Muku. Veoma je rado obavljao pobožnost križnog puta. Zamolio je papu Klementa XII da mu blagoslovi križić koji će držeći u ruci i izvan crkve moći dobiti oproštenja. Papa mu udovolji. I od tada je uvijek imao taj križić uza se. S njime u rukama obavit će i na smrtnoj postelji tu pobožnost par sati prije smrti. Pobožnost prema Spasiteljevoj Muci preporučivao jekao uspješno sredstvo u borbi pritov napasti i u podnošenju patnja.

Prema Presvetoj Božjoj Majci gojio je od najranijeg djetinjstvaa iskrenu i nježnu pobožnost. Kad je po želji poglavara odlazio iz Belegre, zamole ga Braća da im ostavi nešto kao uspomenu. Svetac napiše:"Kratku uputu" kako treba upravljati samostanom sv. ritira. Evo prve tačke:

- Prikazati svako jutro sebe i sve svoje podložnike Presv. Djevici i moleći je da ih racna i brani kao svoje vlasništvo, ne uzdajući se da ćeš učiniti išta dobra bez njezine pomoći. -

U tim je riječima sav Teofil! On je sve očekivao od One, koju pozdravljamo kao Posrednicu svih milosti. On o Gospi veoma rado govori i propovijeda. Svaki dan moli, osobito sa svojim klericima, franjevačku krunicu Sedam radosti. Osim službenog oficija moli svaki dan i mali Gospin oficij. Kad prođe ispred njezine slike ili čuje njezino ime, uvijek se pobožno nakloni glavom. Svoja pisma počinje s pozdravom: Hvaljen uvijek Isus i Marija!

Teofil je veoma mnogo molio. Svaki dan je u molitvi proveo do osam sati, što u noći što po danu. Moli nepomično klečeći, bez naslanjanja, sabrano. Osobito su mu drage molitve s oprostima. - Uz molitvu sjedinjivao je pokoru. Nije mu bila dosta zajednička pokora, koje u ritirima ima dosta, nego je dodavao dragovoljnu. Uvijek je išao bos, putovao samo pješice, strogo postio uza sve što je bio tanka zdravlja: nježnjih prsiju i želuca, bolesnih crijeva. Spavao je malo. Izvan obroka nikad nije nikad okusio. Rijetko je kad i sav svoj obrok pojeo. Bolji je komad otkinuo za siromaha. Često se bičevao do krvi. Nosio je ošrtu kostrijet na tijelu.

Svetu čistoću je sačuvao neokaljanu do smrti. Bog mu je dao andeosku bjelinu duše na krštenju i takovu je sačuvao do kraja života. Ne čitamo da je imao nekih osobitih napasti protv nje, ali on je i sa svojestrane učinio sve da cvijet svoga djevičanstva ne izvrgne ni najmanjoj pogibli. Oči je držao oborene; nikad se nije ustavljao na putu u razgovorima, nije išao po sastancima i zabavama, nikad nije ušao u bilo čiju kuću, ako ga svećenička dužnost nije slala. Sa ženskim osobama govorio je samo kad je trebalo, i što kraće, vrlo čedno i ozbiljno, držeći ruke u rukavima - nijedna žna - govorili su ljudi o njemu nije mu vidjela zjenice. ..

Franjevačko siromaštvo je smatrao za svoje najveće blago. Njegova je riječ: - " Ako je dosta jedna stvar, ne trebaju dvije!" Evo svega što je imao u svojoj ćeliji. slamnjača, stolić i na njemu nekoliča duhovnih knjiga, stočić, štap , bič i križ. Nikad nije obukao nov habit, nego je nosio tuđe poderine. Nikad nije pokrio glave. Nije se stidio prositi od vrata do vrata, a prosjaku je i sirom hu razdao sve što je mogao. Svetac: nevin i pokornik!

Ipak, uza svu svoju pokoru, neprestanu molitvu i razmatranje, fra Teofil nije ni najmanje bio mrk i mrzovoljast! Naprotiv, on je upravo bio uzor vedrine, mira, uslužnosti, ustrpljivosti i uljudnosti svagdje i sa svakim. Mio smiješak sjao je na njegovu dobrom licu i u najvećim nezgodama. "Bog hoće tako; pustimo neka Bog čini što zna; Bog će nam pomoći!" - eto njegove filozofije. "Sve je kreposti vršio veselo!" - rekao je o njemu neki njegov suvremenik.

A kako je Teofil sve činio za potpuno Božje kraljevstvo u svojoj duši, tako je nastojao da Bog zavlada i u dušama njegovih bližnjih, bilo u samostanu, bilo vani. Dobar primjer prije svega! - molitvu, pokoru, bratski i očinski savjet, kao starješina u samostanu sav žar i razboritost, živu riječ propovijednika, neutrudiv rad u ispovjedaonici, na oltaru, kod bolesničkog uzglavlja pa i radperom: ama sve je upotrebio da što više duša dovede k Bogu.

Sve veća ljubav i štovanje braće redovnika i pobožnih vjernika, uza sve poteškoće što ih je doživio osnivaju

ći ritire po Italiji, na kraju su okruživali toga Božjeg ugodnika. Milo Gospino svetište u Fućekju /Fucecchio/ kod Firence, njegov posljednji samostan povučenosti, čiju će crkvu kasnije ukrasiti hrvatski franjevac Celestin Medović postalo je pod njegovom upravom pravim rasadnikom svetaca.

Vidjeli smo, kako je Teofil sve činio da ugodi Bogu, ne govoreći nikada dosta, tako je i dragi Bog, koji se ne da nadmašiti u velikodušnosti, Teofilovu dušu uzdizao na sve veću svetost, pače ga je i obdario još za života darom proroštva i čudesa.

Od nejgovig čudesa za života u samome Fućekju nabrojili su ih životopisci dvadesetak. Spomenimo jedan. Nekoga dana vidio je starca prosjaka gdje sjedi ukraj puta i nešto prebire po kapi koju je držao na koljenima: bila su stara puceta.

- Što će ti to kad ne vrijedi ni za što?

- Ko kaže da ne vrijedi? Ja to prodajem jednome u Fućekju i on mi daje koji novčić pa kupim kruha. A bili mi i vi, Oče, udjelili štogod?

- Drage volje! - odgovori Teofil i pođe naprijed..

- Jao ti se meni da mi svak tako daje? - pomisli prosjak, ali kad pogleda u kapu, a to se ona puceta pretvorila u - novac!

- Sretan od veselja uskliknu starac:

- Ne znam kako je to, ali onaj fratar mora da je Svetac!...

U početku svibnja 1740. O. Teofila ozbiljno zabolje. Ipak se nije dao, nego je vršio sve dužnosti kao da je najzdraviji. Desetoga svibnja neki stari seljak zaželi ga na smrti. Puhao je studen vjetar. Hoće da pođe drugi misnik, ali Teofil ne da:

- Ne, sinko! Mene su zvali; hoću ja da idem.

Pošao je, i sam bolestan, da iskaže bratsku i svećeničku ljubav kršćaninu.

Od toga dana Svecu je sve gore. Ipak je i četiri dana kasnije, u subotu 14. svibnja, po kiši i vjetru, opet išao drugom bolesniku. Toliko je ljubio duše.

U ponedjeljak, 16. svibnja, primio je svetu Popudbinu klečeći na krevetu; sutradan Posljednje pomazanje, za molivši prije svu braću za oproštenje ako ih je uvrijedio. Četvrtak, 19. svibnja, bio je njegov posljednji dan među živima. Izmolio je pobožno sveti Oficij i Put križa. Oko sedam sati uvečer zaželio je da se još jednom ispovijedi. Primio je i opće odrješenje. Dok su mu preporučivali dušu, odgovarao je sve do kraja: Moli za me!

U svoj svojoj bolesti uvijek je bio vedar i miran, ali sada na jednom, držeći križ u ruci, neustrašiva lica, očiju rastvorenih i uprtih u jedan kraj sobe, stane bez prekida nešto govoriti. Po svoj prilici bila je to borba

s paklenim duhom, koja potraja duga dva sata!...

Malo pred što će izdahnuti, i opet se uznemiri. Držeći u ruci križ čulo se kako sam sebi govori:"Čega se bojiš? Čega se bojiš?" Napokon blaga vedrina zasja njegovim licem i on tiho usnu u 10,30 prije ponoći. Bile su mu 63 godine, 6 mjeseci, 19 dana...

Kad je sutradan Teofilovo tijelo doneseno u crkvu sav sakupljeni narod stane klicati: Evo svetog Oca!Evo svetog Oca!

Svak je htio da ga vidi,da ga se dotakne. Sav mu habit izrezaše, da je bilo potrebno obući na nj drugi i ograditi kovčeg klupama. Niko ne bi bio rekao da je ono mrtvac; činilo se da spava. Liječnik je 20 sati poslije smrti pa opet poslije drugih 20 sati otvorio žilu na Svečevu tijelu, i svaki put je potekla zdrava krv. Dva dana ostalo je sveto tijelo nepokopano, a uvijek pregibljivo i svježe.

Narod je vrvio k Svečevu grobu da mu se moli. Odmah od prvog dana počinju čudesa i milosti. I sve više se čuju glasovi i molbe da bude proglašen blaženim"Apostol Fučekja", kako su ga nazivali.

Papa Benedikt XIV naredio je 21. studenoga 1755. početak crkvene rasprave. Ova je rasprava vrlo polako napredovala, ali pobožnost prema Teofilu nije padala, niti su čudesa prestajala, pa ga je 1895. Lav XIII proglasio blaženim, a na Petrovo /29. VI/ 1930. Pijo XI - Svecem.

Bilješka. - Ovaj prikaz"oca franjevačkih ritira" - kako ga s pravom možemo nazvati, ne krnjeći time slavu njegova učitelja i prijatelja bl. Tome iz Kori, izrađen je poglavito na klasičnog Svečeva životopisa od P. A. M. Paiotti /Roma,1930/ i prvi je put izišao u Gospi Sinjskoj, 1931,brr.5,6,7,8 i 10. Onda je nosio kao glavni naslov samo: Bogoljub. Danas, preraden i dotjeran, upriličuje se ostalim člancima ove zbirke i nosi drugi naslov.

XV

UZOR I NEBESKI ZAŠTITNIK PUČKIH MISIONARA

L E O N A R D O D P O R T O M A U R I Z I O

/1676 - 1751/

"V e l i k i m i s i o n a r XVIII s t o l j eća

Tako je onaj veliki Svetac, i sam izvrstan pučki misionar, sv. Alfons Liguori nazvao Leonarda Casanuova, poznatog pod nazivom: od Porto Maurizio. Danas ćete uzalud tražiti po novim leksikonima i atlasima taj Porto, tu Luku! Od godine 1923, nekadašnji Porto Maurizio i njemu bliZo mjesto Oneglia spojili su se u jedan grad, koji su po rječici Impero nazvali Impèria, glavni grad istoimene pokrajine na sunčanoj ligurskoj obali, nedaleko od Genove.

Ipak će ime Porto Maurizio i dalje živjeti uz ime slavnog misionara svetog Leonarda, kojega je veliki sv. Pijo X - postavši iste godine župnikom kad je i Leonard proglašen Svecem /1867/ - uzeo sebi za uzor; a Pijo XI će ga 1923. - kad je na geografskoj karti brisano ime njegova rodnog mjesta! - imenovati nebeskim zaštitnikom svih pučkih misionara.

Ni u ovim našim skromnim profilima ne smije izostati njegov divni lik!

R a j r o d i t e l j s k e k u ć e

Rađaju li se Sveci ili postaju?

Nema sumnje: Sveci postaju! Svetost je velika milost, koju Bog daje komu hoće. Ali uz tu milost čovjek mora i savjesno surađivati. A to uključuje ozbiljan i neprestan rad i vježbu.

Ipak u životu mnogih Svetaca kao da se već od njihova djetinjstva isticala neka osobita "nadarenost za svetost". Mnogi opet od tih "rođenih Svetaca" bili su tako sretni da su njihovi roditelji bili i sami svetački raspoloženi pa su svim silama unapređivali znakove svetosti kod svoje djece. Nekad su to bila oba roditelja; u više slučajeva osobito majka, kao na primjer - suvremenice dvije " majke Margarite" :Don Ivana Bosca i Don Josipa Sarta... Ima i slučajeva, gdje je osobito otac gojio Božju klicu u djetetovu srcu. Poznat je u tom pravcu otac Male Terezije ili otac svetog dječaka Dominika Savio...

Sličan sretan slučaj - a znamo da "slučaja" nema! - obistinio se i u životu malog Pavla Jeronima, budućeg sv. Leonarda. On se rodio i bio kršten 20. prosinca 1676. Njegov otac Dominik bio je gospodar i kapetan svoga broda. Majka Ana Marija Benza umrije kad su djetetu bile dvije godine. Kako je Dominik radi svoje trgovine morao često izbivati iz kuće, trebalo je da se opet oženi. Uzeo je

za ženu pobožnu Mariju Riolfo iz nedalekog Artalla, koja će mu pokloniti sedmero djece. Od tih će troje rano umrijeti; dva će brata za najstarijim ući u franjevački Red, a sestra će postati dominikanka Marija Magdalena.

Dominik je budno pazio na odgoj svoje djece, osobito najstarijega, Pavla. Kasnije će Svetac zahvaljivati Bogu što mu je poklonio takva oca! Kakav je bio Dominik, pokazuje osobito ovaj primjer. Kako je sam bio mlad, a imao među svojom momčadi i mlađih od sebe, učinio je zavjet da na svoj brod nikad neće primiti žensko čeljade. Nego, jednom u Genovi našao se u prilici da nikako nije mogao odbiti molbu neke dobre gospođe da je uzme u lađu i preveze kamo je morala poći. Da ne prekrši svog zavjeta, Dominik prepa lađu svom zamjeniku, a sam krene pješice kući, 80 milja usred zime, i po slabim putovima!

Kad nije bio na moru, Dominik je uvijek prvi u crkvi, na svim pobožnostima: prva Misa ujutro, propovijedi, pristupanje sv. sakramentima; uvijek pobožan, uvijek vedar i Bogu odan. Pazio je na svoje mornare kao na rođenu djecu. Vodio je računa o njihovu vladanju i kršćanskom životu. Zvali su ga "misionarom"! Umro je od 70 god. u svibnju 1721. Svi su njegovu smrt smatrali svetom...

O b n o v i n a s, B o ž e, S p a s i t e l j u n a š !/Ps.84,5/

Uz brižljiva oca imao je mali Pavao za učitelja i svog dobrog djeda Ivana Pavla, odlična kršćanina. U njihovoj školi dječak je rastao i odlikovao se nevinošću i nekom milom ozbiljnošću koja je osvajala svačije srce. Osobito su ga voljeli njegovi drugovi. On ih je skupljao oko sebe, poticao ih na pobožnost prema Gospi, s njima priređivao bosonoga hodočašća Majci Božjoj u Dolini, oko 3 km od njihova gradića. Sin "misionarov", znao bi se popeti na ko je povišeno mjesto i odatle propovijedati o Bogu i o kršćanskom življenju.

Jednog dana uputio se s nekoliko drugova u obližnju Onelju na morskoj obali. Idući tako, naiđu na nekog čovjeka koji je govorio da je kapetan lađe koja je nedaleko usidrena. Stranac pristane uz dječake, stade im se ulagivati i darivati ih koječim. Bilo je očito za čim ide...Jadna djeca nisu znala kud, kamo, jer je čovjek bio i oružan. Ali naš Pavac nije izgubio prisebnosti, on zazva Boga u pomoć, namignu drugovima i udari u bijeg, a ostali za njim. Zaludu je onaj bijednik, s mačem u ruci, trčao za njima. Dječaci su bili hitriji i utekoše mu. Došavši u mjesto, Pavao pođe ravno u crkvu da zahvali Isusu i Mariji na velikoj pomoći.

Pavao je lijepo učio. Nije bio izvanrednih umnih sposobnosti, ali je vrlo ljubio knjigu i svojom neobičnom marljivošću postigao to, da je u školi uvijek bio među prvima. Osobito se odlikovao urednim i sočnim pismenim sas-

tavcima. - U jednu riječ: savršen dječak i odličan đak! To je potaklo njegova strica Augustina, trgovca u Rimu, da ga zatraži od oca;on će se brinuti za njegovo školovanje i dalji odgoj kao da mu je rođeni sin.

Tako dvanaestogodišnji dečko dođe u Rim. Stric se odlično starao za sinovca u svakom pogledu. Našao mu je i vrsna učitelja kod kojega će ostati dvije godine. Mladić se sve više razvijao i u znanju i u iskrenoj dobroti i pobožnosti. Tada je stupio kao đak u proslavljeni Collegium Romanum, gdje će pod prokušanim vodstvom Otaca isusivaca provesti pet godina i postaviti solidan temelj svom budućem životu.

Filozofiju mu je predavao pobožni i učeni O.Tilommei, kasniji kardinal.- O. Carnvita primio ga je u svoj oratorij, i to u odio "apostola". Glavna je zadaća članova bila: poticati ljude na što češće pristupanje sv. sakramentima. Tako je naš mladić već zarana započeo onaj misionarski rad u kojemu će se kasnije toliko odlikovati... Neko vrijeme je studirao i medicinu, no do malo ju je napustio da se sasvim i nepovratno posveti kraljici nauke -.teologiji.

Nego, Pavao je imao 17 godina. Sve više i više ga je zaokupljalo pitanje o njegovoj budućnosti, Za strica Augustina to je pitanje bilo riješeno: Pavao će biti njegov nasljednik i glavni baštinik!... Ali je mladić osjećao da njega neće ni najveće bogastvo zadovoljiti. Sam Bog, i ništa drugo!

Svu svoju dušu otkrio je svetom redovniku filipincu O. Grifonelli, svom ispovjedniku. Pred njim je obavio veliku ispovijed baš u bivšoj sobi sv. Filipa.Ta je ispovijed odlučila njegovim životom. Još kao starac sjećat će je se Leonard i zahvaljivati Bogu za nju. Odlučio je postati redovnik, i to u nekom vrlo oštrom Redu.

U kojemu?... Nekog dana, sav u tim mislima,išao je trgom ispred crkve "Al Gesù", kad opazi dva redovnika, siromašno obučena, skromno oborenih očiju. Pričinišе mu se kao dva anđela i osjeti u srcu živu želju da im se pridruži i uđe u nihov Red. On pođe za njima. Redovnici dođu do samostana sv. Bonaventure na Palatinu. Pavao uđe u onu crkvu kad se na koru pjevao početak Kompletorija: - Converte nos, Deus, salutaris noster... Neka nadnaravna svjetost obasja mu dušu i on odluči da će stupiti među redovnike te crkve: - Haec requies mea! Ovdje ću se smiriti! - kliktala je njegova duša...

U m o l i t v i i p o k o r i

Samostan i crkva gdje je Pavao Jeronim tražio svoj mir pripadao je mladom ogranku ondašnjih franjevaca - opslužitelja, poznatom pod imenom "riformella" /reformica/. Začetnik mu je bl. Bonaventura iz Riudomsa kod

Barcelone, osnivač 4 stroga ritira u rimskoj okolici. Baš su na Palatinu počivali blaženikovi ostaci i na njegovu se grobu događali čudesni događaji. Uspomena velikog pokornika bila je sasvim svježa u Rimu /† 1684/, a u njegovim ritirima živio je potpuno sačuvan njegov duh trajne molitve i prvobitne franjevačke strogosti. Tamo je srce vuklo i našeg mladog sveca.

No trebalo je da najprije izvojuje jaku borbu za svoje zvanje. Svi njegovi duhovni savjetnici brzo se uvjeriše da ga Bog zove baš u onaj strogi Red i odobriše mu odluku da u nj uđe. Ali njegov stric Augustin ni da čuje o tome! To bi bilo porušilo sve njegove osnove. Osim strica bilo je i drugih koji su ga - sve u najboljoj namjeri odvraćali od toga. Stvar jeriješio njegov uzorni otac. S pismima brata i sina pošao je u crkvu i pred oltarom, suznih očiju, predao Bogu svoje najmilije dijete. Zatim je javio u Rim da pristaje na sinovljevu želju i šalje mu očinski blagoslov.

Tako je junački mladić 2. listopada 1697, u samostanu sv. Marije in Ponticelli, u sabinskom gorju, započeo novicijat pod imenom fra Leonarda od Porto Maurizio, koje će svojim životom i radom učiniti besmrtnim u povijesti Crkve i Franjinih Redova.

Već od prvog dana svog redovničkog života stavio je fra Leonard sebi za pravilo: najsavršenije izvršiti i najmanji propis svog staleža. I toga se držao upravo s matematičkom točnošću! Govorio je: - Ne smije se nazivati malenim ono što može biti ugodno ili neugodno Bogu. Uvjeravao je svoje drugove: - Braćo, ako sada dok smo mladi ne pazimo na male stvari i svjesno upadamo u laganije prekršaje; kad budemo stariji i slobodniji, smatrat ćemo dopuštenima i teže prekršaje...

Da mu se to ne dogodi, on se ogradio neprestanom molitvom i razmišljanjem i k svojim svakidašnjim dužnostima dodavao je dragovoljno bezbrojna pokornička djela i mrtvenja. A što je najvećeg divljenja vrijedno, jest njegova željezna volja: ne sustati ni jednoga trena na započetom putu, nego ići naprijed, samo naprijed! I to je najveća pokora, koje može, s Božjom pomoću, biti kadar čovjek. To je i najveći dokaz težnje za savršenošću. Sv. Leonard ga je dao u potpunoj mjeri - - -

"A p o s t o l I t a l i j e" - "l a v i j a n j e"

Još u novicijatu Leonard je više puta izrazio želju da bi pošao u misije i postao mučenik pače se ponudio da pođe u Kinu. Ponuda mu je odbijena. Gospodin ga je odredio za duge misije i za dulje mučeništvo! - Bio je zaređen za svećenika 23. rujna 1702. Doamalo ga poglavari postaviše učiteljem filozofije u samostanu sv. Bonaventure

na Palatinu, kući - matici "riformèle".

Mladi profesor dao se sa svim žarom na posao, ali ne za dugo: teško je obolio. Liječnici izjaviše da ima sušicu i da mu se mora odrediti drugo mjesto za boravak. Tako bi poslan u Napulj, a onda 1704. u svoje rodno mjesto, gdje su ga Braća u samostanu rado primila i nastojala oko njegova ozdravljenja. No sva briga i ljubav nije mnogo pomogla. Tada se fra Leonard uteče svojoj nebeskoj pomoćnici: - Majko, povrati mi zdravlje, a ja Ti obećavam da su se posvetiti misionarenju i sav život utrošiti obraćenju grešnika!

Gospa ga je čula i povratila mu zdravlje, i on se s odobrenjem svojih straješina dao na apostolski rad među kršćanima: gotovo 50 godina ustrajat će u tom radu! Održao je 326 pučkih misija, svaka traje najmanje 14 dana, obično po 20 dana, kojima treba dodati još barem sedmicu dana za ispovijedanje. Zatim dolazi 9 dana sv. duhovnih vježba za one koji to žele. Poslije svega još nekoliko da na zatvorenih duh. vježba za časne sestre, koje nisu mogle prisustvovati javnim misijama i duh. vježbama!

Ime Leonardo odjeknulo je s kraja na kraj Apeninskog poluotoka i otoka Korzike, koji je onda pripadao Đenovskoj /Leonardovoj/ republici. Nazvali su ga "apostolom Italije". Činilo se da su se vratila vremena sv. Ante Padovanskoga i sv. Bernardina Sijenskoga, kojega je naš Svetac i želio slijediti. Zvao ga je obično:"il mio glorioso Bernardino".

Kao pučki propovjednik sv. Leonard zauzima ponaj odličnije mjesto u povijesti katoličkog propovjedništva osamnaestog vijeka. I oblikom i sadržajem, i duhom i nastupom. Kao govornik odlikovao se neobično sretnim glasom: mogao je da gromko i snažno zagrmi protiv grijeha i pakla, što je narod sjećalo na riku lava... A kad ih je nekim i milozvučnim tonom i blagom riječju sokolio na dobro činio im se kao jagnje.

G l a s n i k B o ž j e l j u b a v i

Najnoviji istraživač života i rada sv. Leonarda dr Konstantin Pohlmann, u svom sjajnom djelu: Kanzel und Ritiro /Werl, Westf.,1955/, ovako je ukratko ocjenio uspjeh Svečevih propovijedi:" Jer on u svakoj propovijedi skroz i skroz govori srcem, zato i njegov uspjeh. Ali posljednja je njegova tajna: Iz svake rečenice govori Sv. Svetac." /str.74/.

Leonard se tvrdo držao apostolskog načela: najprije živjeti i djelovati, a onda govoriti. I riječ i život misionara treba da su jedna propovijed!

Zato je i od svojih pratilaca tražio da i u misijama žive kao da su u ritiru. Vršile su se sve samostanske vježbe. Misionari nisu primali nikakve nagrade za svoj trud. Izdržavali su se s onim što im je svijet poklonio

živežnih namirnica, i to što je moguće oskudnije, a ostalo se dijelilo siromasima. Skupljala se milostinja za Mise u korist sv. duša u čistilištu, ali Svetac nije dao da se i jedna intencija pošalje u samostan, nego su se razdijelile mjesnom svećenstvu.

Sveca je uvijek pratilo po nekoliko Braće svećenika i jedan ili dva Brata lajika, koji su se brinuli za kuhanje i druge dnevne potrebe. Redovni mu je pratilac bio Fra Diego od Firence, vjerni Svečev drug i duhovni sin, za više od 20 godina, koji nam je ostavio svoj "Dnevnik". Dragocjen dokumenat misionarskog rada i života velikog, pučkog misionara na 250 raznih mjesta!

A kad bi svršili naporni dani misija, povlačio se O. Leonard u svoj dragi ritiro, osobito u onaj najoštriji sv. Marije na brdu Incontro, devet kilometara od Firence, koji je sam osnovao /1717/. Tu je davao duh. vježbe "Bratu Leonardu" - to jest samomu sebi - i što se dulje vremena u svetoj samoći mogao predati razmišljanju, molitvi, pokori, smatrao da se bolje sprema za nove misije. "Moje je zvanje - koliko ja mogu upoznati - misija i samoća. Misija u stalnom izgaranju za Boga, samoća u stalnom utapanju u Bogu." Tako je mogao govoriti samo čovjek kojemu je život ni princip bio: - Unum cor uni Deo!

Zato je i bio nenadmašiv glasnik Božje ljubavi među ljudima, koji su u tisućama, u desecima tisuća hrlili na njegove propovijedi; koji su se toliko tiskali oko njegove ispovjedaonice da je bio potreban kordun vojnika oko nje...

A p o s t o l i p r o r o k

"Ja nisam ni apostol ni prorok, nego nedostojan grešnik. Ali kad Božju riječ naviještam, onda zauzimljem mjesto apostola i proroka". Tako je Svetac i nastupao, a narod, osobito onaj sitni vjerni puk, kojemu je Leonard najradije govorio, primao je njegovu žarku riječ kao apostolsku i proročku. I upravo se našemu Svecu ima najviše zahvaliti što je u XVIII vijeku iznova procvalo štovanje Presv. Imena Isusova. Njegov monogram IHS on je, poput Bernardina i Kapistrana, nosio kao zastavu i širio svoj najmiliji zaziv: "Isuse moj, milosrđe!"/300 dana oprosta/.

Mnogo je truda i mnogo protivljenja podnio u svom nastojanju d pobožnost svetog Križnog puta postane općenita kršćanska pobožnost. Sv. Oci Klement XII, svojim Breveom Exponi Nobis /1731/, i Svečev veliki i očinski prijatelj Benedikt XIV stavili su se na Leonardovo stanovište. Benedikt je pače svoj Breve "Cum tanta" /1741/ započeo riječima: - Quoniam autem dilectus Filius Leonardus...

Svetac se je osobito istakao "toplim malim propovijedima /fervorini/ o postajama Križnog puta" i podigao je 572 Križna puta! Čitav Rim je sudjelovao kod onoga što ga je najsvečanije ustanovio u koloseju, 27.XII 1750,

kao završetak Svete godine. - U svakoj misiji najvažnije su bile dvije propovijedi: o Isusu i o Mariji!

Sv. Leonard je veliki štovatelj Nebeske Kraljice, upravo njezin "zaljubljenik". On širi moljenje presv. Ružarja, a njegov je svetca - miljenik i "zagovornik" /Avvocato/ sv. Vinko Ferrer, dominikanac. - Promiče misao proglašenja dogmom istine o Bezgrešnom Začeću. Kako su mnogi govorili da bi za to trebalo sazvati opći sabor, a to je skopčano sa silnim troškovima, predlaže naš Svetac, u pismu Papinu komorniku biskupu Aleksandru Belmonte,"sabor bez troškova". To bi se dalo udesiti tako da se svi biskupi katoličkog svijeta pismeno u ime svoje i u ime vjernika obrate Sv. Ocu i zatraže to proglašenje.

Zanimljivo je, da će sto godina kasnije Pijo IX glavom doći u samostan sv. Bonaventure, da vidi to pismo i da će se upravo tom metodom poslužiti prije proglašenja dogme 1854. A jednako će tako postupiti i Pijo XII prije proglašenja dogme o Marijinu uznesenju na nebo...

U svetištu sv. Bonaventure na Palatinu čuva se i štuje i prelijepa slika "Gospe lijepe ljubavi", koju je 1741 naslikao i poklonio našem Svecu vrijedni slikar Conca.Nju će Leonard od tada uvijek nositi sa sobom u svojim misijama. Pred njom će priređivati nezaboravne pučke svečanosti o kojima fra Diego tako zanosno piše.

Kad su ujutro rano,u subotu 27. studenoga 1751 javili Benediktu da je sinoć malo prije ponoći preminuo njegov prijatelj O. Leonard veliki je Papa uzdahnuo: - Mnogo smo izgubili, ali smo dobili zaštitnika na nebu...- i potekoše mu suze.

Čitav Rim je mislio kao i Papa, i već 19. VI 1796. Pijo VI proglašuje Leonarda blažnim, a 29. VI 1867 Pijo IX svetim. Njegove moći počivaju u istoj crkvi na Palatinu pod velikim oltarom, a pod oltarom s lijeve strane moći njegova uzora Bonaventure od Barcelone, kojega je sv. Pijo X 1906 proglasio blaženim /+ 11. IX 1684/.

Z a v r š n a r i j e č

U nizu ovih prikaza Pisac je nastojao iznojeti naj karakterističnije likove franjevačkih Svetaca, koji predstavčjaju ponajglavnija polja rada i zanimanja sv. Franje Asiskog i njegovih sinova u 750 godina od postanka prvog Reda - koji je i danas najbrojniji među crkvenim Redovima.

Rekosmo: ponajglavnija, jer gotovo nema polja crkvenog i duhovnog rada gdje se Franjini Redovi i bezbrojne kongregacije ili njima pridružena redovnička udruženja nisu odlikovala svojom marljivošću i zauzetnošću. Da se sve to, ma i u najmanjim potezima prikaže, trebalo bi više debelih svezaka.

Piscu nije bilo do toga da reče sve ni o svima. Glavno mu je bilo da dade malen isječak iz velike slike, po kojemu se može prilično prosuditi i veličanstvena njezina cjelina.

A svi ogranci Franjina debla - hvala dragom Bogu - dali su i osobitih, svojih dokaza blagoslovljene djelatnosti i žara u Gospodnjem vinogradu. Dao dragi Spasitelj da oni svi i dalje, do konca svijeta, ustraju u tom žaru i tom radu, a sve pod geslom sv Patrijarke:

Deus meus et omnia!

K A Z A L O S A D R Ž A J A

Predgovor: Postanak i cilj ovog izdanja

1. Otac i Patrijarka, Sveti Ivan-Franjo Asiski..... 1
2. Najslavniji Sin, Antun Padovanski 43
3. Drugi utemeljitelj Reda,Bonaventura,kardinal..... 65
4. Najmlađi franjevac Svetac,Kraljević Ljudevit..... 73
5. Vedri vitez najslavnijeg Imena,Bernardin Sienski. 80
6. Junak-križar i vođa junaka,Ivan Kapistran..... 90
7. Sveti Vikar Bosne, Jakov Gàlgala.....107
8. Nevjerojatni,ali istiniti pokornik,Petar Alkan...115
9. Ganjani Brat,a Svetac,Brat Salvator.....122
10. Svetac Euharistije, Paškal Baylon.....131
11. S pjesmom u smrt,Petar Krst. i drugovi u Japanu..137
12. S guslama u ruci Novim svijetom,Franjo Solano....152
13. S krvavim križem u srcu,Sv. brat Karlo Secijski..159
14. Za savršenijim životom,Sveti Teofil-Bogoljub.....174
15. Uzor i nebeski zaštitnik pučkih misionara, Leonard.....184

Završna riječ.....191